

INFORMACJA

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

październik – grudzień 2023 r.

Spis treści

Część 1	4
I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków	4
Tabela 1. Wpływ spraw do Rzecznika Praw Obywatelskich	4
Tabela 2. Wystąpienia generalne w IV kwartale 2023 r.	4
Tabela 3. Sprawy rozpatrzone w IV kwartale 2023 r.	6
Wykres 1. Sposób rozpatrzenia spraw w IV kwartale 2023 r.	6
Tabela 4. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych w IV kwartale 2023 r.	7
Wykres 2. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych do prowadzenia	7
Tabela 5. Przedmiot nowych spraw (wniosków) w IV kwartale 2023 r.	8
Wykres 3. Wiodące problematyki spraw nowych	8
Tabela 6. Przedmiot wniosków dot. skarg nadzwyczajnych skierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich (według właściwości zespołów merytorycznych)..	9
Wykres 4. Wiodące problematyki nowych wniosków dot. skarg nadzwyczajnych	9
Tabela 7. Sprawy rozpatrzone w Biurach Pełnomocników Terenowych	10
Wykres 5. Rozpatrzenie spraw w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO .	10
Tabela 8. Przedmiot nowych spraw w Biurach Pełnomocników Terenowych .	11
Wykres 6. Problematyki wiodące w Biurach Pełnomocników Terenowych	11
Tabela 9. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępców RPO oraz pracowników Biura RPO w IV kwartale 2023 r.	12
Tabela 10. Wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji w IV kwartale 2023 r.	15
Tabela 11. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w IV kwartale 2023 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępcy RPO oraz pracownicy Biura RPO	16
Tabela 12. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w IV kwartale 2023 r.	19
II. Wystąpienia o charakterze generalnym	22
III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego, przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi	70

IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego	131
V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji	132
VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych	163
VII. Wystąpienia legislacyjne	183
VIII. Opinie i stanowiska	184
IX. Udział Rzecznika w postępowaniach przed sądami międzynarodowymi ..	185
X. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika	186
Część 2	206
Wybór spraw indywidualnych	206

Część 1

I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków

Dane informacyjno-statystyczne za IV kwartał 2023 r.

Tabela 1. Wpływ spraw do Rzecznika Praw Obywatelskich

Wpływ do Biura RPO	IV kwartał 2023 r.
Wpływ ogółem	18 685
Sprawy nowe	6 133
Odpowiedzi w sprawach podjętych przez RPO	5 278

W IV kwartale 2023 roku w Biurze RPO przyjęto **463** interesantów oraz przeprowadzono **7 052** rozmów telefonicznych, udzielając wyjaśnień i porad.

Tabela 2. Wystąpienia generalne w IV kwartale 2023 r.

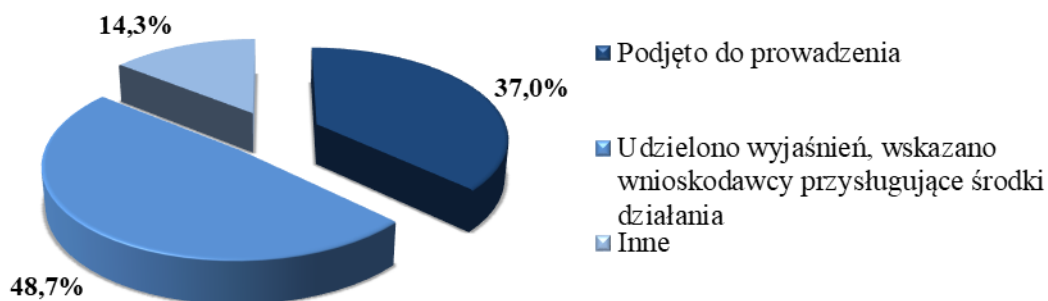
Rzecznik Praw Obywatelskich skierował:	IV kwartał 2023 r.	2023
wystąpień problemowych	30	206
- w tym o podjęcie inicjatywy prawodawczej	12	89
wniosków do TK o stwierdzenie niezgodności przepisów z przepisami wyższego rzędu	1	3
zawiadomień do TK o przystąpieniu do postępowania ze skargi konstytucyjnej	5	15
zawiadomień do TK o przystąpieniu do postępowania w sprawie pytań prawnych	0	1
zawiadomień do TK o przystąpieniu do postępowania w sprawie wniosku	2	6
pytań prawnych do SN	0	1
zawiadomień do SN o przystąpieniu do postępowania w sprawie pytania prawnego	0	1

skarg nadzwyczajnych do SN	21	48
kasacji w sprawach karnych	28	89
skarg kasacyjnych do SN w sprawach cywilnych	1	3
skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – prawo cyw.	0	0
skarg kasacyjnych do SN w sprawach pracy	0	1
skarg kasacyjnych do NSA	23	54
zawiadomień do NSA o przystąpieniu do postępowania w sprawie pytania prawnego	0	0
wniosków do NSA o wykładnię przepisów	0	2
skarg do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych	2	18
przystąpień do postępowania sądowego	10	46
przystąpień do postępowania administracyjnego	0	3
żądań wszczęcia postępowania przygotowawczego	0	1
żądań wszczęcia postępowania administracyjnego	3	12
żądań wszczęcia postępowania cywilnego	3	7
przystąpień do postępowań przed sądami międzynarodowymi	1	2
Razem	130	519

Tabela 3. Sprawy rozpatrzone w IV kwartale 2023 r.

Efekty	Sposób rozpatrzenia sprawy	Liczba	Udział procentowy
Podjęto do prowadzenia	Razem	3 278	37,0
	podjęto do prowadzenia	2 666	30,1
	w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	612	6,9
Udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	Razem	4 306	48,7
	udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	4 306	48,7
Inne	Razem	1 265	14,3
	przekazano wnioski wg. właściwości	292	3,3
	zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	548	6,2
	nie podjęto ¹	425	4,8
Razem		8 849	100

Wykres 1. Sposób rozpatrzenia spraw w IV kwartale 2023 r.

¹ Przekazane Rzecznikowi do wiadomości wystąpienia kierowane do innych organów i pisma niezrozumiałej treści.

Tabela 4. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych w IV kwartale 2023 r.

Efekty	Sposób zakończenia postępowania	Liczba	Udział procentowy
Uzyskano rozwiązanie oczekiwane przez wnioskodawcę i Rzecznika Praw Obywatelskich	Razem	930	27,9
	Zasadność zarzutów wnioskodawcy	770	23,1
	Uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	160	4,8
Odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy	Razem	452	13,6
	Toczące się postępowanie w sprawie (niewyczerpany tryb)	206	6,2
	Rezygnacja RPO z dalszego prowadzenia sprawy (obiektywne przyczyny)	246	7,4
Nie uzyskano rozwiązania oczekiwanego przez wnioskodawcę	Razem	1 949	58,5
	Niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	1 357	40,7
	Nieuwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	548	16,5
	Wyczerpanie przez RPO możliwości działania	44	1,3
Razem		3 331	100

Wykres 2. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych do prowadzenia

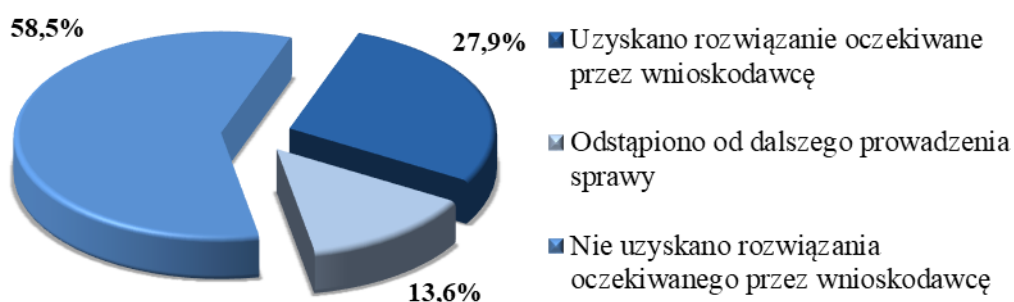

Tabela 5. Przedmiot nowych spraw (wniosków) w IV kwartale 2023 r.

Problematyka spraw nowych	Liczba	Udział procentowy
prawo karne	1 332	21,7
prawo karne wykonawcze	577	9,4
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	826	13,5
prawo cywilne	1 288	21,0
prawo administracyjne i gospodarcze	799	13,0
prawo konstytucyjne, międzynarodowe i europejskie	417	6,8
równe traktowanie	688	11,2
Krajowy Mechanizm Prewencji	25	0,5
ochrona praw żołnierzy i funkcjonariuszy	64	1,0
inne	117	1,9
Razem	6 133	100

Wykres 3. Wiodące problematyki spraw nowych

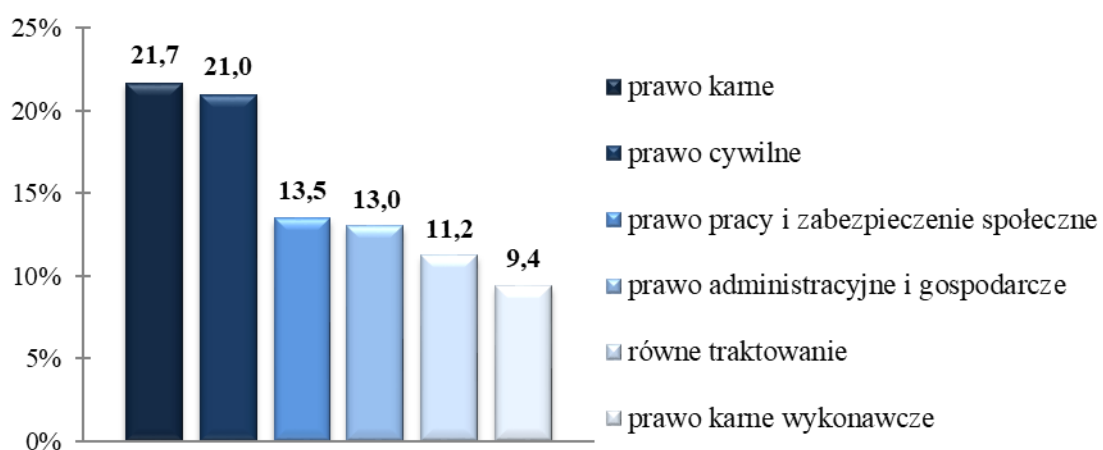

Tabela 6. Przedmiot wniosków dot. skarg nadzwyczajnych skierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich (według właściwości zespołów merytorycznych).

Problematyka	IV kwartał 2023 r.
prawo karne	323
prawo karne wykonawcze	1
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	52
prawo cywilne	174
prawo administracyjne i gospodarcze	84
prawo konstytucyjne, międzynarodowe i europejskie	6
ochrona praw żołnierzy i funkcjonariuszy	5
inne	3
Razem	648

Wykres 4. Wiodące problematyki nowych wniosków dot. skarg nadzwyczajnych

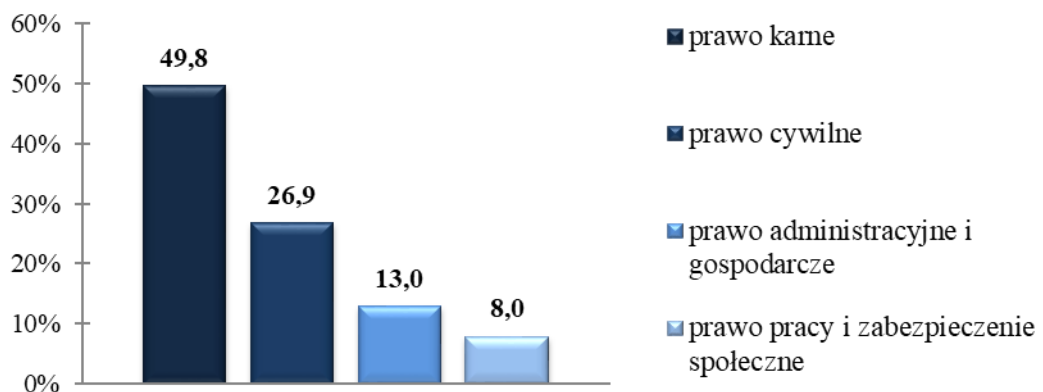

Tabela 7. Sprawy rozpatrzone w Biurach Pełnomocników Terenowych

Sposób rozpatrzenia	Liczba	Udział procentowy
podjęto do prowadzenia	557	41,2
Udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	688	50,9
przekazano wnioski wg właściwości	8	0,6
zwrócono się o uzupełnienie wniosku	58	4,3
nie podjęto*	41	3,0

Wykres 5. Rozpatrzenie spraw w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO

* Przekazane Rzecznikowi do wiadomości wystąpienia kierowane do innych organów i pisma niezrozumiałej treści.

Tabela 8. Przedmiot nowych spraw w Biurach Pełnomocników Terenowych

Problematyka	Liczba	Udział procentowy
prawo karne	158	13,8
prawo karne wykonawcze	93	8,1
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	82	7,1
prawo cywilne	265	23,1
prawo administracyjne i gospodarcze	109	9,5
prawo konstytucyjne, międzynarodowe i europejskie	21	1,8
równe traktowanie	410	35,7
Krajowy Mechanizm Prewencji	0	0
ochrona praw żołnierzy i funkcjonariuszy	2	0,1
inne	9	0,8
Razem	1 149	100

Wykres 6. Problematyki wiodące w Biurach Pełnomocników Terenowych

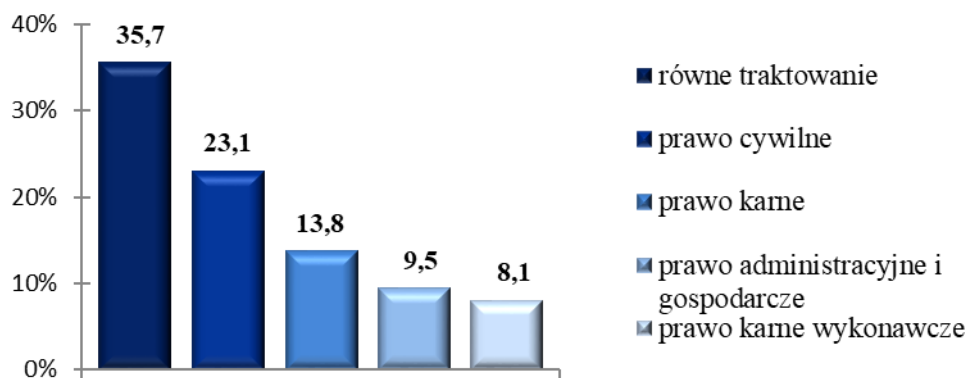

Tabela 9. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępców RPO oraz pracowników Biura RPO w IV kwartale 2023 r.

1.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Koszalinie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku.	05.10.2023 r.
2.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Krakowie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Katowicach.	05.10.2023 r.
3.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Lublinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	05.10.2023 r.
4.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Szczecinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	05.10.2023 r.
5.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO we Wrocławiu.	05.10.2023 r.
6.	Udział Zastępcy RPO Wojciecha Brzozowskiego i przedstawicieli Biura RPO w wizytacji w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie. W szczególności dokonano ustaleń w zakresie zapewnienia świadczeń zdrowotnych w podmiotach leczniczych poza KOZZD i pobytu w tej placówce osób w ciężkim stanie zdrowia. Gostynin.	05.10.2023 r.
7.	Udział przedstawicieli RPO w „Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w Polsce – dalsze wyzwania”, spotkaniu poświęconym wdrażaniu Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Warszawa.	19.10.2023 r.
8.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Koszalinie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku.	09.11.2023 r.
9.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Krakowie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	09.11.2023 r.
10.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Lublinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	09.11.2023 r.
11.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Szczecinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	09.11.2023 r.
12.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO we Wrocławiu.	09.11.2023 r.

13.	Spotkanie Zastępcy RPO Valeriego Vacheva poświęcone opiece środowiskowej w Polsce. Biuro RPO. Warszawa.	14.11.2023 r.
14.	Wizytacja przedstawicieli RPO osiedli romskich w Ochotnicy Górnej (gmina Ochotnica Dolna), Maszkowicach (gmina Łącko) i Koszarach (gmina Limanowa).	13-14.11.2023 r.
15.	Spotkanie przedstawicieli Biura RPO z przedstawicielkami Fundacji Rodzić po Ludzku. Biuro RPO. Warszawa.	15.11.2023 r.
16.	Spotkanie Zastępcy RPO Wojciecha Brzozowskiego z prezesem Sądu Okręgowego w Płocku, sędziami orzekającymi w sprawach pacjentów Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym (KOZZD) i sędzią wizytator tej placówki. Płock.	16.11.2023 r.
17.	Kontrola przedstawicieli Biura RPO ośrodka zbiorowego zakwaterowania dla uchodźców z Ukrainy, który znajduje się na terenie Zakładu Poprawczego i Schroniska Młodzieżowego. Świdnica.	22.11.2023 r.
18.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka i Zastępcy RPO Valeriego Vacheva z członkami Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Biuro RPO. Warszawa.	23.11.2023 r.
19.	Udział przedstawicieli RPO w spotkaniu pn. „Wszystko o moim państwie – na drodze ku prawnemu uzgodnieniu płci”, nt. metrykalnego uzgodnienia płci. Wrocław.	24.11.2023 r.
20.	Spotkanie Marcina Wiącka z Marszałkiem Sejmu RP, Szymonem Hołownią. Warszawa.	04.12.2023 r.
21.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Koszalinie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku.	07.12.2023 r.
22.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Krakowie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Katowicach.	07.12.2023 r.
23.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Lublinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	07.12.2023 r.
24.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Szczecinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	07.12.2023 r.
25.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO we Wrocławiu.	07.12.2023 r.

26.	Udział Zastępcy RPO Wojciecha Brzozowskiego w spotkaniu z okazji wydania polskiej wersji publikacji OSCE/ODHIR „Przemoc seksualna i przemoc związana z płcią w miejscach pozbawienia wolności – zapobieganie i reagowanie. Standardy, rozwiązania, przykłady z regionu OBWE”. Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE. Warszawa.	7.12.2023 r.
27.	Spotkanie Przedstawiciela Biuro RPO w Fundacji Rozpal Nadzieję sióstr Elżbietanek w Poznaniu.	12.12.2023 r.
28.	Spotkanie przedstawiciela Biura RPO z młodzieżą przebywającą w Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych z Wielkopolski w Szamotułach.	13.12.2023 r.
29.	Spotkanie Zastępcy RPO Valeriego Vacheva z przedstawicielami i przedstawicielkami Zespołu Ochrona Środowiska/Klimat Inicjatywy „Nasz Rzecznik”. Biuro RPO. Warszawa.	14.12.2023 r.
30.	Spotkanie Zastępcy RPO Valeriego Vacheva z samorzecznikami i samorzeczniczkami, podsumowujące kampanię społeczną „Szkoła przyjazna dla autyzmu”. Biuro RPO. Warszawa.	15.12.2023 r.
31.	Spotkanie RPO Marcina Wiącka oraz Zastępcy RPO Wojciecha Brzozowskiego z ombudsmanem Słowacji (Verejný ochranca práv) Róbertem Dobrovodským oraz z przedstawicielami słowackiego mechanizmu prewencji. Biuro RPO. Warszawa.	15.12.2023 r.
32.	Udział przedstawiciela Rzecznika Praw Obywatelskich w obchodach 42. rocznicy pacyfikacji kopalni „Wujek” w Katowicach.	16.12.2023 r.
33.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka z byłymi więźniami obozu koncentracyjnego Mauthausen-Gusen. Biuro RPO. Warszawa.	20.12.2023 r.

Tabela 10. Wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji w IV kwartale 2023 r.

1.	Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Białej Podlaskiej – badanie prewencyjne.	03-06.10.2023 r.
2.	Zakład Karny w Tarnowie – badanie prewencyjne.	09-13.10.2023 r.
3.	Placówka Całodobowej Opieki „DARDOM” w Markach – badanie prewencyjne.	09-10.10.2023 r.
4.	Placówka Całodobowej Opieki - Centrum Opiekuńczo-Rehabilitacyjne Alter Domus w Otwocku – badanie prewencyjne.	11-12.10.2023 r.
5.	Oddział Zamiejscowy Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Czersku – rewizytacja.	16-19.10.2023 r.
6.	Zakład Karny Nr 1 w Grudziądzu – rewizytacja.	18-19.10.2023 r.
7.	Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Otwocku – badanie prewencyjne.	23.10.2023 r.
8.	Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Starachowice – badanie prewencyjne.	23.10.2023 r.
9.	Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Pułtusku – badanie prewencyjne.	24.10.2023 r.
10.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Skarżysku – Kamiennej – badanie prewencyjne.	24-26.10.2023 r.
11.	Placówka Całodobowej Opieki „Dom Ufnej Starości” Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo w Konstancinie-Jeziornej – badanie prewencyjne.	06-07.11.2023 r.
12.	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Ciborzu – badanie prewencyjne.	06-09.11.2023 r.
13.	Placówka Całodobowej Opieki „Rodzinny Dom Opieki” w Starych Babicach – badanie prewencyjne.	08.11.2023 r.
14.	Policyjna Izba Dziecka w Poznaniu – badanie prewencyjne.	13.11.2023 r.
15.	Ośrodek dla Osób Nietrzeźwych w Poznaniu – badanie prewencyjne.	14.11.2023 r.
16.	Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Rawiczu- badanie prewencyjne.	20.11.2023 r.

17.	Zakład Karny w Rawiczu – badanie prewencyjne.	20-24.11.2023 r.
18.	Zakład Karny w Rzeszowie – badanie prewencyjne.	20-24.11.2023 r.
19.	Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych przy KPP w Pabianicach – badanie prewencyjne.	27.11.2023 r.
20.	Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Konstantynowie Łódzkim – badanie prewencyjne.	28-30.11.2023 r.
21.	Oddział Zewnętrzny w Płońsku (Zakładu Karnego w Płocku) – badanie prewencyjne.	04-07.12.2023 r.
22.	Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych przy KPP w Turku – badanie prewencyjne.	04.12.2023 r.
23.	Okręgowy Ośrodek Wychowawczy w Witkowie – badanie prewencyjne.	05-07.12.2023 r.
24.	Specjalistyczny Szpital Wojewódzki w Ciechanowie – badanie prewencyjne.	18-20.12.2023 r.

Tabela 11. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w IV kwartale 2023 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępcy RPO oraz pracownicy Biura RPO.

1.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w konferencji zapowiadającej III Kongres ESG – Liderzy Zrównoważonego Rozwoju – Europa, w trakcie której zaprezentowano program Kongresu oraz po raz pierwszy wręczono nagrody KOD ESG. Kongres, odbędzie się 31 stycznia 2024 r. pod Honorowym Patronatem RPO.	02.10.2023 r.
2.	Udział przedstawiciela Biura RPO w panelu poświęconym tzw. Zasadom Mendeza, zorganizowanym przez Europejskie Stowarzyszenie Zapobiegania Torturom (APT) w ramach Warszawskiej Konferencji Wymiaru Ludzkiego (Warsaw Human Dimension Conference – WHDC).	10.10.2023 r.
3.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka oraz przedstawicieli Biura RPO w finałowej gali konkursu Lodołamacze 2023, na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych, która propaguje ideę likwidacji barier przez przedsiębiorstwa i instytucje oraz wspiera aktywizację osób z niepełnosprawnością do pełnoprawnego funkcjonowania w codziennym życiu. Warszawa.	12.10.2023 r.

4.	Udział przedstawicieli RPO w VIII Dolnośląskim Konwencie Regionalnym Osób z Niepełnosprawnościami. Wrocław.	17-18.10.2023 r.
5.	Prelekcja przedstawiciela Biura RPO w konferencji pt. „O potrzebie nowelizacji ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, ocena regulacji i praktyki stosowania przepisów po pięciu latach obowiązywania ustawy”. Uniwersytet Warszawski. Warszawa.	19.10.2023 r.
6.	Udział przedstawiciela RPO w konferencji Fundacji ITAKA pn. „Zaginięcia dzieci i młodzieży. Analiza przyczyn, przypadków oraz metod poszukiwań i pracy z osobami poniżej 18. roku życia”. Warszawa.	19.10.2023 r.
7.	Udział IOD w Biurze RPO w Konferencji - VI Forum Informacji i Ochrony Danych. Toruń.	23-25.10.2023 r.
8.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w obchodach Narodowego Święta Niepodległości, zorganizowanych przez Kancelarię Prezydenta RP. Warszawa.	11.11.2023 r.
9.	Udział Zastępcy RPO Wojciecha Brzozowskiego w piątej edycji Kongresu Zdrowie Polaków, który odbył się pod hasłem „One Health – Jedno Zdrowie”, organizowanym przy współpracy Komitetu Nauk Klinicznych Polskiej Akademii Nauk, Rady Głównej Instytutów Badawczych, Światowego Centrum Słuchu, Instytutu Narządów Zmysłów oraz fundacji „Po Pierwsze Zdrowie”.	13.11.2023 r.
10.	Uroczysta gala wręczenia nagrody RPO im. doktora Macieja Lisa, przyznawana za szczególne osiągnięcia w dziedzinie obrony praw i interesów osób z niepełnosprawnościami. Wrocław.	16.11.2023 r.
11.	Udział przedstawicieli Biura RPO w XIV Seminarium Naukowym z cyklu „Kobieta w izolacji”, organizowanym przez administrację Zakładu Karnego nr 1 w Grudziądzu. Seminarium poświęcone było pracy penitencjarnej ze skazanymi kobietami przejawiającymi zaburzenia psychiczne. Grudziądz.	16.11.2023 r.
12.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w wydarzeniach odbywających się na Uniwersytecie Warszawskim oraz Politechnice Warszawskiej; wykłady RPO poświęcone wpływowi nowych technologii na system ochrony praw człowieka. Warszawa.	17.11.2023 r.

13.	Udział przedstawicieli RPO w VIII Podlaskim Konwencie Osób z Niepełnosprawnościami i dyskusji w ramach panelu „Rzecznicy i sojusznicy osób z niepełnosprawnościami - kto wspiera nasze sprawy?” z zaprezentowaniem sojuszniczej perspektywy organów i instytucji ochrony praw człowieka. Białystok.	17.11.2023 r.
14.	Udział przedstawiciela Biura RPO w gali środowiska doktoranckiego w Zabrze.	18.11.2023 r.
15.	Udział przedstawiciela Biura RPO w III Zjazd Pracowników Pionów Ochrony Informacji Niejawnych. Bukowina Tatrzańska.	20-22.11.2023 r.
16.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka oraz Zastępcy RPO Valeriego Vacheva w seminarium eksperckim „Składka zdrowotna po Polskim Ładzie – perspektywa konstytucyjna”. Biuro RPO. Warszawa.	22.11.2023 r.
17.	Udział przedstawiciela RPO w III konferencji detektywistycznej. Chorzów.	24.11.2023 r.
18.	Udział przedstawicieli RPO w konferencji on-line INPT (fr. Instance nationale pour la prévention de la torture) organizowanej corocznie w Tunezji poświęconej monitorowaniu traktowania osób pozbawionych wolności, zaliczanych do grup wrażliwych. Wrocław.	24.11.2023 r.
19.	Udział przedstawiciela Biura RPO w wydarzeniu „Wszystko o moim Państwie - w drodze ku prawnemu uzgodnieniu płci metrykalnej”.	25.11.2023 r.
20.	Udział przedstawicieli Biura RPO w Kongresie Asystent ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Serock.	27.11.2023 r.
21.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w IX Kongresie Osób z Niepełnosprawnościami, pod hasłem „Wspólny głos naszą siłą!”. Warszawa.	29.11.2023 r.
22.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w XX Kongresie Gmin Wiejskich, poświęconemu najważniejszym problemom samorządu oraz wyzwaniom stojącym przed gminami z obszarami wiejskimi. Wydarzeniu towarzyszyły obchody jubileuszu 30-lecia Związku Gmin Wiejskich RP, po jego reaktywacji w 1993 r. Jachranka.	29.11.2023 r.
23.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w VII edycji ogólnopolskiej konferencji naukowej „Od stereotypów do nienawiści. Hejt w perspektywie interdyscyplinarnej”. Gorzów Wielkopolski.	01.12.2023 r.

24.	Udział przedstawiciela Biura RPO w seminarium naukowym poświęconym kompetencjom Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie badania spraw wpływających do Biura RPO. Wydział Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Jana Długosza. Częstochowa.	01.12.2023 r.
25.	Udział przedstawiciela Biura RPO w obchodach 5-lecia Fundacji Pro Aperte. Kutno.	05.12.2023 r.
26.	35-lecie urzędu Rzecznika Praw Obywatelskich. Jubileuszowa konferencja w Warszawie.	08.12.2023 r.
27.	Udział przedstawiciela Biura RPO w seminarium naukowym „Stan wojenny 1981–1983 a stany nadzwyczajne w Polsce w ostatniej dekadzie PRL i współcześnie”. Katowice.	13.12.2023 r.
28.	Udział przedstawiciela Biura RPO w konferencji twinningowej, zorganizowanej przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, dot. informacji na temat działań twinningowych i TAIEX w Polsce w 2023. Warszawa.	21.12.2023 r.

Tabela 12. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w IV kwartale 2023 r.

1.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka, Zastępcy RPO Valeriego Vacheva w konferencji z okazji 10-lecia Europejskiej Sieci Krajowych Instytucji Praw Człowieka (ENNHRI). Bruksela, Belgia.	10.10.2023 r.
2.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka, Zastępcy RPO Valeriego Vacheva oraz Dyrektora Generalnego Biura RPO Michała Szwasta w dorocznym spotkaniu Ombudsmanów państw Grupy Wyszehradzkiej. Dolny Śląsk.	18-20.10.2023 r.
3.	Wizyta studyjna przedstawicieli Ombudsmana Węgier. Biuro RPO, Warszawa.	31.10.2023 r.
4.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka oraz Zastępcy RPO Valeriego Vacheva w programie wizyt instytucjonalnych zorganizowanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich regionu Lacjum - Przewodniczącego Krajowej Sieci włoskich Rzeczników Praw Obywatelskich regionów i prowincji autonomicznych Włoch.	01-04.11.2023 r.
5.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka oraz Zastępcy RPO Wojciecha Brzozowskiego w corocznej konferencji organizowanej w Parlamencie Europejskim,	08-10.11.2023 r.

	pod patronatem Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w ramach Europejskiej Sieci Ombudsmenów, która gromadzi rzeczników praw obywatelskich z 36 krajów europejskich, pt.: „Approaches to Contemporary Challenges” - podejście do współczesnych wyzwań. Bruksela, Belgia.	
6.	Udział przedstawiciela Biura RPO w spotkaniu przedstawicieli krajowych mechanizmów prewencji oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego z regionu OBWE. Kopenhaga, Dania.	09-10.11.2023 r.
7.	Udział przedstawiciela Biura RPO w zaplanowanym przez MSZ spotkaniu z przedstawicielami islandzkiego urzędu ds. ochrony dzieci Barnavernd i Krajowej Agencji ds. Dzieci i Rodzin, na temat możliwości współpracy w zakresie umieszczania dzieci polskiego pochodzenia w polskich rodzinach zastępczych w Islandii oraz sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej przez służby socjalne za granicą. Reykjavik, Islandia.	12-15.11.2023 r.
8.	Udział przedstawiciela Biura RPO w spotkaniu grupy roboczej ENNHRI na temat „Wykonywanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: Jak NHRI mogą się zaangażować?”, a także wizyta w Europejskim Trybunale Praw Człowieka. Strasburg, Francja.	14-16.11.2023 r.
9.	Udział przedstawiciela Biura RPO w wydarzeniu Equinetu poświęconemu deinstytucjonalizacji ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Bruksela, Belgia.	15-17.11.2023 r.
10.	Udział przedstawiciela Biura RPO w seminarium nt. praworządności, pt.: „Appointment procedures for the judiciary and prosecution, administration of justice, freedom of expression of judges, freedom of association”. Malta.	22-25.11.2023 r.
11.	Udział w spotkaniu Zarządu ENNHRI oraz wydarzeniu organizowanym przez ENNHRI „Co-Lab: Sztuczna inteligencja”. Wydarzenie ma na celu stworzenie przestrzeni do wzajemnej wymiany wśród członków ENNHRI, którzy są zainteresowani tematem sztucznej inteligencji (AI) i prawami człowieka. Lubljana, Słowenia.	29.11-01.12.2023 r.
12.	Udział oraz wygłoszenie referatu przez przedstawiciela Biura RPO w międzynarodowej konferencji naukowej organizowanej przez Rzecznika Praw Obywatelskich	30.11-01.12.2023 r.

	<p>Węgier Ákosa Kozmy. Wyjazd służący pogłębieniu współpracy między polskim a węgierskim ombudsmanem i udziałowi w dialogu na temat zmian w sądownictwie. Budapeszt, Węgry.</p>	
13.	<p>Udział przedstawiciela Biura RPO w konferencji organizowanej przez Sieć Organów ds. Równości (EQUINET) w Berlinie, w związku z trwającymi w ramach UE pracami nad dyrektywami określającymi wspólne standardy dla organów ds. równościowych w państwach członkowskich oraz warsztaty na temat doświadczeń w zakresie orzecznictwa. Wydarzenia te organizowane są w ramach projektu: „Sprostanie wyzwaniom wspólnych standardów dla europejskich organów ds. równości”. Inicjatywa realizowana jest przez EQUINET przy wsparciu niemieckiej Federalnej Agencji Antydyskryminacyjnej (FADA). Berlin, Niemcy.</p>	13-15.12.2023 r.

II. Wystąpienia o charakterze generalnym

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wystąpienia o charakterze generalnym do:

Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej (XI.602.1.2023 z 2 października 2023 r.) – w sprawie poprawy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami materiałów informacyjnych dotyczących wyborów parlamentarnych.

Na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej w zakładce „Wybory i referenda” oraz podpunkcie „Wybory do Sejmu i Senatu w 2023 r.” można zapoznać się z jednym z istotniejszych dokumentów dla wyborcy z niepełnosprawnością - „Informacją o uprawnieniach wyborców z niepełnosprawnością”, który stanowi kompendium wiedzy o dodatkowych uprawnieniach, jakie przysługują wyborcy w związku z jego szczególnymi potrzebami. Wskazany dokument został opublikowany w formie pliku tekstowego, lecz nie przetłumaczono go w całości na Polski Język Migowy, co sprawia, że jest niedostępny dla Głuchych, którzy nie znają języka polskiego.

Rzecznik Praw Obywatelskich odnotował jednocześnie, że na kanale należącym do Państwowej Komisji Wyborczej na platformie YouTube zostały opublikowane przetłumaczone na język migowy krótkie materiały wideo dotyczące możliwości głosowania przez pełnomocnika oraz głosowania korespondencyjnego. Niemniej, aktualnie wyborcy z niepełnosprawnością słuchu, nieposługujący się językiem polskim w stopniu zaawansowanym, mogą nie uzyskać informacji m.in. o prawie do bezpłatnego transportu do lokalu wyborczego i z powrotem, głosowaniu w lokalu dostosowanym, głosowania przy użyciu nakładki na kartę do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a, czy korzystania z pomocy innej osoby w trakcie głosowania w lokalu wyborczym. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Przewodniczącego z prośbą o opatrzenie całości „Informacji o uprawnieniach wyborców z niepełnosprawnością” tłumaczeniem na Polski Język Migowy.

Rzecznik odniósł się w swoim wystąpieniu również do materiałów PKW opublikowanych w serwisie YouTube. Zauważył on, że o ile rozmiar wizerunku tłumacza, a także jakość tłumaczenia na język migowy nie budzi zastrzeżeń osób Głuchych, o tyle we wnioskach przekazywanych Rzecznikowi osoby te wyrażają ubolewanie, że zarówno archiwalne transmisje publikowane przez Państwową Komisję Wyborczą, jak i materiały wideo nie są opatrywane napisami rozszerzonymi. Brak napisów rozszerzonych stanowi utrudnienie dla wyborców słabosłyszących i Głuchych, posługujących się językiem polskim. Tłumaczenia na język migowy nie można traktować jako alternatywy dla napisów, bowiem te dwie formy

udogodnienia są kierowane do różnych grup adresatów z uwagi na ich odmienne potrzeby.

W jednym ze skierowanych do Rzecznika wniosków wskazano również, że w materiałach Państwowej Komisji Wyborczej nie stosuje się audiodeskrypcji, ani deskrypcji – udogodnień dla osób z niepełnosprawnością wzroku. Problemem dla osób z niepełnosprawnościami, który został zasygnalizowany Rzecznikowi, jest również odnalezienie treści dostępnych na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej.

W ocenie Rzecznika obowiązujące regulacje prawne dają Państwowej Komisji Wyborczej szerokie możliwości działania na rzecz poprawy standardu dostępności wyborów dla osób z niepełnosprawnościami.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się Przewodniczącego z prośbą o analizę przedstawionych kwestii oraz poinformowanie Rzecznika o działaniach podjętych w celu uzupełnienia materiałów Państwowej Komisji Wyborczej o wskazane formy udogodnień dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej w piśmie z 17 października 2023 r. zapewnił, iż w ramach swoich ustawowych kompetencji PKW podejmuje wszelkie działania prowadzące do stworzenia coraz lepszych warunków do głosowania wyborcom z niepełnosprawnościami. Jednocześnie Przewodniczący wskazał, że wbrew twierdzeniom zawartym w piśmie RPO, wszystkie spoty informacyjne o tematyce wyborczej publikowane w serwisach internetowych Państwowej Komisji Wyborczej (pkw.gov.pl, wybory.gov.pl) oraz na profilach Państwowej Komisji Wyborczej w mediach społecznościowych (Facebook - PKW, Twitter, YouTube) są prezentowane również w wersji z tłumaczeniem na polski język migowy. Odnosząc się natomiast do poruszonej w wystąpieniu kwestii wprowadzenia audiodeskrypcji Komisja zauważyła, że jest to technika, która za pomocą opisu słownego udostępnia osobom niewidomym i słabowidzącym głównie odbiór wizualnej twórczości artystycznej. W opinii PKW charakter i tematyka materiałów i wydarzeń transmitowanych przez Komisję nie wymagają zastosowania tego typu rozwiązania.

Minister Klimatu i Środowiska (V.7200.66.2022 z 2 października 2023 r.) - w sprawie rozwoju prosumenckiej energetyki solarnej.

W związku z licznym wpływem do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich skarg obywateli zainteresowanych wdrażaniem w swoich gospodarstwach domowych ekologicznych rozwiązań opartych na instalacjach zeroemisyjnych, Rzecznik zwrócił uwagę na kwestię rozwoju prosumenckiej energetyki solarnej. O konieczności, a zarazem słuszności wspierania przez państwo inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii przesądzają

zarówno przepisy prawa krajowego, jak i międzynarodowego – przede wszystkim prawa Unii Europejskiej. W wymiarze społecznym zaś czyste środowisko oraz bezpieczeństwo energetyczne są wartościami nie do przecenienia, jeśli chodzi o dobrostan obywateli. Ekologiczne sposoby pozyskiwania energii – np. z wykorzystaniem technologii fotowoltaicznej – mogą przyczynić się do wzmocnienia ochrony tych wartości. Inwestowanie przez obywateli w mikrofotowoltaikę z pewnością może przyczynić się do poprawy stanu środowiska i zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego naszego kraju. Ze skarg kierowanych do RPO wynika, że część skarżących rozczarowana jest zmianą polityki zarówno w zakresie rozliczania wyprodukowanej energii, jak i w zakresie systemu publicznego wsparcia dla domowych inwestycji fotowoltaicznych oraz jego funkcjonowania w praktyce.

W pismach skarżących powtarzają się następujące zarzuty: zmiana systemu rozliczania energii z „net metering” (system opustów) na „net billing” (system kosztowy) nastąpiła w sposób nagły, uniemożliwiając racjonalne podjęcie decyzji o zainwestowaniu w mikrofotowoltaikę lub o przejściu na nowy system; zmiana zasad udzielania dofinansowania z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w związku z przejściem na „net billing” jest dyskryminująca dla prosumentów rozliczających się na zasadzie opustów; prosumenci zostali niesprawiedliwie wykluczeni ze świadczeń osłonowych w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej; procedura ubiegania się o dofinansowanie z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oparta na komunikacji elektronicznej dyskryminuje obywateli wykluczonych cyfrowo.

Rzecznik wyraził przekonanie, że dalsze motywowanie obywateli do podjęcia decyzji o zmianie źródła energii na odnawialne, pochodzące z mikroinstalacji fotowoltaicznej, wydatnie przyczyniłoby do poprawy statystyk w zakresie udziału konsumpcji OZE – z niewątpliwą korzyścią dla środowiska. Analizy przeprowadzone w Biurze RPO pozwalają na wyciągnięcie wniosku, że decyzje obywateli o przejściu na energię solarną dyktowane są głównie dwoma czynnikami: opłacalnością fotowoltaiki dla budżetów domowych i troską o środowisko. Jakkolwiek drugi z tych czynników jest wynikiem pogłębiającej się świadomości środowiskowej obywateli, w czym wiodącą rolę odgrywają edukacja i kampanie społeczne, to pierwszy wydaje się wypadkową odpowiednich regulacji prawnych i oferowanego przez władze publiczne wsparcia finansowego dla wdrażania ekologicznych rozwiązań w gospodarstwach domowych. Zmiany w tym zakresie dokonane na przestrzeni ostatnich 2 lat wydają się działać na obywateli zniechęcająco.

Dlatego też, Rzecznik zwrócił się do Minister z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Pełnomocnik Rządu ds. Odnawialnych Źródeł Energii w piśmie z 8 listopada 2023 r. wskazał, że działanie na rzecz implementacji systemu net-billing jest częścią zaangażowania polskiego rządu w promowanie zrównoważonych praktyk energetycznych oraz spełnienia celów w zakresie rozwoju energetyki odnawialnej. Zaktualizowany system rozliczeń dla prosumentów ma na celu zwiększenie autokonsumpcji energii produkowanej przez prosumentów oraz wspieranie dążeń do minimalizacji negatywnego wpływu emisji CO₂ na środowisko naturalne. Rozliczenia w systemie net-billing mają na celu zrównoważony i stabilny rozwój lokalnych energetyki rozproszonej, wraz z zapewnieniem bezpieczeństwa systemu energetycznego i sprawiedliwego podziału kosztów jego utrzymania przez wszystkich odbiorców energii oraz korzyści po stronie samych prosumentów. W ocenie Ministerstwa Klimatu i Środowiska ustawodawca w odpowiedzialny sposób przewidział dla prosumentów, których inwestycje były w trakcie realizacji, czas na zakończenie inwestycji i możliwość skorzystania z systemu net-metering w wyznaczonych okresach przejściowych. Pełnomocnik podkreślił, że system net-billing został starannie zaprojektowany tak, aby umożliwić prosumentom wykorzystanie w jak największym stopniu autokonsumpcji energii. Z kolei dla osób, które można zakwalifikować jako wykluczone cyfrowo umożliwiono składanie wniosku poprzez pełnomocnika, którym może być dowolna osoba z rodziny i znajomych wskazana przez wnioskodawcę. Dodatkowo, na terenie każdego województwa, powstała baza kontaktów do doradców energetycznych, którzy służą pomocą w odpowiedzi na pytania związane z uzyskaniem dofinansowania w ramach działalności wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Prezesa Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (XI.7061.4.2023 z 2 października 2023 r.) - w sprawie braku możliwości dofinansowania przez PFRON zakupu przenośnych koncentratorów tlenu.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają wnioski osób dotyczące braku możliwości dofinansowania przenośnych koncentratorów tlenu. Obywatele zwracają uwagę, że bezskutecznie próbują uzyskać na ten cel środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W korespondencji, która dociera do Rzecznika wielokrotnie podkreślano, że w przypadku niektórych schorzeń, m.in. przewlekłej obturacyjnej choroby płuc, brak przenośnego koncentratora tlenu w praktyce oznacza brak możliwości opuszczenia mieszkania, bowiem koncentratory tlenu w wersji stacjonarnej, które pozostają w posiadaniu takich osób z uwagi na swoją wagę ok. 20 kg oraz brak zasilania akumulatorowego nie mogą być stosowane poza miejscem zamieszkania.

Wnioskodawcy wskazują, że bez zakupu koncentratora tlenu w jego przenośnej wersji osoby, które ich potrzebują, nie są w stanie dotrzeć choćby do placówek medycznych na konsultacje lekarskie, czy też badania bez konieczności zorganizowania specjalistycznego transportu sanitarnego z dostępem do tlenu oraz że stan zamknięcia w czterech ścianach pogarsza zarówno stan zdrowia fizycznego, jak i psychicznego tych osób. Wysoki koszt certyfikowanych urządzeń powoduje, że osoby ich potrzebujące nie są w stanie we własnym zakresie ponieść kosztu zakupu takiego sprzętu.

Pomimo tego Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie nie przyznają dofinansowania na ten cel z programu dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny. Podkreślają przy tym, że powodem odmowy jest brak uwzględnienia przenośnych koncentratorów tlenu w wykazie wyrobów medycznych stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie. Należy zatem podkreślić, że to kwestie formalne w istocie stoją na przeszkodzie uznania przenośnych koncentratorów tlenu za sprzęt rehabilitacyjny. W ocenie Rzecznika istnieją również podstawy, by uznać dofinansowanie do zakupu przenośnych koncentratorów tlenu za formę likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.

Obowiązek wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami oraz umożliwienia im pełnego uczestnictwa we wszystkich sferach życia potwierdza ratyfikowana przez Polskę Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych. Art. 9 ust. 1 Konwencji stanowi, że władze publiczne są zobowiązane do podjęcia odpowiednich środków w celu zapewnienia dostępu m.in. do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych. Z kolei art. 20 Konwencji statuuje obowiązek podejmowania skutecznych środków, które umożliwić mają osobom z niepełnosprawnościami mobilność osobistą i możliwie największą samodzielność w tym zakresie.

Mając na uwadze powyższe Rzecznik zwrócił się do Prezesa PFRON-u z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Prezes Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w piśmie z 7 grudnia 2023 r. wyjaśnił, że kwestie dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny reguluje rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie. W aktualnym stanie prawnym ww. rozporządzenie nie uwzględnia przenośnych koncentratorów tlenu w wykazie wyrobów medycznych stanowiącym załącznik do niego. Niemniej PFRON, w wystąpieniu do Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w związku z zapytaniem Rzecznika Praw Obywatelskich w tej sprawie, zwrócił się z

prośbą o rozważenie skierowania wniosku do Ministra Zdrowia o dokonanie zmian w ww. rozporządzeniu Ministra Zdrowia poprzez dopisanie do wykazu wyrobów medycznych przenośnych koncentratorów tlenu. Prezes poinformował także, iż PFRON nie jest umocowany do interpretacji lub wykładni w przedmiotowym zakresie. Instytucją właściwą do udzielania wyjaśnień w przedmiotowej sprawie jest Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.

Minister Zdrowia (KMP.573.18.2018 z 3 października 2023 r.) - w sprawie potrzeby uregulowania przepisów dotyczących przyjęcia osób nieubezpieczonych do zakładów opiekuńczo-leczniczych.

Rzecznik Praw Obywatelskich od lat sygnalizuje lukę prawną w postaci braku regulacji określającej zasady przyjęć do zakładów opiekuńczo-leczniczych (dalej: z.o.l.) o charakterze ogólnym pełnoletnich osób nieubezpieczonych, które w związku ze swoim stanem zdrowia somatycznego nie są w stanie samodzielnie podpisać wniosku o przyjęcie, a jednocześnie nie mają ustanowionych przedstawicieli ustawowych, którzy w myśl obowiązujących przepisów mogliby tego obowiązku dopełnić. Nie istnieje obecnie jednoznaczna, niebudząca wątpliwości podstawa prawna określająca zasady umieszczenia pacjenta w z.o.l. o charakterze niepsychiatrycznym na podstawie orzeczenia sądu.

Aktualny stan prawny, nieprzesądzający o możliwości stosowania wprost regulacji z art. 32 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry, jest źródłem niejasności sytuacji pełnoletnich pacjentów nieubezpieczonych, niezdolnych do wyrażenia świadomej zgody na umieszczenie w z.o.l. To zaś może skutkować nadużyciami w zakresie wolności osobistej tych pacjentów, ich prawa nie są bowiem wystarczająco chronione na gruncie ustawowym. Nie można wykluczyć, że w skrajnych przypadkach decyzja o umieszczeniu pacjenta w z.o.l. podjęta będzie z naruszeniem jego interesu, np. w celu uzyskania dostępu do jego mieszkania lub innych dóbr materialnych. Niezbędne jest zatem, by umieszczenie pacjenta w z.o.l. bez jego zgody podlegało skutecznej kontroli sądowej.

Problem braku odpowiedniej regulacji ustawowej określającej zasady przyjęcia do z.o.l. o charakterze ogólnym pełnoletnich osób nieubezpieczonych, a niezdolnych do wyrażenia świadomej zgody na pobyt w zakładzie opiekuńczym, pozostaje wciąż aktualny. Brak odpowiedniej regulacji nie oznacza bowiem, że nie są podejmowane działania mające na celu umieszczenie takiego pacjenta w zakładzie opiekuńczym. Z doświadczeń wizytatorów Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (dalej: KMPT), działającego w strukturach Biura RPO, wynika, że powszechną praktyką stało się podpisywanie wniosków o umieszczenie w z.o.l. przez członków rodziny pacjenta bądź przez jego

osoby bliskie. Dyrektorzy placówek zaś, kierując się dobrem wyższym, jakim jest zdrowie pacjenta, dopuszczają taką praktykę i narażają się tym samym na konsekwencje prawne.

Niestety, Ministerstwo Zdrowia nie zaproponowało żadnego rozwiązania prawnego, poza instytucją ubezwłasnowolnienia, które mogliby zastosować dyrektorzy zakładów opiekuńczych i rodziny pacjentów w celu zalegalizowania pobytu w z.o.l. osób nieubezwłasnowolnionych, lecz niezdolnych do wyrażania świadomej zgody na pobyt w zakładzie opiekuńczym. Jednakże brak możliwości świadomego wyrażenia zgody przez pacjenta na umieszczenie w zakładzie opiekuńczym nie jest równoznaczny ze spełnieniem przesłanek do ubezwłasnowolnienia całkowitego. Posłużenie się proponowanym przez Ministerstwo Zdrowia rozwiązaniem prawnym w postaci ubezwłasnowolnienia całkowitego tylko na potrzeby umieszczenia pacjenta w z.o.l. byłoby w ocenie RPO zbyt daleką idącą ingerencją w wolność osobistą pacjenta.

Rzecznik zwrócił także uwagę, iż sądy regularnie orzekają o umieszczeniu pacjentów w z.o.l. mimo braku jednoznacznej podstawy prawnej. Obecnie obowiązujące prawo nie przesądza, czy do umieszczenia w z.o.l. stosuje się odpowiednio przepisy art. 32 u.z.l., co powoduje istotne rozbieżności w praktyce, a w konsekwencji rodzi niepewną sytuację pacjentów. Przede wszystkim stosowanie istniejącej regulacji budzi wątpliwości co do tego, jak powinna brzmieć sentencja postanowienia sądowego. Powstaje pytanie, czy umieszczenie w z.o.l. jest świadczeniem zdrowotnym per se, czy też sąd winien wyrazić zgodę na udzielenie określonych świadczeń zdrowotnych w warunkach z.o.l. Należy również zauważyć, że wyrażenie zgody na umieszczenie pacjenta w z.o.l. nie powoduje udzielenia zgody blankietowej na świadczone w ramach tego z.o.l. świadczenia zdrowotne. Orzecznictwo nie wypracowało również jednolitego stanowiska, czy postępowanie w sprawie umieszczenia osoby w z.o.l. winno toczyć się z urzędu, czy też na wniosek.

Rzecznik podkreślił, że w przypadku tak daleko idącej ingerencji w wolność osobistą pacjenta nie może być żadnych wątpliwości co do podstawy prawnej rozstrzygnięcia. Pożądane byłoby więc uregulowanie tej kwestii samoistnie w powszechnie obowiązujących przepisach, na przykład poprzez wprowadzenie rozwiązań analogicznych do zgody zastępczej sądu opiekuńczego na udzielenie świadczenia zdrowotnego wyrażanej w trybie art. 32 u.z.l. czy zgody na umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym – zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia psychicznego. Stworzenie oddzielnej regulacji pozwoli ujednoczyć praktykę sądów w tym zakresie oraz usunąć niejasności związane z formułowaniem sentencji orzeczenia, które w najlepszy sposób będzie chronić prawa i interesy pacjenta.

Rozwiązania te powinny również regulować kwestię przyznania legitymacji członkom rodzin takich osób lub też innym podmiotom (np. przedstawicielom MOPS-u), tak aby mogły one występować do sądów w sprawie umieszczenia w placówce swoich podopiecznych. Skuteczna sądowa kontrola umieszczania pacjentów w z.o.l. wzmocniłaby ich status i zagwarantowała lepsze przestrzeganie przysługujących im praw i wolności.

Mając powyższe na uwadze, Rzecznik zwrócił się do Minister z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie oraz o rozważenie podjęcia działań zmierzających do uregulowania przedstawionego problemu na poziomie ustawowym.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia w piśmie z 24 października 2023 r. poinformował, że obecnie trwają intensywne prace związane z działaniami, które pośrednio związane są z zagadnieniem poruszonym przez Rzecznika. Obejmują one: realizację kamienia milowego A69G (Strategiczny przegląd systemu opieki długoterminowej w Polsce w celu określenia priorytetów reform) w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO). Przegląd ma wskazać kierunki niezbędnych zmian systemowych i prac legislacyjnych (opracowanie zmian legislacyjnych ma być przedmiotem realizacji kamienia A70G); współpraca w ramach Zespołu do spraw opracowania propozycji rozwiązań normatywnych w zakresie zastąpienia instytucji ubezwłasnowolnienia modelem wspieranego podejmowania decyzji (prace koordynuje Ministerstwo Sprawiedliwości). W toku realizacji obu ww. działań analizowany będzie też kontekst wskazanej na wstępie regulacji.

Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (VII.713.1.2023 z 3 października 2023 r.) - w sprawie zmiany zasad udostępniania materiałów archiwalnych.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło pismo Polskiego Towarzystwa Historii Prawa (PTHP) dotyczące ograniczenia wolności badań naukowych, będącego konsekwencją zmian w zakresie udostępniania materiałów archiwalnych w związku z wejściem w życie ustawy o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego.

Przedstawiciele środowiska naukowego wyrażają opinię, iż obecnie obowiązujące przepisy w zakresie, w jakim ustanawiają zakaz udostępniania materiałów archiwalnych, o których mowa w art. 16b ust. 2 pkt 3 i 4 ustawy archiwalnej przed upływem 70 lat i jednocześnie nie przewidują możliwości wcześniejszego ich udostępnienia, gdy uzasadnione jest to potrzebami nauki, znacznie utrudniają możliwość prowadzenia badań naukowych i w sposób nieproporcjonalny ograniczają chronione konstytucyjnie wolności i prawa, o których stanowi art. 54 ust. 1, art. 61 ust. 1 i 2 oraz art. 73 Konstytucji. Także w ocenie Rzecznika obecnie obowiązujące przepisy

ustawy archiwalnej w sposób nadmierny ograniczają wolność badań naukowych, wolność korzystania z dóbr kultury, wolność pozyskiwania informacji, a także prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne.

Nie ulega wątpliwości, że wskazane wyżej prawa i wolności nie mają charakteru absolutnego i mogą podlegać ograniczeniom na zasadach określonych w Konstytucji. W tym kontekście powołać należy art. 31 ust. 3 Konstytucji, zgodnie z którym ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Ustawodawca, dokonując wyboru w zakresie sposobu regulacji prawnej kwestii, w której koniecznym jest rozstrzygnięcie konfliktu wartości, winien kierować się zasadą proporcjonalności i ocenić, czy projektowana regulacja ustawowa jest w stanie doprowadzić do zamierzonych przez nią skutków (zasada przydatności), regulacja ta jest niezbędna ze względu na konstytucyjnie usprawiedliwiony cel, z którym jest powiązana (zasada konieczności), a ponadto, czy jej efekty pozostają w odpowiedniej proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela (zasada proporcjonalności sensu stricto).

Z przekazanych Rzecznikowi informacji wynika, że sygnalizowany problem jest znany MKiDN, które w stanowisku z dnia 4 września 2017 r. pozytywnie odniosło się do postulatu konieczności zmian ww. przepisów ustawy archiwalnej i zapowiedziało podjęcie prac legislacyjnych. Stanowisko to zostało także podtrzymane w odpowiedzi na interpelację z dnia 13 lutego 2018 r., w którym wskazano, że obowiązujące przepisy określające karencję udostępniania niektórych materiałów archiwalnych na 70 lat, faktycznie uniemożliwia prowadzenie badań naukowych. Niestety, dotychczas wspomniane prace legislacyjne nie zostały podjęte.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do umożliwienia udostępnienia materiałów archiwalnych, o których mowa w art. 16b ustawy archiwalnej dla celów naukowych, w sposób umożliwiający w praktyce ich prowadzenie, przy jednoczesnym uwzględnieniu konieczności poszanowania prawa do prywatności.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego w piśmie z 23 października 2023 r. poinformował, że realizacja postulatu dotyczącego podjęcia prac legislacyjnych, zmierzających do umożliwienia udostępnienia materiałów archiwalnych, o których mowa w art. 16b ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach z 14 lipca 1983 r. do celów naukowych, z

uwagi na kończąca się kadencję Sejmu RP w najbliższym terminie nie jest możliwa. Zasygnalizowano jednak, że zostanie przeprowadzona analiza celowości zaproponowanych zmian legislacyjnych oraz przedstawione zostaną rozwiązania, które rozwiążą problem dostępności materiałów archiwalnych w archiwach państwowych.

Ministra Cyfryzacji (VII.501.165.2023 z 5 października 2023 r.) - w sprawie zabezpieczenia przed cyberatakiem danych dotyczących obywateli dostępnych w aplikacjach rządowych.

Cyberataki są jednymi z największych zagrożeń XXI wieku i jako takie stanowią już dosyć powszechne zjawisko. Nowe metody tych ataków muszą być przedmiotem analizy i refleksji, a także reakcji ze strony właściwych organów. Cyberprzestępczość wpływa bowiem nie tylko na stabilność instytucji państwa, ale także na system polityczny i gospodarczy, bez względu na to wobec jakich podmiotów jest skierowana. Ochrona cyberprzestrzeni jest i niewątpliwie będzie jednym z najczęściej podejmowanych tematów dotyczących bezpieczeństwa.

Jedną z najbardziej znanych w Polsce definicji cyberprzestrzeni jest ta pochodząca z Doktryny Cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej z 2015 r. (dalej jako: Doktryna), określająca cyberprzestrzeń jako „przestrzeń przetwarzania i wymiany informacji tworzona przez systemy teleinformatyczne (zespoły współpracujących ze sobą urządzeń informatycznych i oprogramowania zapewniające przetwarzanie, przechowywanie, a także wysyłanie i odbieranie danych przez sieci telekomunikacyjne za pomocą właściwego dla danego rodzaju sieci telekomunikacyjnego urządzenia końcowego przeznaczonego do podłączenia bezpośrednio lub pośrednio do zakończeń sieci) wraz z powiązaniem między nimi oraz relacjami z użytkownikami”. Jak wynika z Doktryny, działania na rzecz cyberbezpieczeństwa muszą być podejmowane z uwzględnieniem ochrony praw człowieka i obywatela, a także poszanowaniem prawa do wolności słowa oraz prywatności. Proporcjonalność środków bezpieczeństwa w stosunku do zagrożeń powinna być oparta na efektywnej i wiarygodnej analizie ryzyka.

Od pewnego czasu szeroko dyskutowanym problemem dotyczącym cyberprzestępczości jest tzw. juice jacking, czyli cyberatak wykorzystywany do atakowania urządzeń uniwersalną magistralą szeregową (USB). Atakowanymi urządzeniami są przede wszystkim telefony komórkowe, tablety i laptopy, zaś do ataku wykorzystuje się port ładowania danego urządzenia. Rozróżnia się dwa rodzaje ataków wykorzystujących metodę juice jacking – kradzież danych oraz instalację złośliwego oprogramowania. Ten rodzaj cyberataku w sposób niezwykle głęboki ingeruje w prywatność użytkowników sprzętów, które miały kontakt z zainfekowanym portem,

wobec czego stał się przedmiotem zainteresowania Rzecznika Praw Obywatelskich.

Jakkolwiek trwają badania i prace nad ograniczeniem zagrożeń związanych ze zjawiskiem juice jacking, to jednak rozwój złośliwego oprogramowania, a także ostrzeżenia dla użytkowników publicznych portów USB wskazujące na unikanie ich stawia pytania o użyteczność i sens rozbudowywania takich publicznych sieci.

Mając na uwadze coraz liczniejsze ostrzeżenia przed taką formą cyberataku, Rzecznik zasygnalizował powyższy problem i jednocześnie zwrócił się z prośbą o informację na temat ewentualnych działań podejmowanych przez Ministerstwo Cyfryzacji i rząd w tej kwestii. Szczególną troską Rzecznika Praw Obywatelskich jest kwestia możliwości zainfekowania telefonu użytkownika publicznego portu USB, który w swoim urządzeniu mobilnym posiada rządowe aplikacje – przykładowo mObywatel. mObywatel 2.0 to aplikacja, którą od dnia 14 lipca bieżącego roku można bezpiecznie i bezpłatnie pobrać na swój smartfon ze sklepu Google Play i App Store. Nowa aplikacja to przede wszystkim asystent obywatela, dzięki któremu załatwianie spraw urzędowych ma być – jak wynika z informacji umieszczonej na stronie internetowej Ministerstwa Cyfryzacji – prostsze i wygodniejsze – bez wychodzenia z domu. Dzięki tej aplikacji możliwe jest korzystanie z dokumentów tożsamości i załatwianie spraw urzędowych. Należy także przypomnieć wcześniejsze informacje dotyczące preinstalacji rządowych aplikacji na wszystkich urządzeniach mobilnych przed ich zakupem w salonie. Wówczas nie tylko osoby, które same zainstalowały na swoich urządzeniach aplikacje rządowe, ale wszyscy użytkownicy mieliby na swoich urządzeniach dostęp do najwrażliwszych – i z punktu widzenia hakerów – najbardziej pożądanых danych wszystkich obywateli posiadających zarówno telefon, jak i dowód tożsamości.

Mając powyższe na uwadze Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o informację o sposobie zabezpieczenia danych dostępnych w aplikacjach rządowych przed nieuprawnionym dostępem i przejęciem w sposób wskazany na wstępie, a mianowicie poprzez atak typu juice jacking.

Minister Rodziny i Polityki Społecznej (XI.811.1.2023 z 5 października 2023 r.) - w sprawie zasad funkcjonowania klubów „Senior+”.

Zgodnie z Programem Wieloletnim „Senior+ na lata 2021–2025” Dzielne Domy „Senior+” i Kluby „Senior+” są ośrodkami wsparcia, o których mowa w art. 51 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej (dalej: „u.p.s.”). Dzienny Dom „Senior+” jest dziennym domem pomocy, natomiast Klub „Senior+” jest klubem samopomocy. Zasady funkcjonowania ośrodków wsparcia oraz tryb kwalifikowania osób do uczestnictwa w działaniach realizowanych przez ośrodki są określone w u.p.s., m.in. w jej art. 106 dotyczącym przyznania

świadczeń. Art. 106 u.p.s. przewiduje, że przyznanie świadczeń z pomocy społecznej następuje w formie decyzji administracyjnej, którą wydaje się po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego. Natomiast udzielenie świadczeń w postaci interwencji kryzysowej, pracy socjalnej, poradnictwa, uczestnictwa w zajęciach klubu samopomocy, klubu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, schronienia w formie ogrzewalni i noclegowni, sprawienia pogrzebu, a także przyznanie biletu kredytowanego nie wymaga wydania decyzji administracyjnej.

Tymczasem do Rzecznika Praw Obywatelskich docierają głosy seniorów kwestionujące zasadność przeprowadzenia wywiadu środowiskowego jako warunku udziału w Klubie „Senior+” jako nadmiernie ingerującego w ich prawo do prywatności i nieznanego uzasadnienia w charakterze i celach działania Klubów „Senior+”. Mając na uwadze powyższe, RPO dostrzegł potrzebę podjęcia działań na rzecz włączenia społecznego seniorów w ramach polityki społecznej, której celem jest postęp społeczny, równowaga, porządek społeczny, harmonizacja celów osobistych ze społecznymi od pomocy społecznej jako narzędzia realizacji polityki socjalnej, która koncentruje się na materialnych warunkach bytu, poziomie życia, dochodach, konsumpcji.

Tego typu wsparcie osób starszych powinno być realizowane jako część długofalowej i kompleksowej polityki senioralnej. Ponadto cel i charakter wsparcia osób starszych w postaci uczestnictwa w Klubach „Senior+” trudno uznać za realizację świadczeń z pomocy społecznej, które powinny być udzielane, gdy jednostka w sytuacji kryzysowej przestaje być samowystarczalna. Na taki cel udzielania pomocy społecznej wskazuje u.p.s., przewidując jej zastosowanie przy łącznym spełnieniu dwóch przesłanek: wystąpienia trudnej sytuacji życiowej i niemożności jej samodzielnego przezwyciężenia. Nie sposób jednak uznać starości samej w sobie, będącej naturalnym etapem życia jednostki, za trudną sytuację życiową, zbliżoną do powodów udzielania pomocy społecznej, których otwarty katalog zawiera art. 7 u.p.s., a Kluby „Senior+” – za narzędzie jej prewencji czy przezwyciężania, spełniające warunki udzielania pomocy społecznej w ramach realizacji przez państwo obowiązku zapewnienia ochrony socjalnej na gruncie u.p.s. Takie ujęcie celów funkcjonowania Klubów „Senior+” i charakteru oferowanych przez nie usług pasuje je – w ocenie Rzecznika – poza zakresem pomocy społecznej.

Wyjęcie działań skierowanych do ogółu osób starszych z dziedziny pomocy społecznej wpisywałoby się w obecny trend podchodzenia do praw osób starszych z perspektywy praw człowieka, a nie ochrony socjalnej. Pozostawienie tych działań w formie świadczeń socjalnych nosi zaś znamiona utrwalania negatywnych stereotypów odnoszących się do starości i starszych osób, jako jedynie odbiorców pomocy społecznej, bez

uwzględnienia różnorodności osób należących do tej grupy wiekowej. Utrzymywanie działań skierowanych do ogółu osób starszych w dziedzinie pomocy społecznej wzmacnia negatywne stereotypy wobec osób starszych, a przez to w sposób systemowy pogarsza sytuację tych osób. Zmiana postrzegania osób starszych jako jedynie odbiorców pomocy społecznej w kierunku pełnoprawnych uczestników życia społecznego jest jednym z kluczowych argumentów za opracowaniem i przyjęciem nowej konwencji o prawach osób starszych. Wprowadzenie oddolnych zmian mających na celu wypracowanie podejścia do osób starszych w oparciu o prawa człowieka, podobnego do podejścia stosowanego do młodszych pokoleń (np. dostęp do przedszkoli nie jest warunkowany zasadami stosowanymi względem świadczeń z pomocy społecznej) wpisująby się w ogólny nurt zmian, szczególnie potrzebnych w obliczu szybkiego starzenia się społeczeństwa.

Rzecznik zwrócił się do Minister z prośbą o rozważenie wprowadzenia zmian prawnych mających na celu uproszczenie procedury kwalifikacji do Klubów „Senior+” w przypadku osób uczestniczących w zajęciach klubu samopomocy.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej w piśmie z 14 listopada 2023 r. poinformował, że zgodnie z przepisem art. 106 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, świadczenia z pomocy społecznej przyznawane są, z wyjątkami wskazanymi w art. 106 ust. 2 ustawy, na podstawie decyzji administracyjnej po wcześniejszym przeprowadzeniu postępowania administracyjnego. Istotą tego postępowania jest ustalenie sytuacji wnioskodawcy ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dochodowej. Ustaleń tych dokonuje się w wyniku przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Program wieloletni „Senior+” powstał w 2015 r., w odpowiedzi na potrzeby jednostek samorządu terytorialnego. Wsparcie to realizowane jest na podstawie art. 115 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. W związku z powyższym ośrodki wsparcia, które powstają w ramach programu, nie mogą funkcjonować poza ustawą o pomocy społecznej. Należy podkreślić, że ośrodki wsparcia „Senior+” nie są jedyną formą wsparcia seniorów, oprócz nich istnieją kluby seniorów w domach kultury, Koła Gospodyń Wiejskich, itp. Są to formy wsparcia i aktywizacji seniorów, które nie wymagają spełnienia żadnych kryteriów uczestnictwa. Sekretarz Stanu podkreślił, że przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego stwarza okazję do weryfikacji skuteczności przyznanego wsparcia i rozważenia ewentualnej zmiany planu pomocy w zależności od zmieniających się okoliczności. Poinformował także, że resort polityki społecznej obecnie nie przewiduje wprowadzenia subwencji senioralnej jako finansowej formy wsparcia jednostek samorządu terytorialnego.

Ministra Edukacji i Nauki oraz Dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (VII.7031.30.2023 z 6 października 2023 r.) - w sprawie nieprawidłowości podczas sprawdzania egzaminów maturalnych.

Od dłuższego czasu do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływały sygnały o możliwych skutkach nowych zasad organizacji egzaminu maturalnego. Swoje obawy zgłaszali m.in. nauczyciele języka polskiego, którzy po zapoznaniu się z materiałami przygotowanymi przez Centralną Komisję Egzaminacyjną wskazywali, że wymagania maturalne oraz kryteria oceniania są niejasne i mogą prowadzić do niesprawiedliwego potraktowania uczniów.

Poloniści wystosowali nawet list otwarty w sprawie nowej formuły Matury 2023 z języka polskiego, który zawierał wiele krytycznych uwag wobec planowanych zmian. Wskazywano na konsekwencje zdalnej nauki, późne opublikowanie informatorów maturalnych, małą ilość materiałów ćwiczeniowych, niedostateczne przeszkolenie nauczycieli. Poloniści domagali się ograniczenia wymagań dla maturzystów oraz zorganizowania w trybie pilnym rzetelnych i merytorycznych szkoleń dla nauczycieli języka polskiego, zwłaszcza w zakresie dookreślenia formy wypracowania, funkcjonalności kontekstów oraz kryteriów i sposobów oceniania arkuszy egzaminacyjnych i wypowiedzi ustnych (ze szczególnym uwzględnieniem egzaminatorów i kandydatów na egzaminatorów) oraz umieszczenie na stronach Centralnej Komisji Egzaminacyjnej przykładowych zestawów maturalnych oraz poradników dla nauczycieli i uczniów. Ponadto, zdaniem polonistów „kryteria oceniania zawartości merytorycznej wypracowania są niejasne, nieczytelne, niespójne, uznaniowe, a w efekcie krzywdzące uczniów”. Część postulatów, m. in. ograniczenie wymagań egzaminacyjnych oraz złagodzenie zasad oceniania, została w późniejszym czasie zrealizowana. Według dostępnych informacji, w tym roku do okręgowych komisji egzaminacyjnych wpłynęło 41 630 wniosków o wgląd do prac maturalnych, co świadczy o wysokim poziomie nieufności.

Opisywane nieprawidłowości, nawet jeśli dotyczą wyjątkowych sytuacji, zmniejszają przekonanie obywateli o odpowiednich kompetencjach egzaminatorów oraz słuszności całej idei egzaminów zewnętrznych. Jednym z celów egzaminu maturalnego jest selekcja kandydatów na studia w oparciu o obiektywne kryteria. Obecne zasady sprawdzania zadań pisemnych prowadzą jednak do zarzutów, że wynik egzaminu zależy w dużej mierze od uznania egzaminatora.

Czynniki, które mogą wpływać na wynik, to m.in. niewłaściwe przeszkolenie egzaminatorów, ich cechy osobiste i sytuacja życiowa (zbyt duża surowość, brak uważności, zmęczenie), pomijanie informacji o specyficznych trudnościach w nauce osoby zdającej, niejasne wymogi. W ocenie osób, które badały sposób sprawdzania prac maturalnych, w wielu przypadkach

trudno jest stwierdzić, dlaczego egzaminator odjął punkty. Bezpodstawne decyzje egzaminatorów mogły obniżyć ocenę końcową nawet o kilkanaście punktów procentowych. Ponieważ tylko część maturzystów ubiega się o ponowne sprawdzenie prac, nie można stwierdzić, jak kształtują się wyniki matur, co uniemożliwia właściwym organom ocenę funkcjonowania systemu oświaty.

Dla zapewnienia wysokiej wartości egzaminów zewnętrznych konieczne jest określenie takich kryteriów oceny, które są możliwie sprawiedliwe, obiektywne i akceptowalne dla osób zainteresowanych. Wynik egzaminu powinien stanowić odbicie faktycznych wiadomości i umiejętności piszącego. O ogromne znaczenie ma także rzetelne przeszkolenie egzaminatorów, ich staranny dobór oraz zapewnienie im odpowiednich warunków pracy. Błędne sprawdzenie pracy maturalnej wiąże się z dużym stresem dla osoby zdającej oraz powoduje utrudnienia podczas rekrutacji na studia. Z uwagi na możliwe naruszenia praw indywidualnych osób, skutkujące powstaniem szkody lub krzywdy, kwestia organizacji egzaminów zewnętrznych bywa rozpatrywana w kontekście odpowiedzialności odszkodowawczej instytucji państwa.

Z uwagi na powyższe, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o przedstawienie swojego stanowiska w odniesieniu do opisanego powyżej problemu.

Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w piśmie z 18 października 2023 r. zapewnił, że zagwarantowanie zdającym sprawiedliwych, rzetelnych i obiektywnych wyników egzaminacyjnych jest dla Komisji sprawą najważniejszą. Działania, które zarówno CKE, jak i OKE (Okręgowe Komisje Egzaminacyjne) podejmują każdego roku, przy każdej sesji egzaminacyjnej, obejmują proces przygotowania zadań egzaminacyjnych i zasad oceniania rozwiązań tych zadań, szkolenie kandydatów na egzaminatorów, przygotowanie egzaminatorów, w tym przeszkolenie ich bezpośrednio przed przystąpieniem do sprawdzania i oceniania prac w danej sesji egzaminacyjnej; nadzór nad poprawnością ich pracy podczas sprawdzania oraz ewaluację przeprowadzonych działań po zakończeniu oceniania. Wszystkie te czynności są podejmowane w ramach zasad określonych przez przepisy prawa oświatowego. Jest to zatem działanie z jednej strony ugruntowane i ujęte w stosowne procedury, a z drugiej strony – działanie otwarte na nowe rozwiązania, czasem drobne modyfikacje, które prowadzą do ciągłego doskonalenia przyjętych regulacji. W 2024 r. planowane jest wprowadzenie kolejnego rozwiązania służącego zapewnieniu możliwie jak najwyższego poziomu oceniania, polegającego na wprowadzeniu skanowania kodu egzaminatora przy każdej pracy egzaminacyjnej, którą dany egzaminator oceniał, co umożliwi łatwiejszą identyfikację wszystkich prac sprawdzonych przez danego egzaminatora w

elektronicznej bazie danych, a tym samym sprawniejszą analizę przyznanych przez niego punktów, bez konieczności pozyskiwania prac w wersji papierowej z archiwum. Doceniając możliwości, jakie daje digitalizacja różnych procesów, staramy się nie przeceniać takiego typu rozwiązań. Kluczowe dla zapewnienia wysokiej jakości oceniania jest bowiem odpowiednie przygotowanie egzaminatorów.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji i Nauki w piśmie z 7 listopada 2023 r. podkreślił, że formuła egzaminu maturalnego dla uczniów szkół ponadpodstawowych, obowiązująca od roku szkolnego 2022/2023, nie powinna być dla nikogo zaskoczeniem – a przede wszystkim dla nauczycieli i egzaminatorów. Została ona bowiem wprowadzona w 2017 r. ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Tak więc zarówno nauczyciele, jak i sami uczniowie mieli odpowiednio dużo czasu, aby zapoznać się z nowymi zasadami egzaminu maturalnego, nową podstawą programową (opublikowaną w styczniu 2018 r.) oraz ograniczonymi w stosunku do niej wymaganiami egzaminacyjnymi obowiązującymi na egzaminie maturalnym w latach 2023-2024. Sekretarz Stanu zapewnił, że w systemie egzaminacyjnym wdrożone zostały odpowiednie działania i mechanizmy, które z jednej strony pozwolą zminimalizować zakres pomyłek egzaminatorów (stąd m.in. szkolenia i egzamin dla kandydatów na egzaminatorów, coroczne przygotowanie do sprawdzania dla egzaminatorów), a z drugiej strony umożliwią korektę pomyłki, jeżeli takowa wystąpi.

Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej (VII.602.6.2023 z 7 października 2023 r.) - w sprawie ograniczenia czasowego liczenia głosów w obwodach zagranicznych.

W wystąpieniach skierowanych do Marszałek Sejmu RP oraz Marszałka Senatu RP z dnia 12 kwietnia 2023 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał na potrzebę zmiany m.in. art. 230 § 2 ustawy – Kodeks wyborczy w celu usunięcia ograniczenia czasowego liczenia głosów w zagranicznych obwodach głosowania. W wystąpieniu tym RPO podniósł, że przepis ten rodzi ryzyko, iż ważne głosy oddane w głosowaniu za granicą mogą zostać uznane za niebyłe tylko z tego powodu, że obwodowa komisja wyborcza nie dotrzyma 24-godzinnego terminu przekazania wyników głosowania do okręgowej komisji wyborczej.

Podobne wątpliwości pojawiają się podczas lektury uchwały nr 226/2023 PKW z dnia 3 października 2023 r. w sprawie wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz w referendum ogólnokrajowym zarządzonych na dzień 15 października 2023

roku. Wedle zawartych w niej wytycznych obwodowe komisje wyborcze mają przeprowadzać jednocześnie czynności służące ustaleniu wyniku głosowania zarówno dla wyborów do Sejmu i Senatu RP, jak i dla referendum – co odzwierciedlają szczegółowe reguły wypełniania kolejnych punktów protokołu z czynności komisji. W szczególności ostateczne protokoły głosowań w wyborach do Sejmu, w wyborach do Senatu i w referendum mają być sporządzane po ustaleniu wyników wszystkich trzech głosowań.

Jest oczywiste, że treść uchwały jest związana z art. 90 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym, regulującym zasady organizacji głosowania w przypadku zarządzenia na ten sam dzień wyborów parlamentarnych i referendum ogólnokrajowego. Niemniej jednak przyjęte w uchwale PKW zasady procedowania komisji mogą zwiększać ryzyko, że uzyskanie wyników głosowania w niektórych zagranicznych obwodach głosowania może nie nastąpić w ciągu 24 godzin, co doprowadziłoby do ziszczenia się następstw wskazanych w art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego.

Zgodnie z art. 26 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym: „Wyniki głosowania i protokoły głosowania z obwodów utworzonych za granicą oraz na polskich statkach morskich są przekazywane komisarzowi wyborczemu właściwemu dla miasta stołecznego Warszawy”. W powyższej ustawie nie ma przepisu, który mówiłby, że jeżeli komisja nie uzyska wyników głosowania w referendum w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania, to głosowanie uważa się za niebyłe. Należy wskazać, że art. 92 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym przewiduje, iż w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu wyborczego. Kwestia ustalenia wyników głosowania w referendum nie jest jednak zagadnieniem nieuregulowanym w ustawie o referendum, a więc w tym zakresie Kodeks wyborczy – w tym art. 230 § 2 tego aktu – nie znajduje odpowiedniego zastosowania. Zgodnie zaś z art. 6 ust. 3 ustawy o referendum, do obwodów głosowania dla obywateli polskich przebywających za granicą oraz do obwodów głosowania dla wyborców przebywających na polskich statkach morskich stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu wyborczego. Przepis ten jednak został zamieszczony w tej części ustawy, w której uregulowana jest kwestia tworzenia obwodów głosowania, a nie reguł ustalania jego wyników. Z powyższego wynika, że w przypadku referendum ogólnokrajowego nie znajduje zastosowania rozwiązanie nakazujące uznać wyniki głosowania w obwodach zagranicznych za niebyłe z uwagi na upływ czasu. Innymi słowy, w przeciwieństwie do głosowania w wyborach, w świetle obowiązujących regulacji ustawowych nieuzyskanie przez komisję wyników głosowania w ciągu 24 godzin nie wywołuje skutku w postaci uznania głosowania w referendum za niebyłe. Wskazana na wstępie uchwała PKW nie uwzględnia

powyższej okoliczności. Tymczasem nie ma przeszkód ustawowych, dla których wyniki głosowania w referendum nie mogłyby być ustalane i protokołowane już po ustaleniu i zaprotokołowaniu wyników głosowania w wyborach. Taka sekwencja czynności komisji wyborczych zmniejszałaby ryzyko niezyskania wyników głosowania w wyborach w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania.

Z uwagi na powyższe Rzecznik zwrócił się do Przewodniczącego z prośbą o odniesienie się do przedstawionych uwag.

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (III.7060.648.2023 z 9 października 2023 r.) - w sprawie potrzeby modyfikacji obecnej metodologii kalkulatora emerytalnego.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi dotyczące braku możliwości uzyskania informacji o aktualnej wysokości emerytury powszechnej przyznanej na nowych zasadach, zawieszanej na podstawie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej jako: „ustawa emerytalna”) w związku z kontynuowaniem zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą.

Zgodnie ze stanowiskiem organu rentowego przepisy ustawy emerytalnej nie przewidują ponownego ustalenia wysokości emerytury zawieszanej z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia, jeżeli nie został zgłoszony wniosek o podjęcie wypłaty emerytury wraz ze świadectwem pracy potwierdzającym rozwiązanie stosunku pracy. W takich przypadkach bowiem, z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia, organ rentowy wysokość emerytury ustala w kwocie zaliczkowej i zawiesza jej wypłatę. W decyzji organ rentowy informuje zaś, że ostateczna wysokość emerytury zostanie obliczona po rozwiązaniu stosunku pracy i zgłoszeniu wniosku o podjęcie wypłaty emerytury wraz ze świadectwem pracy potwierdzającym rozwiązanie stosunku pracy. W związku z ustalonym prawem do emerytury nie są generowane informacje o bieżącym stanie konta ubezpieczonego. Do czasu zatem rozwiązania stosunku pracy i złożenia wniosku o podjęcie wypłaty emerytury, świadczeniobiorca nie pozna aktualnej wysokości emerytury. Tymczasem emeryci kontynuujący zatrudnienie kwestionują to rozwiązanie, wskazując, że informacja o wysokości emerytury w istotny sposób wpływa na podjęcie przez nich decyzji o kontynuowaniu zatrudnienia.

Kalkulator emerytalny dostępny na stronie internetowej www.zus.pl bądź u doradcy emerytalnego na sali obsługi klienta w Oddziale Zakładu, a także kalkulator na PUE ZUS, daje możliwość wyliczenia prognozowanej kwoty emerytury przyznawanej po raz pierwszy według nowych zasad, w dwóch wariantach jako: symulacji emerytury na rok bieżący lub prognozy emerytury na kolejne lata. Metodologia obecnego kalkulatora emerytalnego nie uwzględnia możliwości przeliczenia/ponownego ustalenia już

przyznanego, a zawieszono świadczenia. W wyjaśnieniach przekazanych w indywidualnej sprawie wskazano, że rozważana jest możliwość modyfikacji obecnej metodologii kalkulatora emerytalnego lub przygotowania nowej metodologii, w celu umożliwienia wyliczenia emerytury, jeszcze przed złożeniem wniosku o podjęcie wypłaty emerytury zawieszonoj.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Prezes ZUS z prośbą o przekazanie wyjaśnień w sprawie możliwości wprowadzenia modyfikacji obecnej metodologii kalkulatora emerytalnego w przedmiotowym zakresie.

**Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych
(III.7064.1246.2023 z 11 października 2023 r.) - w sprawie konieczności skrócenia okresu oczekiwania na wydanie orzeczenia o niepełnosprawności.**

Z dniem 6 sierpnia 2023 r. uchylony został art. 15h ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Na mocy tego przepisu przedłużono ważność orzeczeń o niepełnosprawności, orzeczeń o stopniu niepełnosprawności oraz kart parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami, a także przedłużono okres, na jaki przyznano świadczenia z tytułu niepełnosprawności z pomocy społecznej.

W związku z jego uchyceniem, orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, którego okres ważności: upłynąłby do dnia 31 grudnia 2020 r. - zachowuje ważność do dnia 31 grudnia 2023 r., upłynąłby w okresie od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2021 r. - zachowuje ważność do dnia 31 marca 2024 r., upłynąłby w okresie od dnia 1 stycznia 2022 r. do dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie niniejszego przepisu - zachowuje ważność do dnia 30 września 2024 r. - jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego ostatecznego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. W związku z zachowaniem ważności orzeczeń o niepełnosprawności albo orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, na okresy wyżej wskazane, karty parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami mającymi znacznie ograniczone możliwości poruszania się, zachowują ważność, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego ostatecznego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Natomiast karty parkingowe dla placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób z niepełnosprawnościami mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, zachowują ważność do dnia 31 marca 2024 r.

Tymczasem do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają liczne skargi dotyczące długiego okresu oczekiwania na wydanie nowego orzeczenia o niepełnosprawności, w których Skarżący podnoszą, iż z tego powodu mogą utracić prawo do świadczeń z tytułu niepełnosprawności bądź zatrudnienie. RPO z dużym zaniepokojeniem przyjął informacje przedstawione w artykule opublikowanym w Dzienniku „Gazeta Prawna” z dnia 21 września br., dotyczące znacznie wydłużonego okresu oczekiwania na wydanie nowego orzeczenia o niepełnosprawności, co wynika nie tylko ze wzrostu liczby wpływających do zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności wniosków, ale także braku lekarzy do obsadzania komisji oraz środków finansowych na dodatkowe etaty.

Należy podkreślić, że konsekwencje takiego stanu rzeczy ponoszą osoby z niepełnosprawnościami, wśród których są pracownicy, a także ich pracodawcy. Osoba, której wygasa orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, nie może już np. korzystać z parkowania w miejscu uprzywilejowanym i zniżek komunikacyjnych. Konsekwencją jest także utrata zasiłku pielęgnacyjnego czy świadczenia pielęgnacyjnego. Osoba, której wygasa orzeczenie, nie ma też już prawa do ulgi rehabilitacyjnej. Z chwilą, gdy orzeczenie traci ważność, pracownik ma status osoby pełnosprawnej. Nie przysługuje mu ani skrócona norma czasu pracy, ani dodatkowa przerwa w pracy, ani zakaz pracy w godzinach nadliczbowych i porze nocnej. W przypadku osób, którym wygasa orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, nie przysługuje już zwolnienie z zachowaniem prawa do wynagrodzenia w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym lub w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających.

Co istotne, z dniem 1 stycznia 2024 r. wejdą w życie przepisy o świadczeniu wspierającym. Warunkiem ubiegania się o świadczenie wspierające jest posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności, co może zwiększyć liczbę osób ubiegających się o wydanie orzeczenia, a tym samym liczbę wniosków wpływających do zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności.

W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się do Pełnomocnika z prośbą o przedstawienie informacji o podejmowanych działaniach w celu skrócenia okresu oczekiwania na wydanie orzeczenia o niepełnosprawności.

Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej (XI.503.2.2023 z 11 października 2023 r.) - w sprawie zasad dysponowania funduszami unijnymi w kontekście zobowiązań wynikających z KPON.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymał do wiadomości pismo skierowane do Komisji Europejskiej - Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego w sprawie uzgodnień między

resortem polityki regionalnej i Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej a Komisją Europejską odnośnie aneksu do wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021– 2027 (dalej: „wytyczne EFS+”).

Autorzy wskazanego pisma wyrażają w nim zaniepokojenie kierunkiem, w którym zmierzać mają zaproponowane w ramach uzgodnień rozwiązania. Pierwsza z wątpliwości dotyczy finansowania z EFS+ placówek całodobowych i umożliwienie tworzenia w tych placówkach mieszkań wspomaganych, co stanowiłoby zaprzeczenie idei deinstytucjonalizacji systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i starszych. Druga z poruszonych w piśmie kwestii koncentruje się na zmianach w finansowaniu opieki wytchnieniowej i uniemożliwienia finansowania z EFS+ tego rodzaju wsparcia prowadzonego przez inne podmioty niż te, które podlegają nadzorowi administracji rządowej. W piśmie wskazano również, że przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego nie zostali zaproszeni do konsultacji nad postanowieniami wskazanego aneksu.

W tym kontekście należy wskazać, że Rzecznik pełni funkcję niezależnego organu do spraw popierania, ochrony i monitorowania wdrażania postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (dalej: „KPON”). Konwencja ta, nakłada na państwa-strony obowiązek podjęcia skutecznych i odpowiednich środków w celu umożliwienia osobom z niepełnosprawnościami życia w społeczności lokalnej, a tym samym konieczność przeprowadzenia procesu deinstytucjonalizacji, rozumianej jako, przejście od opieki instytucjonalnej do wsparcia na poziomie społeczności lokalnych.

W 2018 r. Komitet ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami rozpatrywał sprawozdanie z realizacji postanowień Konwencji. W swoich uwagach końcowych wskazał, że w obszarze deinstytucjonalizacji mamy do czynienia z krytyczną stagnacją. Komitet podkreślił potrzebę zapewnienia wydatkowania i monitorowania funduszy Unii Europejskiej. Działania te, muszą się odbywać z rzeczywistym udziałem osób z niepełnosprawnościami lub ich reprezentatywnych organizacji.

Stronami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych są zarówno Polska, jak i Unia Europejska. W konsekwencji od momentu wejścia w życie tego dokumentu, postanowienia tej Konwencji stanowią integralną część prawnego porządku Unii. Jako, że umowy międzynarodowe zawierane przez Unię Europejską mają pierwszeństwo przed instrumentami prawa wtórnego, instrumenty te, należy interpretować w sposób zgodny z Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych

Rzecznik zaznaczył, że funkcją art. 26 KPP jest wzmocnienie praw osób z niepełnosprawnościami, które należą do grupy społecznej narażonej w sposób szczególny na dyskryminację i wykluczenie społeczne. To oznacza,

że celem procesu deinstytucjonalizacji jest stworzenie alternatywy dla opieki instytucjonalnej, nie zaś jej wzmocnienie. Fundusze europejskie nie mogą być przeznaczone na utrzymywanie, jak i rozwijanie istniejących instytucjonalnych form.

W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej w piśmie z 13 listopada 2023 r. wyjaśnił, że nowelizacja Wytycznych wydawanych przez MFiPR realizowana jest zgodnie z art. 5 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. Zapisy tego aktu prawnego określają m.in. zasady opiniowania Wytycznych. Obecnie trwa dopiero proces konsultacji zewnętrznego dokumentu, który uwzględnia m.in. zmiany wynikające z nowelizacji ustawy o pomocy społecznej oraz dodania omawianego załącznika. Minister zapewnił, że nowelizacja Wytycznych EFS+ nie spowoduje możliwości wsparcia instytucjonalnych form opieki, a wzmocni deinstytucjonalizację poprzez ograniczenie liczby miejsc w instytucjach, a przede wszystkim rozwój usług świadczonych w społeczności lokalnej.

Minister Zdrowia (BPK.7011.3.2023 z 16 października 2023 r.) – w sprawie braku regulacji dotyczących ponoszenia kosztów za leczenie nieubezpieczonych pacjentów cudzoziemców.

W ostatnim czasie jeden z portali internetowych opisał sytuację w Szpitalu Klinicznym w L. Według szacunków placówka ta poniosła dotychczas koszty w wysokości ponad miliona złotych za leczenie nieubezpieczonego pacjenta z Zimbabwe. Z kolei w Szpitalu Uniwersyteckim w K. zadłużenie takich nieubezpieczonych cudzoziemców wobec placówki sięga dwóch milionów złotych.

Na tle opisanych wyżej przypadków ujawnił się problem generalny, dotyczący braku odpowiednich rozwiązań prawnych, które umożliwiłyby podmiotom leczniczym otrzymanie zapłaty za udzielone świadczenia medyczne oraz wypisanie pacjentów cudzoziemców znajdujących się w stanie stabilnym, lecz wymagających nadal stałej opieki z tych placówek do innych podmiotów. Jak wynika z treści publikacji brakuje obecnie systemowych rozwiązań prawnych, które zapewniałyby gwarancję finansowania pobytu tej grupy pacjentów w placówkach.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił do Minister z prośbą o zajęcie stanowiska w tej sprawie oraz analizę ewentualnej potrzeby wprowadzenia zmian legislacyjnych w tym zakresie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia w piśmie z 7 grudnia 2023 r. poinformował, że Minister Zdrowia wystąpił do Ministra Edukacji Narodowej z propozycją stworzenia podstaw prawnych do zobowiązania każdego

studenta, doktoranta i osoby odbywającej kurs języka polskiego lub kurs przygotowawczy do podjęcia nauki w języku polskim do posiadania prawa do świadczeń opieki zdrowotnej w ramach publicznej opieki zdrowotnej funkcjonującej w Polsce, czy też w jednym z pozostałych państw członkowskich UE/EFTA. Spełnianie tego warunku powinno być weryfikowane, zarówno na etapie rekrutacji na uczelnię, jak i w trakcie nauki. Minister Zdrowia podjął też działania we współpracy z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Rodziny i Polityki Społecznej, których celem jest systemowe uregulowanie sytuacji nieubezpieczonych dzieci nieposiadających obywatelstwa polskiego, często nieposiadających również uregulowanego statusu pobytowego na terytorium Polski, które na mocy orzeczenia sądu zostały umieszczone w pieczy zastępczej lub w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej. Działania te mają na celu wypracowanie rozwiązań legislacyjnych umożliwiających objęcie tej grupy cudzoziemców prawem do świadczeń opieki zdrowotnej w ramach publicznej opieki zdrowotnej, co docelowo ma umożliwiać finansowanie kosztów opieki zdrowotnej udzielonej przez polskich świadczeniodawców na zasadach określonych w przepisach ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej.

Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (WZF.7040.7.2021 z 19 października 2023 r.) - w sprawie wykonywania czynności zastrzeżonych dla lekarzy przez pielęgniarki – funkcjonariuszki SW.

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich prowadzone jest postępowanie wyjaśniające w sprawie wykonywania czynności zastrzeżonych dla lekarzy (tzn. akceptacji transportowych skazanego) przez funkcjonariuszki – pielęgniarki.

Jak wskazują Zainteresowane, zgodnie z instrukcją transportową obowiązującą w zakładach karnych (w module Noe -Net) pielęgniarki zobowiązane zostały do przekazania informacji dla innych działów, czy osadzony jest zdolny do transportu. Obowiązek ten wynika z § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie udzielania świadczeń zdrowotnych przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności. Zgodnie z jego treścią, badaniom kontrolnym: podmiotowym (wywiad chorobowy) i przedmiotowym (fizykalnym) poddaje się osobę pozbawioną wolności przed jej przetransportowaniem lub zwolnieniem z zakładu karnego. Funkcjonariuszki mają wątpliwości, czy wykonanie tej czynności nie jest zastrzeżone dla lekarzy.

W ocenie funkcjonariuszek orzekanie o stanie zdrowia osadzonego zostało zastrzeżone dla lekarzy, a rozkazy takie mogą być niezgodne z prawem. Zgodnie bowiem z art. 42 ust. 1 ustawy o zawodach lekarza i

lekarza dentystry, to lekarz orzeka o stanie zdrowia określonej osoby po uprzednim, osobistym jej zbadaniu lub zbadaniu jej za pośrednictwem systemów teleinformatycznych lub systemów łączności, a także po analizie dostępnej dokumentacji medycznej tej osoby.

Zauważenia przy tym wymaga, że zgodnie z art. 115 § 1 pkt. 1a pkt 1 ustawy - Kodeks karny wykonawczy skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności nie przysługuje prawo wyboru lekarza i pielęgniarki ambulatorium z izbą chorych. Funkcjonariuszki-pielęgniarki obawiają się, że zobowiązanie ich – w ramach ustnego polecenia służbowego – do orzekania o stanie zdrowia skazanego, przy udzielaniu informacji o możliwości jego transportowania innym działom, narusza prawo skazanego do osobistego zbadania przed transportem przez lekarza. Wchodząc w kompetencje lekarzy, mogą przekraczać swoje uprawnienia i w razie pogorszenia stanu zdrowia skazanego podczas transportu mogą narażać się na odpowiedzialność karną, dyscyplinarną i cywilną.

Jako, że opisana sytuacja budzi wątpliwości z punktu widzenia ochrony praw i wolności funkcjonariuszy Służby Więziennej, jak i praw osób skazanych, Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Generalnego SW z prośbą o odniesienie się do przedstawionego problemu.

Zastępca Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w piśmie z 15 listopada 2023 r. wskazał, że obowiązek przeprowadzenia badania osoby pozbawionej wolności przed przetransportowaniem uregulowany został w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie udzielania świadczeń zdrowotnych przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności. W świetle normy prawnej wynikającej z treści § 6 ust. 1 i ust. 2 przywołanego rozporządzenia, w ocenie SW bezsprzecznym jest, że realizacja badań kontrolnych osób pozbawionych wolności przed ich przetransportowaniem pozostaje w właściwości lekarza, którego obowiązkiem jest wydawanie zaleceń oraz odnotowywanie ich w dokumentacji medycznej osadzonego. Należy przy tym zauważyć, że podjęcie decyzji przez lekarza o zdolności osoby pozbawionej wolności do transportu uruchamia szereg procedur administracyjnych, mających na celu bezpieczne i sprawne przetransportowanie osadzonego. Dokumentowanie powyższego procesu odbywa się w Centralnej Bazie Danych Osób Pozbawionych Wolności - CBDOPW i zapewnia transparentność działań zapewniając tym samym bezpieczeństwo konwoju. Biorąc pod uwagę deficyt kadry lekarskiej, a także wysokie koszty jej zatrudnienia, należy uznać, że powierzanie jej zadań stricte administracyjnych, możliwych do realizacji przez personel pielęgniarski nie ma uzasadnienia faktycznego. Podkreślić bowiem należy, że personel pielęgniarski nie realizuje w powyższym zakresie funkcji orzekającej.

Prezes Naczelnej Rady Aptekarskiej (VII.501.175.2023 z 24 października 2023 r.) - w sprawie podsłuchów w aptekach.

Jak wynika z doniesień prasowych, do redakcji pisma branżowego wpłynęły liczne skargi od farmaceutów i techników farmaceutycznych jednej z największych sieci aptek w Polsce. Z opublikowanego tekstu wynika, iż w aptekach poza monitoringiem wizyjnym, zainstalowane są mikrofony rejestrujące dźwięk, co oznacza, że rejestrowane są rozmowy pracowników aptek z pacjentami podczas wydawania im leków. Z artykułu wynika także, że problem znany jest od dawna, zaś oficjalnych działań w tej sprawie nie podjęto, ponieważ wszystkie informacje przekazywane są anonimowo. We wspomnianym artykule zawarto także anonimową wypowiedź farmaceutki, która twierdziła, że pacjenci nie byli informowani o fakcie nagrywania ich wizyt w aptekach. Nie było żadnych oznaczeń, zaś mikrofony były i są wciąż ukryte przed pacjentami. Jak wynika także z artykułu nagrania pracowników i ich pozasłużbowych rozmów wykorzystywane były w sprawach pracowniczych. Nagrana rozmowa prywatna pracownic apteki została wykorzystana, by jednej z nich odmówić udzielenia urlopu wypoczynkowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał, że materia powyższa dotyczy prawa do prywatności objętego gwarancją konstytucyjną (art. 47 Konstytucji). Podkreślił również, że zawód farmaceuty jest zawodem związanym z zachowaniem tajemnicy zawodowej. Pacjent zaś ma prawo do zachowania w tajemnicy przez osoby wykonujące zawód medyczny, w tym udzielające mu świadczeń zdrowotnych, informacji z nim związanych, a uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu medycznego.

Z treści cytowanego na wstępie artykułu wynika także, że mogło dojść do naruszenia praw pracowniczych wynikających z przepisów Kodeksu pracy. Zgodnie z art. 22² k.p. jeżeli jest to niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa pracowników lub ochrony mienia lub kontroli produkcji lub zachowania w tajemnicy informacji, których ujawnienie mogłoby narazić pracodawcę na szkodę, pracodawca może wprowadzić szczególny nadzór nad terenem zakładu pracy lub terenem wokół zakładu pracy w postaci środków technicznych umożliwiających rejestrację obrazu. Monitoring wizyjny nie może obejmować pomieszczeń sanitarnych, szatni, stołówek oraz palarni, o ile nie jest to niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa i tajemnicy, o których mowa powyżej.

Mając powyższe na uwadze Rzecznik zwrócił się do Prezes z prośbą o informację o podjętych w tej sprawie czynnościach.

Prezes Naczelnej Rady Aptekarskiej w piśmie z 6 listopada 2023 r. poinformowała, że do Naczelnej Rady Aptekarskiej nie docierały oficjalne informacje na temat nieprawidłowości w sieci aptek ogólnodostępnych w zakresie m.in. nagrywania rozmów personelu fachowego z pacjentami bez ich wiedzy. Mając na uwadze wyjaśnienie przedmiotowej sprawy Naczelna

Izba Aptekarska zwróciła się do wszystkich okręgowych rzeczników odpowiedzialności zawodowej z prośbą o przekazanie informacji na temat ewentualnych skarg lub sygnałów, jakie mogły wpływać do organów okręgowych izb aptekarskich w wyżej wymienionej sprawie.

Ministra Edukacji i Nauki (VII.7037.79.2022 z 25 października 2023 r.) - w sprawie wątpliwości odnośnie procedury związanej z wykreśleniem szkoły z Ewidencji Szkół i Placówek Niepublicznych.

Podczas badania skargi zgłoszonej do Rzecznika Praw Obywatelskich przez Fundację prowadzącą Niepubliczną Szkołę Podstawową ujawniły się pewne niejasności. W sprawie tej toczyły się procedury zmierzające do wykreślenia ww. szkoły z Ewidencji Szkół i Placówek Niepublicznych, równoznacznego z jej likwidacją. W powstałym sporze kluczowe jest pytanie, czy dla stwierdzenia legalności działań szkoły decydujące znaczenie ma art. 37 ustawy - Prawo oświatowe (edukacja domowa) czy art. 14 tej ustawy (kryteria, które muszą być spełnione przez szkołę).

Na tle tej sprawy rysują się dwa problemy. Pierwszy to interpretacja art. 14 Prawa oświatowego, zawierającego katalog zadań szkoły publicznej i szkoły niepublicznej, w odniesieniu do tych szkół, w której wszyscy uczniowie realizują obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą (edukacja domowa). Jak stanowi ten przepis w ust. 3, szkołą niepubliczną niebędącą szkołą artystyczną jest szkoła, która m.in. realizuje programy nauczania uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego, realizuje obowiązkowe zajęcia edukacyjne w okresie nie krótszym oraz w wymiarze nie niższym niż łączny wymiar poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych określony w ramowym planie nauczania szkoły publicznej danego typu, stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów, prowadzi dokumentację przebiegu nauczania ustaloną dla szkół publicznych, w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe – kształci w zawodach określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, zatrudnia nauczycieli obowiązkowych zajęć edukacyjnych, stosuje organizację roku szkolnego ustaloną dla szkół publicznych. Jeżeli wszyscy uczniowie szkoły korzystają z edukacji domowej, niektóre z wymienionych warunków są niemożliwe do spełnienia lub muszą być odpowiednio dostosowane do odmiennej sytuacji.

Jak się okazuje, podejście kuratorów oświaty do szkół wyspecjalizowanych w edukacji domowej jest różne. Niektórzy z nich wykazują zrozumienie dla specyfiki takich szkół, inni oczekują pełnego dostosowania się do obowiązujących przepisów, tak jak ma to miejsce w przypadku typowych szkół stacjonarnych. Jak wskazuje Fundacja we wniosku skierowanym do RPO, brak jest jakichkolwiek przepisów, które wprowadzają limit uczniów szkoły, w stosunku do których dyrektor szkoły może, po spełnieniu

przesłanek z art. 37 Prawa oświatowego, udzielić zezwolenia na spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki poza szkołą. Nieuzasadnione jest wymaganie od szkoły, aby w statucie posiadała postanowienia regulujące przesłanki, formy i tryb rozpatrywania wniosku rodziców dziecka o zezwolenie na edukację domową. Fundacja nie zgodziła się także z zarzutami dotyczącymi terminów przeprowadzania egzaminów oraz kwalifikacji nauczycieli. W sytuacji gdy brak jest uczniów, którzy mają obowiązek uczestnictwa w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych, nie ma podstawy prawnej do formułowania zarzutu o sprzeczności z prawem nieprowadzenia takich zajęć. Wydaje się, że w związku z rosnącą liczbą szkół specjalizujących się w alternatywnych formach nauczania, konieczne jest przeprowadzenie analizy działań kontrolnych podejmowanych przez kuratorów oświaty oraz rozważenie zmiany przepisów w taki sposób, aby wykluczyć rozbieżności w interpretowaniu i stosowaniu prawa. Precyzyjne przepisy są ważne zarówno dla podmiotów prowadzących szkoły niepubliczne, jak i dla uczniów i uczennic oraz ich rodziców, którzy – jak pokazuje opisany powyżej przykład – są narażeni na ryzyko niespodziewanej likwidacji szkoły.

Kolejna kwestia, która może budzić wątpliwości, jest związana z procedurą wykreślenia szkoły niepublicznej z ewidencji. W trybie nadzoru pedagogicznego może ocenić działalność szkoły jedynie organ sprawujący nadzór pedagogiczny nad szkołą (placówką) niepubliczną, tzn. kurator oświaty, a w zakresie nauczania przedmiotów artystycznych w niepublicznych szkołach i placówkach artystycznych – minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Organ ewidencyjny w postępowaniu o wykreślenie z ewidencji nie ma takich kompetencji. Rozstrzygnięcie organów administracji, wydane w trybie art. 169 ust. 1 Prawa oświatowego, podlega zaskarżeniu, a następnie może być także przedmiotem kontroli sądu administracyjnego. W obecnym stanie prawnym może jednak wystąpić sytuacja, kiedy likwidacja szkoły, oparta na niewłaściwych przesłankach lub dokonana niezgodnie z prawem, nastąpi zanim zostanie wydane orzeczenie sądu. Oznacza to powstanie konkretnej szkody dla podmiotu prowadzącego szkołę, a także dla wszystkich członków społeczności szkolnej. Należy również zwrócić uwagę na fakt, że organem, do którego wnosi się odwołanie od decyzji organu j.s.t., jest ten sam organ, który stwierdził wcześniej w trybie nadzoru pedagogicznego określone uchybienia i który skierował wniosek do organu j.s.t. o wykreślenie szkoły. Taki sposób uregulowania tej materii może prowadzić do naruszenia elementarnego zaufania użytkowników szkoły do państwa i stanowionego przezeń prawa. Ponieważ Prawo oświatowe w art. 169 ust. 2 nie przewiduje żadnych ograniczeń ani wymagań co do terminu przymusowej likwidacji szkoły lub placówki (poza wymogiem oznaczenia daty wykreślenia), może się

zdarzyć, że uczniowie, słuchacze bądź wychowankowie zostaną „postawieni przed faktem dokonanym”.

Z uwagi na powyższe, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o rozważenie ewentualnej potrzeby zmian w zakresie procedur określonych w art. 169 Prawa oświatowego. Poprosił również o przedstawienie stanowiska MEiN na temat zgodności z prawem funkcjonowania szkół, w których wszyscy uczniowie i uczennice korzystają z edukacji domowej.

Minister Edukacji i Nauki w piśmie z 23 listopada 2023 r. podkreślił, że instytucje państwa w granicach wskazanej prawem odpowiedzialności muszą stale potwierdzać, iż edukacja i sposób realizacji zadań oświatowych nie ma w Polsce charakteru otwartego lub rozproszonego, a jest określonym i konkretnym wyborem koncepcyjnym, opartym o wiedzę naukową, zmieniające się wymogi cywilizacyjne oraz potrzeby rodziców i uczniów. Obserwacja sytuacji i zdarzeń na bieżąco zachodzących w sferze oświaty zobowiązuje do przyznania, że w ostatnim czasie pojawiło się narastające zjawisko polegające na instrumentalnym wykorzystywaniu wybranych przepisów prawa oświatowego dla potrzeb budowania pozorowanego uczestnictwa w strukturze szkół i placówek oświatowych. Organy i osoby prowadzące szkoły, jak również organy nadzoru, nie mają jakichkolwiek uprawnień do swobodnego wybierania przepisów i zadań szkoły, które stosują, a których potencjalnie nie. W przepisach prawa oświatowego nie istnieje pojęcie i formuła działania bliżej nieokreślonego podmiotu identyfikowanego wyłącznie na poziomie zaplecza biurowego, który mógłby być określany i uznawany jako „szkoła”, ale który sprowadzałby swoje obowiązki do czynności administracyjnych w zakresie wydawania decyzji o tzw. nauczaniu domowym (tj.: „szkoła” bez uczniów, szkoła nieucząca, instytucja bez odpowiedniej infrastruktury). W konsekwencji, w tym konkretnym przypadku uzasadnione staje się stwierdzenie, że chodzi tu instytucję, jedynie pozorującą uczestnictwo i odpowiedzialność w strukturze szkół i placówek oświatowych, a w rzeczywistości koncentrującą się na pozyskiwaniu korzyści finansowych na zasadach zbliżonych do podmiotów gospodarczych. Minister zaznaczył, że stwierdzenie braku zdolności do wykonywania zadań oświatowych nie spowodowało zdelegalizowania „szkoły”. Proces wnioskowania o taką czynność przez kuratora oświaty jest bowiem równoznaczny dopiero z uruchomieniem postępowania administracyjnego, którego stroną i uczestnikiem jest organ samorządowy. W związku z powyższym Minister poinformował, że wspiera organy nadzoru pedagogicznego w budowie i doskonaleniu argumentacji merytorycznej przeciwstawiającej się możliwości nadużywania przepisów oświatowych.

**Dyrektora Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej
(VII.501.177.2023 z 27 października 2023 r.) – w sprawie zagrożeń
związanych ze zjawiskiem patostreamingu.**

Rzecznik Praw Obywatelskich jako konstytucyjny organ powołany do ochrony praw i wolności człowieka i obywatela od kilku lat zajmuje się problemem udostępniania patologicznych treści w Internecie, wskazując na istotne zagrożenia tego zjawiska dla wychowania dzieci i młodych ludzi. Do Biura RPO wciąż napływają skargi dotyczące patostreamingu. Skarżący wyrażają swoje oburzenie i bezradność w zwalczaniu tego zjawiska. Informacje na ten temat pojawiają się także w przestrzeni publicznej. Problem ten wciąż wydaje się więc być aktualny i poważny.

Ponadto Rzecznik wskazał, że wraz z rozwojem technologii cyfrowych pojawiają się nowe zagrożenia, w tym m.in. takie niebezpieczne zjawiska jak sexting, czy child grooming. W tym kontekście szczególnie niepokoją informacje, dotyczące przypadków uwodzenia dzieci przez Internet przez popularnych twórców internetowych, które pojawiły się w przestrzeni publicznej w ostatnim czasie. Ujawnione informacje na temat wykorzystywania seksualnego dzieci przez Influencerów uwidocznily skalę i wagę tego problemu. Rzecznik zwrócił przy tym uwagę na alarmujące dane statystyczne, które są prezentowane w raportach Zespołu Dyżurnet.pl w NASK. W raporcie Dyżurnet.pl za 2022 r. podkreślono, że „nastąpił wzrost potwierdzonych incydentów dotyczących obecności treści przedstawiających seksualne wykorzystywanie dzieci. Jest on najwyższy od roku 2016, pomimo spadku prawie o połowę liczby zgłoszeń tego typu materiałów”. Raporty potwierdzają również powszechność zjawiska uwodzenia dziecka przez Internet. Na znaczny wzrost skali tego zjawiska zwraca uwagę także Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.

W związku z powyższym, w ocenie Rzecznika, podejmowane przez organy władzy publicznej działania informacyjnoedukacyjne, wydają się być wciąż niewystarczające w walce z zagrożeniami, jakie pojawiają się w Internecie. Konieczność podejmowania zdecydowanych działań należy natomiast postrzegać z punktu widzenia dobra dzieci i młodzieży. Należy przy tym podkreślić, że prezentowane dane statyczne mogą nie odzwierciedlać rzeczywistej skali zjawiska, rzadko bowiem dochodzi do jego ujawniania i poinformowania jakichkolwiek służb, w tym organów ścigania. Informacje na temat wykorzystywania małoletnich osób przez popularnych influencerów, które w ostatnim czasie zostały ujawnione, są tego przykładem.

Mając powyższe na uwadze, a także dotychczasowe działania NASK oraz Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie ochrony dzieci i młodzieży w związku z zagrożeniami, jakie wiążą się z rozwojem technologii cyfrowych,

Rzecznik zwrócił się do Dyrektora z prośbą o rozważenie podjęcia stosownych działań w tej sprawie.

**Ministra Spraw Zagranicznych (VII.531.105.2023 z 7 listopada 2023 r.)
- w sprawie dramatycznej sytuacji obywateli RP i ich rodzin
przebywających w Strefie Gazy.**

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają wnioski obywateli, których rodziny, w tym dzieci, przebywają obecnie w Strefie Gazy pozbawione jakiegokolwiek formy pomocy humanitarnej i nie mają możliwości ewakuacji. W związku z indywidualnym wnioskiem obywatela RP pracującego jako lekarz w Polsce, którego żona oraz siedmioro dzieci przebywają w Strefie Gazy, Rzecznik wystąpił do Wydziału Konsularnego i Polonii Ambasady RP w Tel Awiwie. Z treści otrzymanej od Konsula odpowiedzi wynikało, że w proces ewakuacji Polaków przebywających w Strefie Gazy oraz pomocy na miejscu zaangażowanych jest jednocześnie kilka placówek dyplomatycznych RP m.in. w Tel Awiwie, Ramallah, Kairze, a także w Brukseli, Genewie oraz Nowym Jorku jak również Minister Spraw Zagranicznych. Jednocześnie Konsul wskazał, Polacy przebywają obecnie w miejscowości Rafah, przy przejściu granicznym z Egiptem, która – w ocenie Konsula – jest stosunkowo bezpieczną strefą.

Niestety, z kolejnych informacji docierających do Rzecznika wynika, iż w Strefie Gazy nie ma „bezpiecznego miejsca”, zaś w sklepach brakuje jedzenia. Śladowa pomoc humanitarna trafia do ludzi chroniących się w szkołach ONZ, zaś pozostali obywatele, w tym rodzina wnioskodawcy, nie mają dostępu do tej pomocy.

Również z treści doniesień prasowych wynika bardzo ciężka sytuacja Polaków przebywających w Strefie Gazy oraz utrudniony kontakt z Ambasadą RP w Tel Awiwie. Na miejscu brakuje żywności, a z uwagi na brak wody istnieje ryzyko epidemii.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o przedstawienie informacji na temat podjętych działań w związku z informacjami przekazanymi w niniejszym wystąpieniu, w tym zastrzeżeniami wobec kontaktu obywateli z Ambasadą RP w Tel Awiwie, a także o podjęcie wszelkich możliwych działań mających na celu ochronę zdrowia i życia obywateli RP i ich rodzin, w szczególności poprzez zapewnienie im żywności, w tym mleka dla małych dzieci i wody pitnej oraz – gdy sytuacja międzynarodowa tylko na to pozwoli – o przeprowadzenie ich ewakuacji.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w piśmie z 14 listopada 2023 r. poinformował, że dzięki ponadstandardowemu zaangażowaniu służby dyplomatyczno-konsularnej grupa 18 obywateli polskich mogła wydostać się ze Strefy Gazy i powrócić do Polski. Lot repatriacyjny został zorganizowany we współpracy z wojskiem polskim przy

wspieraniu KPRM i KPRP. Polska służba dyplomatyczno-konsularna oraz Centrala MSZ od miesiąca pozostawały w stałym i oficjalnym kontakcie z władzami Izraela, Egiptu oraz Autonomii Palestyńskiej, by wypracować bezpieczny sposób opuszczenia Strefy Gazy przez polskich obywateli. Działania podejmowane były również w porozumieniu z krajami UE w ramach Lokalnej Współpracy Konsularnej. Jednocześnie placówki w Ramallah i Tel Awiwie pozostawały w regularnym kontakcie z polskimi obywatelami w Strefie Gazy, pomimo trudności związanych z dostępnością sieci internetowej i telefonicznej. Podsekretarz podkreślił, że zarzut jakoby polska służba dyplomatyczno-konsularna nie udzieliła wsparcia polskim obywatelom przebywającym w Strefie Gazy jest nieprawdziwy. Podejmowane były bowiem wszelkie dostępne działania, by efektywnie pomóc im bezpiecznie opuścić strefę konfliktu.

Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (IX.517.437.2023 z 14 listopada 2023 r.) - w sprawie procedury zabezpieczenia monitoringu na wniosek osadzonego.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają liczne skargi osadzonych, którzy skarżą się, że dyrektorzy jednostek penitencjarnych rozpoznają odmownie ich wnioski o zabezpieczenie monitoringu. Wyniki postępowań wyjaśniających prowadzonych w tych sprawach dowodzą, że dyrektorzy jednostek penitencjarnych faktycznie rozpoznają takie wnioski odmownie, twierdząc, iż skazany nie jest uprawniony do składania wniosków w przedmiocie zabezpieczenia nagrań z kamer telewizyjnej przemysłowej.

Doprecyzowując powyższą kwestię, dyrektorzy wprost wskazują, że decyzję o zabezpieczeniu zapisów monitoringu może podjąć dyrektor jednostki po otrzymaniu wniosku od organów do tego upoważnionych, np. Policji, prokuratury czy sądu. Podnoszą przy tym, że jeżeli skazany uzna, iż dany zapis dokumentuje istotne dla niego okoliczności mające znaczenie prawne, może wystąpić do ww. organów ze stosownym wnioskiem o zabezpieczenie monitoringu. Takie stanowisko budzi wątpliwości Rzecznika. Przepisy Kodeksu karnego wykonawczego przyznają bowiem dyrektorowi zakładu karnego prawo do oceny, czy utrwalony za pomocą monitoringu obraz lub dźwięk zawiera takie informacje, które uzasadniają jego zabezpieczenie. Nie reguluje natomiast kwestii dotyczącej podmiotów uprawnionych do złożenia wniosku o zabezpieczenie monitoringu. Nie czyni tego również przywoływane przez dyrektorów jednostek penitencjarnych rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2009 r.

Pomimo że obowiązujące przepisy wprost nie dają osadzonemu uprawnienia do składania wniosków o zabezpieczenie monitoringu, to zarazem w żaden sposób nie przekreślają możliwości złożenia przez niego

takiego wniosku. Uprawnienie to wywodzić należy z art. 6 § 2 k.k.w. Natomiast wskazywany przez kierowników jednostek penitencjarnych § 5 ust. 1 rozporządzenia stanowi o udostępnianiu zapisu na pisemny wniosek uprawnionego podmiotu, a nie o jego zabezpieczeniu. Analogiczne stosowanie tego przepisu do wniosków o zabezpieczenie monitoringu jest więc niewłaściwe.

Co równie istotne, za nieskuteczną należy uznać propozycję, aby osadzeni za pomocą wniosków kierowanych w pierwszej kolejności do Policji, prokuratury lub sądu inicjowali procedurę zabezpieczenia monitoringu. Biorąc bowiem pod uwagę czas, jaki jest niezbędny do przedstawienia wniosku wspomnianym organom (np. czas sporządzenia i przesłania korespondencji czy ograniczenia w możliwości skorzystania z telefonu wynikające ze znowelizowanego art. 105b k.k.w.) i jego rozpoznania przez organ, w połączeniu z regułą zawartą w § 3 pkt 6 rozporządzenia, rozwiązanie takie należy uznać za iluzoryczne.

Należy więc stwierdzić, że jeżeli skazany złoży do dyrektora zakładu karnego wniosek o zabezpieczenie nagrania z monitoringu przed jego zniszczeniem, to wniosek ten powinien zostać rozpoznany pod kątem przesłanek z art. 73a § 7 k.k.w. Dyrektor jednostki penitencjarnej podejmie ostateczną decyzję, m.in. o sposobie wykorzystania monitoringu, przy czym zawsze musi być ona poprzedzona merytoryczną oceną, czy zawarte informacje wskazują na popełnienie przestępstwa lub są istotne dla bezpieczeństwa zakładu karnego albo skazanego. Gdy wskazane przesłanki wystąpią, dyrektor jednostki penitencjarnej będzie miał obowiązek zabezpieczyć wskazany przez osadzonego zapis monitoringu.

Mając powyższe na uwadze, Rzecznik zwrócił się do Dyrektora z prośbą o poinformowanie o działaniach podjętych w przedstawionej sprawie.

Zastępca Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w piśmie z 30 listopada 2023 r., poinformował, że sformułowane przez Rzecznika wątpliwości zostały przeanalizowane w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej. Podzielając zdanie RPO w przedmiotowej kwestii Dyrektor polecił, aby w zakładach karnych oraz aresztach śledczych -w przypadku wpłynięcia wniosków osób pozbawienia wolności w sprawie zabezpieczenia materiału z monitorowania obrazu i dźwięku -każdorazowo sprawdzać, czy w związku z przedstawionymi w nich informacjami zachodzą przesłanki do podjęcia decyzji o przechowywaniu i wykorzystaniu utrwalonego materiału.

Komendanta Głównego Policji (KMP.573.19.2023 z 28 listopada 2023 r.) - w sprawie umundurowania funkcjonariuszy w Policyjnych Izbach Dziecka.

W trakcie prowadzonych na przestrzeni ostatnich lat wizytacji prewencyjnych policyjnych izb dziecka (dalej: PID, Izba) pracownicy

podległego Rzecznikowi Praw Obywatelskich Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (dalej: KMPT lub Mechanizm) zwrócili uwagę na kwestię ubioru funkcjonariuszy pełniących służbę w takich placówkach.

Podczas jednej z wizyt w 2018 r. w PID w B. wizytatorzy KMPT wskazali jako mocną stronę placówki i dobrą praktykę odstąpienie od noszenia mundurów przez funkcjonariuszy pełniących rolę wychowawców w tej placówce. Niestety, podczas ponownej wizytacji tej Izby w dniu 3 lipca 2023 r. pracownicy Mechanizmu zauważyli, że funkcjonariusze porzucili tę godną pochwałą praktykę i zaczęli pełnić służbę w mundurach. W raporcie powizytacyjnym zalecono powrót do noszenia przez funkcjonariuszy pełniących funkcję wychowawców stroju cywilnego. W odpowiedzi na raport Pierwszy Zastępca Komendanta Wojewódzkiego Policji w B. wskazał, że realizacja tego zalecenia wymaga stosownej zmiany przepisów. Funkcjonariusze pełniący służbę w PID zobligowani są bowiem do noszenia munduru, co wynika bezpośrednio z art. 60 ustawy o Policji, jak również a contrario z Zarządzenia nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie określenia przypadków, w których policjant w czasie wykonywania obowiązków służbowych nie ma obowiązku noszenia munduru.

Rzecznik zgadza się z tym, że obowiązkiem policjanta jest noszenie umundurowania i wyposażenia określonych przepisami prawa. Niemniej należy zauważyć, że z obowiązku takiego policjant może być zwolniony także, gdy jest to „uzasadnione potrzebami służby lub stanem zdrowia” (§ 2 Zarządzenia). Oznacza to, że poza szczegółowo wymienionymi w Zarządzeniu przypadkami mogą istnieć inne sytuacje, w których policjant może pełnić służbę bez munduru. Zdaniem RPO, odstąpienie od noszenia munduru w policyjnej izbie dziecka przez funkcjonariuszy pełniących funkcję wychowawców może przynieść pozytywne efekty w postaci zmniejszenia poziomu napięcia emocjonalnego u nieletnich oraz redukcji ich potencjalnych zachowań agresywnych.

Rzecznik wskazał ponadto, że policyjne izby dziecka spełniają funkcje opiekuńczo-wychowawczą, selekcyjną, diagnostyczną i profilaktyczną. Te zaś mogą być trudne są do zrealizowania w sytuacji, gdy wychowawcy pełnią służbę w mundurze, albowiem widok munduru może u nieletnich powodować niepotrzebny niepokój i utrudniać nawiązanie kontaktu z funkcjonariuszem. Postulat odstąpienia od noszenia mundurów przez funkcjonariuszy w policyjnych izbach dziecka mógłby zapewne zostać zrealizowany poprzez korzystanie każdorazowo przez kierowników jednostek organizacyjnych z wyjątku opisanego w § 2 Zarządzenia. Niemniej taka praktyka uzależniona jest od indywidualnego uznania kierownika i jego rozumienia przesłanki „uzasadnionych potrzeb służby”. To zaś prowadzi do zróżnicowania sytuacji nieletnich przebywających w policyjnych izbach

dziecka. Brak wyraźnej i jednolitej regulacji może ponadto negatywnie wpływać na ocenę tego rozwiązania przez funkcjonariuszy. Wydaje się więc, że pożądane byłoby uregulowanie tej kwestii.

Mając powyższe na uwadze, Rzecznik zwrócił się do Komendanta z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie oraz o rozważenie podjęcia działań zmierzających do zmiany Zarządzenia.

Zastępca Komendanta Głównego Policji w piśmie z 7 grudnia 2023 r. zapewnił, że Policja dokłada wszelkich starań, aby pobyt nieletnich w PID był w jak największym stopniu komfortowy przy jednoczesnym maksymalnym zachowaniu zasad bezpieczeństwa. Niemniej jednak, w ocenie Zastępcy, podejmowanie inicjatywy legislacyjnej w celu zmiany przepisów w zakresie umundurowania funkcjonariuszy pełniących służbę w PID, nie znajduje uzasadnienia.

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej (XI.503.2.2023 z 8 grudnia 2023 r.) - w sprawie zasad dysponowania funduszami unijnymi w kontekście zobowiązań wynikających z KPON.

Rzecznik Praw Obywatelskich po raz kolejny zwrócił się do Minister w związku z potrzebą ochrony praw osób z niepełnosprawnościami i zobowiązań międzynarodowych RP dotyczących dążenia do deinstytucjonalizacji systemu wsparcia. Brak podjęcia przez Polskę zdecydowanych działań na rzecz przeprowadzenia procesu deinstytucjonalizacji Komitet ds. Praw Osób Niepełnosprawnościami określił jako krytyczną stagnację, natomiast alokowanie środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej na wsparcie instytucji ocenił jako naruszenie art. 19 Konwencji.

Instytucjonalizacja stoi w sprzeczności z prawem osób z niepełnosprawnościami do niezależnego życia i włączenia do społeczności. Stanowi też dyskryminacyjną praktykę wobec osób z niepełnosprawnościami, sprzeczną z art. 5 Konwencji. Tymczasem, resort funduszy i polityki regionalnej stoi na stanowisku, że opieka wytchnieniowa w placówkach innych niż DPS może być realizowana w placówkach, w których liczba miejsc całodobowego pobytu jest nie większa niż 8. Tak sformułowane postanowienie dopuszcza możliwość świadczenia opieki wytchnieniowej w instytucji, w związku z czym stanowi przejaw instytucjonalizacji. Rzecznik wskazał, iż usługi świadczone w placówce opiekuńczo-pobytowej wciąż są usługami instytucjonalnymi i jako takie powinny być jednoznacznie definiowane w ramach Wytycznych EFS+. Dokument ten powinien jasno wskazywać, że usługami świadczonymi w społeczności lokalnej są usługi realizowane poza placówką wieloosobowego całodobowego pobytu i opieki lub poza innym miejscem, które spełnia kryteria opieki instytucjonalnej.

RPO zwrócił także uwagę na problem tworzenia tzw. domów grupowych. Zastępowanie dużych instytucji mniejszymi stanowi praktykę naruszającą art. 19 Konwencji. Małe domy grupowe, niezależnie od tego, ilu mają mieszkańców, mogą być postrzegane jako rodzaj wsparcia o charakterze segregacyjnym. Instytucje opiekuńcze mogą oferować osobom z niepełnosprawnościami pewien stopień wyboru i kontroli. Krytyczne uwagi dotyczące kształtu tej formy wsparcia Rzecznik przedstawił w opinii dotyczącej nowelizacji ustawy o pomocy społecznej. W świetle powyższych wątpliwości RPO podtrzymał swoje stanowisko co do tego, że środki publiczne, w tym pochodzące z funduszy Unii Europejskiej, powinny być przeznaczone na tworzenie i utrzymanie istniejących form wsparcia społecznego w środowisku lokalnym, nie zaś na wspieranie – choćby pośrednio – istniejących instytucji.

Mając powyższe na uwadze Rzecznik zwrócił się do Minister z prośbą o odniesienie się do poruszonych kwestii, w szczególności w kontekście realizacji w Wytycznych EFS+ postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej w piśmie z 27 grudnia 2023 r. wskazała, że Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, jako Instytucja Koordynująca wdrażanie Funduszy Europejskich w Polsce, wspiera proces deinstytucjonalizacji od lat, w tym w szczególności poprzez stymulowanie zwiększenia podaży usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej z wykorzystaniem środków EFS. Doświadczenia w programowaniu i realizacji wsparcia w tym zakresie, ale też doświadczenia innych państw pokazują jednak, że deinstytucjonalizacja jest na tyle trudnym i wrażliwym na błędy procesem, że powinna być wdrażana w sposób ewolucyjny, z uwzględnieniem dostępnych zasobów i możliwości. Jednocześnie resort zaproponował nowelizację Wytycznych EFS+, w której m.in. stosowane są zapisy mające na celu zagwarantowanie, że osoba korzystająca ze wsparcia będzie traktowana w sposób podmiotowy, niedyskryminujący, włączający, a rozwiązania zaoferowane w projektach będą przyczyniały się do prowadzenia przez nią niezależnego życia, w tym dokonywania wyborów na równi z innymi osobami. Minister zobowiązała się również do przygotowania komentarza do Wytycznych EFS+, w którym doprecyzowane zostanie m.in., że każda realizowana forma wsparcia powinna wynikać z indywidualnych potrzeb i odbywać się za zgodą osoby korzystającej ze wsparcia, w tym także, że żadna z usług nie może być traktowana jako obligatoryjna. Podkreślony będzie fakt, iż każda osoba korzystająca z usług ma prawo poprosić o zmianę osoby świadczącej daną usługę oraz złożyć skargę na jakość świadczonych usług. Minister zapewniła, że zapisy Wytycznych EFS+ są tworzone, mając na uwadze idee, kierunki i zasady określone w KPON oraz KPP.

Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (XI.543.249.2021 z 18 grudnia 2023 r.) - w sprawie stosowanie przez polską Straż Graniczną tzw. pushbacków.

Ostatnie lata przyniosły znaczny wzrost liczby obcokrajowców przybywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Tym samym zjawisko dynamicznego wzrostu liczby cudzoziemców migrujących do Polski, w tym w sposób nieuregulowany, zajęło istotne miejsce w debacie publicznej. Wywołany przez reżim białoruski kryzys uchodźczy na naszej wschodniej granicy, a następnie wybuch wojny w Ukrainie wymusiły podjęcie przez polskie władze pilnych działań ukierunkowanych z jednej strony na ochronę granicy państwowej i zachowanie kontroli nad polityką wjazdową i pobytową na terytorium Polski, z drugiej zaś na zabezpieczenie podstawowych praw i wolności osób przybywających do naszego kraju.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaznaczył, że o ile w przypadku uchodźców wojennych z Ukrainy zarówno polskie społeczeństwo, jak i władze publiczne dołożyły starań, aby osoby poszukujące ochrony na terytorium Polski znalazły ją, to w przypadku cudzoziemców przekraczających granicę między Polską i Białorusią, w zdecydowanej większości w sposób nieuregulowany przyjęte instrumenty prawne znacznie utrudniły lub uniemożliwiły im realizację swoich podstawowych praw.

Rzecznik podkreślił, że najważniejszym problemem wymagającym rozwiązania pozostaje stosowanie przez Straż Graniczną tzw. pushbacków. Wskazane narzędzie wprowadzone zostało w drodze nowelizacji rozporządzenia MSWiA w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych. Dodane do § 3 wskazanego aktu ust. 2a i 2b uniemożliwiają w praktyce cudzoziemcom poszukującym ochrony międzynarodowej przekroczenie granicy RP, a osobom, które dokonały już tego wbrew przepisom prawa, odbiera szansę na skuteczne złożenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, mimo że mają do tego prawo na podstawie przepisów ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP, a gwarancje skorzystania z tego prawa wynikają z art. 56 ust. 2 Konstytucji.

RPO zauważył, że Straż Graniczna ma obowiązek zapewnienia osobom ujętym możliwości realizacji tzw. minimalnych gwarancji antytorturowych, czyli m.in. dostępu do informacji o ich sytuacji faktycznej i prawnej udzielonej w języku dla nich zrozumiałym, opieki medycznej, pomocy prawnej czy możliwości złożenia skargi na prowadzone wobec nich czynności. Podkreślił on także, że czynność polegająca na zawróceniu do granicy cudzoziemca, który nielegalnie przekroczył granicę, może być uznana za dopuszczalną wyłącznie w drodze wyjątku, w ramach wyznaczonych przez orzecznictwo ETPC. Podstawowym wymogiem jest

potrzeba zapewnienia cudzoziemcowi gwarancji ochrony przed nieludzkim traktowaniem. Obecnie obowiązujące w Polsce przepisy nie odpowiadają temu standardowi.

Rzecznik podkreślił, iż żadna z procedur nie gwarantuje, że prawo każdego cudzoziemca do złożenia wniosku o ochronę międzynarodową w Polsce będzie należycie respektowane. Nie stwarza także możliwości dokonania indywidualnej oceny sytuacji faktycznej cudzoziemca, w tym np. analizy ryzyka naruszenia jego prawa do życia czy wolności, także wolności od tortur i nieludzkiego traktowania, w przypadku zawrócenia do linii granicy czy realizacji obowiązku opuszczenia Polski.

W świetle przytoczonych wyżej informacji Rzecznik zwrócił się do Ministra o uchylenie przepisów § 3 ust. 2a i 2b rozporządzenia w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych, jak również o podjęcie działań ukierunkowanych na uchylenie lub nowelizację przepisu art. 303b ustawy o cudzoziemcach, a także o uchylenie § 11 ust. 1a regulaminu organizacyjno-porządkowego pobytu cudzoziemców w strzeżonym ośrodku i areszcie dla cudzoziemców, stanowiącego załącznik do rozporządzenia.

Minister Rodziny i Polityki Społecznej (III.7040.65.2023 z 19 grudnia 2023 r.) – w sprawie wliczania do stażu pracy okresów prowadzenia działalności gospodarczej i okresów pracy świadczonej na podstawie umów cywilnoprawnych.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wciąż napływają listy w sprawie wliczania do stażu pracy warunkującego uprawnienia pracownicze okresów prowadzenia działalności gospodarczej i okresów pracy świadczonej na podstawie umów cywilnoprawnych. W minionych latach RPO dwukrotnie zwracał się do Ministra Pracy i Polityki Społecznej z prośbą o rozważenie możliwości wprowadzenia powszechnej regulacji prawnej, dotyczącej uwzględniania okresów prowadzenia działalności gospodarczej, a także świadczenia pracy na podstawie umów cywilnoprawnych przy ustalaniu uprawnień pracowniczych związanych ze stażem pracy, wskazując jako przykład ustawę o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy.

Po raz pierwszy Rzecznik zwrócił się w tej sprawie pismem z dnia 23 lutego 2010 r. Minister Pracy i Polityki Społecznej w odpowiedzi udzielonej w marcu 2010 r. stwierdziła brak zasadności zmiany obowiązujących przepisów prawa pracy, a także racjonalności nałożenia na pracodawców obciążeń z tym związanych. W dniu 6 grudnia 2021 r. RPO skierował ponowne wystąpienie do resortu polityki społecznej argumentując, że o ile można zgodzić się ze stanowiskiem, że wprowadzenie powszechnej regulacji w zakresie wliczania do pracowniczego stażu pracy okresów prowadzenia

pozarolniczej działalności gospodarczej na potrzeby związane z uprawnieniami pracowniczymi, takimi jak np. dodatek za wysługę lat czy nagroda jubileuszowa, mogłoby wywołać znaczące obciążenia finansowe pracodawców, o tyle nieuprawniony byłby pogląd, że niemożliwe z uwagi na skutki finansowe byłoby wprowadzenie przepisów powszechnie obowiązujących w zakresie wymogów kwalifikacyjnych określających kwalifikacje zawodowe pracowników różnych grup zawodowych, w kierunku umożliwiającym uwzględnianie do stażu pracy warunkującego możliwość objęcia określonego stanowiska pracy, okresów prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, czy wykonywania pracy na podstawie umów cywilnoprawnych. Zmiany w powyższym zakresie nie wywoływałyby bowiem skutków finansowych. Chodziłoby przy tym o możliwość uwzględniania doświadczenia zawodowego zdobytego w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej czy pracy wykonywanej w ramach umowy cywilnoprawnej mającego związek z obejmowanym stanowiskiem pracy w ramach stosunku pracy (nie tylko kierowniczym), a nie generalne wliczanie do stażu pracy warunkującego objęcie danego stanowiska pracy okresów jakiegokolwiek działalności gospodarczej, czy dowolnego rodzaju pracy świadczonej w formach pozapracowniczych.

Jako przykład takich rozwiązań, choć nie do końca rozwiązujących ten problem, Rzecznik wskazał przepisy ustawy o pracownikach samorządowych, które w art. 6 ust. 4 pkt 1, odnoszącym się do pracowników zatrudnionych na kierowniczych stanowiskach urzędniczych na podstawie umowy o pracę, mówią o posiadaniu co najmniej trzyletniego stażu pracy lub wykonywaniu przez co najmniej 3 lata działalności gospodarczej o charakterze zgodnym z wymaganiami na danym stanowisku oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych, wydanego na podstawie upoważnienia zawartego w art. 37 ust. 1 cytowanej ustawy, określające – zgodnie z zapisem § 1 pkt 2 - minimalne wymagania kwalifikacyjne niezbędne do wykonywania pracy na poszczególnych stanowiskach. Taryfikatory kwalifikacyjne, stanowiące załączniki nr 2 i 3 do tego rozporządzenia dopuszczają wliczanie do stażu pracy - wymaganego na stanowiskach pracy z powołania oraz na kierowniczych stanowiskach urzędniczych, na których nawiązywane są stosunki pracy na podstawie umowy o pracę – okresów wykonywania działalności gospodarczej. Chodzi zatem o posiadanie przez tych kandydatów do pracy doświadczenia zdobytego w wyniku prowadzenia takiej działalności. W odpowiedzi udzielonej Rzecznikowi pismem z dnia 8 grudnia 2021 r., Minister Rodziny i Polityki Społecznej poinformowała, że „nie jest obecnie planowane podjęcie inicjatywy ustawodawczej w zakresie wliczania do okresu pracy, od którego zależy wykonywanie pracy określonego rodzaju lub na określonym

stanowisku, okresów uprzednio prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej, a także świadczenia pracy na podstawie umów cywilnoprawnych.”

Rzecznik raz jeszcze zwrócił się do Minister z prośbą o informację odnośnie planowanych działań w przedmiotowej sprawie, mających na celu wliczanie do pracowniczego stażu pracy okresów prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz okresów pracy wykonywanej w formach pozapracowniczych.

Minister Zdrowia (VII.7033.73.2023 z 20 grudnia 2023 r.) - dotyczące Stanowiska Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie obniżania wymagań dotyczących jakości kształcenia na kierunkach lekarskich.

Do wiadomości Rzecznika Praw Obywatelskich przekazane zostało Stanowisko Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 listopada 2023 r. w sprawie obniżania wymagań dotyczących jakości kształcenia na kierunkach lekarskich.

W stanowisku tym zaproponowano szereg rozwiązań o charakterze projakościowym, które mają na celu zapewnienie odpowiedniego poziomu kształcenia akademickiego na kierunkach lekarskich, które przygotowują – jak podkreślono w stanowisku – do wykonywania zawodu zaufania publicznego. Jakość kształcenia na tych kierunkach, w dłuższej perspektywie, ma bezpośrednie przełożenie na jakość opieki zdrowotnej oferowanej pacjentom.

Stanowisko zawiera także apel skierowany do Ministra Edukacji i Nauki oraz Ministra Zdrowia o uszanowanie międzynarodowych standardów w zakresie oceny jakości kształcenia akademickiego, o uznanie właściwej, merytorycznej roli Polskiej Komisji Akredytacyjnej i formułowanych przez nią opinii wobec wniosków o uruchomienie kierunków studiów, a także o pełną współpracę ministerstw z instytucjami państwowymi i przedstawicielskimi środowiska szkolnictwa wyższego w trosce o zapewnienie właściwych standardów i jakości kształcenia w uczelniach polskich.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się do Minister z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Rodziny i Polityki Społecznej (KMP.573.12.2023 z 20 grudnia 2023 r.) - w sprawie reżimu prawnego zawieszania działalności przez placówki całodobowej opieki.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (dalej jako: „Krajowy Mechanizm”, „KMPT”) realizowali w ostatnim czasie niezapowiedzianą wizytację prewencyjną jednej z placówek całodobowej opieki, ujętej w rejestrze placówek zapewniających całodobową opiekę

osobom niepełnosprawnym, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku, w tym prowadzonych na podstawie przepisów o działalności gospodarczej (dalej jako: „rejestr”), prowadzonym i aktualizowanym przez Wojewodę Mazowieckiego. Po dotarciu na miejsce uzyskali informację, że właścicielka placówki czasowo zawiesiła jej działalność. Informacja ta nie została jednak odnotowana we wspomnianym rejestrze, w związku z czym placówka wymieniona była w wykazie jako działająca.

W celu wyjaśnienia sytuacji Dyrektor Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur zwrócił się do Dyrektora Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego. Z odpowiedzi wynika, że ani ustawa o pomocy społecznej, ani rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 sierpnia 2020 r. w sprawie wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę nie zawiera regulacji odnoszących się do zawieszenia prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę. Wspomniane przepisy nie nakładają także na wojewodę obowiązku odnotowywania tego faktu w wojewódzkim rejestrze placówek całodobowej opieki.

Wydaje się, że brak regulacji odnoszących się do zawieszenia prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę oraz odnotowywania tego faktu w rejestrze prowadzonym przez wojewodę stanowi lukę prawną, wymagającą nowelizacji ustawy o pomocy społecznej. Przede wszystkim uwagę należy skupić na dobrostanie osób przebywających w domach opieki. Zawieszenie prowadzenia działalności wiąże się z potrzebą zapewnienia przez rodziny opieki mieszkańcom w innych tego typu placówkach. Brak regulacji w tym zakresie stanowi pole do nadużyć, które mogą bezpośrednio ingerować w stan zdrowia mieszkańców, ich poczucie bezpieczeństwa, a ponadto narażać na niepotrzebny stres. W przekonaniu Rzecznika prawodawca powinien stworzyć jasne i szczegółowe przepisy związane z procesem przeniesienia, którym przyświecać powinna idea poszanowania godności człowieka, a wszelkie związane z nim niezbędne zmiany winny powodować u pensjonariuszy i ich bliskich jak najmniejszą dolegliwość.

Drugim zagadnieniem, na które RPO zwrócił uwagę, jest brak regulacji zobowiązującej wojewodę do odnotowywania faktu zawieszenia prowadzenia działalności domów opieki w rejestrze. Prowadzenie placówki całodobowej opieki stanowi bardzo szczególną formę działalności gospodarczej. Prawodawca powinien zagwarantować, aby placówki tego typu oferowały jak najwyższy standard usług, a przepisy regulujące ich funkcjonowanie były jak najbardziej przejrzyste i szczegółowe, m.in. ze względu na przeznaczenie domów opieki i okoliczności towarzyszące potrzebie skorzystania z ich usług.

Ze względu na powyższe, prowadzone przez wojewodów rejestry tego typu placówek powinny być jak najbardziej transparentne i zawierać niezbędne informacje, do których bez wątplenia należy zaliczyć adnotację o czasowym zawieszeniu prowadzenia działalności. Osoba potrzebująca zapewnić całodobową, fachową opiekę sobie lub członkowi rodziny, zwłaszcza w trybie pilnym, nie powinna tracić czasu na próbę nawiązania kontaktu z placówką, która faktycznie nie funkcjonuje. Dostępność informacji o zawieszeniu działalności placówki ma także znaczenie, co oczywiste, z punktu widzenia planowania i realizowania wizytacji przez Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur. Z uwagi na niezapowiedziany charakter tych wizytacji nie jest możliwe skontaktowanie się z placówką z wyprzedzeniem – w celu upewnienia się, czy jej działalność nie uległa zawieszeniu.

Mając powyższe na uwadze, Rzecznik zwrócił się do Minister z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie, a także poinformowanie o ewentualnie podjętych działaniach.

Minister Edukacji (VII.7037.109.2023 z 27 grudnia 2023 r.) – w sprawie rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki dotyczącego finansowania edukacji domowej.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Fundacja Edukacji Domowej, Fundacja Szkoła w Chmurze oraz Rada Społeczności Rodziców i Opiekunów Szkoły w Chmurze, przedstawiając swoje opinie na temat rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2024.

W ocenie Wnioskodawców, z uwagi na zagrożenia, jakie przepisy rozporządzenia stanowią dla dalszego funkcjonowania edukacji domowej (ED), zachodzi potrzeba pilnego i rzetelnego zbadania sprawy przez prawodawcę. Osoby należące do społeczności edukacji domowej szczególnie doceniają prawa wynikające z art. 70 Konstytucji, czyli m. in. wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne oraz prawo zakładania szkół przez obywateli i instytucje. Wnioskodawcy podkreślają, że korzystanie z możliwości określonej w art. 37 ustawy - Prawo oświatowe, tj. spełniania obowiązku szkolnego i nauki poza szkołą, świadczy o dużym zaangażowaniu rodziców, mających na uwadze przede wszystkim dobro ich dzieci.

Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2024 zawiera podobne unormowania jak w ubiegłym roku, uzależniając wysokość subwencji od liczby uczniów w edukacji domowej przyjętych do danej szkoły. Podmioty prowadzące szkoły

specjalizujące się w ED wskazują na własne analizy, według których poziom finansowania (wynikający z algorytmu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego), nie jest wystarczający.

Część szkół informuje, że otrzymane środki nie pozwalają na pokrycie ich podstawowych zadań, określonych w stosownych ustawach i rozporządzeniach. Wskazano na rosnące koszty związane z administracją, organizacją egzaminów, wynajęciem lokali oraz wsparciem edukacyjnym (zajęcia, konsultacje, materiały edukacyjne, pomoce dydaktyczne). Przypomniano obowiązki wszystkich szkół w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wspierania uczniów z niepełnosprawnościami. Wśród szkodliwych skutków obniżenia wagi na ucznia w ED wymieniono zmniejszenie liczby przyjętych uczniów i uczennic, zakończenie współpracy z częścią kadry pedagogicznej i innymi pracownikami, a także ograniczenie zakresu wsparcia oferowanego uczniom i uczennicom w porównaniu do okresu przed obniżeniem finansowania.

Wnioskodawcy apelują o przywrócenie poprzednich stawek finansowania na poziomie 0,8 dla wszystkich szkół na uczniów/uczennice w edukacji domowej, bez względu na ich liczbę w danej placówce. W efekcie zwiększy się dostępność takiej formy nauki dla osób chętnych. Wnioski skierowane do RPO zawierają także zarzuty wobec sposobu procedowania przeszłego oraz obecnego rozporządzenia, dotyczące m. in. braku uzasadnienia przyjęcia współczynnika 0,2. Z punktu widzenia osób prowadzących szkoły zmniejszenie finansowania z budżetu nastąpiło w sposób nagły i niespodziewany. Członkowie społeczności nie rozumieją powodów, dla których to właśnie liczba 200 uczniów w szkole została przyjęta jako główne kryterium. Co istotne, liczba ta nie pojawia się w żadnych innych przepisach regulujących system oświaty.

Z uwagi na powyższe, Rzecznik zwrócił się do Minister z prośbą o przedstawienie stanowiska w zakresie dotyczącym zarzutów wysuwanych przez Wnioskodawców.

Ministra Sprawiedliwości (VII.510.76.2022 z 28 grudnia 2023 r.) - w sprawie wynagrodzeń za czynności tłumaczy przysięgłych.

Związek Zawodowy Tłumaczy Przysięgłych w Polsce przedstawił Rzecznikowi Praw Obywatelskich swoje stanowisko dotyczące zasadności podjęcia dalszych działań legislacyjnych w celu ułatwienia tłumaczom wykonywania pracy na rzecz wymiaru sprawiedliwości.

Rzecznik pozytywnie ocenia rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wynagrodzenia za czynności tłumacza przysięgłego, w którym znalazła się aktualizacja stawek wynagrodzeń dla tłumaczy, równocześnie istotna część uwag Wnioskodawców nadal pozostaje aktualna.

Wnioskodawcy, dostrzegając zmniejszenie się średniego czasu wydawania postanowienia o przyznaniu wynagrodzenia, wskazują, że dalej kwestią niezwykle problematyczną jest średni czas mijający od momentu wydania postanowienia o przyznaniu wynagrodzenia do przekazania rachunku do oddziału finansowego. Jak wskazują Wnioskodawcy, zasadniczym problemem jest stosowanie reżimu prawnego dotyczącego biegłych do tłumaczy przysięgłych, podczas gdy rozwiązania, które wydają się racjonalne w stosunku do pierwszych, mogą być postrzegane jako krzywdzący formalizm w stosunku do drugich.

Związek przedstawił Rzecznikowi krótkie uzasadnienie propozycji wyłączenia tłumaczy przysięgłych spod regulacji właściwych dla biegłych. Przede wszystkim Wnioskodawcy wskazują, że czynności tłumaczy przysięgłych wykonywane są w pełni na zlecenie sądu, nie na wniosek stron postępowania, jak zdarza się w przypadku biegłych, zaś sam tłumacz poprzez wykonywanie swojej pracy nie wnosi wartości merytorycznej w przedmiot rozstrzygnięcia sądu. W tym świetle tłumacz nie ma żadnej relacji ze stronami, zaś samo postanowienie o przyznaniu wynagrodzenia jest już tylko wynikiem kontroli poprawności rozliczenia przedstawionego przez tłumacza, a więc „arytmetyki wynikającej z rozporządzenia” i powinno być zaskarżalne wyłącznie przez samego tłumacza. Dlatego też, zdaniem Wnioskodawcy, zasadne byłoby wydzielenie w przepisach norm dotyczących przyznawania wynagrodzenia za czynności tłumaczy przysięgłych, których nie sposób zrównać z czynnościami wykonywanymi przez biegłych. Patrząc z tej perspektywy wartym rozważenia rozwiązaniem byłoby zapewnienie możliwości zaskarżenia postanowienia o powołaniu tłumacza przysięgłego do czynności przez strony przy jednoczesnym uchyleniu możliwości zaskarżania przez nie postanowienia o przyznaniu tłumaczowi wynagrodzenia.

RPO zwrócił uwagę, że tłumacz przysięgły pełni ważną rolę w postępowaniu sądowym. Od jego wiedzy i umiejętności często zależą dalsze czynności podejmowane przez sąd, co ma niewątpliwie wpływ na realizację konstytucyjnego prawa do sądu w rozsądnym czasie (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Trzeba też podkreślić, że długotrwałe oczekiwanie na wypłatę honorarium za wykonane zlecenie godzi w prawo tłumaczy przysięgłych do wynagrodzenia oraz może zniechęcać kandydatów do wykonywania tego zawodu. Dlatego też podniesione przez tłumaczy przysięgłych zagadnienia zasługują na rozważenie.

W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o rozważenie podjęcia odpowiednich działań legislacyjnych i poinformowanie o zajętych stanowisku.

Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (VII.564.655.2023 z 28 grudnia 2023 r.) - w sprawie funkcjonowania mediów publicznych.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy o radiofonii i telewizji „Publiczna radiofonia i telewizja realizuje misję publiczną, oferując, na zasadach określonych w ustawie, całemu społeczeństwu i poszczególnym jego częściom, zróżnicowane programy i inne usługi w zakresie informacji, publicystyki, kultury, rozrywki, edukacji i sportu, cechujące się pluralizmem, bezstronnością, wyważeniem i niezależnością oraz innowacyjnością, wysoką jakością i integralnością przekazu”. W ostatnich latach działania publicznej radiofonii i telewizji w Polsce nie odpowiadały powyższemu standardom – zwłaszcza w zakresie pluralizmu, bezstronności, wyważenia i niezależności przekazu. Wniosek taki wynika z analiz przeprowadzonych przez ekspertów i niezależne instytucje. Istotne zastrzeżenia co do działalności TVP były również przedstawiane przez Radę Języka Polskiego.

Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał, iż sytuacja w publicznej radiofonii i telewizji niewątpliwie wymaga zmian mających na celu doprowadzenie do stanu, w którym media publiczne będą właściwie realizowały swoją misję w sposób wskazany w art. 21 ustawy o radiofonii i telewizji. Jednym z fundamentalnych warunków prawidłowego funkcjonowania publicznej radiofonii i telewizji jest niezależność instytucji i osób, które podejmują decyzje o działalności publicznych mediów, od aktualnej większości politycznej. Ta niezależność musi być zagwarantowana również w sytuacji, w której decyzją ustawodawcy media publiczne funkcjonują w oparciu o model jednoosobowych spółek Skarbu Państwa.

Kierując się tą zasadą, w 2016 r. RPO wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie niekonstytucyjności ustawy o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji (dalej jako: „ustawa nowelizująca”). Jednym z zarzutów podniesionych w tym wniosku było przyznanie powyższą ustawą nowelizującą wyłącznej kompetencji do powoływania zarządów i rad nadzorczych spółek publicznej radiofonii i telewizji członkowi rządu (Ministrowi Skarbu Państwa) i pominięcie w tej procedurze Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (dalej jako: „KRRiT”). Dnia 13 grudnia 2016 r. został wydany wyrok TK o sygn. akt K 13/16, stwierdzający niekonstytucyjność kilku przepisów ww. ustawy nowelizującej, uwzględniający część zarzutów zawartych we wniosku RPO i połączonym z nim do wspólnego rozpoznania wniosku grupy posłów. W tym wyroku określono konstytucyjne ramy, w jakich powinna działać publiczna radiofonia i telewizja.

Począwszy od 2017 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wielokrotnie apelował do ustawodawcy o wykonanie ww. wyroku TK. Odnosząc się do skutków wyroku, Trybunał wskazał przede wszystkim na konieczność jego wykonania przez ustawodawcę w sposób zapewniający udział KRRiT w procedurze powoływania i odwoływania członków zarządów i rad nadzorczych.

Jednocześnie podkreślił, że jeszcze przed tym wykonaniem wszystkie organy państwa mają obowiązek stosować się do tego wyroku. Oznacza to, że nawet brak wykonania wyroku przez ustawodawcę nie zwalnia organów władzy publicznej z powinności uwzględniania jego treści w swojej działalności. Omawiany wyrok – jakkolwiek nie dotyczył wprost przepisów ustawy o radiofonii i telewizji w brzmieniu obowiązującym w czasie orzekania – z chwilą jego ogłoszenia doprowadził do obalenia domniemania konstytucyjności normy prawnej o treści dopuszczającej powoływanie i odwoływanie zarządów i rad nadzorczych spółek publicznej radiofonii i telewizji bez udziału KRRiT. Dlatego też należy stwierdzić, że legitymacja zarządów i rad nadzorczych powoływanych po ogłoszeniu wyroku TK w sprawie o sygn. akt K 13/16 przez Radę Mediów Narodowych opierała się na niekonstytucyjnej normie prawnej – z tego powodu, że w procedurze powołania nie uczestniczyła KRRiT.

Trybunał stwierdził, że jego wyrok wymaga interwencji ustawodawcy. Niemniej jednak do czasu tej interwencji organy władzy publicznej mają obowiązek postępować w taki sposób, aby w ramach przysługujących im kompetencji zrealizować wyrok TK w maksymalnym możliwym stopniu, uwzględniając okoliczność, że przepisy regulujące zasady powoływania organów spółek publicznej radiofonii i telewizji są pozbawione domniemania konstytucyjności. Stosowanie wyroku TK nie powinno jednak abstrahować od treści sentencji i uzasadnienia tego wyroku. W związku z tym konieczne jest wskazanie na dwie okoliczności.

Po pierwsze, niekonstytucyjność stwierdzona przez TK była ściśle powiązana z pominięciem ustawodawczym, wynikającym z nieprzyznania KRRiT prawa do udziału w procedurze powoływania i odwoływania zarządów i rad nadzorczych. To ta okoliczność była przyczyną stwierdzenia niekonstytucyjności, co zostało odzwierciedlone w sentencji wyroku. Po drugie, TK podkreślił, że niedopuszczalne z punktu widzenia Konstytucji jest powierzenie kompetencji, które powinny należeć do KRRiT, organowi „powiązanemu – choćby w niewielkim wymiarze – z rządem”. Z powyższego wynika, że na gruncie Konstytucji niedopuszczalny jest mechanizm zakładający powoływanie członków zarządów i rad nadzorczych spółek publicznej radiofonii i telewizji bezpośrednio przez rząd czy członków rządu. Potrzeba zagwarantowania niezależności mediów publicznych od władzy politycznej, w tym od rządu, jest akcentowana również przez instytucje międzynarodowe, m.in. Komitet Ministrów Rady Europy, Europejski Trybunał Praw Człowieka czy Komisję Wenecką przy Radzie Europy.

Przedstawione wyżej standardy konstytucyjne i międzynarodowe uprawniają do wniosku, że legitymacja organów spółek publicznej radiofonii i telewizji powoływanych od dnia wejścia w życie wyroku TK o sygn. akt K 13/16 jest oparta na podstawach prawnych, które nie korzystają z

domniemania konstytucyjności. Odnosi się to zarówno do organów powołanych przez Radę Mediów Narodowych, jak też przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Wynika to z braku udziału KRRiT w procedurze nominacyjnej i braku wystarczających gwarancji niezależności względem władzy politycznej. Dlatego też Rzecznik podkreślił, że przywrócenie stanu zgodności podstaw prawnych funkcjonowania publicznej radiofonii i telewizji z Konstytucją i prawem międzynarodowym wymaga pilnej nowelizacji obowiązujących przepisów. Nowelizacja ta powinna odpowiadać zaleceniom TK przedstawionym w wyroku TK o sygn. akt K 13/16 i w dotychczasowych wystąpieniach RPO. Przede wszystkim konieczne jest włączenie KRRiT w procedury powoływania i odwoływania władz mediów publicznych. Rada Ministrów, jej poszczególni członkowie, jak również pozakonstytucyjne organy, takie jak Rada Mediów Narodowych, nie powinny mieć bezpośredniego wpływu na skład organów spółek publicznej radiofonii i telewizji.

Kierując się powyższymi względami, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o ustosunkowanie się do uwag przedstawionych w niniejszym wystąpieniu.

Ministra Sprawiedliwości (VII.561.20.2022 z 28 grudnia 2023 r.) - w sprawie zasad odraczania aplikacji w związku z urodzeniem dziecka.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Skarżący, wskazując na problemy wynikające z brzmienia art. 79a pkt 3 ustawy - Prawo o adwokaturze oraz art. 371 pkt 3 ustawy o radcach prawnych. Skarżący wskazuje, że przepisy te umożliwiają aplikantce odroczenie aplikacji, jeśli w ciągu ostatniego roku urodziła dziecko. Przepisy te mają zapewnić matce spokojny czas w celu sprawowania opieki nad nowonarodzonym dzieckiem. Zdaniem Skarżącego brzmienie tych przepisów dyskryminuje jednak ojców, którzy również mogą opiekować się małym dzieckiem.

RPO 23 stycznia 2023 r. skierował do Ministerstwa Sprawiedliwości wystąpienie, w którym wskazywał, że ustawodawca niesłusznie pominął w przepisach Prawa o adwokaturze oraz ustawy o radcach prawnych uprawnienia ojca. Także mężczyzna powinien mieć możliwość wydłużenia terminu przystąpienia do egzaminu z uwagi na urodzenie dziecka lub planowany poród matki jego dziecka, gdyż ma równe obowiązki rodzicielskie wobec niego. W tym szczególnym czasie powinien również wspierać swoją partnerkę. Dnia 27 kwietnia 2023 roku do Rzecznika wpłynęło pismo z resortu sprawiedliwości, w którym złożono zapewnienie, że Ministerstwo w pełni podziela argumentację zawartą w wystąpieniu Rzecznika, przemawiającą za koniecznością rozszerzenia brzmienia art. 79a pkt 3 ustawy - Prawo o adwokaturze oraz art. 371 pkt 3 ustawy o radcach prawnych poprzez umożliwienie ojcom dzieci wydłużenia terminu

przystąpienia do egzaminu adwokackiego/radcowskiego z uwagi na urodzenie się lub planowany poród dziecka. W powyższym piśmie zapewniono RPO o woli niezwłocznego podjęcia prac legislacyjnych nad zmianą ww. przepisów prawa.

Rzecznik zwrócił się zatem do Ministra z prośbą o podjęcie stosownych działań legislacyjnych.

Ministry Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (III.7060.417.2022 z 29 grudnia 2023 r.) - w sprawie konieczności wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego zasad ustalania wysokości emerytur.

Trybunał Konstytucyjny po rozpoznaniu, z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich, na rozprawie w dniu 15 listopada 2023 r., pytania prawnego Sądu Okręgowego orzekł, że art. 17 ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 25a ust. 2 pkt 2 i ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim pomija emerytury przyznane na wniosek zgłoszony przed 1 czerwca 2021 r., jest niezgodny z art. 32 ust. 1 w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji (sygn. P 7/22).

W pisemnym uzasadnieniu, oceniając skutki wyroku Trybunał Konstytucyjny wskazał na konieczność jego wykonania przez ustawodawcę. Po pierwsze wyjaśnił, że wyrok w niniejszej sprawie jest tzw. wyrokiem o pominięciu. Wyroki tego rodzaju nie wywierają skutku derogacyjnego i nie prowadzą do zmiany w systemie prawa. Takiej zmiany musi dokonać ustawodawca. Po drugie, zaznaczył, że w niniejszej sprawie orzekł w trybie tzw. kontroli konkretnej i był związany zakresem zaskarżenia określonym w pytaniu prawnym, uwarunkowanym stanem faktycznym sprawy, w związku z którą pytanie to zostało przedstawione. Wyrok dotyczy więc wskazanego w jego sentencji pominięcia wynikającego z art. 17 ustawy nowelizującej z 2021 r. w związku z art. 25 ust. 2 pkt 2 i ust. 2a ustawy emerytalnej odnoszącego się do „emerytur czerwcowych” przyznanych na wniosek zgłoszony przed 1 czerwca 2021 r. Tymczasem zakres normowania regulacji wynikającej ze wskazanych przepisów nie ogranicza się jedynie do emerytur przyznanych na wniosek, lecz również obejmuje emerytury z urzędu i renty rodzinne po osobach zmarłych. Ustawodawca powinien dokonać odpowiednich zmian w odniesieniu do wszystkich adresatów art. 17 ustawy nowelizującej z 2021 r. w związku z art. 25a ust. 2 pkt 2 i ust. 2a ustawy emerytalnej, którzy znaleźli się w analogicznej sytuacji, jak „emeryci czerwcowi” i nie mogli na podstawie tych przepisów skorzystać z możliwości przeliczenia przyznanego im wcześniej na mniej korzystnych zasadach świadczenia.

Kwestia tzw. emerytur czerwcowych była przedmiotem wielokrotnych wystąpień RPO kierowanych do Ministra Rodziny i Polityki Społecznej. Już w odpowiedzi na pierwsze wystąpienie Minister podzielił stanowisko Rzecznika o niezbędności rozwiązania problemu emerytur czerwcowych poprzez stosowną korektę regulacji prawnych. Zdanie to potwierdzano w odpowiedziach na kolejne wystąpienia.

Problem ten uregulowano ostatecznie w ustawie o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw. Zmiany weszły w życie z dnia 18 września 2021 r. i dotyczyły emerytur ustalonych w czerwcu 2021 r. (przepisy przejściowe) oraz miały obowiązywać w przyszłości. W ustawie tej nie przewidziano regulacji, które dawałyby możliwość ustalenia na nowo wysokości emerytury (z uwzględnieniem zmian dotyczących sposobu waloryzacji składek emerytalnych oraz kapitału początkowego), osobom którym już obliczono wysokość emerytury w czerwcu w latach poprzednich (lata 2009-2019). Rozwiązanie to było przedmiotem badania przez Trybunał Konstytucyjny w omówionym wyżej wyroku.

W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o przekazanie informacji o planowanych działaniach legislacyjnych, zmierzających do realizacji omawianego wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego, przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi

1. W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

II.511.361.2023 z 3 października 2023 r. – kasacja na korzyść, w części dotyczącej skazania za przestępstwo z art. 233 § 1a k.k. w sytuacji, gdy działanie oskarżonego nie wyczerpywało ustawowych znamion tego występk.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w T. z dnia 14 lutego 2023 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w S. W. z dnia 23 sierpnia 2022 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższy wyrok w części dotyczącej skazania za przestępstwo z art. 233 § 1a k.k., na korzyść oskarżonego J. D.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. orzeczeniu temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 233 § 1a k.k., polegające na uznaniu przez Sąd II instancji, że przypisany oskarżonemu czyn z art. 233 § 1a k.k. wyczerpywał ustawowe znamiona tego przepisu, w sytuacji gdy działanie oskarżonego – jak wynika to z prawidłowo poczynionych ustaleń faktycznych – nie wyczerpywało ustawowych znamion tego występk.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w T. w zaskarżonej części oraz utrzymanego w mocy w tym zakresie wyroku Sądu I instancji i uniewinnienie J. D. od popełnienia czynu z art. 233 § 1a k.k.

II.511.197.2017 z 6 października 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa karnego procesowego, polegającego na uwzględnieniu przez Sąd sprzecznego z wymogami prawa wniosku prokuratora o skazanie oskarżonego bez przeprowadzenia rozprawy i wydaniu wyroku zgodnego z tym wnioskiem.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w P. T. z dnia 10 stycznia 2017 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższy wyrok na korzyść skazanego R. F. w części dotyczącej nałożenia na niego – na podstawie art. 46 § 1 k.k. – obowiązku naprawienia szkody poprzez zapłatę kwoty 6000 zł. na rzecz Spółki (pkt 2 wyroku).

Powołując się na treść art. 523 § 1 k.p.k., art. 458 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, tj. art. 343 § 7 k.p.k. w zw. z art. 335 § 1 k.p.k., polegające na uwzględnieniu przez Sąd sprzecznego z wymogami prawa wniosku prokuratora o skazanie oskarżonego bez

przeprowadzenia rozprawy i wydaniu wyroku zgodnego z tym wnioskiem, w zakresie proponowanego obowiązku naprawienia szkody, w sytuacji, gdy o roszczeniu wynikającym z popełnienia przestępstwa, prawomocnie orzeczono w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w B.-B., w konsekwencji czego doszło do naruszenia art. 415 § 1 k.p.k.

Wobec powyższego RPO wniósł o: 1) dopuszczenie dowodu z dokumentów z akt sprawy Sądu Rejonowego w B.-B., to jest pozwu Spółki o zapłatę w postępowaniu nakazowym wraz z jego załącznikami oraz nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla z dnia 26 stycznia 2016 r.; 2) uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w P. T., w części dotyczącej zobowiązania skazanego do naprawienia szkody.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 6 grudnia 2023 r., sygn. akt V KK 453/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w części dotyczącej zobowiązania skazanego do naprawienia szkody na rzecz Spółki; wydatkami postępowania kasacyjnego obciążył Skarb Państwa. SN stwierdził, że Sąd Rejonowy, badając wniesiony przez prokuratora wniosek o skazanie bez rozprawy nie dostrzegł, że uzgodnienie z R. F. obowiązku kompensacyjnego na rzecz Spółki nie mogą zostać zaaprobowane wobec zaktualizowania się klauzuli antykumulacyjnej, określonej w art. 415 § 1 k.p.k. Jego zaakceptowanie stanowiło zatem rażące naruszenie art. 343 § 7 k.p.k. w zw. z art. 415 § 1 k.p.k. Z uwagi na zakres zaskarżenia oraz kierunek kasacji należało uchylić zaskarżony wyrok jedynie w części dotyczącej orzeczenia o obowiązku naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonej spółki.

II.510.962.2021 z 6 października 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, poprzez niewłaściwe jego zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany obwinionemu nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w K. z dnia 21 stycznia 2021 r. Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości, na korzyść ukaranego N. O.

Powołując się na przepis art. 111 k.p.w. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 54 k.w. w zw. z § 24 ust. 1 pkt 2 d Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2020 roku, w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii poprzez niewłaściwe jego zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany N. O. nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w K. z dnia 21 stycznia 2021 r. i uniewinnienie N. O. od popełnienia przypisanego mu wykroczenia.

II.510.807.2023 z 10 października 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, poprzez niewłaściwe jego zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany obwinionemu nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w K. z dnia 1 lutego 2021 r. Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości, na korzyść ukaranego N. O.

Powołując się na przepis art. 111 k.p.w. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 54 k.w. w zw. z § 24 ust. 1 pkt 2 d Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2020 roku, w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii poprzez niewłaściwe jego zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany N. O. nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w K. z dnia 1 lutego 2021 r. i uniewinnienie N. O. od popełnienia przypisanego mu wykroczenia.

II.510.1144.2016 z 10 października 2023 r. – kasacja w sprawie naruszenia prawa procesowego, poprzez uwzględnienie wadliwego wniosku oskarżonego o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego i wydanie tegoż wyroku skazującego.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Ż. z dnia 18 grudnia 2003 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść skazanego G. Ż.

Powołując się na przepis art. 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa procesowego, tj. art. 387 § 2 k.p.k., w brzmieniu nadanym ustawą o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych i art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., poprzez uwzględnienie wadliwego wniosku oskarżonego G. Ż. o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego i wydanie wyroku skazującego w konsekwencji nieuzasadnionego przyjęcia, że okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości w sytuacji, gdy w świetle zgromadzonych w aktach sprawy dowodów i dokumentów, brak było podstaw do przyjęcia przez sąd orzekający ram czasowych czynu przestępczego przypisanego oskarżonemu.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Ż. do ponownego rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 5 grudnia 2023 r., sygn. akt I KK 372/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Ż. do ponownego rozpoznania. Kasacja wniesiona na korzyść skazanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie w trybie art. 535 § 5 k.p.k. SN stwierdził, że Sąd Rejonowy w Ż. rażąco naruszył przepisy prawa procesowego, tj. art. 387 § 2 k.p.k. w brzmieniu nadanym ustawą o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych i art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., a uchybienie to miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Pociągnęło to z sobą konieczność uchylenia wyroku Sądu Rejonowego w Ż. i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

II.511.558.2019 z 11 października 2023 r. – kasacja w sprawie naruszenia prawa procesowego, poprzez dokonanie wadliwej kontroli instancyjnej zarzutów, podniesionych i w konsekwencji powielenie błędnego poglądu Sądu I instancji, że zachowanie obwinionego wyczerpywało znamiona wykroczenia.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 maja 2019 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 31 stycznia 2019 r. Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść ukaranego A. W. Cz.

Powołując się na przepis art. 111 k.p.w. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. i w zw. z art. 107 § 3 k.p.w., poprzez dokonanie wadliwej kontroli instancyjnej zarzutów, podniesionych w apelacji obrońcy obwinionego i w konsekwencji powielenie błędnego poglądu Sądu I instancji, że zachowanie obwinionego wyczerpywało znamiona wykroczenia z art. 52 § 2 pkt 1 k.w., podczas gdy zachowanie A. W. Cz. mieściło się w ramach prawnie chronionej na mocy Konstytucji wolności wyrażania poglądów (art. 54 ust. 1) oraz wolności zgromadzeń (art. 57).

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu I instancji i uniewinnienie A. W. Cz. od popełnienia zarzuczonego mu czynu.

II.510.671.2023 z 17 października 2023 r. – kasacja w sprawie objęcia zaskarżonym wyrokiem łącznym skazania, wynikającego z wyroku Sądu Rejonowego, w sytuacji, gdy wymieniony wyrok nie został ujawniony w toku postępowania o wyrok łączny, a więc nie stanowił dowodu.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w J. G. z dnia 30 marca 2023 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższy wyrok w całości, na korzyść skazanego J. K.

Powołując się na przepis art. 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił: rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, mające istotny wpływ na jego treść, to jest art. 410 k.p.k., polegające na objęciu zaskarżonym wyrokiem łącznym skazania, wynikającego z wyroku Sądu Rejonowego w J. G. z dnia 10 maja, w sytuacji, gdy wymieniony wyrok nie został ujawniony w toku postępowania o wyrok łączny, a więc nie stanowił dowodu.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w J. G. do ponownego rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 19 grudnia 2023 r., sygn. akt I KK 381/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok łączny i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w J. G. Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Przeprowadzając postępowanie ponownie Sąd Rejonowy zobowiązany będzie do rzetelnego ustalenia wcześniejszej karalności skazanego, zgromadzenia wyczerpującego materiału dowodowego, w oparciu o który rozstrzygnie w przedmiocie wyroku łącznego dotyczącego skazanego J. K.

II.511.752.2022 z 18 października 2023 r. – kasacja w sprawie zaniechania wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, związanych z możliwością popełnienia przez obwinionego przypisanych mu występów pomimo tego, że z ujawnionych w sprawie okoliczności wynikało, że w czasie ich popełnienia był pozbawiony wolności.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w B. z dnia 3 grudnia 2021 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść skazanego M. B.

Powołując się na przepis art. 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, to jest art. 366 § 1 k.p.k. i art. 410 k.p.k. w zw. z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., polegające na zaniechaniu wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, związanych z możliwością popełnienia przez M. B. przypisanych mu występów jako współsprawca w zamiarze bezpośrednim, pomimo tego, że z ujawnionych w sprawie okoliczności wynikało, że w czasie ich popełnienia był pozbawiony wolności.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

II.510.1033.2022 z 31 października 2023 r. – kasacja w sprawie wydania wyroku nakazowego w sytuacji, gdy wina obwinionego oraz okoliczności popełnienia zarzucanego czynu budziły wątpliwości.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w P. z dnia 26 lipca 2022 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść oskarżonego S. S.

Powołując się na przepis 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 500 § 1 i 3 k.p.k., polegające na wydaniu wobec oskarżonego wyroku w postępowaniu nakazowym w sytuacji, gdy w świetle zebranych dowodów wina i okoliczności popełnienia przez oskarżonego zarzucanego mu występkę z art. 190 § 1 k.k. budziły wątpliwości, co obligowało Sąd do przeprowadzenia postępowania dowodowego, w celu wyjaśnienia wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w P. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

II.510.1175.2022 z 31 października 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego naruszenia prawa materialnego, polegającego na uwzględnieniu wniosku o orzeczenie wobec oskarżonego postulowanych przez prokuratora zakazów.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w O. z dnia 7 listopada 2016 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższy wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze.

Powołując się na przepis 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 343 § 6 k.p.k. w zw. z art. 335 § 2 k.p.k., polegające na uwzględnieniu wniosku o orzeczenie, na podstawie art. 39 pkt 2b k.k. w zw. z art. 41a § 2 i 4 k.k., wobec oskarżonego postulowanych przez prokuratora zakazów, połączonych z obowiązkiem stawiennictwa po opuszczeniu zakładu karnego w Komendzie Powiatowej Policji w B. dwa razy w miesiącu na okresy odpowiednio 8 lat i 6 lat oraz finalnie na okres 8 lat w sytuacji gdy, zgodnie z treścią art. 43 § 1a k.k., obowiązek ten orzeka się najdłużej na 12 miesięcy.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w O. w zaskarżonej części i przekazanie do ponownego rozpoznania.

II.510.1095.2021 z 3 listopada 2023 r. – kasacja w sprawie błędnego ustalenia daty przedawnienia karalności czynu przypisanego obwinionemu.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w T. z dnia 19 lipca 2021 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w N. z dnia 28 grudnia 2020 r. Na podstawie art. 167 a k.k.s. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść D. Ż.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 51 § 1 k.k.s. w zw. z art. 44 § 2 i 3 k.k.s., poprzez ich zastosowanie i wyrażenie błędnego poglądu, że chwilą od której należy liczyć datę biegu przedawnienia karalności czynu przypisanego D. Ż. stanowi koniec roku, w którym upłynął termin płatności należności publicznoprawnej, w sytuacji, gdy w przedmiotowej sprawie przepis art. 51 § 1 k.k.s. w zw. z art. 44 § 3 k.k.s. nie miał zastosowania, co doprowadziło do błędnego ustalenia daty przedawnienia karalności czynu przypisanego D. Ż., a w konsekwencji błędnego ustalenia, że w dacie orzekania przez Sąd I Instancji nie doszło do przedawnienia karalności czynu, co w efekcie doprowadziło do zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 k.k.s.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w T. z dnia 19 lipca 2021 r., w całości oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w N. z dnia 28 grudnia 2020 r. i umorzenie postępowania z powodu przedawnienia karalności czynu przypisanego D. Ż.

II.510.72.2023 z 7 listopada 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany ukaranemu nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w W., z dnia 2 lutego 2022 r. Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść ukaranego W. S.

Powołując się na przepis art. 111 k.p.w. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 52 § 2 pkt 2 k.w., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany ukaranemu nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 2 lutego 2022 r. i uniewinnienie ukaranego W. S. od przypisanego mu wykroczenia.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 12 grudnia 2023 r., sygn. akt II KK 548/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i uniewinnił W. S. od dokonania zarzucanego mu czynu. Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich jest oczywiście zasadna w stopniu wymaganym przez art. 535 § 5 k.p.k., co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu w składzie jednoosobowym (art. 15 § 4 k.p.w.). Zaskarżone orzeczenie zapadło z rażącą obrazą art. 52 § 2 pkt 2 k.w. Przepis ten penalizuje zachowanie polegające na organizowaniu zgromadzenia bez wymaganego zawiadomienia lub przewodniczeniu takiemu zgromadzeniu lub zgromadzeniu zakazanemu. Tymczasem z opisu czynu przypisanego W. S. wynika, że został on uznany winnym podżegania innych osób do uczestnictwa w „nielegalnym” zgromadzeniu oraz osobistego uczestniczenia w nim. Niewątpliwie zachowanie takie nie wypełnia znamion wykroczenia z art. 52 § 2 pkt 2 k.w.

II.511.61.2023 z 7 listopada 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na jego treść naruszenia prawa procesowego, poprzez dokonanie wadliwej kontroli instancyjnej zarzutu, podniesionego w apelacji obrońcy oskarżonej.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 25 stycznia 2023 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 16 marca 2022 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższe orzeczenie w zakresie dotyczącym skazanej K. B. w całości, na jej korzyść.

Powołując się na przepis art. 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu RPO zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., poprzez dokonanie wadliwej kontroli instancyjnej zarzutu, podniesionego w apelacji obrońcy oskarżonej i uznanie, że wyrok Sądu I instancji nie jest dotknięty naruszeniem prawa materialnego, tj. przepisu art. 291 § 1 k.k., pomimo tego, że zbycie rzeczy pochodzących z przestępstwa nie wypełnia znamion tego występku.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w K. w zaskarżonej części oraz wyroku Sądu I instancji w zakresie dotyczącym K. B. i uniewinnienie jej od popełnienia przypisanego czynu.

II.511.715.2018 z 8 listopada 2023 r. – kasacja w sprawie nałożenia na oskarżonego obowiązku naprawienia szkody obejmującego roszczenia, o których wcześniej prawomocnie rozstrzygnięto wyrokami Sądów Okręgowych, skutkiem czego obowiązek naprawienia szkody na oskarżonego nie można było orzec.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w G. W. z dnia 9 listopada 2016 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższy wyrok w części, tj. w zakresie punktu III sentencji

wyroku, dotyczącego nałożenia na oskarżonego - na podstawie art. 72 § 2 k.k. - obowiązku naprawienia szkody poprzez zapłatę wskazanej przez Sąd kwoty na rzecz Spółki z o.o. z siedzibą w G. W.- na korzyść T. P.

Powołując się na treść art. 523 § 1 k.p.k., art. 458 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, tj. 415 § 1 k.p.k., poprzez nałożenie na oskarżonego obowiązku naprawienia szkody obejmującego roszczenia, o których wcześniej prawomocnie rozstrzygnięto wyrokami Sądu Okręgowego w Sz. z dnia 18 września 2015 r. oraz Sądu Okręgowego w G. W. z dnia 16 września 2015 r., skutkiem czego obowiązku naprawienia szkody na oskarżonego nie można było orzec.

Wobec powyższego RPO wniósł o: 1) dopuszczenie dowodu z dokumentów z akt sprawy Sądu Okręgowego w Sz., to jest wyroku z dnia 18 września 2015 r. na okoliczność prawomocnego orzeczenia w zakresie roszczenia co do kwoty 235.103,43 zł wraz z ustawowymi odsetkami, 2) dopuszczenie dowodu z dokumentów z akt sprawy Sądu Okręgowego w G. W., to jest wyroku z dnia 16 września 2015 r. na okoliczność prawomocnego orzeczenia w zakresie roszczenia co do kwoty 297.362,92 zł z ustawowymi odsetkami, 3) uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w G. W. w punkcie III sentencji wyroku, tj. w części dotyczącej zobowiązania skazanego do naprawienia szkody.

II.511.451.2023 z 17 listopada 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa procesowego, polegającego na niesłusznym przyjęciu, że wina i okoliczności czynu zarzucanego obwinionemu nie budziły wątpliwości.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w B. z dnia 23 marca 2023 r. Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść ukaranego V. I.

Na podstawie art. 111 k.p.w. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, to jest art. 93 § 2 k.p.w., polegające na niesłusznym przyjęciu, że wina i okoliczności czynu zarzucanego obwinionemu, nie budziły wątpliwości co do wyczerpania przez niego znamion wykroczenia z art. 94 § 1 k.w., podczas gdy wynikające ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego okoliczności wskazujące, że obwiniony posiadał prawo jazdy wydane w Ukrainie, uzasadniały powzięcie wątpliwości co do jego sprawstwa i konieczność ich wyjaśnienia, bowiem w myśl art. 14 i 14a ustawy o szczególnych regulacjach w zakresie transportu i gospodarki morskiej w związku z konfliktem zbrojnym na terenie Ukrainy na terytorium RP w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2023 r. za ważne uznaje się

także prawa jazdy wydane przez właściwe organy administracji Ukrainy, których termin ważności upłynął.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w B.

II.511.503.2019 z 21 listopada 2023 r. – kasacja w sprawie wydania wyroku nakazowego w sytuacji, gdy wina obwinionego oraz okoliczności popełnienia zarzuconego czynu budziły wątpliwości.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 września 2018 r. Na podstawie 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść ukaranego R. M S.

Powołując się na przepis 111 k.p.w. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, tj. art. 93 § 2 k.p.w., polegające na przyjęciu, że wina i okoliczności czynu przypisanego obwinionemu nie budzą wątpliwości, i w konsekwencji wydaniu wyroku nakazowego, podczas gdy dowody dołączone do wniosku o ukaranie, i podlegające uznaniu za ujawnione, mają charakter niekompletny oraz rodzą wątpliwości, tak co do okoliczności czynu jak i winy, co winno skutkować skierowaniem sprawy przez sąd meriti do rozpoznania na rozprawie celem ich wyjaśnienia.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie wyroku w całości oraz umorzenie postępowania, wobec przedawnienia orzekania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 7 grudnia 2023 r., sygn. akt II KK 563/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. postępowanie w sprawie umorzył. Kasacja jest oczywiście zasadna, stąd jej rozpoznanie i uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w. Rację ma skarżący, że tryb nakazowy w postępowaniu w sprawach o wykroczenia zarezerwowany jest dla sytuacji, w których wina ustalonego sprawcy oraz okoliczności zdarzenia nie budzą najmniejszych wątpliwości, a jednocześnie wystarczające jest wymierzenie nagany, grzywny albo kary ograniczenia wolności (por. art. 93 § 1 i 2 k.p.w.) i nie zachodzą okoliczności uzasadniające obronę obowiązkową wskazane w art. 21 § 1 k.p.w. Rozpoznanie przez sąd sprawy o wykroczenie w postępowaniu nakazowym, mimo że okoliczności zarzuconego czynu w zasadzie nie zostały ustalone, stanowi istotne naruszenie prawa procesowego i pociąga za sobą konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku. Ponieważ od momentu zdarzenia - które miało miejsce 10 lipca 2017 r. - upłynęło do chwili obecnej ponad 6 lat, a, zgodnie z treścią art. 45 § 1 k.w., karalność wykroczenia ustaje z upływem roku od czasu jego popełnienia tudzież dwóch lat, jeśli w tym czasie wszczęto postępowanie (co miało miejsce w niniejszej sprawie), nastąpiło przedawnienie karalności

zarzuczonego R. S. czynu. Tym samym, w okolicznościach niniejszej sprawy, niezbędne było umorzenie postępowania przeciwko obwinionemu.

II.511.759.2015 z 22 listopada 2023 r. – kasacja od prawomocnego wyroku w części dotyczącej nadzoru kuratora.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 27 lutego 2015 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 4 grudnia 2014 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższe orzeczenie w części, dotyczącej rozstrzygnięcia o oddaniu oskarżonego pod dozór kuratora, na podstawie art. 73 § 2 k.k., na korzyść C. B.

Powołując się na przepis 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 73 § 2 k.k., w brzmieniu nadanym ustawą o zmianie ustawy k.k., ustawy – k.p.k. i ustawy – k. k.w., poprzez jego błędne zastosowanie i oddanie oskarżonego w okresie próby pod dozór kuratora w sytuacji, gdy przypisane oskarżonemu przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. miało charakter nieumyślny, co uniemożliwiało orzeczenie dozoru, przewidzianego w powyższym przepisie.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w wyżej opisanej części.

II.510.223.2019 z 28 listopada 2023 r. – kasacja w sprawie naruszenia prawa karnego materialnego, mogącego mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, poprzez orzeczenie wobec oskarżonego środka karnego w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Z. G. z dnia 22 listopada 2023 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższy wyrok Sądu Okręgowego w zakresie punktu 1. e) oraz 1. g) sentencji wyroku na korzyść oskarżonego M. K.

W oparciu o treść art. 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu RPO zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego materialnego, tj. 42 § 3 k.k., poprzez jego zastosowanie i orzeczenie wobec M. K. środka karnego w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, w sytuacji gdy M. K. został skazany za czyn z art. 178a § 1 k.k., skutkiem czego środka karnego z art. 42 § 3 k.k. nie można było orzec.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Z. G. w zaskarżonej części, tj. w zakresie punktu 1. e) oraz 1. g) sentencji wyroku oraz o przekazanie sprawy we wskazanym zakresie do ponownego rozpoznania.

II.510.1684.2014 z 28 listopada 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany skazanemu nie wyczerpywał znamion tego występku.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w P., z dnia 26 stycznia 2006 r. Na podstawie 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść skazanego M. W.

Powołując się na przepis art. 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisu prawa karnego materialnego, tj. art. 279 § 1 k.k., poprzez jego błędne zastosowanie, ponieważ opis czynu nie wyczerpuje wszystkich ustawowych znamion przypisanego M. W. występku.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie wyroku i uniewinnienie oskarżonego od przypisanego mu czynu.

II.511.481.2023 z 29 listopada 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, polegającego na przypisaniu podejrzanemu popełniania czynów zabronionych, pomimo tego, że jego zachowanie nie wyczerpało wszystkich ustawowych znamion tych czynów.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 13 kwietnia 2021 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść podejrzanego M. U.

Powołując się na przepis art. 523 § 1 k.p.k. postanowieniu temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 190a § 1 k.k. i art. 190 § 1 k.k., polegające na ich błędnym zastosowaniu i przypisaniu podejrzanemu popełniania czynów zabronionych wskazanymi przepisami, pomimo tego, że jego zachowanie nie wyczerpało wszystkich ustawowych znamion tych czynów.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i umorzenie postępowania, na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., z uwagi na to, że czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego.

II.510.421.2021 z 29 listopada 2023 r. – kasacja w sprawie zarzucił rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa procesowego, poprzez zmianę wyroku Sądu Rejonowego na niekorzyść wskutek dokonania zmiany opisu obu czynów przypisanych skazanemu.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 28 września 2020 r., częściowo zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w R. z dnia 24 kwietnia 2019 r. Na podstawie art.

521 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. zaskarżył powyższy wyrok w części, tj. w zakresie punktu I sentencji orzeczenia, na korzyść skazanego K. K.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. orzeczeniu temu Rzecznik zarzucił rażące i mające mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 434 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., poprzez zmianę wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 24 kwietnia 2019 r. na niekorzyść K. K. wskutek dokonania zmiany opisu obu czynów przypisanych skazanemu poprzez dodanie znamion przestępstwa skarbowego stypizowanego w przepisie art. 76 § 1 k.k.s., a w konsekwencji uzupełnienie kumulatywnej kwalifikacji prawnej obu czynów o czyn z art. 76 § 1 k.k.s., w sytuacji gdy orzeczenie Sądu I Instancji zostało zaskarżone tylko na korzyść K. K., skutkiem czego orzeczono na niekorzyść skazanego, przy braku wniesienia środka odwoławczego na niekorzyść.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 28 września 2020 r., w części, tj. w zakresie punktu I sentencji wyroku, którym uzupełniono opis czynu oraz w konsekwencji kwalifikację prawną o art. 76 § 1 k.k.s.

II.511.503.2023 z 6 grudnia 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa procesowego, poprzez zaniechanie przez Sąd odwoławczy należytego rozważenia i zbyt ogólnikowe ustosunkowanie się w uzasadnieniu wyroku do podniesionych w apelacji zarzutów.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 31 lipca 2023 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Z. z dnia 22 maja 2023 r. Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść ukaranej M. Z.

Powołując się na przepis art. 111 k.p.w. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. i w zw. z art. 107 § 3 k.p.w., poprzez zaniechanie przez Sąd odwoławczy należytego rozważenia i ustosunkowania się w uzasadnieniu wyroku do podniesionych w treści apelacji zarzutów, dotyczących obowiązków prawnych kierowcy skręcającego w lewo, wynikających z ustawy prawo o ruchu drogowym i możliwości przypisania obwinionej odpowiedzialności za zaistniałą kolizję drogową.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania.

BPW.510.2.2023 z 6 grudnia 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego,

poprzez jego błędne zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany oskarżonemu nie wyczerpywał znamion tego przestępstwa.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 9 listopada 2022 r. Na podstawie art. 521 k.p.k. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść skazanego M. M.

Powołując się na przepis art. 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, to jest art. 242 § 1 k.k., poprzez jego błędne zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany oskarżonemu nie wyczerpywał znamion tego przestępstwa.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w S. i uniewinnienie M. M. od popełnienia przypisanego mu przestępstwa.

II.510.586.2023 z 8 grudnia 2023 r. – kasacja w sprawie orzeczenia wobec skazanego środka karnego w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, w sytuacji, gdy zachowanie skazanego nie wypełniło znamion wymienionego przestępstwa.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 24 marca 2023 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższy wyrok w części, dotyczącej skazania Ł. K. za przestępstwo z art. 178a § 1 i 4 k.k., to jest w zakresie czynu opisanego w punkcie I wyroku, na korzyść skazanego Ł. K.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. orzeczeniu temu Rzecznik zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 178a § 4 k.k. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że skazany dopuścił się popełnienia występku kwalifikowanego z art. 178a § 4 k.k., a w konsekwencji orzeczenie wobec niego środka karnego w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, na podstawie art. 42 § 3 k.k., w sytuacji, gdy zachowanie skazanego nie wypełniło znamion wymienionego przestępstwa.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie ww. wyroku w części dotyczącej skazania z punktu I wyroku i przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania.

II.510.753.2023 z 8 grudnia 2023 r. – kasacja w sprawie wydania w stosunku do ukaranego wyroku nakazowego w sytuacji, gdy okoliczności czynu i wina skazanego budzą wątpliwości.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w P. z dnia 21 kwietnia 2023 r. Na podstawie

art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżam powyższe orzeczenie w całości na korzyść ukaranego P. T.

Powołując się na treść art. 111 k.p.w. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. 93 § 2 k.p.w., poprzez wydanie w stosunku do ukaranego P. T. wyroku nakazowego w sytuacji, gdy okoliczności czynu i wina skazanego budzą wątpliwości, co winno skutkować skierowaniem sprawy przez Sąd meriti do rozpoznania na rozprawie celem ich wyjaśnienia.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego w całości i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w P. do ponownego rozpoznania w trybie zwyczajnym.

II.511.196.2019 z 13 grudnia 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego mu przestępstwa podczas gdy z opisu przypisanego mu czynu wynika, że swoim zachowaniem nie wyczerpał znamion określonych w tym przepisie.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w R. z dnia 10 lipca 2018 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść skazanego P. K.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu RPO zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 286 § 1 k.k., poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie oskarżonego P. K. za winnego popełnienia zarzucanego mu przestępstwa podczas, gdy z opisu przypisanego mu czynu wynika, że swoim zachowaniem nie wyczerpał znamion określonych w tym przepisie.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w R. z dnia 10 lipca 2018 r. i uniewinnienie P. K. od popełnienia zarzucanego mu czynu.

II.510.524.2022 z 20 grudnia 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, poprzez ukaranie obwinionego za wykroczenie, mimo że jego zachowanie nie było już zabronione pod groźbą kary w dacie orzekania.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w B. z dnia 9 lipca 2021 r. Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie na korzyść obwinionego K. C.

Powołując się na przepis art. 111 k.p.w. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 2 § 1 k.w., poprzez ukaranie K. C. za wykroczenie, polegające na tym,

że w dniu 10 stycznia 2021 r., o godz. 01:30, w miejscowości P., na drodze publicznej, naruszył obowiązek zakrywania ust i nosa, tj. za czyn podlegający penalizacji w czasie jego popełnienia na podstawie art. 116 § 1a k.w., mimo że zachowanie obwinionego nie było już zabronione pod groźbą kary w dacie orzekania.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w B. z dnia 9 lipca 2021 r. i uniewinnienie K. C. od popełnienia przypisanego mu wykroczenia.

II.510.710.2022 z 20 grudnia 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego naruszenia prawa materialnego, poprzez wydanie orzeczenia stwierdzającego winę w sytuacji, gdy zachowanie obwinionego nie było już penalizowane w dacie orzekania przez Sąd Rejonowy.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 22 czerwca 2022 r. Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości, na korzyść ukaranego R. D. T.

Powołując się na przepis art. 111 k.p.w. wyrokowi temu RPO zarzucił rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 2 § 1 k.w., poprzez wyrażenie błędnego poglądu, że brak jest podstaw do zastosowania w niniejszej sprawie normy zawartej w tym przepisie i w konsekwencji wydaniu orzeczenia stwierdzającego winę w sytuacji, gdy zachowanie obwinionego polegające na tym, że w dniu 27 grudnia 2021 r. w W. w galerii handlowej naruszył obowiązek zakrywania ust i nosa wprowadzony Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, nie było już penalizowane w dacie orzekania przez Sąd Rejonowy.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 22 czerwca 2022 r. całości i uniewinnienie obwinionego R. D. T. od popełnienia przypisanego mu wykroczenia.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich:

II.510.558.2022 z 21 czerwca 2022 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisu ustawy o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 19 października 2023 r., sygn. akt IV KK 270/22).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone orzeczenie w sprawie indywidualnej i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w B. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Sąd Najwyższy podkreślił, że zawarte w

uzasadnieniu kasacji wywody Rzecznika są zasadne co do konieczności stosowania wykładni systemowej i funkcjonalnej pojęcia służby w organach bezpieczeństwa państwa w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. Niezasadnie, jak podkreślił SN, kasacja wniesiona została na korzyść osoby lustrowanej, ponieważ należało w myśl art. 118 k.p.k., odczytując intencje wnoszącego ją Rzecznika w powiązaniu z treścią jej uzasadnienia przyjąć, że zarzucono w niej w istocie rażącą obrazę przepisów prawa procesowego, określających reguły rzetelnej kontroli odwoławczej, tj. art. 433 § 1 k.p.k. lub art. 457 § 3 k.p.k., wyrażającą się w zaaprobowaniu przez sąd odwoławczy błędnej wykładni art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach oraz ich treści.

II.510.46.2023 z 21 marca 2023 r. - kasacja w sprawie zasądzenia zwrotu kosztów procesu.

Kasacja pozostawiona bez rozpoznania (postanowienie z 3 października 2023 r., sygn. akt V KK 125/23).

Sąd Najwyższy orzekł, iż kasację Rzecznika Praw Obywatelskich, jako niedopuszczalną z mocy ustawy, należało pozostawić bez rozpoznania. SN zauważył, iż A. K.-Z. nie można było ani uprzednio ani obecnie przyznać statusu strony postępowania, a skoro tak, jej sytuacja prawna nie może wyznaczać kierunku wywiedzionego w sprawie nadzwyczajnego środka kasacyjnego. Kierunek wniesionego środka odwoławczego, w tym wypadku, wyznaczać może jedynie interes oskarżonego M. Z. Patrząc z tej perspektywy kasację RPO niewątpliwie należało ocenić jako złożoną na jego niekorzyść wszak to na jego rzecz zasądzono zwrot wydatków. A zatem, choć zasądzenie od A. K.-Z. zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz M. Z. było oczywiście błędne, w omówionej sytuacji procesowej nie pozostało nic innego, jak uznać kasację Rzecznika za niedopuszczalną z mocy prawa, bowiem, jako kasacja wywiedziona na niekorzyść M. Z., została ona złożona po upływie terminu określonego w art. 524 § 3 k.p.k., w którym możliwe byłoby jej uwzględnienie przez Sąd Najwyższy. Zgodnie z dyspozycją art. 531 § 1 k.p.k. Sąd Najwyższy pozostawia bez rozpoznania przyjętą kasację (lub jej część) jeżeli nie odpowiada ona przepisom wymienionym w art. 530 § 2 k.p.k. Tak też należało postąpić w odniesieniu do niniejszej kasacji.

II.510.789.2022 z 21 marca 2023 r. - kasacja w sprawie zasądzenia kosztów postępowania od ustawowej przedstawicielki małoletniego oskarżyciela prywatnego.

Kasacja pozostawiona bez rozpoznania (postanowienie z 25 października 2023 r., sygn. akt IV KK 124/23).

Sąd Najwyższy w sprawie M. Z. obwinionego z art. 217 § 1 k.k. po rozpoznaniu w Izbie Karnej kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść od wyroku Sądu Okręgowego w B. postanowił pozostawić ją bez rozpoznania. Kasacja wniesiona przez Rzecznika okazała się być niedopuszczalna z mocy ustawy. Choć niewątpliwie obciążenie A. K. obowiązkiem zwrotu wynagrodzenia kuratora ustanowionego z urzędu oraz zwrotu kosztów procesu było niewłaściwe, w aktualnej sytuacji procesowej nie było innego rozwiązania, jak uznać kasację RPO za niedopuszczalną z mocy prawa, z uwagi na fakt, że jako kasacja wywiedziona na niekorzyść M. Z., została ona złożona po upływie terminu określonego w art. 524§3 k.p.k., w którym możliwe byłoby jej uwzględnienie przez Sąd Najwyższy (stosownie do treści art. 531 § 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k.).

II.510.782.2019 z 24 marca 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa procesowego, polegającego na pogorszeniu sytuacji procesowej oskarżonego.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 22 listopada 2023 r., sygn. akt IV KK 135/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok, a sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Skarga kasacyjna okazała się zasadna, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 2 kwietnia 2019 r. SN zauważył, że przepis art. 457 § 3 k.p.k. nakazuje, by w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego zawarto argumenty wskazujące na to, czym kierował się sąd wydając dane rozstrzygnięcie. To właśnie treść uzasadnienia zezwala na ocenę prawidłowości dokonanej kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia. Zrealizowanie obowiązków wynikających z treści art. 457 § 3 k.p.k., a nadto art. 433 § 2 k.p.k., wymaga więc nie tylko niepomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, lecz także rzetelnego, a więc wnikliwego, wyczerpującego, ustosunkowania się do każdego z zarzutów oraz wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach argumentami, dlaczego uznano poszczególne zarzuty zawarte we wniesionym środku odwoławczym za zasadne bądź też za bezzasadne. Tego standardu w przedmiotowej sprawie nie dochowano. Uzasadnienie sądu odwoławczego nie odnosi się w rzetelny sposób od strony merytorycznej do dokonanej modyfikacji wyroku Sądu Rejonowego w Ch. Brak w nim w szczególności konkretnych argumentów weryfikujących przyjęte przez ten sąd stanowisko - w kontekście zakazu reformationis in peius, określonego w

art. 434 § 1 k.p.k., a zwłaszcza oceny relacji dokonanej modyfikacji względem obowiązującego zakazu.

II.510.283.2019 z 11 kwietnia 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa procesowego, polegającego na przyjęciu, że okoliczności popełnienia przypisanych ukaranej czynów i jej wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 21 grudnia 2023 r., sygn. akt IV KK 158/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w. postępowanie w sprawie umorzył, zaś kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa. Kasacja okazała się w całości zasadna, dlatego została uwzględniona. Biorąc pod uwagę liczne wątpliwości, dotyczące strony przedmiotowej czynu, legalności samego zakazu wstępu do lasu i oceny społecznej szkodliwości zachowania przypisanego ukaranej, należało niniejszą sprawę rozpoznać na rozprawie, a nie w trybie nakazowym, jak zdecydował Sąd Rejonowy. Naruszenie przez ten Sąd art. 93 § 2 k.p.w., nie tylko mogło, ale wywarło istotny wpływ na treść zapadłego wyroku, bowiem nie można wykluczyć, że po przeprowadzeniu rozprawy, zapadłoby inne, co do istoty, orzeczenie. Ponieważ w dacie złożenia kasacji (11 kwietnia 2023 r.) okres przedawnienia karalności zarzucanych obwinionej wykroczeń, przewidziany w art. 45 § 1 k.w. już upłynął, konieczne było uchylenie zaskarżonego wyroku i w oparciu o przepisy art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w., umorzenie postępowania w niniejszej sprawie.

II.510.280.2019 z 12 kwietnia 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa procesowego, polegającego na przyjęciu, że okoliczności przypisanych ukaranemu czynów i jego wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 6 grudnia 2023 r., sygn. akt IV KK 162/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.s.w. postępowanie o wykroczenie wobec M. K. umorzył; kosztami procesu obciążył Skarb Państwa. Kasacja jest oczywiście zasadna. W ocenie SN zarówno okoliczności związane ze stanem faktycznym przedmiotowej sprawy, jak i te związane z prawną oceną zdarzenia nie były na tyle jednoznaczne, aby nie nasuwały żadnych istotnych wątpliwości co do winy i okoliczności popełnienia zarzucanego czynu. Wskazane w kasacji rażące naruszenie art. 93 § 2 k.p.w., jakiego dopuścił się Sąd Rejonowy w B. P. miało

istotny wpływ na treść zapadłego wyroku, bowiem nie można wykluczyć, że po przeprowadzeniu rozprawy, zapadłoby inne, co do istoty, orzeczenie. Powinno to skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku nakazowego i przekazaniem sprawy sądowi meriti do ponownego rozpoznania.

II.510.279.2019 z 14 kwietnia 2023 r. - kasacja w sprawie naruszenia przepisów prawa procesowego, w związku z przyjęciem, że w świetle zebranych dowodów, wyjaśnienia obwinionej oraz okoliczności popełnienia zarzucanych jej wykroczeń nie budzą wątpliwości, podczas gdy w świetle dowodów dołączonych do wniosku o ukaranie zarówno wina jak i okoliczności czynów zarzucanych obwinionej budziły poważne wątpliwości.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 19 grudnia 2023 r., sygn. akt IV KK 169/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowanie na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w., zaś kosztami postępowania w sprawie obciążył Skarb Państwa. Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co pozwoliło na jej rozpoznanie w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w. i doprowadziło do orzeczenia zgodnie z wnioskiem skarżącego, tj. uchylenia zaskarżonego wyroku i umorzenia postępowania. Rację ma Rzecznik Praw Obywatelskich, że zaskarżony wyrok dotknięty jest rażącym naruszeniem prawa procesowego wskazanym w zarzucie kasacji. Trafnie zauważa skarżący, że w aktach sprawy nie ma żadnego dokumentu, ani innego dowodu, który potwierdzałby obowiązywanie w dacie czynu zakazu wstępu do lasu. Tym samym rację ma RPO, że w sprawie nie ustalono ponad wszelką wątpliwość faktu obowiązywania zakazu wstępu do lasu, jego podstawy, okresu jego obowiązywania (o ile był to zakaz względny z art. 26 ust. 3 ustawy o lasach). Powyższe powoduje, że nie można bez wątpliwości ustalić, że obwiniona weszła na teren objęty zakazem wstępu do lasu (art. 151 § 1 k.w.) i nie opuściła takiego terenu pomimo wezwania (art. 157 § 1 k.w.).

II.510.763.2022 z 28 kwietnia 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa procesowego, polegającego na tym, że Sąd II instancji rozpoznając apelacje oskarżonego oraz jego obrońcy, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, utrzymał w mocy rażąco niesprawiedliwe orzeczenie Sądu I instancji.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 7 grudnia 2023 r., sygn. akt II KK 193/23).

Sąd Najwyższy uchylił wyrok w zaskarżonej części (co do skazanego R. L.) i sprawę w tym zakresie przekazał Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Kasacja jest oczywiście zasadna, co umożliwiło rozpoznanie jej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5

k.p.k. Rację ma skarżący wskazując, że choć w żadnym z e środków odwoławczych dotyczących R. L. nie sformułowano jakiegokolwiek zarzutu związanego z przypisaniem mu czynu w warunkach art. 64 § 2 k.k.. Sąd Okręgowy obowiązany był - w związku z treścią art. 440 k.p.k. - do rozważenia tej kwestii z urzędu. Utrzymanie w mocy wyroku, w którym przypisano oskarżonemu popełnienie przestępstwa w warunkach recydywy specjalnej wielokrotnej w sytuacji, gdy nie wystąpiły przesłanki niezbędne do jej przyjęcia - stanowi rozstrzygnięcie rażąco niesprawiedliwe w rozumieniu przepisu art. 440 k.p.k. Orzeczenie takie, choćby multirecydywa nie dawała in concreto podstawy do obostrzenia wymiaru kary, o jakim mowa w art. 64 § 2 k.k., powoduje dotkliwie dla sprawcy konsekwencje (choćaby w zakresie terminów warunkowego przedterminowego zwolnienia - por. art. 78 § 2 k.k.).

II.511.102.2023 z 23 maja 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa procesowego, polegającego na przyjęciu, że wina i okoliczności czynu przypisanego obwinionej nie budzą wątpliwości.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 7 grudnia 2023 r., sygn. akt V KK 205/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Ł. do ponownego rozpoznania. Kasacja okazała się oczywiście zasadna. Zaskarżony wyrok zapadł z rażącym naruszeniem przepisu wskazanego w zarzucie, co implikować musiało jego wyeliminowanie z obrotu prawnego. Rację ma autor kasacji, że zarówno okoliczności przedmiotowego czynu, jak i wina obwinionej, budziły wątpliwości, w świetle czego rozstrzygnięcie sprawy przez sąd meriti w postępowaniu nakazowym i ukaranie K. N. uznać należało za wadliwe. Wadliwość ta ma charakter rażący i posiada istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Wyrok nakazowy zapadł bowiem bez uprzedniego wyjaśnienia przez sąd uwypuklonych wątpliwości, zaś ukaranie zainteresowanej wiązało się z dodatkową dolegliwością w postaci obligatoryjnego orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów.

II.510.188.2022 z 5 czerwca 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego naruszenia prawa materialnego, poprzez utrzymanie w mocy orzeczenia Sądu I instancji orzekającego ukaranie obwinionego za wykroczenie, choć zachowanie to nie było już penalizowane w dacie orzekania przez Sąd II instancji.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 21 grudnia 2023 r., sygn. akt III KK 297/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego w Sz. i uniewinnił obwinionego P. S. od popełnienia przypisanego mu wykroczenia, a kosztami postępowania obciążył Skarb

Państwa. Kasacja Rzecznika jest oczywiście zasadna, co uprawniało do jej uwzględnienia na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k p k. w zw. z art. 112 k.p.w. oraz art. 15 § 2 i 4 k.p.w. Trafne jest spostrzeżenie skarżącego, że w dacie orzekania przez sąd okręgowy w dniu 24 listopada 2021 r., nie obowiązywało już rozporządzenie z dnia 1 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, ani żaden inny akt prawny ustanawiający nakaz zakrywania, przy pomocy maseczki, ust i nosa w miejscach ogólnodostępnych, jakimi są drogi i place. Biorąc powyższe pod uwagę, należało uchylić zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok sądu I instancji i uniewinnić P. S. od popełnienia przypisanego mu wykroczenia. Konsekwencją tego rozstrzygnięcia jest decyzja o obciążeniu Skarbu Państwa kosztami postępowania w sprawie.

II.511.896.2019 z 6 czerwca 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, w sytuacji, gdy czyn przypisany ukaranemu nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 19 października 2023 r., sygn. akt II KK 249/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i uniewinnił W. Ch. od przypisanego mu czynu. Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich okazała się zasadna. W części dyspozytywnej zaskarżonego kasacją wyroku uznano W. Ch. za winnego wykroczenia z art. 54 k.w. w zw. z § 14 ust. 1 pkt 2 Uchwały Rady Miasta z dnia 21 kwietnia 2016 r. w sprawie przepisów porządkowych obowiązujących w lokalnym transporcie zbiorowym. Tymczasem wskazana uchwała w § 17 wprost stwierdza, że tylko osoba naruszająca przepisy porządkowe określone w wymienionych tam jednostkach redakcyjnych uchwały podlega odpowiedzialności za popełnienie wykroczenia zgodnie z art. 54 k.w. Wśród wskazanych w § 17 przepisów nie został wymieniony § 14, stanowiący podstawę ukarania W. Ch. Tym samym przypisane mu zachowanie nie było karalne, nie rodziło odpowiedzialności za wykroczenie, a zaskarżony kasacją wyrok wydany został z rażącym naruszeniem prawa.

II.510.1119.2018 z 17 lipca 2023 r. - kasacja w sprawie prawomocnego wyroku w przedmiocie odmowy przyjęcia apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z 22 listopada 2023 r., sygn. akt III KK 358/23).

Sąd Najwyższy uchylił postanowienie Sądu Okręgowego w Sz. z dnia 23 maja 2019 r. i sprawę zażalenia na zarządzenie upoważnionego sędziego z dnia 19 marca 2019 r. przekazał Sądowi Okręgowemu do ponownego

rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Kasacja Rzecznika okazała się oczywiście zasadną, co pozwoliło na jej rozpoznanie na posiedzeniu bez udziału stron w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Skoro w niniejszej sprawie wyznaczony oskarżonemu obrońca do czynności procesowej sporządzenia i podpisania apelacji, któremu wyrok z uzasadnieniem doręczono w dniu 30 stycznia 2019 r., a apelacja wniesiona została w dniu 13 lutego 2019 r., to brak jest normatywnych podstaw do przyjęcia, że środek odwoławczy został wniesiony z przekroczeniem 14-dniowego terminu zawitego.

II.511.115.2023 z 17 lipca 2023 r. - kasacja w sprawie prawomocnego wyroku w przedmiocie prowadzenia pojazdu mechanicznego bez uprawnień.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 29 grudnia 2023 r., sygn. akt I KK 275/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok nakazowy i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w K.-K. do ponownego rozpoznania. Kasacja okazała się oczywiście zasadną. Sąd zobowiązany był skierować sprawę na rozprawę, przesłuchać obwinioną, a nade wszystko przeprowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia, na jakim etapie jest postępowanie administracyjne w przedmiocie wydania ww. prawa jazdy. Ustalenia w tej sferze były bowiem niezbędne do stwierdzenia, czy obwiniona wyczerpała swoim zachowaniem znamiona zarzucanego jej wykroczenia, a jeśli tak, czy było ono zachowaniem społecznie szkodliwym. Czyn, który jest pozbawiony społecznej szkodliwości nie stanowi wszak wykroczenia. W ocenianym postępowaniu, na skutek rażącej obrazę art. 93 § 2 k.p.w., zaniechano podjęcia tych czynności, co bez wątplenia (mając na uwadze choćby materiał dowodowy pozyskany w postępowaniu wznowieniowym) mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Z tego też powodu Sąd Najwyższy uznał, że autor kasacji skutecznie wykazał zaistnienie w badanym postępowaniu uchybienia stanowiącego podstawę kasacyjną z art. 111 k.p.w.

II.510.318.2023 z 1 sierpnia 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego naruszenia prawa materialnego, poprzez utrzymanie w mocy wyroku Sądu I instancji, w sytuacji, gdy zachowanie obwinionego nie było już penalizowane w dacie orzekania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 5 października 2023 r., sygn. akt IV KK 351/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i uniewinnił obwinionego. Analiza stanu prawnego adekwatnego dla realiów niniejszej sprawy prowadzi do wniosku, że w dniu 30 grudnia 2020 r., na mocy 116 § I a k.w. w zw. z § 27 ust. 1 pkt 2 lit. a Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii obowiązywał nakaz zakrywania, przy

pomocy maseczki, ust i nosa w miejscach ogólnodostępnych, w tym na drogach i placach, na terenie cmentarzy, promenad, bulwarów, miejsc postoju pojazdów, parkingów leśnych. Nakaz ten obowiązywał do dnia 7 maja 2021 r. Następnie, rozporządzeniem z dnia 6 maja 2021 r. nakaz ten został uchylony i od dnia 8 maja 2021 r. obowiązek zakrywania ust i nosa nie dotyczył już przestrzeni publicznej jaką są drogi i place, teren cmentarzy, promenad, bulwarów, miejsc postoju pojazdów, czy parkingów leśnych. Nakaz ten, obowiązywał dalej w miejscach ogólnodostępnych, takich jak obiekty handlowe. Kolejno rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 25 marca 2022 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, zostało uchylone rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 lutego 2022 r. i od tego czasu nakaz zakrywania ust i nosa obowiązywał tylko w obiektach leczniczych. Rację ma Rzecznik Praw Obywatelskich, że w dacie wyrokowania nie obowiązywał już nakaz zakrywania ust i nosa w miejscu, w jakim w 2021 r. dojsć miało do wykroczenia. Kasacja okazała się zatem zasadna.

II.511.622.2021 z 4 sierpnia 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany ukaranemu nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 10 października 2023 r., sygn. akt V KK 344/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i uniewinnił K. T. od popełnienia zarzucanego mu wykroczenia, a kosztami postępowania w sprawie obciążył Skarb Państwa. Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co pozwoliło na jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. W zaskarżonym wyroku Sąd Rejonowy w G. rażąco naruszył wskazany w zarzucie kasacji przepis prawa materialnego, przy czym to uchybienie, zważywszy na jego charakter, miało istotny wpływ na treść tego wyroku. W związku z tym, że przepis art. 116 § 1 k.w. ma charakter blankietowy, to dla możliwości przypisania odpowiedzialności na podstawie wskazanego przepisu, niezbędne jest precyzyjne sformułowanie opisu czynu w treści wyroku, wskazującego na wszystkie desygnaty poszczególnych znamion ustawowych wykroczenia. Zaskarżony wyrok powyższych wymagań nie spełnia, a wyjaśnienie przedstawionych wyżej okoliczności nie jest na obecnym etapie możliwe, gdyż - zważywszy na kierunek zaskarżenia - dokonywanie nowych, niekorzystnych dla obwinionego ustaleń - jest niedopuszczalne. W opisanym stanie rzeczy stosownie do art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w. należało uchylić zaskarżony wyrok i uniewinnić obwinionego od popełnienia zarzucanego wykroczenia.

II.511.836.2021 z 16 sierpnia 2023 r. - kasacja w sprawie naruszenia prawa materialnego, polegającego na uznaniu, że przypisany oskarżonemu czyn wyczerpywał ustawowe znamiona tego przestępstwa, podczas gdy działał on w ramach swobody wypowiedzi.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 25 października 2023 r., sygn. akt I KK 308/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i uniewinnił K. S. od popełnienia zarzucanego mu czynu, a kosztami postępowania obciążyła oskarżycielkę prywatną K. M., z wyłączeniem wydatków związanych z rozpoznaniem kasacji, którymi obciążył Skarb Państwa. Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich jest oczywiście zasadna, co umożliwiło jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Lektura akt sprawy prowadzi do konstatacji, że treść zarzutów podniesionych przez oskarżonego K. S. w opublikowanym liście mieści się, zdaniem Sądu Najwyższego, w granicach prawa do swobodnej wypowiedzi i dozwolonej krytyki, a tym samym nie wyczerpuje znamion przypisanego mu czynu z art. 212 § 1 k.k.

II.510.399.2023 z 29 sierpnia 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyny przypisane ukaranej nie wyczerpywały znamion tego wykroczenia.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 31 października 2023 r., sygn. akt I KK 327/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok nakazowy i uniewinnił K. N. od zarzucanych jej wykroczeń. Kasacja okazała się oczywiście zasadna, dlatego podlegała rozpoznaniu i uwzględnieniu na posiedzeniu bez udziału stron, zgodnie z treścią art. 535 § 5 k.p.k. Należy w pełni podzielić zarzut zawarty w kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich o rażącym naruszeniu przez Sąd Rejonowy przepisu prawa materialnego, tj. art. 116 § 1 pkt 3 k.w. w zw. z art. w zw. z art. 34 ust. 1 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, a uchybienie to miało istotny wpływ na treść wyroku.

II.510.306.2023 z 30 sierpnia 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia Kodeksu karnego, polegającego na połączeniu jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczonych w kilku sprawach przed Sądami Rejonowymi.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 20 listopada 2023 r., sygn. akt III KK 411/23).

Sąd Najwyższy uchylił wyrok w zaskarżonej części, tj. co do pkt 1 i w tym zakresie sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w N. Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co skutkowało jej

uwzględnieniem w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Rację ma skarżący, że Sąd Rejonowy w N. dopuścił się rażącego i mającego oczywisty wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, tj. art. 85 § 1 k.k. łącząc - z orzeczonymi w wyrokach opisanych w pkt II, IV, V i VI komparycji wyroku karami pozbawienia wolności - karę zastępczą pozbawienia wolności orzeczoną w sprawie Sądu Rejonowego w S. za grzywnę w wymiarze 50 stawek dziennych (pkt III komparycji wyroku). Tymczasem jest oczywiste, że kara zastępcza pozbawienia wolności nie podlega łączeniu z którąkolwiek z kar określonych w art. 32 k.k., a więc nie jest dopuszczalne łączenie kary zasadniczej pozbawienia wolności oraz kary zastępczej pozbawienia wolności. Z tego względu konieczne stało się uchylene wyroku w tym zakresie (pkt 1 wyroku) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

II.510.472.2023 z 1 września 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa karnego materialnego, poprzez niezasadne przypisanie skazanemu popełnienia przestępstwa kwalifikowanego.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 7 listopada 2023 r., sygn. akt II KK 409/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w B. P. do ponownego rozpoznania. Kasacja Rzecznik a Praw Obywatelskich okazała się oczywiście zasadna, co skutkowało jej uwzględnieniem w całości w trybie opisanym w art. 535 § 5 k.p.k. Trafnie podniósł skarżący, że warunkiem odpowiedzialności z a przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. jest uprzednia prawomocna karalność sprawcy z a prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo z a jedno z przestępstw określonych) w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 k.k. popełnionych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo dopuszczenie się prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości w okresie obowiązywania zakaz u prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku z e skazaniem z a przestępstwo. SN wskazał, iż w dniu wydawania wyroku przez Sąd Rejonowy w dniu 28 grudnia 2022 r., zaskarżonego w niniejszej sprawie przez RPO, uprzednie skazania D. P., w tym za czyn z art. 178a § 1 k.k., powinny zostać uznane z a niebyłe (art. 106 k.k. zd. 1), co skutkowało brakiem możliwości przypisania oskarżonemu surowszej odpowiedzialności karnej z art. 178a § 4 k.k.

2. Skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego:

IV.7000.214.2023 z 3 listopada 2023 r. – skarga kasacyjna od postanowienia Sądu Okręgowego, zmieniającego postanowienie Sądu

Rejonowego wydanego w sprawie o podział majątku wspólnego i dział spadku.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył przywołane postanowienie Sądu Okręgowego w L. w całości. Na podstawie art. 398 3 § 1 pkt 2 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc zaskarżonemu postanowieniu RPO zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: - art. 684 kpc w zw. z art. 567 § 3 kpc oraz art. 46 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, poprzez niewłaściwe ustalenie składu i wartości majątku wspólnego małżonków K. Z. i B. J. C. oraz składu i wartości spadku po każdym z małżonków – polegające na przyjęciu, iż w skład spadku wchodzi nieruchomości, które w dacie orzekania przez Sąd drugiej instancji nie istniały z uwagi na niespełnienie wymogów z art. 46 § 1 Kodeksu cywilnego, gdyż zostały podzielone Decyzją Wojewody z dnia 16 września 2022 r., a część powstałych z podziału działek przeszła na własność Skarbu Państwa, - art. 316 § 1 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 13 § 2 kpc – poprzez przełamanie zasady aktualności orzeczenia sądowego na datę rozstrzygnięcia sprawy przez Sąd drugiej instancji, i nieuwzględnienia zmiany stanu prawnego nieruchomości objętych działem w trakcie trwania postępowania apelacyjnego.

Na podstawie art. 398 3 § 1 pkt 1 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc zaskarżonemu postanowieniu Rzecznik zarzucił naruszenie prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, a mianowicie - art. 623 zd. 1 kpc w zw. z art. 1035 kc i art. 688 kpc – poprzez dokonanie podziału majątku spadkowego na części nie odpowiadające wartością udziałom obu uczestniczek w spadku – co ostatecznie doprowadziło do przyznania jednej z uczestniczek nieruchomości nieistniejących w sensie prawnym, do tego stanowiących częściowo własność osoby trzeciej, a w rezultacie – do wadliwego rozliczenia udziałów w spadku.

Niezależnie od powyższego – stosownie do treści art. 398 3 § 2 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc – przedmiotowemu orzeczeniu RPO zarzucił naruszenie konstytucyjnego prawa do ochrony praw majątkowych, gwarantowanego w ramach art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji, z uwagi na doprowadzenie do naruszenia pochodzących ze spadku praw majątkowych uczestniczek w zakresie bezpieczeństwa obrotu, gdyż orzeczenie Sądu Okręgowego w L. pomija w zupełności skutki prawne decyzji Wojewody z dnia 16 września 2023 r., zarówno w płaszczyźnie prawnorzeczowej, jak i w płaszczyźnie skutków odszkodowawczych wywłaszczenia nieruchomości, co spowoduje, że uczestniczki nie uzyskają równowartości praw majątkowych związanych z udziałem w majątku spadkowym, które są chronione na poziomie konstytucyjnym.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 398 4 § 1 pkt 3 w zw. z art. 398 16 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 kpc Rzecznik wniósł o uchylenie przez Sąd

Najwyższy postanowienia Sądu Okręgowego w Ł., z dnia 15 marca 2023 r. w całości i przekazanie temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania, wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg kasacyjnych Rzecznika Praw Obywatelskich:

III.7043.161.2020 z 19 stycznia 2021 r. - skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego od wyroku Sądu Okręgowego wydanego w sprawie z powództwa przeciwko Ministerstwu Spraw Zagranicznych w Warszawie o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy.

Skarga uwzględniona (wyrok z 7 listopada 2023 r., sygn. akt II PSKP 27/22).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego. Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszej sprawie przez Rzecznika Praw Obywatelskich okazała się uzasadniona. SN wskazał, iż rozpoznając sprawę ponownie Sąd Okręgowy powinien rozpoznać wszystkie zarzuty apelacji, w szczególności te, które zostały przez niego pominięte, a dotyczą oceny konstytucyjności przepisów ustawy o zmianie ustawy o służbie zagranicznej oraz ustawy o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, w wyniku czego dokona oceny, czy przepisy te są zgodne z Konstytucją w zakresie wskazanym w apelacji powoda. Sąd II instancji powinien skupić się na dokonaniu oceny, czy w przypadku wspomnianej ustawy przyjęte rozwiązanie, polegające na wygaszeniu stosunków pracy pracowników, którzy zostali objęci jej zastosowaniem, a które to rozwiązanie w sposób istotny ogranicza ochronę pracy tych pracowników, odpowiada podstawowym zasadom Konstytucji, która przewiduje ochronę pracy i czy jest ono proporcjonalne do celu, jaki ma być osiągnięty za jego pomocą.

3. Skargi nadzwyczajne do Sądu Najwyższego:

V.511.689.2021 z 4 października 2023 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w postępowaniu nakazowym w sprawie z powództwa banku o zapłatę.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną od nakazu zapłaty z dnia 20 kwietnia 2016 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Ł. w postępowaniu nakazowym, zaskarżając wyżej powołany nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Ł. w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 UoSN zaskarżonemu nakazowi zapłaty Rzecznik zarzucił: naruszenie zasady ochrony konsumenta ustanowionej w art. 76 Konstytucji w zw. z art. 9 Konstytucji poprzez: niezapewnienie właściwej ochrony sądowej pozwanym konsumentom, będącym słabszą stroną stosunku prawnego, ograniczenie się przez Sąd do stosowania wyłącznie przepisów ustawy Kodeks postępowania cywilnego, bez uwzględnienia konsumenckiej natury podstawowego stosunku prawnego i co za tym idzie, przepisów o ochronie konsumenta zgodnie z ochroną wynikającą z prawa unijnego, a w szczególności Dyrektywy 93/13, nakazujących Sądowi z urzędu zbadanie w toku postępowania nakazowego postanowień umowy kredytu pod kątem ich abuzywności; naruszenie prawa do zapewnienia odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej zgodnie z wymogami określonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji jako sprawiedliwości proceduralnej, poprzez brak rozpoznania sprawy przez niezawisły i niezależny Sąd i wydanie rozstrzygnięcia w ramach postępowania nakazowego, które będąc postępowaniem o charakterze uproszczonym nie pozwoliło właściwie zbadać okoliczności sprawy i w konsekwencji doprowadziło do wydania niesprawiedliwego rozstrzygnięcia.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 UoSN zaskarżonemu nakazowi zapłaty RPO zarzucił: rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 485 § 3 k.p.c. w zw. z art. 486 § 1 k.p.c. (według stanu prawnego na dzień orzekania) przez ich niewłaściwe zastosowanie i wydanie orzeczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty, podczas gdy z uwagi na wątpliwości dotyczące stosunku podstawowego nie było podstaw do wydania nakazu zapłaty, a sąd był zobowiązany do skierowania sprawy na rozprawę, czego zaniechał; rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 3851 § 1 ustawy - Kodeks cywilny (dalej: „k.c.”) w zw. z art. 3851 § 3 k.c., w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez jego niezastosowanie w sprawie w wyniku zaniechania zbadania istoty sprawy (treści umowy między przedsiębiorcą i konsumentami), a w konsekwencji niezbadanie z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, prowadzącego ostatecznie do odmowy przyznania ochrony uprawnionej konsumentom.

W konsekwencji powyższego, na podstawie art. 89 § 1 zdanie 1 ustawy o UoSN, zaskarżonemu nakazowi RPO zarzucił naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wyrażonej w art. 2 Konstytucji poprzez zaniechanie przez Sąd zbadania z urzędu, czy nakaz zapłaty, o który występuje wierzyciel, nie będzie naruszał unormowań chroniących konsumentów przed nieuczciwymi postanowieniami umowy i

nieskierowanie sprawy do trybu zwykłego doprowadzi do zachwiania równowagi w sferze ochrony prawnej pozwanych konsumentów, i de facto wsparł działania przedsiębiorcy nakierowane na wykorzystanie słabszej pozycji konsumentów, którzy nie byli w stanie się skutecznie bronić. Takie procedowanie sądu pozostaje w sprzeczności z zasadą lojalności państwa wobec obywateli w procesie stosowania prawa.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o art. 91 § 1 UoSN Rzecznik wniósł o uchylenie nakazu zapłaty z dnia 7 kwietnia 2016 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Ł. w postępowaniu nakazowym przez Sąd Najwyższy w całości i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

V.511.497.2023 z 4 października 2023 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w postępowaniu nakazowym w sprawie z powództwa banku o zapłatę.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną od nakazu zapłaty z dnia 30 listopada 2018 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Sz. w postępowaniu nakazowym, zaskarżając wyżej powołany nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Sz. w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 UoSN zaskarżonemu nakazowi zapłaty Rzecznik zarzucił: naruszenie zasady ochrony konsumenta ustanowionej w art. 76 Konstytucji w zw. z art. 9 Konstytucji poprzez: niezapewnienie właściwej ochrony sądowej pozwany konsumentom, będącym słabszą stroną stosunku prawnego, ograniczenie się przez Sąd do stosowania wyłącznie przepisów ustawy Kodeks postępowania cywilnego, bez uwzględnienia konsumenckiej natury podstawowego stosunku prawnego i co za tym idzie, przepisów o ochronie konsumenta zgodnie z ochroną wynikającą z prawa unijnego, a w szczególności Dyrektywy 93/13, nakazujących Sądowi z urzędu zbadanie w toku postępowania nakazowego postanowień umowy kredytu pod kątem ich abuzywności; naruszenie prawa do zapewnienia odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej zgodnie z wymogami określonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji jako sprawiedliwości proceduralnej, poprzez brak rozpoznania sprawy przez niezawisły i niezależny Sąd i wydanie rozstrzygnięcia w ramach postępowania nakazowego, które będąc postępowaniem o charakterze uproszczonym nie pozwoliło właściwie zbadać okoliczności sprawy i w konsekwencji doprowadziło do wydania niesprawiedliwego rozstrzygnięcia; naruszenie prawa do ochrony własności i praw majątkowych pozwanych zagwarantowanego w art. 64 ust. 1 Konstytucji poprzez wydanie nakazu zapłaty przez Sąd z rażącym naruszeniem prawa bez zbadania z urzędu

stosunku podstawowego, tj. postanowień umowy kredytu pod kątem ich abuzywności.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 UoS/N zaskarżonemu nakazowi zapłaty RPO zarzucił: rażąco naruszenie prawa procesowego, tj. art. 485 § 3 k.p.c. w zw. z art. 486 § 1 k.p.c. (według stanu prawnego na dzień orzekania) przez ich niewłaściwe zastosowanie i wydanie orzeczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty, podczas gdy z uwagi na wątpliwości dotyczące stosunku podstawowego nie było podstaw do wydania nakazu zapłaty, a sąd był zobowiązany do skierowania sprawy na rozprawę, czego zaniechał; rażąco naruszenie prawa materialnego, tj. art. 3851 § 1 ustawy - Kodeks cywilny (dalej: „k.c.”) w zw. z art. 3851 § 3 k.c., w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez jego niezastosowanie w sprawie w wyniku zaniechania zbadania istoty sprawy (treści umowy między przedsiębiorcą i konsumentami), a w konsekwencji niezbadanie z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, prowadzącego ostatecznie do odmowy przyznania ochrony uprawnionej konsumentom.

W konsekwencji powyższego, na podstawie art. 89 § 1 zdanie 1 UoS/N, zaskarżonemu nakazowi RPO zarzucił naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wyrażonej w art. 2 Konstytucji poprzez zaniechanie przez Sąd zbadania z urzędu, czy nakaz zapłaty, o który występuje wierzyciel, nie będzie naruszał unormowań chroniących konsumentów przed nieuczciwymi postanowieniami umowy i nieskierowanie sprawy do trybu zwykłego doprowadzi do zachwiania równowagi w sferze ochrony prawnej pozwanych konsumentów, i de facto wsparł działania przedsiębiorcy nakierowane na wykorzystanie słabszej pozycji konsumentów, którzy nie byli w stanie się skutecznie bronić. Takie procedowanie sądu pozostaje w sprzeczności z zasadą lojalności państwa wobec obywateli w procesie stosowania prawa.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o art. 91 § 1 UoS/N Rzecznik wniósł o uchylenie nakazu zapłaty z dnia 30 listopada 2018 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Sz. w postępowaniu nakazowym przez Sąd Najwyższy w całości i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

V.511.154.2021 z 4 października 2023 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich, ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę

nadzwyczajną co do całości prawomocnego nakazu zapłaty wydanego 19 października 2009 r. w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy w B.-B. (dalej: „zaskarżony nakaz zapłaty”).

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 ustawy o SN, sądowi, który wydał zaskarżony nakaz zapłaty, Rzecznik zarzucił: naruszenie zasady ochrony konsumenta ustanowionej w art. 76 Konstytucji, interpretowanej, na podstawie art. 9 Konstytucji, z uwzględnieniem orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: „TSUE”) dotyczącego przepisów Dyrektywy z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „Dyrektywa 93/13”), poprzez wydanie przeciwko pozwanej konsumentce nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym na podstawie weksla, bez zbadania z urzędu umowy pożyczki, której wykonanie ten weksel zabezpieczał, a przez to niezapewnienie konsumentce właściwej ochrony sądowej przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi przedsiębiorcy, mimo że na podstawie dokumentów załączonych do pozwu sąd z łatwością mógł ustalić, że stosunkiem podstawowym jest umowa pożyczki zawarta przez przedsiębiorcę z konsumentką, której postanowienia powinny być zbadane przez sąd z urzędu, pod kątem ich potencjalnej abuzywności.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 ustawy o SN, sądowi, który wydał zaskarżony nakaz zapłaty, RPO zarzucił: rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 499 pkt 2 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (dalej: „k.p.c.”) w zw. z art. 498 § 2 k.p.c., w brzmieniu tych przepisów obowiązującym w dacie wydania zaskarżonego nakazu zapłaty, przez ich niewłaściwe zastosowanie, a także art. 248 § 1 k.p.c. i art. 232 zd. 2 k.p.c. przez zaniechanie ich zastosowania, wszystkie wymienione w zw. z art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, mimo że treść weksla, odczytywana łącznie z załączonym do pozwu wezwaniem do zapłaty, budziła wątpliwości co do wymagalności i wysokości zobowiązania wekslowego konsumentki, które to wątpliwości, sąd, w świetle art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, powinien był wyjaśnić przez dopuszczenie z urzędu jako dowodu treści umowy pożyczki zawartej przez pozwaną ze Spółką z o.o., do której przedstawienia powinien był zobowiązać powoda z urzędu, co jednocześnie oznaczało brak podstaw do wydania nakazu zapłaty oraz konieczność skierowania sprawy do postępowania zwykłego; rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 202 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonego nakazu zapłaty w zw. z art. 371 § 1 k.p.c. w zw. z art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, przez ich niewłaściwe zastosowanie, poprzez rozpoznanie sprawy i wydanie nakazu zapłaty przez Sąd Rejonowy w B.-B., mimo że sąd ten, z uwagi na fakt, iż pozwana był konsumentką, powinien był z urzędu stwierdzić bezskuteczność powołania się powoda na właściwość miejscową

wynikającą z art. 371 k.p.c., a w konsekwencji stwierdzić swoją niewłaściwość miejscową i przekazać sprawę sądowi właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania pozwanej, to jest Sądowi Rejonowemu w K.; rażąco naruszenie prawa materialnego, tj. art. 3851 § 1 i § 3 w zw. z art. 221 ustawy – Kodeks cywilny (dalej: „k.c.”) w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonego nakazu zapłaty, poprzez ich niezastosowanie, polegające na zaniechaniu zbadania treści umowy zawartej między przedsiębiorcą i konsumentką, a w konsekwencji braku kontroli z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie pożyczki, co doprowadziło do odmowy przyznania ochrony uprawnionej konsumentce oraz nierozpoznania istoty sprawy przez sąd.

Na podstawie art. 91 § 1 ustawy o SN, Rzecznik wniósł o uchylenie przez Sąd Najwyższy w całości nakazu zapłaty wydanego 19 października 2009 r. w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy w B.-B. i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

V.511.1057.2022 z 4 października 2023 r. - skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich, ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną co do całości prawomocnego nakazu zapłaty wydanego 31 lipca 2012 r. w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy w B.-B. (dalej: „zaskarżony nakaz zapłaty”).

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 ustawy o SN, sądowi, który wydał zaskarżony nakaz zapłaty, Rzecznik zarzucił: naruszenie zasady ochrony konsumenta ustanowionej w art. 76 Konstytucji, interpretowanej, na podstawie art. 9 Konstytucji, z uwzględnieniem orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: „TSUE”) dotyczącego przepisów Dyrektywy z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „Dyrektywa 93/13”), poprzez wydanie przeciwko pozwanej konsumentce nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie weksla, bez zbadania z urzędu umowy pożyczki, której wykonanie ten weksel zabezpieczał, a przez to niezapewnienie konsumentce właściwej ochrony sądowej przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi przedsiębiorcy, mimo że na podstawie dokumentów załączonych do pozwu sąd z łatwością mógł ustalić, że stosunkiem podstawowym jest umowa pożyczki zawarta przez przedsiębiorcę z konsumentką, której postanowienia powinny być zbadane przez sąd z urzędu, pod kątem ich potencjalnej abuzywności;

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 ustawy o SN, sądowi, który wydał zaskarżony nakaz zapłaty, RPO zarzucił: rażąco naruszenie prawa

procesowego, tj. art. 485 § 2 zd. 1 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (dalej: „k.p.c.”) w zw. z art. 486 § 1 k.p.c., w brzmieniu tych przepisów obowiązującym w dacie wydania zaskarżonego nakazu zapłaty, przez ich niewłaściwe zastosowanie, a także art. 248 § 1 k.p.c. i art. 232 zd. 2 k.p.c. przez zaniechanie ich zastosowania, wszystkie wymienione w zw. z art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, mimo że treść weksła, odczytywana łącznie z załączonym do pozwu wezwaniem do zapłaty, nasuwała wątpliwości co do wymagalności i wysokości zobowiązania wekslowego konsumentki, które to wątpliwości, sąd, w świetle art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, powinien był wyjaśnić przez dopuszczenie z urzędu jako dowodu treści umowy pożyczki zawartej przez pozwaną ze Spółką z o.o., do której przedstawienia powinien był zobowiązać powoda z urzędu, co jednocześnie oznaczało brak podstaw do wydania nakazu zapłaty oraz konieczność skierowania sprawy do postępowania zwykłego; rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 202 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonego nakazu zapłaty w zw. z art. 37¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, przez ich niewłaściwe zastosowanie, poprzez rozpoznanie sprawy i wydanie nakazu zapłaty przez Sąd Rejonowy w B.-B., mimo że sąd ten, z uwagi na fakt, iż pozwana był konsumentką, powinien był z urzędu stwierdzić bezskuteczność powołania się powoda na właściwość miejscową wynikającą z art. 37¹ k.p.c., a w konsekwencji stwierdzić swoją niewłaściwość miejscową i przekazać sprawę sądowi właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania pozwanej, to jest Sądowi Rejonowemu w P.; rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 i § 3 w zw. z art. 22¹ ustawy – Kodeks cywilny (dalej: „k.c.”) w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonego nakazu zapłaty, poprzez ich niezastosowanie, polegające na zaniechaniu zbadania treści umowy zawartej między przedsiębiorcą i konsumentką, a w konsekwencji braku kontroli z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie pożyczki, co doprowadziło do odmowy przyznania ochrony uprawnionej konsumentce oraz nierozpoznania istoty sprawy przez sąd.

Na podstawie art. 91 § 1 ustawy o SN, Rzecznik wniósł o uchylene przez Sąd Najwyższy w całości nakazu zapłaty wydanego 31 lipca 2012 r. w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy w B.-B. i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

V.511.578.2023 z 12 października 2023 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w postępowaniu upominawczym w sprawie z powództwa Prokura Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego o zapłatę.

Rzecznik Praw Obywatelskich, ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego

ureczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną co do całości prawomocnego nakazu zapłaty wydanego 24 września 2018 r. w postępowaniu upominawczym przez Sąd Okręgowy w Ł. (dalej: „zaskarżony nakaz zapłaty”).

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 UoSN sądowi, który wydał zaskarżony nakaz zapłaty, Rzecznik zarzucił: naruszenie zasady ochrony konsumenta ustanowionej w art. 76 Konstytucji w zw. z art. 9 Konstytucji poprzez niezapewnienie właściwej ochrony sądowej pozwanej konsumentce, będącej słabszą stroną stosunku prawnego, przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi przedsiębiorcy, ograniczenie się przez sąd do stosowania wyłącznie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu upominawczym, bez uwzględnienia konsumenckiej natury podstawowego stosunku prawnego i co za tym idzie, bez uwzględnienia zasady ochrony konsumenta wynikającej z prawa unijnego, a w szczególności z Dyrektywy 93/13, nakazujących sądowi zbadanie z urzędu postanowień umowy kredytu pod kątem ich abuzywności; naruszenie prawa do zapewnienia odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej zgodnie z wymogami określonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji jako sprawiedliwości proceduralnej poprzez brak rozpoznania sprawy przez niezawisły i niezależny sąd oraz wydanie rozstrzygnięcia w ramach postępowania upominawczego, które będąc postępowaniem o charakterze uproszczonym nie pozwoliło właściwie zbadać okoliczności sprawy i w konsekwencji doprowadziło do wydania niesprawiedliwego rozstrzygnięcia; naruszenie prawa do ochrony własności i praw majątkowych pozwanej zagwarantowanego w art. 64 ust. 1 Konstytucji poprzez wydanie nakazu zapłaty przez sąd z rażącym naruszeniem prawa bez zbadania z urzędu stosunku podstawowego, tj. postanowień umowy kredytu pod kątem ich abuzywności.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 UoSN sądowi, który wydał zaskarżony nakaz zapłaty, RPO zarzucił: rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 499 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 498 § 2 k.p.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 przez ich niewłaściwe zastosowanie, co skutkowało wydaniem nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, podczas gdy na podstawie załączonej do pozwu umowy kredytu hipotecznego sąd winien był z urzędu powziąć wątpliwości, co do abuzywności klauzul w niej zawartych i skierować postępowanie do trybu zwykłego, czego zaniechał; rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego w zw. z art. 385¹ § 3 k.c., w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez jego niezastosowanie w sprawie, a w konsekwencji niezbadanie z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu oraz odmowa przyznania należytej ochrony pozwanej konsumentce, co było równoznaczne z zaniechaniem zbadania istoty sprawy (treści umowy między przedsiębiorcą i konsumentką).

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o art. 91 § 1 UoSN Rzecznik wniósł o uchylenie w całości przez Sąd Najwyższy nakazu zapłaty z 24 września 2018 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Ł. w postępowaniu upominawczym i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

V.511.208.2023 z 12 października 2023 r. – skarga nadzwyczajna od wyroku Sądu Okręgowego w sprawie z powództwa Banku o zapłatę.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 2 października 2018 r., zaskarżając wyżej powołany wyrok Sądu Okręgowego w K. w części w zakresie pkt 1 i 3.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 UoSN zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: naruszenie zasady ochrony konsumenta ustanowionej w art. 76 Konstytucji w zw. z art. 9 Konstytucji w zw. z art. 4 ust. 1 i 2, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 poprzez: niezapewnienie właściwej ochrony sądowej pozwanej konsumentce, będącej słabszą stroną stosunku prawnego przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi poprzez uznanie, że roszczenie powoda podlegało w zasadniczej części uwzględnieniu, w sytuacji gdy umowa zawarta przez strony zawierała klauzule abuzywne prowadzące do jej nieważności i konieczności wzajemnego rozliczenia stron po jej upadku.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 UoSN zaskarżonemu wyrokowi RPO zarzucił: rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 58 § 1 i 3 ustawy - Kodeks cywilny (dalej: „k.c.”) w 385¹ § 1 zw. z art. 385¹ § 3 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że umowa kredytu jest w całości ważna, jako zgodna z zasadami współżycia społecznego, podczas gdy jej treść i cel z uwagi na zawarte klauzule abuzywne, po usunięciu których nie można ustalić wysokości roszczenia, jest sprzeczna celem i naturą umowy kredytu, a także z zasadami współżycia społecznego i w tym zakresie umowa jest nieważna.

W konsekwencji powyższego, na podstawie art. 89 § 1 zdanie 1 ustawy o UoSN, zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wyrażonej w art. 2 Konstytucji poprzez zaniechanie przez Sąd Okręgowy w K. ustalenia skutków stwierdzenia abuzywności postanowień umowy kredytu z poszanowaniem wytycznych sformułowanych w Dyrektywie 93/13 i orzecznictwie TSUE, co w konsekwencji doprowadziło do zachwiania równowagi w sferze ochrony

prawnej pozwanej, i *de facto* wsparcia przez ten Sąd działania przedsiębiorcy nakierowanego na wykorzystanie słabszej pozycji konsumentki, która nie była w stanie się skutecznie się bronić. Takie procedowanie Sądu Okręgowego w K. pozostaje w sprzeczności z zasadą lojalności państwa wobec obywateli w procesie stosowania prawa.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o art. 91 § 1 UoSN RPO wniósł o uchylenie przez Sąd Najwyższy wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 2 października 2018 r. w części w zakresie pkt 1 i 3 i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

III.7042.11.2022 z 12 października 2023 r. – skarga nadzwyczajna od wyroku Sądu Rejonowego w części dotyczącej odszkodowania, będącego przedmiotem pozwów, z powodu wygaśnięcia umów o pracę z powodami.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zaskarżył niniejszą skargą nadzwyczajną prawomocny wyrok Sądu Rejonowego w O. z dnia 12 grudnia 2018 r. w części dotyczącej odszkodowania, będącego przedmiotem pozwów, określonego w § 15 ust. 2 regulaminu wynagradzania Agencji Nieruchomości Rolnych z dnia 18 marca 1992 r., (dalej także „ANR”), z powodu wygaśnięcia umów o pracę z powodami. Wyrok ten nie może być uchylony lub zmieniony w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.s.n. zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: - naruszenie zasad wynikających z art. 24 Konstytucji, nakładającego na państwo obowiązek tworzenia prawnych gwarancji ochrony pracy, który to obowiązek oznacza przede wszystkim podejmowanie działań legislacyjnych oraz aktów stosowania prawa chroniących stabilność zatrudnienia, w związku z art. 51 ust. 7 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (dalej także: „p.w.u.KOWR”), przewidującym „wygaśnięcie stosunku pracy”, niebędące zdarzeniem prawnym, lecz *de facto* postacią czynności prawnej przejawiającej się w rozwiązaniu umowy o pracę na skutek niezaproponowania pracownikowi zatrudnienia w związku z reorganizacją związaną z przejściem zakładu pracy na innego pracodawcę; - naruszenie wolności i praw człowieka i obywatela wynikających z art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji poprzez pozbawienie pracowników praw majątkowych, tj. prawa do świadczenia odszkodowawczego przewidzianego w § 15 ust. 2 regulaminu wynagradzania ANR.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.s.n. zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: - rażące naruszenie prawa materialnego, tj. § 15 regulaminu wynagradzania pracowników ANR z dnia 18 marca 1992 r. w związku z art.

51 ust. 7 p.w.u. KOWR przez błędną jego wykładnię, polegającą na przyjęciu, że wobec braku wewnątrzzakładowej definicji pojęcia „rozwiązanie stosunku pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy”, pojęcie to należy interpretować w ścisłym znaczeniu tego słowa zgodnie ze znaczeniem kodeksowym, odróżniającym pojęcie „rozwiązanie stosunku pracy” od „wygaśnięcia stosunku pracy”.

Na podstawie art. 91 § 1 u.s.n. RPO wniósł o uwzględnienie skargi nadzwyczajnej oraz uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w O. w części dotyczącej odszkodowania, będącego przedmiotem pozwu, określonego w § 15 ust. 2 regulaminu wynagradzania Agencji Nieruchomości Rolnych z dnia 18 marca 1992 r., z powodu wygaśnięcia umów o pracę z powodami i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania temu Sądowi oraz orzeczenie o kosztach postępowania.

IV.511.316.2023 z 17 października 2023 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w postępowaniu upominawczym w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej o zapłatę.

Rzecznik Praw Obywatelskich, ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną co do części prawomocnego nakazu zapłaty wydanego 29 kwietnia 2014 r. w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy w P. (dalej: „zaskarżony nakaz zapłaty”).

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 UoSN sądowi, który wydał zaskarżony nakaz zapłaty, Rzecznik zarzucił: naruszenie zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji, a to konstytucyjnej zasady zaufania do państwa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego, wywodzonych z art. 2 Konstytucji, oraz chronionego w art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji prawa do ochrony własności i praw majątkowych pozwanego z uwagi na wydanie zaskarżonego nakazu zapłaty, który w sposób nieuzasadniony nakłada na niego obowiązek solidarnej zapłaty należności czynszowych z tytułu zamieszkiwania w lokalu przy ul. M. w P. mimo niewyjaśnienia poważnych wątpliwości co do zasadności skierowanego wobec niego roszczenia.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 UoSN sądowi, który wydał zaskarżony nakaz zapłaty, RPO zarzucił: rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 499 § 1 pkt 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania nakazu zapłaty, poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy przytoczone przez powoda okoliczności budziły wątpliwości co do faktycznego zamieszkiwania przez pozwanego w lokalu przy ul. M. w P. w okresie objętym żądaniem

pozwu, przez co, w świetle prawa materialnego, okoliczności te nie były wystarczające do wydania nakazu zapłaty w tej sprawie.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o art. 91 § 1 UoSN Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi Rejonowemu w P.

IV.511.315.2023 z 26 października 2023 r. - skarga nadzwyczajna od wyroku Sądu Rejonowego w sprawie z powództwa spółki o zapłatę.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 9 lutego 2012r., w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o. w P. przeciwko B. G. i R. G. o zapłatę i zaskarżył go w części, dotyczącej pozwanego R. G. - w części uwzględniającej żądanie pozwu zapłaty przez niego za okres od dnia 1 kwietnia 2008r. do dnia 1 listopada 2009r. kwoty w wysokości 3.417,12 zł wraz z odsetkami w wysokości 37,73 zł oraz w zakresie nałożonego na R. G. obowiązku zwrotu kosztów procesu.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.SN powyższemu nakazowi zapłaty Rzecznik zarzucił: naruszenie zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji, a to konstytucyjnej zasady zaufania do państwa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego, wywodzonych z art. 2 Konstytucji, oraz chronionego w art. 72 ust. 1 Konstytucji dobra dziecka z uwagi na wydanie zaskarżonego wyroku wobec pozwanego R. G., który w sposób nieuzasadniony i niesprawiedliwy nakłada na tego pozwanego obowiązek solidarnej z najemcą zapłaty należności czynszowych z tytułu zamieszkiwania w lokalu mieszkalnym w P., mimo iż w okresie do dnia 7 października 2009r. R. G. był osobą małoletnią i nie mógł ponosić odpowiedzialności za tego rodzaju należności; naruszenie chronionego w art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji prawa do ochrony własności i praw majątkowych pozwanego R. G. z uwagi na wydanie zaskarżonego wyroku, który w sposób nieuzasadniony nakłada na niego obowiązek solidarnej zapłaty należności czynszowych z tytułu zamieszkiwania w lokalu w P., mimo iż w okresie do dnia 7 października 2009r. R. G. był osobą małoletnią i nie mógł ponosić odpowiedzialności za tego rodzaju należności.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.SN powyższemu nakazowi zapłaty Rzecznik zarzucił: rażące naruszenie prawa procesowego tj. art. 213 § 2 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w niniejszej sprawie i uznanie, że sąd jest związany uznaniem powództwa, mimo iż uznanie prowadziło do obciążenia pozwanego R. G. obowiązkiem zapłaty należności czynszowych związanych z lokalem w P., za których zapłatę – jako osoba małoletnia w

okresie do dnia 7 października 2009 r. - nie mógł ponosić odpowiedzialności; rażące naruszenie prawa materialnego tj. art. 688¹ § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w stanie faktycznym niniejszej sprawy i przyjęcie, że pozwany R. G. odpowiada solidarnie wraz z najemcą lokalu mieszkalnego w P. za zapłatę czynszu i innych należnych opłat, mimo iż w okresie do dnia 7 października 2009r. był osobą małoletnią.

Jednocześnie wniesienie skargi nadzwyczajnej w niniejszej sprawie jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 89 § 1 *in principio* u.SN), ponieważ zaskarżony wyrok narusza wywodzone z art. 2 Konstytucji zasady: zaufania obywateli do państwa oraz bezpieczeństwa prawnego jednostki. Sytuacja prawna pozwanego R. G. ukształtowana wyrokiem wydanym z rażącym naruszeniem prawa, nakładającym na niego obowiązek zapłaty dochodzonej pozwem kwoty, mimo iż w okresie do dnia 7 października 2009 r. był osobą małoletnią i nie mógł ponosić odpowiedzialności za dochodzone pozwem należności do tego dnia, narusza wskazane powyżej zasady bezpieczeństwa prawnego i podważa zaufanie obywateli do państwa.

Mając na uwadze powyższe oraz fakt, że od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło ponad 11 lat, na podstawie art. 115 § 2 u.SN RPO wniósł o stwierdzenie, że zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w P. z dnia 9 lutego 2012 r. w części uwzględniającej żądanie pozwu wobec pozwanego R. G. za okres do dnia 7 października 2009 r. oraz w zakresie nałożonego na R. G. obowiązku zwrotu w całości kosztów procesu został wydany z naruszeniem prawa.

IV.7000.4.2023 z 26 października 2023 r. – skarga nadzwyczajna od postanowienia Sądu Rejonowego stwierdzającego nabycie spadku.

Rzecznik Praw Obywatelskich, ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną od postanowienia Sądu Rejonowego w Ł. z 8 czerwca 2011 r., stwierdzającego nabycie spadku po W. W., S. W., E. K., F. Cz. K., W. K., E. S. O. i F. O., zaskarżając przedmiotowe postanowienie w części dotyczącej stwierdzenia nabycia spadku po F. Cz. K., tj. w zakresie pkt 4 zaskarżonego postanowienia.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.s.n. zaskarżonemu postanowieniu Rzecznik zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 669 w zw. z art. 677 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego – k.p.c. w następstwie pominięcia dyspozycji art. 199 § 1 pkt 2 *in fine* w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i wydanie rozstrzygnięcia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłym F. Cz. K., pomimo iż sprawa w

przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po F. Cz. K. została już wcześniej prawomocnie rozpoznana, tj. wobec nieuwzględnienia przez Sąd Rejonowy w Ł. faktu, iż w chwili zainicjowania postępowania w obrocie prawnym funkcjonowało już prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 26 września 1995 r., stwierdzające nabycie spadku po tej samej osobie – F. Cz. K.

Niezależnie od powyższego, stosownie do art. 89 § 1 pkt 1 u.s.n., przedmiotowemu orzeczeniu RPO zarzucił naruszenie konstytucyjnej zasady zaufania do państwa i zasady bezpieczeństwa prawnego wywodzonych z art. 2 Konstytucji, konstytucyjnego prawa do dziedziczenia chronionego w art. 21 ust. 1 i art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji, a także konstytucyjnego prawa do sądu gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji, ze względu na wydanie drugiego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po tej samej osobie, które odmiennie rozstrzyga kwestię dziedziczenia, co oznacza, że zainteresowani nie uzyskali wiążącego stanowiska sądu i obecnie znajdują się w stanie niepewności prawnej, ponieważ nie mogą legitymować się jednoznacznym potwierdzeniem nabycia uprawnień spadkowych, co w istocie skutkuje zagrożeniem ich praw majątkowych nabytych w wyniku dziedziczenia.

Uwzględnienie skargi jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, ponieważ zaskarżone postanowienie narusza wywodzone z art. 2 Konstytucji zasady: zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, zasadę bezpieczeństwa prawnego oraz wyżej wskazane konstytucyjne prawa o istotnym znaczeniu, a to prawo do sądu i prawo do dziedziczenia.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 91 § 1 u.s.n., Rzecznik wniósł o uchylenie pkt. 4 postanowienia Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 8 czerwca 2011 r., tj. w części dotyczącej stwierdzenia nabycia spadku po F. Cz. K. i umorzenie postępowania w tym zakresie.

V.511.641.2021 z 26 października 2023 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w postępowaniu nakazowym.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł skargę nadzwyczajną od nakazu zapłaty z dnia 12 września 2016 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w K. w postępowaniu nakazowym w sprawie z powództwa Banku przeciwko J. W. o zapłatę i zaskarżył przywołany nakaz w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 UoSN zaskarżonemu nakazowi Rzecznik zarzucił: naruszenie zasady ochrony konsumenta ustanowionej w art. 76 Konstytucji w zw. z art. 9 Konstytucji poprzez: niezapewnienie właściwej ochrony sądowej pozwanej konsumentce, będącej słabszą stroną stosunku prawnego, ograniczenie się przez Sąd do stosowania wyłącznie przepisów

ustawy Kodeks postępowania cywilnego, bez uwzględnienia konsumenckiej natury podstawowego stosunku prawnego i co za tym idzie, przepisów o ochronie konsumenta zgodnie z ochroną wynikającą z prawa unijnego, a w szczególności Dyrektywy 93/13, nakazujących Sądowi z urzędu ustalenie istotnych w sprawie faktów poprzez pozyskanie od powoda dokumentów koniecznych do ustalenia treści umowy kredytu i dokonania badania jej postanowień pod kątem ich abuzywności; naruszenie prawa do zapewnienia odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej zgodnie z wymogami określonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji jako sprawiedliwości proceduralnej, poprzez brak rozpoznania sprawy przez niezawisły i niezależny Sąd i wydanie rozstrzygnięcia w ramach postępowania nakazowego, które będąc postępowaniem o charakterze uproszczonym nie pozwoliło właściwie zbadać okoliczności sprawy i w konsekwencji doprowadziło do wydania niesprawiedliwego rozstrzygnięcia.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 UoSN zaskarżonemu nakazowi Rzecznik zarzucił: rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 485 § 3 k.p.c. w zw. z art. 486 § 1 k.p.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i wydanie orzeczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty, podczas gdy z uwagi na wątpliwości dotyczące stosunku podstawowego nie było podstaw do wydania nakazu zapłaty, a sąd był zobowiązany do skierowania sprawy na rozprawę, czego zaniechał; rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 ustawy - Kodeks cywilny w zw. z art. 385¹ § 3 k.c., w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez jego niezastosowanie w sprawie w wyniku zaniechania zbadania istoty sprawy, a w konsekwencji niezbadanie z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, prowadzącego ostatecznie do odmowy przyznania ochrony uprawnionej konsumentce.

W konsekwencji RPO zarzucił ww. nakazowi naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wyrażonej w art. 2 Konstytucji poprzez zaniechanie przez Sąd z urzędu ustalenia istotnych w sprawie faktów poprzez pozyskanie od powoda dokumentów koniecznych do ustalenia treści umowy kredytu i dokonania badania jej postanowień pod kątem abuzywności. W konsekwencji powyższego Sąd poprzez zaniechanie zbadania, czy nakaz zapłaty, o który występuje wierzyciel, nie będzie naruszał unormowań chroniących konsumentkę przed nieuczciwymi postanowieniami umowy i nieskierowanie sprawy do trybu zwykłego, doprowadził do zachwiania równowagi w sferze ochrony prawnej pozwanej konsumentki, i de facto wsparł działania przedsiębiorcy nakierowane na wykorzystanie słabszej pozycji konsumentki, która nie była w stanie się

skutecznie bronić. Takie procedowanie Sądu pozostaje w sprzeczności z zasadą lojalności państwa wobec obywateli w procesie stosowania prawa.

Rzecznik wniósł o uchylenie ww. nakazu zapłaty przez Sąd Najwyższy w całości i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

IV.7000.43.2021 z 21 listopada 2023 r. – skarga nadzwyczajna od postanowienia Sądu Rejonowego stwierdzającego nabycie spadku.

Rzecznik Praw Obywatelskich, ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną zaskarżając postanowienie Sądu Rejonowego w P. z dnia 26 lipca 2011 r. w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.s.n. zaskarżonemu orzeczeniu Rzecznik zarzucił: rażące naruszenie prawa materialnego z art. 926 § 2 kodeksu cywilnego, poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że dziedziczenie po M. B. nastąpiło na podstawie ustawy, podczas gdy spadkodawczyni pozostawiła ważny i skuteczny testament, art. 948 § 1 i 2 w zw. z art. 961 k.c. poprzez ich niezastosowanie, tj. zaniechanie wykładni testamentu sporządzonego przez spadkodawczynię M. B. i orzeczenie o prawach spadkowych w sposób niezgodny z jej wolą; rażące naruszenie prawa procesowego w postaci art. 670 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i zaniechanie przez sąd zbadania z urzędu, kto i w jakim udziale jest spadkobiercą zmarłej.

Niezależnie od powyższego, stosownie do art. 89 § 1 pkt 1 u.s.n., zaskarżonemu orzeczeniu RPO zarzucił naruszenie wywodzonej z art. 2 Konstytucji zasady zaufania do państwa i prawa, gdyż orzeczenie Sądu Rejonowego w P. naruszyło bezpieczeństwo obrotu prawnego poprzez pominięcie woli spadkodawczyni w postępowaniu spadkowym; naruszyło także poczucie zaufania uczestników do sądu, od którego mogli oni zasadnie oczekiwać, że przeprowadzi postępowanie spadkowe zgodnie z przepisami prawa i nada odpowiednie znaczenie skutkom prawnym otwartego i ogłoszonego testamentu. Ponadto, orzeczeniu temu Rzecznik zarzucił naruszenie konstytucyjnego prawa dziedziczenia i ochrony nabytych praw majątkowych, gwarantowanych przez art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 21 ust. 1 Konstytucji, gdyż orzeczenie Sądu Rejonowego w P. zawiera rozstrzygnięcie niezgodne z wolą spadkodawczyni, pomijające skutki prawne sporządzonego przez nią testamentu, przez co narusza swobodę testowania, będącą elementem prawa dziedziczenia; narusza także prawa majątkowe nabyte przez uczestnika postępowania w chwili otwarcia spadku.

Mając na uwadze powyższe, RPO wniósł o uchylenie postanowienia w całości i o przekazanie spraw do ponownego rozpoznania.

IV.7000.261.2019 z 21 listopada 2023 r. – skarga nadzwyczajna od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego dotyczącego zachowku.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł skargę nadzwyczajną, zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 22 listopada 2018 r. w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.s.n. zaskarżonemu orzeczeniu RPO zarzucił rażące naruszenie prawa materialnego z art. 6 kodeksu cywilnego w związku z art. 1000 oraz art. 1002 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nałożenie na powódkę ciężaru dowodowego wykazania faktu, że spadkodawczyni nie zrealizowała ani nie zbyła roszczenia o zachówek, podczas gdy strona pozwana nie podnosiła tych okoliczności.

Niezależnie od powyższego, stosownie do art. 89 § 1 pkt 1 u.s.n. skarżonemu orzeczeniu Rzecznik zarzucił naruszenie prawa dziedziczenia i ochrony nabytych praw majątkowych, gwarantowanych przez art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 21 ust. 1 Konstytucji, gdyż orzeczenie Sądu Okręgowego w G., oddalające roszczenie o zachówek, pozbawiło powódkę jednego z praw składających się na prawo dziedziczenia, a także pozbawiło ją praw nabytych w spadku po matce.

Rzecznik wniósł o stwierdzenie, że wyrok został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego i Konstytucji.

IV.511.4.2022 z 21 listopada 2023 r. – skarga nadzwyczajna od prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich, ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającej zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną od prawomocnego nakazu zapłaty wydanego 23 września 2015 r. w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy w K. (dalej: „zaskarżony nakaz zapłaty”) w części dotyczącej pozwanego P. Z.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 ustawy o SN powyższemu nakazowi zapłaty Rzecznik zarzucił: naruszenie zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji, a to konstytucyjnej zasady zaufania do państwa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego, wywodzonych z art. 2 Konstytucji, oraz chronionego w art. 72 ust. 1 Konstytucji dobra dziecka z uwagi na wydanie zaskarżonego nakazu zapłaty wobec pozwanego jako jednego z pozwanych solidarnie, który w sposób nieuzasadniony i niesprawiedliwy nakłada na pozwanego obowiązek zapłaty należności z tytułu odszkodowania za zajmowanie bez tytułu prawnego lokalu mieszkalnego przy ul. O. w R., mimo, iż w okresie do 23 listopada 2014 r. P. Z. był osobą małoletnią i nie mógł ponosić odpowiedzialności za tego rodzaju należności wynikające z zamieszkiwania wraz z rodzicami w tym lokalu; naruszenie chronionego w art. 64 ust. 1 Konstytucji prawa do

ochrony własności i praw majątkowych pozwanego, z uwagi na wydanie zaskarżonego nakazu zapłaty, który w sposób nieuzasadniony i niesprawiedliwy nakłada na pozwanego obowiązek solidarnej zapłaty należności z tytułu zamieszkiwania wraz z rodzicami w lokalu mieszkalnym położonym przy ul. O. w R., mimo, iż w okresie do 23 listopada 2014 r. był osobą małoletnią, co prowadzi do naruszenia praw majątkowych pozwanego.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 ustawy o SN powyższemu nakazowi zapłaty RPO zarzucił: rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 499 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy przytoczone przez powoda okoliczności budziły wątpliwości, gdyż nie wynikało z nich, że pozwany jest osobą pełnoletnią, zamieszkującą stale w lokalu przy ul. O. w R., a z załączonego do pozwu dokumentu poświadczenia zamieszkania pozwanych w lokalu przy ul. O. w R. u z dnia 19 sierpnia 2015 r. zawierającego daty i miejsca urodzenia pozwanych, wynikało, że osobą pełnoletnią nie jest, przez co w świetle prawa materialnego, przytoczone okoliczności nie były wystarczające do wydania nakazu zapłaty w tej sprawie.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 3 ustawy o SN powyższemu nakazowi zapłaty Rzecznik zarzucił: oczywistą sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, do którego doszło wskutek naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez bezpodstawne i błędne ustalenie, że pozwany w całym okresie objętym pozwem tj. od 10 lipca 2014r. do 10 grudnia 2014 r. był osobą pełnoletnią, a przez to odpowiedzialną solidarnie za zapłatę w tym okresie dochodzonej pozwem należności w całości, podczas, gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy wynika, że pozwany uzyskał pełnoletność z dniem 23 listopada 2014 r.

Na podstawie art. 115 § 2 ustawy o SN, RPO wniósł o stwierdzenie, iż zaskarżony nakaz zapłaty Sądu Rejonowego w K. w części uwzględniającej żądanie zapłaty przez pozwanego P. Z. został wydany z naruszeniem prawa.

IV.7021.265.2022 z 23 listopada 2023 r. – skarga nadzwyczajna od postanowienia Sądu Apelacyjnego w sprawie o nakazanie powrotu dziecka.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną, zaskarżając postanowienie Sądu Apelacyjnego w W. z dnia 4 listopada 2022 r., w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.s.n. zaskarżonemu postanowieniu Rzecznik zarzucił: rażące naruszenie prawa materialnego, to jest art. 12 zd. 2 konwencji haskiej przez rażąco błędną wykładnię tego przepisu polegającą na przyjęciu, że może on znaleźć zastosowanie, jeżeli wniosek o nakazanie powrotu dziecka wpłynął do władzy sądowniczej przed upływem roku od

dnia bezprawnego zatrzymania dziecka, co skutkowało niewłaściwym zastosowaniem tego przepisu do stanu faktycznego, którego nie obejmuje jego zakres zastosowania; rażące naruszenie prawa materialnego, to jest art. 11 ust. 4 rozporządzenia rady (WE) nr 2201/2003 dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 w zw. z art. 13 lit. b) konwencji haskiej przez niewłaściwe zastosowanie tych przepisów polegające na uznaniu, że istnieje poważne ryzyko, iż powrót dzieci do H. naraziłby je na szkodę psychiczną i postawiłby je w sytuacji nie do zniesienia wyłącznie z uwagi na to, że wnioskujący rodzic jest osobą transpłciową, która rozpoczęła proces tranzyjacji płci, a dzieci nie mają pełnej tego świadomości, gdy jednocześnie mający wyłączną jurysdykcję w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej sąd hiszpański w ramach środka tymczasowego uznał za zasadne sprawowanie przez rodziców pieczy naprzemiennej nad dziećmi; rażące naruszenie prawa materialnego, to jest art. 13 lit. b) konwencji haskiej przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że w sprawie zachodzi poważne ryzyko, że powrót małoletnich do H. narazi je na szkodę psychiczną albo w jakikolwiek inny sposób postawi je w sytuacji nie do zniesienia, tylko z tego powodu, że ich ojciec jest osobą transpłciową, pomimo że ani z okoliczności sprawy, ani ze zgromadzonych w sprawie dowodów, w tym wszystkich opinii biegłych, nie wynika, że zaistniały przesłanki do zastosowania art. 13 lit. b) konwencji haskiej.

Stosownie do art. 89 § 1 pkt 3 u.s.n., zaskarżonemu postanowieniu RPO zarzucił oczywistą sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, będącą skutkiem dokonania przez sąd dowolnej i nielogicznej oceny dowodów z rażącym naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c.w zw. z art. 286, art. 278 § 1 i art. 290¹ k.p.c

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.s.n., zaskarżonemu postanowieniu Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 47 Konstytucji i art. 72 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 8 i art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2, przez niezasadną odmowę nakazania powrotu dzieci do państwa miejsca ich stałego pobytu, co skutkowało wydaniem przez Sąd Apelacyjny w W. postanowienia, godzącego w prawo do życia rodzinnego, a także prawo dzieci do bycia wychowywanymi przez oboje rodziców.

Na podstawie art. 89 § 1 in principio u.s.n., zaskarżonemu postanowieniu RPO zarzucił: naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, w tym wynikających z art. 2 Konstytucji następujących zasad: zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz nakazu lojalności państwa wobec adresata norm prawnych, co skutkowało

wydaniem orzeczenia, które nie tylko nie realizuje celu konwencji haskiej, ale także w sposób rażąco łamie elementarne standardy demokratycznego państwa prawnego, ponieważ nie chroni obywateli przed arbitralnością organów stosujących prawo.

Mając na uwadze powyższe RPO, w oparciu o art. 91 § 1 u.s.n. wniósł o uchylenie w całości postanowienia Sądu Apelacyjnego w W. albo o ewentualne przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

V.7203.14.2020 z 4 grudnia 2023 r. – skarga nadzwyczajna w sprawie ograniczenia praw majątkowych bez konieczności zapłaty słusznego odszkodowania.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego w P. z dnia 5 grudnia 2018 r., oddalający apelację powodów od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 22 grudnia 2017 r.

Zaskarżonemu wyrokowi RPO zarzucił: na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 UoSN, rażące naruszenie prawa, a to: art. 136 ust. 3 ustawy - Prawo Ochrony Środowiska (dalej: „UPOŚ”) poprzez jego błędną wykładnię, przejawiającą się w przyjęciu, że funkcją odszkodowania w zakresie kosztów poniesionych w celu wypełnienia wymagań technicznych dotyczących budynków nie jest przywrócenie stanu poprzedniego w budynku, a jedynie zapewnienie „wystarczającego” zabezpieczenia akustycznego - co spowodowało pozbawienie powodów prawa do „pełnego” odszkodowania w ramach powołanego przepisu; art. 278 § 1 ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.) poprzez jego niezastosowanie i poczynienie samodzielnych i dowolnych ustaleń w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych. Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 UoSN Rzecznik zarzucił naruszenie zasady ochrony prawa własności, wynikającej z 21 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji, poprzez rozstrzygnięcie sprawy w sposób niezapewniający pełnego odszkodowania wynikającego z przepisów prawa.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o art. 91 § 1 UoSN RPO wniósł o uchylenie przez Sąd Najwyższy wyroku Sądu Apelacyjnego w P. z dnia 5 grudnia 2018 r. w całości i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

IV.511.320.2021 z 8 grudnia 2023 r. – skarga nadzwyczajna od prawomocnego wyroku wydanego przez Sąd Apelacyjny w sprawie zwrotu pożyczki.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego

urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w K., zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w K., w punkcie 2 i 3.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 3 u.s.n. zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: oczywistą sprzeczność istotnego ustalenia sądu, że pełnomocnik pozwanej zapłacił powódce do rąk jej pełnomocnika będącą przedmiotem sporu kwotę 290.457,17 zł, dysponując środkami finansowymi z nieujawnionych w sprawie źródeł, z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, z którego bezspornie wynika, że w dacie 18 października 2013 r., kiedy to zawarto pozasądową ugodę i rzekomo spełniono powyższe świadczenie, ani pozwana, ani jej mąż nie dysponowali środkami finansowymi umożliwiającymi im jednorazową zapłatę takiej kwoty, a do tego wszystkie dowody przeciwne Sąd wprost uznał za niewiarygodne – co miało istotny wpływ na wynik sprawy skutkując niezasadnym oddaleniem powództwa.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.s.n. zaskarżonemu wyrokowi RPO zarzucił: rażące naruszenie prawa procesowego przez niewłaściwe zastosowanie art. 203 § 1 k.p.c, polegające na uznaniu, że powódka działając przez swojego pełnomocnika skutecznie cofnęła powództwo ze zrzeczeniem roszczenia, a zarazem nie doszło do skutecznego odwołania tej czynności, co ostatecznie skutkowało niezasadnym oddaleniem powództwa.

W konsekwencji powyższego, na podstawie art. 89 § 1 u.s.n., zaskarżonemu wyrokowi RPO zarzucił naruszenie konstytucyjnych zasad zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego wywodzonych z art. 2 Konstytucji, ponieważ Sąd Apelacyjny w K. na skutek oczywistych uchybień procesowych naruszył podstawowe zasady rządzące procesem cywilnym i pozbawił powódkę należytej ochrony, jakiej ma ona prawo oczekiwać w procesie sądowego stosowania prawa, tj. wydania wyroku po wszechstronnej analizie materiału dowodowego i wydedukowaniu z tego materiału prawidłowych i logicznie uzasadnionych wniosków prowadzących do sprawiedliwego rozstrzygnięcia sprawy; naruszenie praw majątkowych chronionych w art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji przez to, że kwestionowany wyrok pozbawił E. F. przysługującego jej roszczenia do K. P. o zapłatę kwoty 250.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 1 sierpnia 2012 r., zasądzzonego na jej rzecz wyrokiem Sądu Okręgowego w K.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o art. 89 § 4 u.s.n Rzecznik wniósł o stwierdzenie, że wyrok został wydany z naruszeniem przepisów postępowania i Konstytucji.

IV.7000.114.2023 z 14 grudnia 2023 r. - skarga nadzwyczajna od postanowienia Sądu Rejonowego stwierdzającego nabycie spadku.

Rzecznik Praw Obywatelskich, ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wnoszę skargę nadzwyczajną od postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 17 lipca 2008 r., stwierdzającego nabycie spadku po M. J. B., zaskarżając przedmiotowe postanowienie w części dotyczącej dziedziczenia gospodarstwa rolnego wchodzącego w skład spadku po zmarłej M. J. B.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt. 1 u.s.n. zaskarżonemu postanowieniu RPO zarzucił naruszenie zasad, wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji tj.: konstytucyjnego prawa do dziedziczenia oraz prawa do ochrony praw majątkowych, o których mowa w art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 21 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji, z uwagi na wydanie kwestionowanego orzeczenia na podstawie przepisu uprzednio uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 21 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji, a więc wprost wbrew wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2001 r. (sygn. P 4/99), a także ze względu na funkcjonowanie w obrocie prawnym wadliwego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku, pozostającego w oczywistej sprzeczności z rzeczywistym stanem prawnym w zakresie kręgu spadkobierców dziedziczących wchodzące w skład spadku po M. J. B. gospodarstwo rolne – co doprowadziło do wykluczenia z kręgu spadkobierców dziedziczących gospodarstwo rolne niektórych uczestników postępowania tj. J. M. P., K. G., M. B., R. D. i E. B., którzy, zgodnie ze stanem prawnym obowiązującym w dniu wydania kwestionowanego orzeczenia powinni byli z mocy ustawy dziedziczyć również wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne, a w rezultacie naruszyło prawa majątkowe pominiętych uczestników, a także uniemożliwiło należyte uporządkowanie spraw majątkowych po zmarłej M. J. B.; wywodzonej z art. 2 Konstytucji zasady zaufania do państwa i prawa, ze względu na funkcjonowanie w obrocie prawnym wadliwego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku, obarczonego błędem rażącego naruszenia prawa, wskutek czego spadkobiercy M. J. B. znaleźli się w stanie niepewności prawnej co do przysługujących im praw spadkowych, a z uwagi na rozszerzoną materialną prawomocność postanowienia o nabyciu spadku, stan niepewności prawnej odnosi się również do podmiotów trzecich, tworząc w ten sposób poczucie braku stabilności oraz utratę bezpieczeństwa prawnego; konstytucyjnych zasad odnoszących się do orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego wynikających z art. 190 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne – przez to, że Sąd Rejonowy w S. orzekł wprost wbrew wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego, opierając zaskarżone rozstrzygnięcie o treść art. 1059 k.c., który wyrokiem z dnia 31 stycznia 2001 r. (sygn. P 4/99), w odniesieniu do spadków otwartych od dnia

14 lutego 2001 r., został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, a zatem w odniesieniu do stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia w omawianej sprawie, utracił moc prawną, albowiem otwarcie spadku po M. J. B. nastąpiło już po dacie wyznaczającej granicę zastosowania art.1059 k.c. (tj. po dniu 14 lutego 2001 r.).

Ponadto, na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.s.n. zaskarżonemu postanowieniu RPO zarzucił: rażące naruszenie prawa materialnego tj. art. 1059 ustawy - Kodeks cywilny (dalej: „k.c.”) poprzez jego zastosowanie, w sytuacji gdy przepis ten w odniesieniu do spadków otwartych od dnia 14 lutego 2001 r. utracił moc prawną, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2001 r. (sygn. P 4/99), w którym stwierdzono, że przepis ten w brzmieniu nadanym przez ustawę o zmianie ustawy - Kodeks cywilny jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 21 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji, w zakresie, w którym odnosi się do spadków otwartych od dnia ogłoszenia tego wyroku w Dzienniku Ustaw (tj. od dnia 14 lutego 2001 r.), a zatem zaskarżony przepis nie mógł stanowić podstawy rozstrzygnięcia w sprawie toczącej się w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po M. J. B., zmarłej w dniu 21 lipca 2003 r., albowiem otwarcie spadku nastąpiło już po dacie wyznaczającej granicę zastosowania art.1059 k.c. (tj. po dniu 14 lutego 2001 r.); rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 670 § 2 i art. 677 § 2 ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (dalej jako „k.p.c.”) w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania kwestionowanego orzeczenia, poprzez jego niezastosowanie i zaniechanie przez Sąd dokładnego zbadania z urzędu, kto i w jakim udziale, zgodnie z aktualnym stanem prawnym, jest spadkobiercą M. J. B., w tym wchodzącego w skład spadku gospodarstwa rolnego, co skutkowało wydaniem postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku w oparciu o art. 1059 k.c., który w odniesieniu do spadków otwartych od dnia 14 lutego 2001 r. utracił swoją moc prawną, a więc nie mógł stanowić podstawy rozstrzygnięcia w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po M. J. B. zmarłej w dniu 21 lipca 2003 r.

Mając na uwadze powyższe, a także fakt, iż od uprawomocnienia się kwestionowanego orzeczenia upłynęło ponad 15 lat, na podstawie art. 115 § 2 u.s.n., Rzecznik wniósł o stwierdzenie, że zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego w S. z dnia 17 lipca 2008 r. (sygn. akt I Ns 361/08), w zaskarżonej części zostało wydane z naruszeniem prawa tj. w części dotyczącej dziedziczenia gospodarstwa rolnego wchodzącego w skład spadku po M. J. B.

IV.7000.131.2023 z 14 grudnia 2023 r. - skarga nadzwyczajna od postanowienia Sądu Rejonowego stwierdzającego nabycie spadku.

Rzecznik Praw Obywatelskich, ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej wniósł skargę nadzwyczajną od postanowienia Sądu Rejonowego w W., stwierdzającego nabycie spadku po J. J., zaskarżając przedmiotowe postanowienie w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.s.n. zaskarżonemu postanowieniu zarzucam rażące naruszenie prawa procesowego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 669 w zw. z art. 677 § 1 ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (dalej jako: „k.p.c.”) w następstwie pominięcia dyspozycji art. 199 § 1 pkt 2 in fine w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i wydanie rozstrzygnięcia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłej J. J., pomimo iż sprawa w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po tej spadkodawczyni została już wcześniej prawomocnie rozpoznana, tj. wobec nieuwzględnienia przez Sąd Rejonowy w W. faktu, iż w chwili zainicjowania postępowania w obrocie prawnym funkcjonowało już prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 29 grudnia 1984 r., stwierdzające nabycie spadku po tej samej osobie – J. J.

Niezależnie od powyższego, stosownie do art. 89 § 1 pkt 1 u.s.n., przedmiotowemu orzeczeniu RPO zarzucił naruszenie konstytucyjnej zasady zaufania do państwa i zasady bezpieczeństwa prawnego wywodzonych z art. 2 Konstytucji, konstytucyjnego prawa do dziedziczenia chronionego w art. 21 ust. 1 i art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji, a także konstytucyjnego prawa do sądu gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji, ze względu na wydanie drugiego, w dodatku odmiennego treściowo postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po tej samej osobie, co wobec funkcjonowania w obrocie dwóch rozstrzygnięć tej samej sprawy nie pozwala na uznanie, iż zainteresowani uzyskali wiążące stanowisko sądu powszechnego orzekającego w sprawie. To zaś powoduje stan niepewności prawnej, w ramach którego uczestnicy nie mogą legitymować się jednoznacznym i niebudzącym wątpliwości potwierdzeniem nabycia uprawnień spadkowych po zmarłej J. J. i w konsekwencji uniemożliwia skuteczną realizację przez spadkobierców uprawnień majątkowych nabytych na podstawie dziedziczenia.

Ze względu zatem na fakt, iż skarżone postanowienie narusza ww. zasady wywodzone z brzmienia powołanych przepisów Konstytucji, uwzględnienie niniejszej skargi jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 91 § 1 u.s.n., Rzecznik wniósł o uchylenie postanowienia Sądu Rejonowego w W. z 7 czerwca 2001 r. w całości i umorzenie postępowania zainicjowanego wnioskiem A. J. z 11 grudnia 2000 r. o stwierdzenia nabycia spadku.

IV.7000.399.2019 z 14 grudnia 2023 r. - skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną, zaskarżając nakaz zapłaty Sądu Rejonowego w P., wydany w postępowaniu upominawczym w dniu 10 marca 2008 r., w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.s.n. orzeczeniu w zaskarżonym zakresie Rzecznik zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego tj. art. 319 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, mimo iż w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, sąd jest zobowiązany z urzędu zastrzec pozwanemu prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.s.n. orzeczeniu w zaskarżonym zakresie RPO zarzucił naruszenie konstytucyjnego prawa do sądowej ochrony praw majątkowych, gwarantowanego przez art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji oraz konstytucyjnej zasady zaufania do państwa i prawa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego, wywodzonych z art. 2 Konstytucji, z uwagi na wydanie orzeczenia, które nie zapewniło pozwanym właściwej ochrony przed rozszerzoną odpowiedzialnością za długi spadkowe – pomimo iż przyjęli oni spadek z dobrodziejstwem inwentarza – doprowadzając tym samym do swoistej pułapki, polegającej na umożliwieniu przeprowadzenia egzekucji z majątku spadkobierców ponad zakres ich odpowiedzialności ograniczonej przepisami prawa materialnego – w ten sposób instytucja przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza okazała się dla pozwanych instytucją pozorną i iluzoryczną.

Jednocześnie Rzecznik wskazał, że uwzględnienie skargi jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, ponieważ zaskarżone orzeczenie narusza wywodzone z art. 2 Konstytucji zasady: zaufania do państwa i tworzonego oraz stosowanego przez nie prawa – poprzez nierespektowanie zarówno ustawowych gwarancji ochrony małoletnich przed nadmierną egzekucją, jak i prawomocnego orzeczenia sądu, z którego ochrona ta wynika, a także sprawiedliwości społecznej – a próbując oczywiście niestuszną uprzywilejowanie wierzyciela kosztem małoletnich spadkobierców, którzy w świetle obowiązującego prawa korzystają ze szczególnej ochrony prawnej.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o dyspozycję art. 91 § 1 w zw. z art. 115 § 2 u.s.n. RPO wniósł o uwzględnienie niniejszej skargi nadzwyczajnej oraz orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zmianę zaskarżonego orzeczenia w ten sposób, że Sąd Najwyższy zastrzega pozwanym prawo do

powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do wartości ustalonego w wykazie inwentarza albo spisie inwentarza stanu czynnego spadku po zmarłym J. W., względnie o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w P.

V.511.605.2022 z 15 grudnia 2023 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w elektronicznym postępowaniu upominawczym w sprawie z powództwa banku o zapłatę.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną od nakazu zapłaty z dnia 28 listopada 2018 r. wydanego przez Sąd Rejonowy w L. w elektronicznym postępowaniu upominawczym, zaskarżając wyżej powołany nakaz zapłaty Sądu Rejonowego w L. w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 UoSN zaskarżonemu nakazowi zapłaty Rzecznik zarzucił: naruszenie zasady ochrony konsumenta ustanowionej w art. 76 Konstytucji w zw. z art. 9 Konstytucji poprzez: pozbawienie pozwanej konsumentki ochrony sądowej, będącej słabszą stroną stosunku prawnego, ograniczenie się przez Sąd do stosowania wyłącznie przepisów ustawy Kodeks postępowania cywilnego, w tym o elektronicznym postępowaniu upominawczym, bez uwzględnienia konsumenckiej natury podstawowego stosunku prawnego i co za tym idzie, przepisów o ochronie konsumenta zgodnie z ochroną wynikającą z prawa unijnego, a w szczególności Dyrektywy 93/13, nakazujących Sądowi przekazanie sprawy sądowi właściwości ogólnej celem ustalenia przez ten sąd istotnych w sprawie faktów poprzez pozyskanie od powoda dokumentów koniecznych do ustalenia treści umowy kredytu i dokonania badania jej postanowień pod kątem ich abuzywności; naruszenie prawa do zapewnienia odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej zgodnie z wymogami określonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji jako sprawiedliwości proceduralnej, poprzez brak rozpoznania sprawy przez niezawisły i niezależny Sąd i wydanie rozstrzygnięcia w ramach elektronicznego postępowania upominawczego, które będąc postępowaniem o charakterze uproszczonym nie pozwoliło właściwie zbadać okoliczności sprawy i w konsekwencji doprowadziło do wydania niesprawiedliwego rozstrzygnięcia.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 UoSN zaskarżonemu nakazowi zapłaty Rzecznik zarzucił: rażące naruszenie prawa procesowego art. 505³³ § 1 w zw. z art. 505²⁸ k.p.c. w zw. z art. 499 pkt 2 w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 przez ich niewłaściwe zastosowanie, co skutkowało wydaniem nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym przeciwko pozwanej konsumentce, mimo że na podstawie samej treści

pozwu sąd winien powziąć wątpliwości dotyczące stosunku podstawowego i w konsekwencji powyższego stwierdzić brak podstaw do wydania nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym i przekazać sprawę do sądu według właściwości ogólnej celem zbadania postanowień umowy pod kątem ich abuzywności.

W konsekwencji powyższego, na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 UoSN, zaskarżonemu nakazowi RPO zarzucił: naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wyrażonej w art. 2 Konstytucji poprzez zaniechanie przez Sąd stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym i przekazanie sprawy sądowi właściwości ogólnej celem ustalenia istotnych w sprawie faktów poprzez pozyskanie od powoda dokumentów koniecznych do ustalenia treści umowy kredytu i dokonania badania jej postanowień pod kątem abuzywności. W konsekwencji powyższego Sąd poprzez zaniechanie zbadania, czy nakaz zapłaty, o który występuje wierzyciel, nie będzie naruszał unormowań chroniących konsumentkę przed nieuczciwymi postanowieniami umowy i nieskierowanie sprawy do trybu zwykłego, doprowadził do zachwiania równowagi w sferze ochrony prawnej pozwanej konsumentki, i de facto wsparł działania przedsiębiorcy nakierowane na wykorzystanie słabszej pozycji konsumentki, która nie była w stanie się skutecznie bronić. Takie procedowanie Sądu pozostaje w sprzeczności z zasadą lojalności państwa wobec obywateli w procesie stosowania prawa.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o art. 91 § 1 UoSN Rzecznik wniósł o uchylenie nakazu zapłaty z dnia 28 listopada 2018 r. wydanego przez Sąd Rejonowy w L. w postępowaniu upominawczym przez Sąd Najwyższy w całości i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg nadzwyczajnych Rzecznika Praw Obywatelskich:

V.511.417.2018 z 11 września 2020 r. - skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty.

Skarga nadzwyczajna uwzględniona (wyrok z 23 listopada 2023 r., sygn. akt II NSNc 97/23).

Sąd Najwyższy uchylił w całości zaskarżony nakaz zapłaty, zniósł postępowanie po dniu 16 kwietnia 2016 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B. wraz z rozstrzygnięciem o kosztach procesu. SN wskazał, że skoro Sąd Okręgowy uznał, że sprzeciw został prawidłowo wniesiony, winna być wyznaczona rozprawa, a tymczasem Sąd wydał kolejny nakaz zapłaty, czym naruszył w stopniu rażącym art. 505 § 1 k.p.c, pozbawiając tym samym pozwanego prawa do

obrony (art. 379 pkt 5 k.p.c.) i godząc w prawo do sądu określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz zasadę zaufania obywateli do państwa i jego organów, pewności prawa a także prawidłowości stosowania prawa przez organy państwa zawarte w art. 2 Konstytucji. Zasadnym jest więc uznanie, iż uchylenie zaskarżonego orzeczenia jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

IV.511.89.2022 z 27 czerwca 2022 r. - skarga nadzwyczajna na postanowienie Sądu Rejonowego stwierdzającego nabycie spadku.

Skarga nadzwyczajna uwzględniona (postanowienie z 16 listopada 2023 r., sygn. akt II NSNc 166/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie w całości i umorzył postępowanie w sprawie. W ocenie SN, sformułowany przez Rzecznika zarzut naruszenia prawa procesowego, poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 669 w zw. z art. 677 § 1 k.p.c, w następstwie pominięcia dyspozycji art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. in fine w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. należy uznać za zasadny. SN zaznaczył, że substratem zaskarżenia jest postanowienie Sądu Rejonowego dla W. z 6 sierpnia 2007 r. dotyczące stwierdzenia nabycia spadku po J. W., którego wydanie było niedopuszczalne ze względu na uprzednie uprawomocnienie się postanowienia o stwierdzeniu nabycia praw do spadku po tym samym spadkodawcy. SN uznał za zasadny również drugi zarzut RPO, gdyż wydanie dwóch orzeczeń spadkowych godzi w konstytucyjną zasadę demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, jak również zasady z niej wynikające, tj. zasadę zaufania do państwa i bezpieczeństwa prawnego, a także konstytucyjne prawo dziedziczenia i prawo do sądu.

4. Rzecznik przystąpił do postępowania sądowego:

IV.511.247.2023 z 31 października 2023 r. - skarga o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w części dotyczącej stwierdzenia nabycia spadku.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na istnienie dwóch prawomocnych postanowień stwierdzających nabycie spadku po tej samej osobie, wniósł o: 1) wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem wydanym przez Sąd Rejonowy w R. w dniu 31 maja 2017 r., w części dotyczącej stwierdzenia nabycia spadku po A. K. Z., tj. w zakresie pkt. 1 zaskarżonego postanowienia; 2) uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego w R. z dnia 31 maja 2017 r., w zaskarżonej części (tj. w zakresie pkt. 1 zaskarżonego postanowienia) oraz odrzucenie wniosku P. Z. z dnia 10 marca 2017 r. (data wpływu do Sądu 23 marca 2017

r.) w części dotyczącej stwierdzenia nabycia spadku po A. K. Z. na podstawie art. 412 § 2 k.p.c. w zw. z art. 199 § 1 pkt 2 in fine w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. z uwagi na to, że sprawa ta została już wcześniej prawomocnie rozpoznana przez Sąd Rejonowy w R. postanowieniem z dnia 1 października 2008 r. 3) dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z dokumentów.

Przede wszystkim Rzecznik dostrzega w niniejszej sprawie naruszenie konstytucyjnej zasady zaufania do państwa oraz bezpieczeństwa prawnego, wywodzonych z art. 2 Konstytucji, a także naruszenie prawa do sądu, które zostało zagwarantowane w art. 45 ust. 1 Konstytucji. Jednocześnie na skutek uprawomocnienia się zaskarżonego postanowienia doszło do naruszenia konstytucyjnego prawa dziedziczenia.

XI.501.8.2023 z 7 listopada 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Okręgowym o ustalenie płci.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu z powództwa J. M. przeciwko A. E. M. i K. T. K. przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w P. o ustalenie płci oraz wniósł o uwzględnienie powództwa w całości.

Rzecznik wskazał, iż Powód, który identyfikuje się z płcią męską, funkcjonuje społecznie jako mężczyzna, a jednocześnie w dokumentach tożsamości i aktach stanu cywilnego jego płeć jest niezmiennie oznaczona jako żeńska, niewątpliwie ma potrzebę prawną w usunięciu tych rozbieżności. Jego obecna sytuacja prawna jest bowiem zdecydowanie niekorzystna. Konieczność posługiwania się na co dzień dokumentami tożsamości wskazującymi na płeć przypisaną przy urodzeniu prowadzi do sytuacji krępujących, powodujących znaczny dyskomfort, a nawet naruszających godność. Co więcej, pozostawanie w stanie niepożądanego rozbieżności pomiędzy płcią metrykalną a odczuwaną może też skutkować problemami psychologicznymi i zdrowotnymi oraz narażać Powoda na nierówne traktowanie.

RPO przypomniał, iż system ochrony praw człowieka zapewnia osobom transpłciowym prawo do metrykalnego uzgodnienia płci. Prawo osoby transpłciowej do funkcjonowania w zgodzie ze swoją tożsamością płciową jest zatem fundamentalnym prawem osobistym, stanowiącym element prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego gwarantowanego w art. 47 Konstytucji, a także wiążące Polskę normy prawa międzynarodowego, w tym art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Realizacja tego prawa poprzez umożliwienie osobom transpłciowym uzgodnienia płci metrykalnej (tj. dokonania odpowiednich zmian oznaczenia płci w akcie urodzenia i dokumentach tożsamości, tak aby były zgodne z płcią odczuwaną) jest zatem pozytywnym obowiązkiem państwa.

IV.511.231.2023 z 14 listopada 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Rejonowym w sprawie umieszczenia danych osoby nieletniej w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Na podstawie art. 14 pkt 4 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich w zw. z art. 7 k.p.c. i w zw. z art. 20 ust. 1 ustawy o postępowaniu w sprawach i w zw. z art. 27 i art. 395 ust. 1 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich Rzecznik zgłosił swój udział w postępowaniu.

W oparciu o art. 351 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 27 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich RPO wniósł o uzupełnienie postanowienia Sądu Rejonowego w R. z dnia 31 marca 2022 r., poprzez orzeczenie o wyłączeniu zamieszczenia danych nieletniej A. M. w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, o jakim mowa w ustawie o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym ze względu na to, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie w sposób oczywisty wskazuje na spełnienie przesłanki z art. 9 ust. 3 in fine u.p.z.p.s., tj. zamieszczenie danych spowodowałoby niewspółmiernie surowe skutki dla nieletniej.

Jednocześnie, na podstawie art. 169 k.p.c. Rzecznik wniósł o przywrócenie terminu do złożenia ww. wniosku o uzupełnienie postanowienia Sądu Rejonowego w R. z dnia 31 marca 2022 r., wnosząc o dopuszczenie dowodu z kopii pisma przewodniego, przy którym zostały przesłane do Biura RPO akta sądowe, na okoliczność zachowania terminu.

BPK.511.131.2023 z 17 listopada 2023 r. – skarga o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku.

Rzecznik Praw Obywatelskich, na podstawie art. 524 § 1 oraz art. 403 § 2 in principio w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. z uwagi na istnienie dwóch prawomocnych postanowień stwierdzających nabycie spadku po tej samej osobie, wniósł o: 1) wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z dnia 15 lipca 2022 r., w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po F. K. i po L. K., 2) dopuszczenie i przeprowadzenie następujących dowodów: a) prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 30 grudnia 2014 r., znajdującego się w aktach sprawy – na okoliczność, że w dacie złożenia wniosku przez K. K., tj. w dniu 20 maja 2022 r., w obrocie prawnym funkcjonowało już prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku po F. K., b) poświadczonej urzędowo kopii dokumentu w postaci informacji z Sądu Rejonowego w W. o przesłaniu akt sądowych w sprawach, które wpłynęły do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 31 sierpnia 2023 r. – na okoliczność zachowania terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania. 3) uchylenie zaskarżonego postanowienia

wydanego przez Sąd Rejonowy w W. z dnia 15 lipca 2022 r., w części dotyczącej stwierdzenia nabycia spadku po F. K., tj. co do jego pkt. I, i odrzucenie wniosku K. K. z dnia 20 maja 2022 r. w zakresie żądania stwierdzenia nabycia spadku po F. K.

IV.7024.32.2022 z 5 grudnia 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym z wniosku Prokuratora Rejonowego o ubezwłasnowolnienie.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu z wniosku Prokuratora Rejonowego w Sz., przy udziale I. P. i Prokuratora Okręgowego w Sz. o ubezwłasnowolnienie. Jednocześnie Rzecznik przyłączył się w całości do apelacji uczestniczki z 17 stycznia 2023 r., w tym do zawartych w apelacji zarzutów i ich argumentacji, i wniósł o zmianę zaskarżonego apelacją postanowienia Sądu Okręgowego w Sz. z 1 grudnia 2022 r. poprzez oddalenie wniosku o ubezwłasnowolnienie I. P.

Dodatkowo RPO wniósł, na podstawie art. 558 § 2 KPC, o zawiadomienie sądu opiekuńczego o potrzebie ustanowienia kuratora dla osoby niepełnosprawnej. Zgłoszenie udziału w postępowaniu przez Rzecznika Praw Obywatelskich jest uzasadnione tym, że postanowienie z 1 grudnia 2022 r. dotyczy konstytucyjnych praw uczestniczki I. P., w tym jej prawa do równego traktowania (art. 32 Konstytucji), prawa do ochrony prawnej życia prywatnego i rodzinnego (art. 47 Konstytucji), prawa do ochrony jej rodziny, macierzyństwa i rodzicielstwa (art. 18 Konstytucji).

IV.550.4.2023 z 6 grudnia 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Rejonowym wraz z wnioskiem o uzupełnienie postanowienia oraz wnioskiem o przywrócenie terminu.

Rzecznik Praw Obywatelskich w zw. z art. 7 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) i w zw. z art. 27 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich zgłosił udział w postępowaniu przed Sądem Rejonowym w B. P. Na podstawie art. 351 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 27 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich wniósł o uzupełnienie postanowienia Sądu Rejonowego w B. P. z 17 marca 2023 r., poprzez orzeczenie o wyłączeniu zamieszczenia danych nieletniego Z. J. w Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym, o jakim mowa w ustawie o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (dalej u.p.z.p.s.) ze względu na to, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie w sposób oczywisty wskazuje na spełnienie przesłanki z art. 9 ust. 3 in fine u.p.z.p.s., tj. zamieszczenie danych spowodowałoby niewspółmiernie surowe skutki dla nieletniego Z. J.

Jednocześnie, na podstawie art. 169 k.p.c. RPO wniósł o przywrócenie terminu do złożenia ww. wniosku o uzupełnienie postanowienia Sądu

Rejonowego w B. P. z 17 marca 2023 r., wnosząc o dopuszczenie dowodu z kopii pisma przewodniego, przy którym zostały przesłane do Biura Rzecznika akta sądowe, na okoliczność zachowania terminu.

IV.7024.37.2023 z 13 grudnia 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Okręgowym o ubezwłasnowolnienie.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił swój udział w postępowaniu z wniosku E. K., przy udziale D. K. i Prokuratora Okręgowego w G. o ubezwłasnowolnienie. Jednocześnie Rzecznik wniósł o oddalenie wniosku o ubezwłasnowolnienie częściowe D. K. (jak również ewentualnych wniosków o ubezwłasnowolnienie całkowite D. K.). Dodatkowo RPO wniósł, na podstawie art. 558 § 2 KPC, o zawiadomienie sądu opiekuńczego o potrzebie ustanowienia kuratora dla osoby niepełnosprawnej.

Rzecznik wniósł również, na podstawie art. 15zsz1 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, w związku z art. 151 KPC, o przeprowadzenie terminu rozprawy, w trybie hybrydowym i umożliwienie przedstawicielowi Rzecznika Praw Obywatelskich wzięcia udziału w tym posiedzeniu przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie go na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

Zgłoszenie udziału w postępowaniu przez Rzecznika Praw Obywatelskich jest uzasadnione tym, że postępowanie z wniosku o ubezwłasnowolnienie częściowe D. K. dotyczy konstytucyjnych praw D. K., w tym jej prawa do równego traktowania (art. 32 Konstytucji), prawa do ochrony prawnej życia prywatnego i rodzinnego (art. 47 Konstytucji) oraz niezbywalnej i przyrodzonej godności (art. 30 Konstytucji).

V.511.615.2023 z 29 grudnia 2023 r. – skarga o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa Banku o zapłatę.

Rzecznik Praw Obywatelskich, w związku z art. 7 ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (dalej jako: „k.p.c.”) oraz zgodnie z art. 399 § 1 k.p.c. w związku z art. 353² k.p.c., a także zgodnie z art. 505³⁹ k.p.c., mając za podstawę skargi art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c., wniósł o: wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym nakazem zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym wydanym 10 września 2019 r. przez Sąd Rejonowy w L. (zwanym dalej: „zaskarżony nakaz zapłaty”); uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty oraz oddalenie powództwa w całości; dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z: poświadczonej urzędowo kopii dokumentu w postaci wniosku T. A. z 26 września 2023 r. o wniesienie skargi nadzwyczajnej przez Rzecznika Praw Obywatelskich zawierającego informacje o wydaniu zaskarżonego nakazu zapłaty w oparciu o podrobiony

dokument umowy kredytu, doręzonego do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich 3 października 2023 r.

Na okoliczność zachowania terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania przez Rzecznika Praw Obywatelskich; dokumentów zawartych na wszystkich kartach akt postępowania karnego Sądu Rejonowego w O., w tym w szczególności: prawomocnego wyroku skazującego wydanego przez Sąd Rejonowy w O. 15 lutego 2022 r. przeciwko J. A., w którym została uznana za winną m.in. zarzucanego jej przestępstwa opisanego w punkcie I części wstępnej tego wyroku, polegającego na doprowadzeniu do niekorzystnego rozporządzenia mieniem Banku w kwocie 23 750 zł w ten sposób, że wprowadziła uprawnionego przedstawiciela banku w błąd co do tożsamości osoby zawierającej umowę kredytu gotówkowego oraz co do zamiaru wywiązania się z zaciągniętego zobowiązania, a nadto wykorzystała przy tym dane osobowe T. A., pomimo braku uprawnienia do przetwarzania jego danych, czym działała na szkodę Banku i T. A., a także zmieniającego go w części wyroku Sądu Okręgowego we W. z 30 sierpnia 2022 r.

Na okoliczność oparcia nakazu zapłaty na dokumencie podrobionym.

Sądy wydały następujące orzeczenia:

V.511.833.2022 z 18 października 2022 r. - skarga o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa Spółki o zapłatę.

Stanowisko uwzględnione (postanowienie z 18 października 2023 r., sygn. akt VIII C 1606/22).

Sąd Rejonowy w L. postanowił wznowić postępowanie w sprawie, uchylić nakaz zapłaty z dnia 20 października 2021 r. i umorzyć postępowanie; zasądzić od powoda rzecz pozwanego P. G. kwotę 16 075,93 zł tytułem zwrotu wyegzekwowanego świadczenia; oddalić wnioski o zwrot wyegzekwowanego świadczenia w pozostałej części; zasądzić od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2434 zł wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się postanowienia do dnia zapłaty; nakazać ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Rejonowego w L. kwotę 188 zł tytułem opłaty od skargi o wznowienie postępowania, od której uiszczenia skarżący Rzecznik Praw Obywatelskich był zwolniony z urzędu. Sąd uznał, że w niniejszej sprawie zachodzi dopuszczalność wznowienia postępowania, ze względu na udowodnienie przez skarżącego wystąpienia podstawy do wznowienia postępowania przewidzianej w art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c.

IV.7000.75.2023 z 17 maja 2023 r. - skarga o wznowienie postępowania, zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego wydanym w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku.

Stanowisko uwzględnione (postanowienie z 7 listopada 2023 r., sygn. akt I Ns 296/23).

Sąd Rejonowy w K.-K. postanowił uchylić w całości postanowienie wydane przez Sąd Rejonowy w K.-K. w dniu 12 stycznia 2018 r. oraz odrzucić wniosek M. C. z dnia 13 stycznia 2017 r. o stwierdzenie nabycia spadku po B. J. C. oraz po M. T. C.

IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego

1. W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował następujące wnioski do Sądu Najwyższego:

2. Rzecznik zgłosił udział w postępowaniach przed Sądem Najwyższym w sprawie pytań prawnych:

3. Zawiadomienia Rzecznika Praw Obywatelskich do Naczelnego Sądu Administracyjnego o przystąpieniu do postępowania w sprawie pytania prawnego:

Wnioski Rzecznika Praw Obywatelskich rozpoznane przez Sąd Najwyższy i Naczelny Sąd Administracyjny:

II.510.258.2023 z 26 czerwca 2023 r. - wniosek o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego dotyczącego rozbieżności w wykładni przepisu Kodeksu postępowania karnego w zw. z art. 190 ust. 4 Konstytucji.

Odmowa podjęcia uchwały (postanowienie z 13 grudnia 2023 r., sygn. akt I KZP 5/23).

Sąd Najwyższy postanowił odmówić podjęcia uchwały. W niniejszej sprawie nie istnieje bowiem możliwość podjęcia uchwały, lecz nie z powodów wskazanych w stanowisku Prokuratora Krajowego. SN stwierdził, że organ, w którego składzie zasiadają osoby powołane na miejsca wcześniej obsadzone, nie jest organem opisanym w Konstytucji jako Trybunał Konstytucyjny, a zatem wydane przez taki organ decyzje nie wywierają skutków, o jakich mowa w art. 190 ust. 1 Konstytucji. W tym stanie rzeczy uległa dezaktualizacji podstawa, skądinąd trafnie zdiagnozowanej przez Rzecznika Praw Obywatelskich, rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych, a tym samym podjęcie uchwały w przedmiocie zagadnienia prawnego stało się bezprzedmiotowe. Sąd Najwyższy wskazał także, że stwierdzenie przez sąd niekonstytucyjności przepisów, na podstawie których orzeczono o kosztach pomocy prawnej świadczonej przez adwokata z urzędu, obliguje do odstąpienia od ich stosowania i umożliwia, w trybie przepisu art. 626 § 2 k.p.k., wydanie postanowienia uzupełniającego, z uwzględnieniem stawek należnych adwokatowi działającemu z wyboru.

V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował następujące skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych:

V.565.98.2023 z 20 listopada 2023 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na bezczynność Prezydenta Miasta polegającą na niezłażwieniu w ustawowym terminie wniosku o umorzenie opłaty za postój pojazdu samochodowego w miejskiej strefie płatnego parkowania.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł skargę na bezczynność Prezydenta Miasta polegającą na niezłażwieniu w ustawowym terminie wniosku p. S. M. o umorzenie opłaty dodatkowej z tytułu nieuiszczenia opłaty za postój pojazdu samochodowego w miejskiej strefie płatnego parkowania, który to wniosek powinien zostać złażwiony poprzez wydanie decyzji administracyjnej zawierającej stosowne rozstrzygnięcie w przedmiocie umorzenia tej należności.

Prezydentowi Miasta Rzecznik zarzucił, że dopuścił się naruszenia art. 35 § 3 i art. 36 § 1 w związku z art. 12 § 1 oraz art. 104 § 1 ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego w związku z art. 67 ust. 1 ustawy o finansach publicznych.

Wobec powyższego, RPO wniósł o: 1) stwierdzenie bezczynności Prezydenta Miasta w sprawie zainicjowanej wnioskiem p. S. M. oraz stwierdzenie, że bezczynność ta miała miejsce z rażącym naruszeniem prawa; 2) zobowiązanie Prezydenta Miasta do wydania w określonym terminie decyzji w przedmiocie umorzenia opłaty dodatkowej, którą został obciążony p. S. M.

V.7204.12.2023 z 28 listopada 2023 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na postanowienia uchwały Rady Gminy w sprawie regulaminu korzystania z plaży, kąpielisk strzeżonych oraz miejsc wykorzystywanych do kąpieli zlokalizowanych w granicach administracyjnych Gminy.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł skargę na postanowienia § 7 pkt 1 uchwały Rady Gminy z dnia 31 marca 2015 r. w sprawie regulaminu korzystania z plaży, kąpielisk strzeżonych oraz miejsc wykorzystywanych do kąpieli zlokalizowanych w granicach administracyjnych Gminy.

Przepisowi zamieszczonemu w § 7 pkt 1 powołanej uchwały Rady Gminy RPO zarzucił, że został wydany z przekroczeniem upoważnienia ustawowego

określonego w art. 40 ust. 2 pkt 4 ustawy o samorządzie gminnym oraz w art. 4 ust. 2 pkt 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, przez co jest także sprzeczny z art. 94 Konstytucji.

W związku z tym, Rzecznik wniósł o stwierdzenie nieważności zaskarżonego przepisu wspomnianej wyżej uchwały Rady Gminy.

Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpił do postępowania przed Sądami Administracyjnymi:

V.7202.15.2023 z 10 października 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym dotyczącym wykreślenia z rejestru zakładu leczniczego dla zwierząt z powodu braku statusu przedsiębiorcy.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi Fundacji Ochrony Zwierząt w K. na uchwałę Prezydium Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej z 30 maja 2023 r. w przedmiocie skreślenia z ewidencji zakładów leczniczych dla zwierząt.

RPO wniósł o uchylenie w całości zarówno ww. uchwały, jak i poprzedzającej ją uchwały Rady Izby Lekarsko-Weterynaryjnej w Sz. z 27 stycznia 2023 r. jako wydanych z uchybieniem art. 16 ust. 1 i art. 17 ust. 1 i 4 ustawy o zakładach leczniczych dla zwierząt, w zw. z art. 12 i art. 31 ust. 3 Konstytucji poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że wymogiem bezwzględnie niezbędnym do uzyskania wpisu w rejestrze zakładów leczniczych dla zwierząt jest prowadzenie działalności gospodarczej przez podmiot ubiegający się o wpis.

Ewentualnie Rzecznik wniósł o skierowanie przez Sąd, w oparciu o art. 193 Konstytucji, pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego, dotyczącego zgodności art. 16 ust. 1 i art. 17 ust. 1 i 4 ustawy o zakładach leczniczych dla zwierząt, rozumianych w ten sposób, że wymogiem niezbędnym do uzyskania przez fundację, której celem statutowym jest ochrona zdrowia zwierząt wpisu w ewidencji zakładów leczniczych dla zwierząt jest prowadzenie działalności gospodarczej przez podmiot ubiegający się o wpis, z art. 12 i art. 31 ust. 3 Konstytucji.

W ocenie RPO, przepisy ustawy o ochronie zwierząt odczytywane wyłącznie literalnie, tak jak to uczyniły w niniejszej sprawie organy obu instancji, nie mogą zostać uznane za spełniające wymóg proporcjonalności wynikający z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Brak jest bowiem racjonalnego uzasadnienia dla ograniczenia możliwości prowadzenia zakładu leczniczego dla zwierząt przez podmioty korzystające z wolności zrzeszania się dla realizacji takich celów jak ochrona zwierząt w sytuacji, gdy z jednej strony tego rodzaju działalność została uznana przez samego ustawodawcę za działalność pożytku publicznego; z drugiej, ustawodawca odrębnie określa

wymogi dla bezpiecznego wykonywania działalności w zakresie prowadzenia zakładu leczniczego dla zwierząt, które to wymogi wiążą każdy podmiot zamierzający tego działalność prowadzić; a z trzeciej, ustawodawca dopuszcza prowadzenie zakładu leczniczego dla zwierząt przez podmiot nawet nieprowadzący działalności gospodarczej w zakresie weterynarii. Prokonstytucyjna i systemowa wykładnia omawianych regulacji prowadzić powinna do wniosku, że podmiot taki jak skarżący (fundacja, której celem statutowym jest ochrona zdrowia zwierząt), ma możliwość prowadzenia zakładu leczniczego dla zwierząt.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 12 grudnia 2023 r., sygn. akt. IV SA/Wa 1744/23).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2023 r. na rozprawie sprawy ze skargi na uchwałę Krajowej Rady Lekarsko - Weterynaryjnej w przedmiocie skreślenia zakładu z ewidencji zakładów leczniczych dla zwierząt oddalił skargę. WSA w uzasadnieniu podkreślił, że w kontrolowanej sprawie bezspornym jest, że skarżąca w chwili wnioskowania o wpis do ewidencji nie spełniała warunku określonego w art. 16 ust.1 ustawy o zakładach leczniczych dla zwierząt tj. nie wykonywała działalności gospodarczej w żadnym zakresie i nie figurowała w rejestrze przedsiębiorców. Taka konstrukcja ustawy jak treść art. 19 ust 3 ustawy pociąga za sobą rygorystyczne konsekwencje, w świetle których w sytuacji, gdy okręgowa rada lekarsko-weterynaryjna dokonała wpisu z naruszeniem prawa, zakład leczniczy dla zwierząt podlega skreśleniu z ewidencji. Biorąc pod uwagę powyższe, WSA na podstawie art. 151 p.p.s.a oddalił skargę.

BPK.7213.1.2023 z 23 października 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w sprawie odmowy przyznania dodatku mieszkaniowego dla obywatelki Ukrainy (po decyzji SKO).

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu toczącym się przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w G. (dalej „WSA”) w sprawie ze skargi O. H. (dalej „skarżąca”) na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. (dalej: SKO) z dnia 27 lutego 2023r. utrzymującą w mocy decyzję wydaną z up. Prezydenta Miasta D. G. przez Zastępcę Kierownika Działu Realizacji Świadczeń w MOPS w D. G. z dnia 29 grudnia 2022 r. odmowie przyznania dodatku mieszkaniowego.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił rażące naruszenie art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o dodatkach mieszkaniowych oraz wniósł o stwierdzenie jej nieważności, jak również stwierdzenie nieważności poprzedzającej ją decyzji organu pierwszej instancji (art. 145 § 1 pkt 2 p.p.s.a. w zw. z art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a., art. 135 p.p.s.a.).

RPO zauważył, że skoro u podstaw rozstrzygnięć wydanych w tej sprawie przez organy administracji publicznej legła przesłanka, której nie zawiera ustawa o dodatkach mieszkaniowych (w tym przypadku przesłanka posiadania obywatelstwa polskiego przez najemcę lokalu mieszkalnego), to zarówno zaskarżona decyzja SKO jak też poprzedzająca tę decyzję, decyzja Prezydenta Miasta D. G. zostały wydane z rażącym naruszeniem art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o dodatkach mieszkaniowych. Uzasadnia to wniosek o stwierdzenie nieważności decyzji wydanej w postępowaniu odwoławczym jak też decyzji organu pierwszej instancji jako wydanych z rażącym naruszeniem prawa materialnego (art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a.).

Stanowisko uwzględnione (wyrok z 7 listopada 2023 r., sygn. akt III SA/GI 305/23).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. uchylił zaskarżoną decyzję oraz poprzedzającą ją decyzję Prezydenta Miasta z dnia 29 grudnia 2022 r. W ocenie Sądu, dodatek mieszkaniowy można co do zasady przyznać obywatelce Ukrainy, która spełnia warunki szczegółowe określone w przepisach u.d.m., uprawniające do tego świadczenia. Prawo do dodatku mieszkaniowego nie zależy od braku lub posiadania określonego obywatelstwa ani daty przybycia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa. Z powyższych względów Sąd uznał, że zarzuty skargi są uzasadnione, bowiem znajdują oparcie w przepisach prawa, które organy pominęły i nie rozpoznały istoty sprawy. Ustalenia faktyczne ograniczyły do stwierdzenia, że wnioskodawczynią jest obywatelką Ukrainy, co wyklucza w okolicznościach sprawy przyznanie dodatku mieszkaniowego. Dokonały przy tym błędnej wykładni prawa materialnego przez przyjęcie, że ustawa o dodatkach mieszkaniowych nie ma zastosowania w sprawie. Ponownie rozpatrując sprawę, organy będą miały na uwadze powyższe wskazania Sądu, zgodnie z którymi z poszanowaniem zasad postępowania określonymi w art. 7, art. 8, art. 10, art. 11 i art. 77 k.p.a. przeprowadzą postępowanie wyjaśniające celem ustalenia stanu faktycznego, a następnie dokonają prawidłowej subsumcji przepisów ustawy o dodatkach mieszkaniowych.

V.511.671.2023 z 23 listopada 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym ze skargi kasacyjnej SKO od wyroku WSA, w sprawie ze skargi na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi kasacyjnej Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 18 listopada 2022 r., w sprawie ze skargi M. M. na decyzję Samorządowego Kolegium

Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami; ponadto RPO wniósł o doręczenie odpisu skargi kasacyjnej organu.

V.511.451.2023 z 23 listopada 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym ze skargi kasacyjnej SKO od wyroku WSA, w sprawie ze skargi na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi kasacyjnej Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 25 listopada 2022 r., w sprawie ze skargi A. A. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami; ponadto RPO wniósł o doręczenie odpisu skargi kasacyjnej organu.

XI.816.27.2022 z 28 listopada 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję SKO o utrzymaniu w mocy decyzji Kierownika GOPS orzekającej o odmowie przyznania dodatku węglowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi Pani A. F. (dalej również jako: Skarżąca) na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w N. S. z dnia 28 lutego 2023 r. o utrzymaniu w mocy decyzji Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w L. działającego z upoważnienia Wójta Gminy L. z dnia 30 listopada 2022 r., orzekającej o odmowie przyznania Skarżącej dodatku węglowego.

Rzecznik wniósł o: uchylenie w całości zarówno zaskarżonej decyzji, jak i decyzji organu pierwszej instancji, jako wydanych z mającym wpływ na wynik sprawy naruszeniem prawa, tj.: 1) art. 77 § 1 i art. 7 ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego poprzez niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, w szczególności niezbadanie przez organ okoliczności korzystania przez Skarżącą z oddzielnego źródła ogrzewania w rozumieniu ustawy o dodatku węglowym (dalej jako: ustawa o dodatku), co doprowadziło do niezastosowania art. 2 ust. 3c i 3d ustawy o dodatku, a w konsekwencji nieprzyznanie skarżącej dodatku węglowego; 2) art. 2 ust. 3c i 3d ustawy o dodatku poprzez ich niezastosowanie, co wynikało z braku dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego sprawy i w konsekwencji przyjęcie przez organ, że Skarżąca nie spełnia wymagań do przyznania jej dodatku węglowego, podczas gdy w sytuacji Skarżącej nie ma możliwości ustalenia odrębnego adresu miejsca zamieszkania dla gospodarstwa domowego z oddzielnym źródłem

ogrzewania; 3) art. 2 ust. 1 i ust. 2 ustawy o dodatku poprzez błędną wykładnię, a w konsekwencji niezastosowanie, polegającą na pominięciu prawnie uzasadnionych celów ustawy o dodatku, tj. zwiększenia poczucia bezpieczeństwa energetycznego i socjalnego oraz przyjęciu, że okoliczność zamieszkiwania przez Skarżącą w budowlu wzniesionej nielegalnie i niedopuszczonej do użytkowania stanowi przesłankę negatywną dla przyznania Skarżącej dodatku węglowego i w konsekwencji nieprzyznanie tego dodatku; 4) art. 54 ust. 1 ustawy - Prawo budowlane (dalej: „ustawa prawo budowlane”) poprzez jego nieuzasadnione zastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że niedopuszczenie budynku, w którym mieszka Skarżąca do użytkowania, stanowi kryterium negatywne dla przyznania jej dodatku węglowego i w konsekwencji nieprzyznanie tego dodatku.

Wydane rozstrzygnięcia doprowadziły do sytuacji, w której osoba szczególnie narażona na ubóstwo energetyczne, żyjąca w bardzo trudnych warunkach socjalno-bytowych, pomimo spełniania przesłanek koniecznych do przyznania dodatku węglowego tego dodatku nie otrzymała, z powodu nielegitymowania się dopuszczeniem do użytkowania budynku, w którym zamieszkuje. Mając to na uwadze, w ocenie RPO, rozstrzygnięcia organów obu instancji w przedmiotowej sprawie powinny zostać uchylone.

Stanowisko uwzględnione (wyrok z 30 listopada 2023 r., sygn. akt. III SA/Kr643/23).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w K. uchylił zaskarżoną decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w N. S. w przedmiocie odmowy przyznania dodatku i poprzedzającą ją decyzję organu I instancji. W ocenie Sądu, w okolicznościach rozpoznawanej sprawy organ I instancji, jak również organ odwoławczy uznały, że prawo do dodatku węglowego przysługuje jedynie osobom zamieszkującym lokale, bądź budynki mieszkalne legalnie wybudowane i oddane do użytkowania. Zdaniem składu orzekającego organy obu instancji błędnie zinterpretowały normę zawartą w art. 2 ust. 1 i ust. 2 u.d.w. uznając, że zamieszkiwanie i prowadzenie gospodarstwa domowego w budynku stanowiącą samowolę budowlaną wyklucza możliwość przyznania dodatku węglowego. O prawie do dodatku węglowego decyduje nielegalność zamieszkiwania, a stan faktyczny w postaci rzeczywistego zamieszkiwania i prowadzenia gospodarstwa domowego w danym miejscu, na obszarze gminy, do której składa się wniosek. Jak wynika z uzasadnienia projektu celem ustawy było zapewnienie wsparcia jak największej grupie gospodarstw domowych w Polsce, w tym również gospodarstwom najuboższym energetycznie, w pokryciu części kosztów wynikających ze wzrostu cen na rynku energii, w tym kosztów opału.

Sądy administracyjne wydały następujące orzeczenia:

VII.7035.1.2023 z 25 kwietnia 2023 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję odmowną w sprawie przyznania zapomogi studentowi znajdującemu się w trudnej sytuacji materialnej z przyczyn losowych.

Skarga uwzględniona (wyrok z 7 listopada 2023 r., sygn. akt III SA/GI 407/23).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. uchylił zaskarżoną decyzję. Przeprowadzone badanie zgodności z prawem zaskarżonej decyzji wykazało, że jest ona dotknięta uchybieniami uzasadniającymi jej wzruszenie. Zaskarżone rozstrzygnięcie narusza bowiem przepisy prawa materialnego i przepisy prawa procesowego, co w świetle art. 145 § 1 pkt 1 lit. a i c) p.p.s.a. skutkuje jej uchyleniem. W ocenie WSA zasadnie Rzecznik Praw Obywatelskich podniósł, iż treść zastosowanych w sprawie przepisów przeczy wykładni prawa, jakiej dokonał organ rozpoznając wniosek strony o przyznanie zapomogi. W konsekwencji dokonanej błędnej wykładni prawa w istocie rzeczy nie doszło do merytorycznego rozważenia zasadności wniosku strony o udzielenie zapomogi.

V.7204.62.2022 z 10 maja 2023 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na postanowienia regulaminu tężni solankowej stanowiącego załącznik do uchwały rady miasta w sprawie regulaminów określających zasady i tryb korzystania z miejskich obiektów i urządzeń użyteczności publicznej.

Skarga uwzględniona (wyrok z 23 października 2023 r., sygn. akt III SA/GI 492/23).

W ocenie WSA należy zgodzić się z podnoszonym przez RPO zarzutem nieważności pkt. B ppkt. 3 Regulaminu tężni solankowej, zakazującego wprowadzania zwierząt na teren tężni. Słusznie wskazał RPO, że podstawa prawna do regulowania zasad i trybu korzystania z gminnych urządzeń użyteczności publicznej zawarta w art. 40 ust. 2 pkt 4 u.s.g. znajduje zastosowanie zawsze wtedy, gdy z innej ustawy nie wynika odrębna postawa prawna regulująca w sposób bardziej precyzyjny delegację ustawową umocowującą organy samorządu gminy do określenia trybu i zasad korzystania z konkretnych urządzeń użyteczności publicznej lub w dużo bardziej skonkretyzowanym zakresie. Zagadnienia utrzymania czystości i porządku w gminach zostały określone w art. 4 ust. 2 pkt 6 u.u.c.p.g., gdzie nałożono na radę gminy określenie w regulaminie obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe, mające na celu ochronę przed zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku. Tym samym to ww. przepis zawiera ustawową delegację zobowiązującą organy stanowiące gmin do ustalenia w regulaminie obowiązków osób utrzymujących zwierzęta

domowe do ochrony przed zanieczyszczaniem przez te zwierzęta terenów przeznaczonych do wspólnego użytku.

BPK.511.74.2021 z 29 czerwca 2023 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na przepisy uchwały rady miasta dotyczącej zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta.

Skarga odrzucona (postanowienie z 15 listopada 2023 r., sygn. akt III SA/GI 609/23).

WSA postanowił odrzucić skargę. Skarga podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna (art. 58 § 1 pkt 6 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej jako: „p.p.s.a.”). WSA wskazał, iż nie można wnieść skargi na uchwałę organu jednostki samorządu terytorialnego, jeżeli w kwestii zgodności tej uchwały z prawem orzekł już sąd administracyjny i skargę oddalił. Skarga na taką uchwałę musi być potraktowana jako niedopuszczalna, mimo że została wniesiona przez inny podmiot.

Skargi kasacyjne Rzecznika Praw Obywatelskich do Naczelnego Sądu Administracyjnego:

V.511.581.2023 z 1 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 2 sierpnia 2023 r., oddalający skargę Ż. H. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do

wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.582.2023 z 2 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 2 sierpnia 2023 r., oddalający skargę P. R. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.583.2023 z 2 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 2 sierpnia 2023 r., oddalający skargę M. G. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.1049.2022 z 5 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 9 sierpnia 2023 r., oddalający skargę P. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.603.2023 z 5 października – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 17 sierpnia 2023 r., oddalający skargę S. R. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji,

poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.593.2023 z 5 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 8 sierpnia 2023 r., oddalający skargę K. W. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego

wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.598.2023 z 5 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 17 sierpnia 2023 r., oddalający skargę A. G. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.597.2023 z 5 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 18 sierpnia 2023 r., oddalający skargę A. S. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie

uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł o: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.564.2023 z 16 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 17 sierpnia 2023 r., oddalający skargę M. B. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj.: a) z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych

podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; b) z naruszeniem § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że stwierdzenie wady w przedłożonym zaświadczeniu o ukończeniu szkolenia nie stanowi „braku w dokumentacji” w rozumieniu tego przepisu, podlegającego uzupełnieniu; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

V.511.621.2023 z 16 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 30 sierpnia 2023 r., oddalający skargę P. P. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj.: a) z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; b) z naruszeniem § 10 ust. 1

pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że stwierdzenie wady w przedłożonym zaświadczeniu o ukończeniu szkolenia nie stanowi „braku w dokumentacji” w rozumieniu tego przepisu, podlegającego uzupełnieniu; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.623.2023 z 16 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 5 września 2023 r., oddalający skargę D. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego

2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.624.2023 z 16 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 5 września 2023 r., oddalający skargę A. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem

przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.610.2023 z 16 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 18 sierpnia 2023 r., oddalający skargę A. P. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

Skarga kasacyjna odrzucona (postanowienie z 7 grudnia 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1170/22).

WSA orzekł, iż skarga kasacyjna podlega odrzuceniu. W rozpoznawanej sprawie skarga kasacyjna wniesiona przez pełnomocnika skarżącego nie zawierała wniosku o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie ani oświadczenia o zrzeczeniu się rozprawy. Stosownie zatem do art. 177a w zw. z art. 176 § 2 i art. 178 p.p.s.a. pełnomocnik skarżącego został wezwany do uzupełnienia braku formalnego skargi kasacyjnej przez złożenie wniosku o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie lub oświadczenia o zrzeczeniu się rozprawy w terminie 7 dni od daty doręczenia wezwania, a także pouczony, że nieusunięcie ww. braku we wskazanym terminie spowoduje odrzucenie skargi kasacyjnej. Przesyłka zawierająca wezwanie do usunięcia braków formalnych skargi kasacyjnej została doręczona pełnomocnikowi skarżącego 14 listopada 2023 r., a zatem termin do wykonania wezwania upłynął z dniem 21 listopada 2023 r. Brak formalny nie został uzupełniony w wyznaczonym terminie, dlatego orzeczono jak w sentencji.

V.511.625.2023 z 16 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 5 września 2023 r., oddalający skargę M. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.648.2023 z 30 października 2023 r. - skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 11 września 2023 r., oddalający skargę K. J. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.646.2023 z 30 października 2023 r. - skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 6 września 2023 r., oddalający skargę P. C. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.647.2023 z 30 października 2023 r. - skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 30 sierpnia 2023 r., oddalający skargę J. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego

2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.602.2023 z 30 października 2023 r. - skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 6 września 2023 r., oddalający skargę A. D. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem

przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.458.2023 z 14 listopada 2023 r. - skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 6 września 2023 r., oddalający skargę K. G. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a. Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez stronę, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

WZF.7043.3.2019 z 28 listopada 2023 r. - skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na

rozkaz personalny Komendanta Głównego Policji w przedmiocie zwolnienia ze służby w Policji.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. z dnia 4 września 2023 r., doręczony Rzecznikowi w dniu 30 października 2023 r., oddalający skargę B. M.-D. na rozkaz personalny Komendanta Głównego Policji z dnia 26 czerwca 2020 r. w przedmiocie zwolnienia ze służby w Policji.

Zaskarżonemu wyrokowi w ramach podstawy kasacyjnej określonej w art. 174 pkt 1 p.p.s.a Rzecznik zarzucił rażące naruszenie prawa materialnego polegające na niewłaściwym zastosowaniu przepisu art. 41 ust. 2 pkt 5 ustawy o Policji zamiast art. 38 ust. 2 pkt. 1 w zw. z ust. 4 ustawy o Policji.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. i przekazanie sprawy temu sądowni do ponownego rozpoznania.

V.7011.50.2019 z 21 grudnia 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę RPO na decyzję Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia w przedmiocie podlegania obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. z 20 września 2023 r. (doręczony Rzecznikowi Praw Obywatelskich wraz z uzasadnieniem 22 listopada 2023 r.).

Na podstawie art. 174 pkt 1 p.p.s.a., zaskarżonemu wyrokowi RPO zarzucił, że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. art. 151 § 1 pkt 2 w zw. z 145 § 1 pkt 5 i w zw. z art. 7 i art. 8 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że w sytuacji wznowienia postępowania administracyjnego z urzędu, ewentualna wiedza strony o okolicznościach faktycznych powołanych jako podstawa wznowienia, wyklucza uchylenie kwestionowanej w postępowaniu nadzwyczajnym decyzji (przesłanka wznowieniowa nie zachodzi).

W oparciu o art. 174 pkt 2 p.p.s.a., zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił, że został wydany z mającym wpływ na wynik sprawy naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 151 § 1 pkt 1 w zw. z art. 145 § 1 pkt 5 i w zw. z art. 7 i art. 8 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez oddalenie skargi na decyzję odmawiającą uchylenia decyzji ostatecznej po wznowieniu postępowania w sytuacji zaistnienia podstawy wznowienia postępowania.

Mając to na względzie, RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, rozpoznanie skargi Rzecznika Praw Obywatelskich na decyzję Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia i jej uwzględnienie.

V.7204.32.2023 z 27 grudnia 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę Spółdzielni Mieszkaniowej na uchwałę Rady Miasta w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i stawek opłat.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. z 19 października 2023 r., oddalający skargę Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej „Z.” w M. na uchwałę nr XXXIII/450/2021 Rady Miasta M. z dnia 16 listopada 2021 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i stawek opłat.

W oparciu o art. 174 pkt 1 p.p.s.a., zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem prawa materialnego, tj.: 1) z naruszeniem art. 6j ust. 3e ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (dalej jako: „u.c.p.g.”) w zw. z art. 6j ust. 3f w zw. z art. 2 ust. 3a u.c.p.g. i art. 4 ust. 1-4 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (dalej jako: „ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych”) oraz w zw. z art. 191 ust. 2 akapit pierwszy zdanie drugie Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i art. 14 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (dalej jako: „dyrektywa 2008/98/WE”) poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że rada gminy nie jest zobowiązana do takiego skonstruowania zasad określania ilości zużytej wody na potrzeby ustalania wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, które zapobiegałyby oczywiście nieproporcjonalnemu obciążeniu niektórych wytwórców odpadów komunalnych opłatami za zagospodarowanie wytwarzanych przez nich odpadów.

W oparciu o art. 174 pkt 2 p.p.s.a., zaskarżonemu wyrokowi RPO zarzucił również, że został wydany z mającym wpływ na wynik sprawy naruszeniem prawa procesowego, tj.: 2) z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 91 ust. 1 zd. pierwsze ustawy o samorządzie gminnym (dalej jako: „u.s.g.”) w zw. z art. 6j ust. 3e u.c.p.g. w zw. z art. 6j ust. 3f w zw. z art. 2 ust. 3a u.c.p.g. i art. 4 ust. 1-4 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz w zw. z art. 191 ust. 2 akapit pierwszy zdanie drugie TFUE i art. 14 ust. 1 dyrektywy 2008/98/WE, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której kwestionowane regulacje zaskarżonej uchwały pozostawały w sprzeczności z przywołanymi przepisami u.c.p.g. w związku z zasadą „zanieczyszczający płaci”; 3) z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. art. 91 ust. 1 zd. pierwsze u.s.g. w zw. z art. 6k ust. 2a pkt 1 u.c.p.g. poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której wprowadzona przez Radę Miasta M. stawka opłaty z nieruchomości niewyposażonych w wodomierz i nieruchomości, dla których brak jest odpowiednich danych dotyczących ilości zużytej wody, będąca de facto stawką uzależnioną od liczby mieszkańców nieruchomości, przekraczała

maksymalną stawkę opłaty, wynoszącą 2% przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem.

Mając to na względzie Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i rozpoznanie skargi.

V.7204.32.2023 z 27 grudnia 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę Spółdzielni Mieszkaniowej na uchwałę Rady Miasta w sprawie wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. z 19 października 2023 r., sygn. III SA/Wa 633/23 oddalający skargę Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej „Z.” w M. na uchwałę nr XLII/560/2022 Rady Miasta M. z dnia 20 września 2022 r. w sprawie wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości.

W oparciu o art. 174 pkt 1 p.p.s.a., zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił, że został wydany z naruszeniem prawa materialnego, tj.: 1) z naruszeniem art. 6j ust. 3e ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (dalej jako: „u.c.p.g.”) w zw. z art. 6j ust. 3f w zw. z art. 2 ust. 3a u.c.p.g. i art. 4 ust. 1-4 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (dalej jako: „ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych”) oraz w zw. z art. 191 ust. 2 akapit pierwszy zdanie drugie Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i art. 14 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (dalej jako: „dyrektywa 2008/98/WE”) poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że rada gminy nie jest zobowiązana do takiego skonstruowania zasad określania ilości zużytej wody na potrzeby ustalania wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, które zapobiegałyby oczywiście nieproporcjonalnemu obciążeniu niektórych wytwórców odpadów komunalnych opłatami za zagospodarowanie wytwarzanych przez nich odpadów; 2) z naruszeniem art. 6j ust. 3e u.c.p.g. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w ramach pojęcia określenia „sposobu ustalania ilości zużytej wody w przypadku braku wodomierza lub w przypadku nieruchomości, dla których brak jest odpowiednich danych dotyczących ilości zużytej wody” mieści się ustalenie przez radę gminy „normatywu” zużycia wody przypadającego na jednego mieszkańca nieruchomości, podczas gdy tego rodzaju zabieg stanowi de facto uzależnienie wysokości opłaty od liczby mieszkańców nieruchomości a nie od zużycia wody.

W oparciu o art. 174 pkt 2 p.p.s.a., zaskarżonemu wyrokowi RPO zarzucił również, że został wydany z mającym wpływ na wynik sprawy naruszeniem prawa procesowego, tj.: 3) z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 91 ust. 1 zd. pierwsze ustawy o samorządzie gminnym (dalej jako: „u.s.g.”) w zw. z art. 6j ust. 3e u.c.p.g. w zw. z art. 6j ust. 3f w zw. z art. 2 ust. - 3 - 3a u.c.p.g. i art. 4 ust. 1-4 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz w zw. z art. 191 ust. 2 akapit pierwszy zdanie drugie TFUE i art. 14 ust. 1 dyrektywy 2008/98/WE, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której kwestionowane regulacje zaskarżonej uchwały pozostawały w sprzeczności z przywołanymi przepisami u.c.p.g. w związku z zasadą „zanieczyszczający płaci”; 4) z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. art. 91 ust. 1 zd. pierwsze u.s.g. w zw. z art. 6k ust. 2a pkt 1 u.c.p.g. poprzez oddalenie skargi na uchwałę w sprawie wzoru deklaracji przewidującej de facto ustalanie opłaty w oparciu o liczbę mieszkańców nieruchomości w sytuacji, w której stawka opłaty stanowiąca podstawę obliczenia opłaty, a którą zobligowany jest stosować właściciel nieruchomości, przekraczała maksymalną stawkę opłaty, wynoszącą 2% przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem.

Mając to na względzie, Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i rozpoznanie skargi.

Naczelny Sąd Administracyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg kasacyjnych:

V.7018.206.2021 z 15 lutego 2021 r. - skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego w przedmiocie decyzji wymierzającej karę pieniężną za naruszenie zakazu ograniczenia określonych zakresów działalności przedsiębiorców.

Skarga uwzględniona (wyrok z 10 października 2023 r., sygn. akt. II GSK 1490/21).

Naczelny Sąd Administracyjny uchylił zaskarżoną decyzję oraz poprzedzającą ją decyzję Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w C. i umorzył postępowanie administracyjne w sprawie. W opinii NSA skargi kasacyjne są zasadne i zasługują na uwzględnienie. Uwzględniając w relacji do zarzutów kasacyjnych podważających zgodność z prawem zaskarżonego wyroku istotę sporu prawnego w rozpatrywanej sprawie NSA stwierdził, że Sąd I błędnie ocenił, że zaskarżona decyzja oraz decyzje organów I i II instancji odpowiadają prawu. NSA wskazał ponadto, że wprowadzony stan epidemii, poprzedzony stanem zagrożenia epidemiologicznego nie jest stanem nadzwyczajnym w rozumieniu art. 228 ust. 1 Konstytucji, a zatem nie może prowadzić wraz z wprowadzanymi na jego podstawie ograniczeniami do naruszania podstawowych praw i

wolności zwłaszcza w zakresie wynikającym ze zmian obowiązującego stanu prawnego, które miały stanowić odpowiedź prawodawcy na zagrożenia COVID-19.

Postępowanie administracyjne z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich:

XI.541.241.2023 z 12 października 2023 r. – wniosek do Komendanta Placówki Straży Granicznej o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia cudzoziemcowi zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium RP.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o wszczęcie na podstawie art. 356 ust. 2 pkt 1 ustawy o cudzoziemcach (dalej: „u.o.c.”) postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia Panu M. U. zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rzecznik, działając na podstawie art. 12 pkt 1 ustawy o RPO, prowadzi postępowanie wyjaśniające w sprawie dotyczącej zobowiązania Pana M. U. do powrotu do kraju pochodzenia. Po zbadaniu sprawy Rzecznik doszedł do przekonania, że ze względu na nową okoliczność, która została ujawniona po wydaniu ostatecznej decyzji o zobowiązaniu ww. cudzoziemca do powrotu, konieczne jest ponowne zbadanie przez uprawniony do tego organ, czy zachodzą przesłanki do udzielenia cudzoziemcowi zgody na pobyt humanitarny na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

XI.542.27.2023 z 16 października 2023 r. – żądanie wszczęcia postępowania administracyjnego w przedmiocie zgody na pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o wszczęcie, na podstawie art. 356 ust. 2 pkt 1 ustawy o cudzoziemcach, postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia A. K. M. K. zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W dniu 22 lipca 2021 r., po wszczęciu z urzędu i przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, Komendant Placówki Straży Granicznej w Sz., decyzją orzekł o zobowiązaniu A. K. M. K. do powrotu do kraju pochodzenia. Od ww. decyzji nie zostało wniesione odwołanie. Decyzja stała się ostateczna.

Z informacji dostępnych Rzecznikowi wynika, że istnieje nowa okoliczność, która powodować może konieczność wyrażenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych, a która nie została zbadana w decyzji Komendanta Placówki Straży Granicznej w Sz. Okolicznością wymagającą obecnie szczegółowego zbadania jest deklarowana m.in. w skargach kierowanych do Biura RPO orientacja seksualna i przynależność A. K. M. K.

do społeczności LGBTQ+, co może narazić Cudzoziemca na realne niebezpieczeństwo dla jego życia i zdrowia w razie powrotu do kraju pochodzenia. Tym samym w przypadku Cudzoziemca spełniona może być przesłanka udzielenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych, wskazana w art. 348 ust. 1 pkt a. i b. u.o.c. Powrót do kraju pochodzenia, w przypadku przynależności do społeczności LGBTQ+, może zagrażać prawu do życia lub wolności, bądź narażać Cudzoziemca na nieludzkie traktowanie.

Stanowisko nieuwzględnione (decyzja z 29 grudnia 2023 r., nr 03-097/1/D-ZPH/2023).

Komendant Placówki Straży Granicznej w Sz. odmówił udzielenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej panu A. K. M. K. Mając na uwadze zebrany w sprawie materiał dowodowy. Komendant Placówki Straży Granicznej w Sz., dowody świadczące o zagrożeniu w kraju pochodzenia przedstawione przez pana A. K. M. K. w toku przedmiotowego postępowania, ocenił jako niewiarygodne i niespójne. Pan A. K. M. K. w trakcie prowadzonego postępowania administracyjnego w sprawie zobowiązania cudzoziemca do powrotu w lipcu 2021 r. podczas przesłuchania strony nie wspomniał o swojej orientacji seksualnej. Powyższe tłumaczył obawami przed „problemami”. Dodatkowo, składając trzykrotnie wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, również nie podnosił kwestii swojej orientacji seksualnej. Okoliczność ta została ujawniona dopiero w sierpniu 2023 r. podczas składania czwartego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. W powiązaniu z brakiem dowodów na powoływane przez cudzoziemca okoliczności, powyższe zachowanie cudzoziemca prowadzi do uznania jego wyjaśnień, co do powodów ubiegania się o ochronę przed wydaleniem, za niewiarygodne oraz służące jedynie przedłużeniu trwających procedur i uniknięciu wykonania decyzji o zobowiązaniu do powrotu. Ponadto, strona zmienia zeznania, co świadczy o ich eskalacji w kierunku uzyskania korzyści w postaci ochrony przed wydaleniem. Pan A. K. M. K. nie przedstawił żadnych dowodów w swojej sprawie na to, by doznał przemocy fizycznej ze strony rodziny swojej byłej żony. Nie próbował nawet zgłosić owych pobić czy gróźb Policji w I. Nie posiadał również udokumentowanych obrażeń po pobiciu ani zaświadczeń lekarskich. W świetle powyższych ustaleń organ uznał, że wobec ob. Republiki I. A. K. M. K. nie zachodzą okoliczności uzasadniające udzielenie mu zgody na pobyt ze względów humanitarnych, jak również nie zachodzą przesłanki do udzielenia zgody na pobyt tolerowany.

XI.542.29.2023 z 16 listopada 2023 r. – wniosek o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia cudzoziemcowi

zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Działając na podstawie art. 14 pkt 6 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich (dalej: „ustawa o RPO”) w zw. z art. 182 ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego (dalej: „k.p.a.”) Rzecznik wniósł o wszczęcie na podstawie art. 356 ust. 2 pkt 1 ustawy o cudzoziemcach (dalej: „u.o.c.”) postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia Panu I. L. zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Z informacji dostępnych Rzecznikowi wynika, że istnieje nowa okoliczność, która może powodować konieczność wyrażenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych, a która nie została zbadana w decyzji Komendanta Placówki Straży Granicznej w Z. dotyczącej zobowiązania cudzoziemca do powrotu. Okolicznością wymagającą obecnie szczegółowego zbadania jest intensyfikacja poboru do armii rosyjskiej w celu czynnego uczestnictwa w dalszej agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, w której po stronie agresora czynnie uczestniczą formacje zbrojne tworzone w Czeczenii i rekrutowane spośród osób narodowości czeczeńskiej. Zgodnie z doniesieniami medialnymi, w Rosji cały czas trwa mobilizacja do walki w Ukrainie, a według Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Ukrainy, w Czeczenii do armii może zostać wezwanych blisko 40 tysięcy ludzi. Pan I. L. jest w wieku poborowym i nie bez podstaw obawia się, że w przypadku wykonania decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu do kraju pochodzenia (właśnie Czeczenii) zostanie zmuszony do walki po stronie Federacji Rosyjskiej przeciwko siłom zbrojnym Ukrainy.

Organy administracji wydały następujące decyzje w sprawach z wniosku Rzecznika

XI.542.30.2022 z 2 sierpnia 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Szefem Urzędu do Spraw Cudzoziemców postępowaniu administracyjnym w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji wojewody o wydaleniu.

Umorzenie postępowania (decyzja z 10 listopada 2023 r., nr DL.WIPO.412.277.2023).

Szef Urzędu Do Spraw Cudzoziemców po rozpatrzeniu wniosku złożonego przez pana M. B. dotyczącego stwierdzenia nieważności decyzji Wojewody L. z dnia 29 listopada 2002 r. orzekającej o wydaleniu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie do dnia 11 grudnia 2002 r. przez przejście graniczne – każde prawnie dozwolone - obywatela Mongolii, pana G. B. oraz nadaniu decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności postanowił umorzyć postępowanie w całości. Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego jedyną stroną niniejszego postępowania o

wydalenie cudzoziemca z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zakończonego wydaniem przez Wojewodę L. w dniu 29 listopada 2002 r. decyzji był pan G. B. Z wnioskiem o stwierdzenie nieważności ww. decyzji wystąpił natomiast pan M. B. Zważywszy na fakt, iż wnioskodawca nie przedstawił pełnomocnictwa do reprezentowania pana G. B. w postępowaniu w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji Wojewody L. z dnia 29 listopada 2002 r. tut. organ zobowiązany był do odmowy wszczęcia tego postępowania, o czym jednoznacznie stanowi treść art. 61a § 1 Kpa.

XI.542.30.2022 z 2 sierpnia 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Szefem Urzędu do Spraw Cudzoziemców postępowaniu administracyjnym w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji wojewody o wydaleniu.

Umorzenie postępowania (decyzja z 10 listopada 2023 r., nr DL.WIPO.412.319.2023).

Szef Urzędu Do Spraw Cudzoziemców po rozpatrzeniu wniosku złożonego przez pana M. B. dotyczącego stwierdzenia nieważności decyzji Wojewody L. z dnia 4 marca 2003 r. orzekającej o wydaleniu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie do dnia 18 marca 2003 r. przez przejście graniczne – każde prawnie dozwolone - obywatelki Mongolii, pani T. T. oraz nadaniu decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności postanowił umorzyć postępowanie w całości. Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego jedyną stroną niniejszego postępowania o wydalenie cudzoziemca z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zakończonego wydaniem przez Wojewodę L. w dniu 4 marca 2003 r. decyzji była pani T. T. Z wnioskiem o stwierdzenie nieważności ww. decyzji wystąpił natomiast pan M. B. Zważywszy na fakt, iż wnioskodawca nie przedstawił pełnomocnictwa do reprezentowania pani T. T. w postępowaniu w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji Wojewody L. z dnia 4 marca 2003 r. tut. organ zobowiązany był do odmowy wszczęcia tego postępowania, o czym jednoznacznie stanowi treść art. 61a § 1 Kpa.

VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych

1. W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował następujące wnioski do Trybunału Konstytucyjnego:

V.511.911.2022 z 8 listopada 2023 r. – wniosek do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją przepisu ustawy o kierujących pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o stwierdzenie, że art. 72 ust. 1 pkt 1 ustawy o kierujących pojazdami w zakresie, w jakim ustanawia bezwzględny obowiązek unieważnienia przez organ nadzoru nad sprawdzaniem kwalifikacji (marszałka województwa) egzaminu na prawo jazdy przeprowadzonego z wynikiem pozytywnym (zdanego egzaminu na prawo jazdy), jest niezgodny z wywodzonymi z art. 2 Konstytucji zasadami: pewności, stabilności i bezpieczeństwa obrotu prawnego oraz zaufania do organów państwa i prawa, a także zakazem nadmiernej ingerencji ustawodawcy.

W ocenie Rzecznika tak skonstruowane unormowanie, niezawierające przesłanki pozwalającej zachować konieczną równowagę między legalizmem a niezbędną elastycznością regulacji prawnej w zakresie uwzględniania okoliczności faktycznych zaistniałych w konkretnym przypadku jest jaskrawym przykładem bezwzględnego, nadmiernego i nieznajdującego konstytucyjnego umotywowania formalizmu. Unieważnienie egzaminu złożonego z wynikiem pozytywnym, w sytuacji gdy doszło do wydania prawa jazdy będzie bowiem prowadzić – na mocy stosownych przepisów ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego (dalej: k.p.a.) do pozbawienia nabytego (nawet wiele lat wcześniej) uprawnienia do kierowania pojazdami.

Nie ma – zdaniem RPO – wątpliwości co do tego, że ustawodawca przekroczył zakres przyznanej mu swobody regulacyjnej w sposób na tyle drastyczny (ochrona interesu publicznego i zasady legalizmu), że ewidentne stało się naruszenie konstytucyjnych generalnych zasad (zasady ochrony praw nabytych, zasady zaufania do państwa i jego organów, zasady lojalności państwo wobec obywatela). W ocenie Rzecznika obowiązek unieważnienia egzaminu stanowi niewłaściwy instrument nadzoru marszałka województwa w ramach systemu nadzoru nad sprawdzaniem kwalifikacji, gdyż stwarza nadmierną, niezawinioną i niemożliwą do przewidzenia dolegliwość w stosunku do adresata decyzji administracyjnej. Ponadto, zdaniem RPO, brak jakiegokolwiek możliwości odstąpienia od unieważnienia egzaminu, może stanowić czynnik destabilizujący porządek prawny.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich:

II.561.1.2022 z 29 czerwca 2022 r. - wniosek do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności art. 4 ustawy o zmianie ustawy - Kodeks wyborczy z Konstytucją.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 4 października 2023 r., sygn. akt K 10/22).

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że Rzecznik Praw Obywatelskich - wbrew kardynalnej zasadzie procesowej *ei incumbit probatio, qui dicit - ani* nie wykazał, aby do 29 czerwca 2022 r. zapadały wobec osób piastujących stanowisko wójta, burmistrza lub prezydenta miasta prawomocne wyroki skazujące za czyny popełnione przed 13 lutego 2019 r. (wejście w życie nowelizacji art. 11 § 2 pkt 1 k.wyb. oraz art. 4 ustawy z 2019 r.), ani nawet nie podał żadnych danych statystycznych, które mogłyby obrazować skalę ewentualnego problemu wywołanego przez art. 4 ustawy z 2019 r.; wnioskodawca nie udowodnił nawet, że art. 4 ustawy z 2019 r. w ogóle wywołuje w praktyce jakiegokolwiek skutki prawne po lutym 2019 r. Ponadto, Rzecznik nie udowodnił, że przepis przejściowy w postaci art. 4 ustawy z 2019 r. „rozciągnął się w czasie”, tak jak np. miało to miejsce z przepisem przejściowym w postaci art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych. W ocenie TK problematyczne byłoby także, czy ewentualne orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego mogłoby spełnić funkcję restytucyjną, tzn. w sposób skuteczny przywrócić realizację praw naruszonych przez ewentualny skutek różnicujący, wynikający z zastosowania art. 4 ustawy z 2019 r. Od momentu wejścia w życie zaskarżonego przepisu minęły ponad cztery lata; w tym okresie - jeżeli doszło do prawomocnego skazania osoby piastującej stanowisko wójta, burmistrza lub prezydenta miasta - to stwierdzono wygaśnięcie mandatu, rozpisano przedterminowe wybory i nowy piastun objął wakujące stanowisko, co oznacza, że nastąpiły nieodwracalne skutki prawne, których ewentualny wyrok negatoryjny Trybunału nie mógłby w ogóle podważyć. Jako zaś tzw. ustawodawca negatywny. Trybunał nie może odwrócić skutków już zaistniałych w wyniku wejścia w życie i stosowania określonych regulacji. Ponadto w razie hipotetycznego stwierdzenia przez Trybunał niekonstytucyjności zakwestionowanego przepisu i usunięcia go z obrotu prawnego, obowiązywałby art. 11 § 2 pkt 1 k.wyb. bez żadnego ograniczenia, tj. wówczas dotyczyłby również osób skazanych prawomocnym wyrokiem przed 13 lutego 2019 r. Ewentualne orzeczenie o niekonstytucyjności art. 4 ustawy z 2019 r. mogłoby zatem prowadzić do wtórnej niekonstytucyjności,

gdyż - w następstwie wyroku Trybunału Konstytucyjnego - art. 11 § 2 pkt 1 k.wyb. stanowiłby podstawę utraty mandatu przez osoby, które uprzednio - z mocy przepisu szczególnego, którym jest art. 4 ustawy z 2019 r. - zachowały prawo wybieralności i z tego prawa skutecznie skorzystały. Byłoby to więc oddziaływanie wyroku Trybunału z mocą wsteczną na niekorzyść obywatela. Z przedstawionych wyżej powodów postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 i 4 uotpTK.

2. Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpił do postępowań przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie następujących wniosków:

VII.561.6.2022 z 4 października 2023 r. – stanowisko w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie wniosku o zbadanie zgodności z Konstytucją regulacji dotyczącej przynależności do izby adwokackiej lub izby radców prawnych na podstawie kryterium miejsca położenia siedziby zawodowej lub miejsca zamieszkania, do którego Rzecznik zgłosił udział 24 maja 2022 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o umorzenie postępowania w niniejszej sprawie na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK, z uwagi na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Rzecznik wskazał, że wniosek nie spełnia przesłanek z art. 47 ust. 2 pkt 3 i pkt 4 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, ponieważ nie określa problemu konstytucyjnego i zarzutu niekonstytucyjności, a także nie wskazuje argumentów lub dowodów na ich poparcie.

RPO podniósł ponadto kwestię niezrozumienia przez Wnioskodawcę szeroko cytowanego wyroku TK i jego uzasadnienia w sprawie o sygn. akt K 1/09. Wnioskodawca wskazuje bowiem, że ustawodawca zrezygnował z modelu pluralistycznego i postawił na model jednorodny obejmując cały kraj jednym samorządem zawodowym, co w samo w sobie, może istotnie utrudniać osiągnięcie konstytucyjnych zadań samorządu zawodowego. Rzecznik zaznaczył, że samo zauważenie słowa – pluralizm - w cytowanym orzeczeniu nie przesądza o niekonstytucyjności zaskarżonych przepisów. RPO podkreślił, że art. 17 ust. 1 Konstytucji w zakresie zaskarżonych przepisów ustawowych nie jest adekwatnym wzorcem kontroli, zaś regulacja ustawowa dotycząca tak samorządu radców prawnych, jak i samorządu adwokackiego nie została ukształtowana w sposób sprzeczny z konstytucyjnymi wymogami. Samorząd zawodowy jest uregulowany w odrębnym przepisie Konstytucji, aby nie utożsamiać jego roli z działaniem i funkcjonowaniem innego rodzaju samorządów, np. samorządu terytorialnego. Tym samym, w ocenie Rzecznika wskazane we wniosku wzorce kontroli w postaci art. 20 i 22 oraz z art. 65 ust. 1 w zw. z art. 58 ust.

1 i w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji należy uznać za nieadekwatne do sformułowanych zarzutów.

W związku z powyższym, zdaniem RPO wydanie przez TK wyroku w tej sprawie jest niedopuszczalne, a postępowanie podlega umorzeniu. Zaznaczył on jednak, że gdyby Trybunał nie przychylił się do jego stanowiska, to wnosi on o uznanie, że art. 38 u.p.a. oraz art. 49 ust. 1 i 3 u.r.p. w zakwestionowanym przez Wnioskodawcę zakresie nie są niezgodne z art. 17 ust. 1 Konstytucji oraz z art. 20 i 22 oraz z art. 65 ust. 1 w zw. z art. 58 ust. 1 i w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

VII.510.71.2023 z 12 października 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa o zbadanie zgodności z Konstytucją przepisu ustawy o Sądzie Najwyższym.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie z wniosku Krajowej Rady Sądownictwa zarejestrowanej pod sygn. K 14/23, wnosząc o: stwierdzenie, że art. 87 § 1 zd. 2 ustawy o Sądzie Najwyższym jest zgodny z art. 178 ust. 1, art. 183 ust. 1 i art. 2 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 7 Konstytucji; umorzenie postępowania w pozostałym zakresie z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku (art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK).

Rzecznik podkreślił, że wniosek Krajowej Rady Sądownictwa w istocie zmierza do wyeliminowania istotnej instytucji, jaką jest uchwała o mocy zasady prawnej. Instytucja ta występuje w Polsce od ponad 100 lat. Co prawda wniosek KRS ogranicza zakres zaskarżenia do zasad prawnych sformułowanych przez 7-osobowe składy SN, ale w praktyce stanowią one zdecydowaną większość spośród uchwał tego rodzaju. Tymczasem w ocenie RPO uchwały-zasady prawne podejmowane w 7-osobowych składach stanowią ważny i pożyteczny instrument, umożliwiający Sądowi Najwyższemu efektywne wywiązywanie się z konstytucyjnego zadania sprawowania nadzoru judykacyjnego nad orzecznictwem sądów powszechnych i wojskowych (zgodnie z wyrażoną w preambule do Konstytucji zasadą sprawności i rzetelności działania instytucji publicznych).

Uchwały-zasady prawne są wiążące dla sędziów Sądu Najwyższego, co w ocenie KRS narusza ich niezawisłość. Rzecznik nie podziela tego poglądu. Art. 178 ust. 1 Konstytucji RP formułuje zasadę niezawisłości sędziowskiej, wskazując, że sędziowie „podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom”. Uchwały-zasady prawne dokonują interpretacji przepisów Konstytucji, ustaw i innych aktów prawnych, więc jako takie jedynie doprecyzowują to, co już wynika z norm prawnych. Niewątpliwie uchwały-zasady prawne ograniczają swobodę interpretacyjną sędziów Sądu Najwyższego.

Ograniczenia swobody interpretacyjnej wynikające z ugruntowanego orzecznictwa nie są jednak same w sobie naruszeniem zasady niezawisłości.

RPO zwrócił także uwagę, że uchwały-zasady prawne wywierają bezpośredni wpływ na orzecznictwo SN (z mocy art. 87 § 1 zd. 2 ustawy o SN) oraz pośredni wpływ na orzecznictwo sądów powszechnych i wojskowych (mocą autorytetu SN). Pozbawienie Sądu Najwyższego kompetencji do wydawania uchwał wykładniczych o mocy zasad prawnych znacząco zwiększyłoby ryzyko rozbieżności w orzecznictwie wewnątrz samego Sądu Najwyższego, a w konsekwencji utrudniłoby mu przeciwdziałanie rozbieżnościom w orzecznictwie sądów powszechnych i wojskowych. Jeśli bowiem Sąd Najwyższy ma dbać o jednolitość i prawidłowość orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych, to przede wszystkim jego własne orzecznictwo powinno być jednolite i spójne.

W ocenie Rzecznika, uchwały wydawane na podstawie art. 87 § 1 zd. 2 ustawy o SN nie tylko nie naruszają, ale realizują zasady pochodne wynikające z zasady państwa prawnego. W literaturze przedmiotu słusznie wskazuje się, że uchwały SN niwelują „realne niebezpieczeństwo powstawania rozbieżności interpretacyjnych”, które wiążą się „z oczywistą szkodą dla bezpieczeństwa prawnego, a nawet dla samej zasady państwa prawnego”. Zasadnie podkreśla się, że „ich [uchwał] znaczenie wykracza poza realia konkretnych spraw, oddziałując na całe orzecznictwo i tworząc jednolitą, stabilną linię mającą istotne znaczenie z punktu widzenia standardów zasady państwa prawnego”.

VII.501.179.2023 z 13 listopada 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym z wniosku Prezydenta dotyczącego zbadania zgodności z Konstytucją przepisu ustawy o niektórych zawodach medycznych.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym wszczętym wnioskiem Prezydenta RP z dnia 4 października 2023 r. i przedstawił następujące stanowisko: art. 4 ust. 3 ustawy o niektórych zawodach medycznych w związku z art. 4 ust. 1 pkt 12 tej ustawy w zakresie, w jakim przewiduje, że Centralny Rejestr Osób Uprawnionych do Wykonywania Zawodu Medycznego jest jawny w odniesieniu do informacji o przyczynie utraty przez osobę wykonującą zawód medyczny uprawnienia do wykonywania tego zawodu, jest niezgodny z art. 47 Konstytucji oraz art. 51 ust. 2 Konstytucji w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Uzasadnienie stanowiska Rzecznik przedstawi w terminie późniejszym.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków, do których przystąpił Rzecznik Praw Obywatelskich:

VII.561.6.2022 z 24 maja 2022 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie wniosku grupy posłów dotyczącego zgodności z Konstytucją regulacji odnośnie przynależności do izby adwokackiej lub izby radców prawnych na podstawie kryterium miejsca położenia siedziby zawodowej lub miejsca zamieszkania.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 11 grudnia 2023 r., sygn. akt K 6/22).

Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż zgodnie z art. 56 ust. 1 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (dalej jako: u.o.t.p.TK), wszczęcie postępowania przed Trybunałem następuje na podstawie wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej uprawnionego podmiotu. Podmioty te zostały enumeratywnie wskazane w art. 191, art. 192, art. 193 oraz w art. 79 Konstytucji. W niniejszej sprawie wnioskodawcą była grupa posłów na Sejm IX kadencji (art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji). Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 listopada 2023 r. pierwsze posiedzenie wybranego 15 października 2023 r. Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zwołano na 13 listopada 2023 r. Zgodnie z art. 98 ust. 1 Konstytucji, stanowiącym, że kadencja Sejmu rozpoczyna się w dniu pierwszego posiedzenia Sejmu i trwa do dnia poprzedzającego dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji, 12 listopada 2023 r. zakończyła się IX kadencja Sejmu, skutkiem czego wygasły też mandaty posłów na ten Sejm. Stosownie do treści art. 59 ust. 1 pkt 5 u.o.t.p.TK, obligatoryjną przesłanką umorzenia przez Trybunał postępowania w niezakończonych sprawach wszczętych m.in. na podstawie wniosku grupy posłów jest zakończenie kadencji Sejmu. W związku z powyższym, postępowanie w niniejszej sprawie należało umorzyć w konsekwencji zaistnienia przewidzianych ustawą okoliczności. Mając na uwadze wskazane okoliczności, Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

III.7042.2.2023 z 8 lutego 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie wniosków Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego i Krajowej Rady Sądownictwa odnośnie zbadania zgodności z Konstytucją przepisów ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023.

Stanowisko częściowo uwzględnione (wyrok z 8 listopada 2023 r. sygn. akt K 1/23).

Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność art. 8 i art. 9 ustawy o budżecie na 2023 r. z art. 178 ust. 2 Konstytucji oraz niezgodność art. 7 ustawy o budżecie na 2023 r. z art. 195 ust. 2 Konstytucji. Ponadto postanowił umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie. TK

wskazał, że zaskarżone przepisy ustawy o budżecie na 2023 r. po raz kolejny „tymczasowo” modyfikują ustawowe zasady ustalania podstawy zasadniczych wynagrodzeń sędziowskich. Ponadto, w 2023 r. podstawa ta została ustalona w pełni w sposób kwotowy, co w żaden sposób nie nawiązuje do obowiązującego *lex generalis* mechanizmu wynagradzania. Z uwagi na szczególną formę ustawy o budżecie, która, tak jak ustawa budżetowa, obowiązuje jedynie przez rok budżetowy, nie należy przedmiotu kontroli rozpatrywać bez kontekstu rozwiązań w tym zakresie przyjętych w latach poprzednich. Przepisy ustaw o budżecie na lata 2021- 2023 (oraz rozwiązanie przyjęte w projekcie ustawy o budżecie na 2024 r.) w istocie stanowią specyficzne pod kątem zakresów temporalnych nowe zasady ustalania podstawy zasadniczych wynagrodzeń sędziowskich. Rozwiązania unormowane w przedmiocie kontroli, czyli art. 7, art. 8 i art. 9 ustawy o budżecie na 2023 r., nie tylko nie są spójne z rozwiązaniami *lex generalis* zawartymi w prawie o ustroju sądów powszechnych, ustawie o Sądzie Najwyższym oraz ustawie o statusie Sędziów TK, ale także nie są nawet spójne z analogicznymi przepisami ustawy o budżecie na 2021 r. i ustawy o budżecie na 2022 r. Oznacza to, że ustawodawca w tej materii kieruje się daleko posuniętą uznaniowością. Ta uznaniowość nie zapewnia sędziom konstytucyjnych gwarancji wysokości ich przyszłych dochodów oraz nie chroni ich przed potencjalnymi manipulacjami ze strony ustawodawcy. Wobec tego zasady wynagradzania sędziów uregulowane na mocy art. 7, art. 8 i art. 9 ustawy o budżecie na 2023 r. nie spełniają warunków brzegowych określonych w orzecznictwie TK. Na tej podstawie należy uznać, że art. 8 i art. 9 ustawy o budżecie na 2023 r. są niezgodne z art. 178 ust. 2 Konstytucji, a art. 7 ustawy o budżecie na 2023 r. jest niezgodny z art. 195 ust. 2 Konstytucji. Wobec powyższego zaś przeprowadzenie oceny merytorycznej w zakresie zgodności z pozostałymi wzorcami kontroli jest zbędne.

3. Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych:

II.510.795.2023 z 6 października 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej adwokata z urzędu.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w przedmiotowym postępowaniu i wniósł o stwierdzenie, że: § 4 ust. 1 w zw. z § 17 ust. 2 pkt. 2 oraz § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, w

brzmieniu obowiązującym od dnia 2 listopada 2016 r. są niezgodne z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 2 i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji.

Rzecznik wskazał, że w przedmiocie kosztów pomocy prawnej udzielanej przez adwokatów oraz radców prawnych z urzędu zapadło dotychczas pięć wyroków Trybunału Konstytucyjnego. Na podstawie dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego można uzasadnić wobec zaskarżonych, w ramach postępowania przed Trybunałem w przedmiocie niniejszej skargi konstytucyjnej, przepisów zarzut ich niezgodności z Konstytucją przez to, że wskazana w nich stawka dla adwokatów ustanowionych obrońcami z urzędu jest niższa od stawki w tych samych sprawach dla adwokatów ustanowionych obrońcami z wyboru. Istota zarzutu Skarżącej sprowadza się do wprowadzenia przez Ministra Sprawiedliwości na poziomie rozporządzenia wykonawczego do Prawa o adwokaturze - mimo braku ku temu podstaw w ustawie - regulacji dyskryminującej, w zakresie przysługującego im wynagrodzenia, adwokatów świadczących pomoc prawną z urzędu w stosunku do adwokatów, którzy reprezentują strony (uczestników postępowania) z wyboru.

RPO zauważył, iż adwokaci stanowią grupę podmiotów podobnych, posiadających - w zakresie prawa do wynagrodzenia - wspólną cechę istotną w rozumieniu art. 64 ust. 2 Konstytucji, a więc także w rozumieniu art. 32 ust. 1 Konstytucji. Całą tę grupę charakteryzuje to, że jedynym przedmiotem działalności palestry jest świadczenie profesjonalnej pomocy prawnej osobom fizycznym, osobom prawnym oraz innym podmiotom określonym w ustawie. Pomoc ta - co do zasady - świadczona jest w ramach wyboru: to adwokat i jego potencjalny klient ustalają warunki reprezentacji. Niemniej jednak adwokat w określonych sytuacjach zostać może zobowiązany przez państwo do świadczenia pomocy prawnej z urzędu wobec osób, które nie są w stanie ponieść kosztów pomocy prawnej. W obu przypadkach adwokat zobligowany jest do dochowania jak największej staranności w wykonywaniu swoich obowiązków i dbania o interesy klienta.

Koncentrując się na aspekcie równości w stanowieniu prawa, wskazać należy, że oznacza on nakaz kierowany do prawodawcy w procesie tworzenia norm prawnych generalnych i abstrakcyjnych dotyczący kształtowania w sposób jednakowy (podobny) sytuacji prawnej podmiotów, które uznaje się za podobne według kryteriów przyjętych przez prawodawcę. Równość w stanowieniu prawa oznacza zatem wyróżnianie poszczególnych klas (kategorii) podobnych podmiotów prawa w treści norm prawnych.

Należy zauważyć, że dopuszczalne jest zróżnicowanie sytuacji prawnej podmiotów podobnych, czyli odstępstwo od zasady równości. Odstępstwo takie nie musi oznaczać naruszenia art. 32 Konstytucji. W dotychczasowym orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, że zróżnicowanie

podmiotów podobnych jest dopuszczalne, jeżeli zostanie dokonane według kryterium, które spełnia następujące warunki: po pierwsze - musi ono mieć charakter relewantny, czyli musi pozostawać w bezpośrednim związku z celem i zasadniczą treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma, oraz ma służyć realizacji tego celu i treści; wprowadzone zróżnicowania muszą być racjonalnie uzasadnione; po drugie - musi mieć charakter proporcjonalny; waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie sytuacji adresatów normy, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku nierównego potraktowania podmiotów podobnych; po trzecie - musi pozostawać w związku z zasadami, wartościami i normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych.

Stosując wskazane kryteria do oceny konstytucyjności zróżnicowania wynagrodzenia adwokatów, stwierdzić należy, że nie sposób dostrzec żadnych wartości konstytucyjnych, którym miała służyć badana regulacja, a nadto, brak jakichkolwiek racjonalnych argumentów (nie tylko konstytucyjnych), które uzasadniałyby dyskryminujące traktowanie pełnomocników w zależności od tego, czy działają oni z wyboru, czy też zostali ustanowieni z urzędu. Odstępstwo od zasady równości, w tym również równej ochrony praw majątkowych, jest więc niedopuszczalne.

Kwestionowany w niniejszej sprawie przepis jest wyrazem tego, że normodawca - właśnie przez zastosowanie arbitralnego (i nie zawartego w delegacji ustawowej) kryterium - sprawił, że prawo do uzyskania przez adwokata, będącego pełnomocnikiem z urzędu, wynagrodzenia w pełnej wysokości zostało w istocie wyłączone. Rzecznik podkreślił, że ani z analizy art. 29 ust. 2 Prawo o adwokaturze, ani pozostałych przepisów tej ustawy, nie można na gruncie językowym ani celowościowym wyprowadzić podstawy dla Ministra Sprawiedliwości do zróżnicowania wynagrodzenia adwokatów w reżimie § 4 ust. 1 w zw. z § 17 ust. 2 pkt. 2 oraz § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. W tym przypadku zróżnicowanie w akcie podustawowym wysokości wynagrodzenia od tego, czy adwokat świadczył pomoc prawną jako pełnomocnik z wyboru czy z urzędu stanowi niedopuszczalną w demokratycznym państwie prawa samowolę legislacyjną, w sposób nieproporcjonalny ingerującą w uprawnienia pełnomocników z urzędu do uzyskania wynagrodzenia za ich pracę.

IX.517.1422.2023 z 6 października 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej na przewlekłość postępowania wykonawczego w sprawie przerwy w karze.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w przedmiotowym postępowaniu i wniósł o stwierdzenie, że: art. 2 ust. 1b ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, w zakresie, w jakim wyłącza możliwość złożenia skargi na przewlekłość postępowania w postępowaniu wykonawczym w przedmiocie udzielenia skazanemu przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Zdaniem Rzecznika, każdy obywatel, również ten pozbawiony wolności, uprawniony winien być do środka ochrony prawnej, który pozwalałby mu zapewnić sprawne działanie sądu w jego sprawie. Nie może ująć uwadze, że sprawność i efektywność są jednymi z podstawowych wartości sądowego stosowania prawa, jak też warunkami skuteczności prawa w ogóle. Nie ma również powodów, by osobom pozbawionym wolności odmawiać jednakowego traktowania przez władzę publiczną.

Możliwość wniesienia skargi na przewlekłość postępowania wykonawczego, a w znaczeniu niniejszej skargi – na przewlekłość postępowania w przedmiocie udzielenia przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności, wiąże się ściśle z określonym w art. 45 ust. 1 Konstytucji prawem do sądu.

RPO podkreślił także, że „prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki składa się przede wszystkim z dwóch uprawnień. Domagania się od sądu prowadzenia postępowania nie dłużej, niż tego wymaga wyjaśnienie okoliczności faktycznych i prawnych koniecznych do rozstrzygnięcia sprawy. Ponadto prawo to wymaga, by ustawodawca wprowadził takie instytucje prawne, które umożliwiają uczestnikom postępowania sięganie do efektywnych instrumentów proceduralnych przyspieszających postępowanie. Jednym z nich jest skarga na przewlekłość postępowania sądowego”.

Wobec powyższego, Rzecznik uznał, że dopiero ponowne ustawowe zagwarantowanie możliwości wniesienia skargi na przewlekłość postępowań rozpoznawanych w oparciu o przepisy Kodeksu karnego wykonawczego uczyni to prawo realnym, a nie iluzorycznym dla osób pozbawionych wolności.

II.511.682.2023 z 7 grudnia 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej zbadania zgodności z Konstytucją przepisów ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w przedmiotowym postępowaniu i wniósł o stwierdzenie, że: art. 17 ust. 15i w zw. z art. 17 ust.

15h w zw. z art. 17 ust. 15g pkt 2 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (dalej jako: „ustawa o CBA”) w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości wniesienia zażalenia przez inną niż Prokurator Generalny osobę, na postanowienie sądu w przedmiocie dopuszczenia do wykorzystania w postępowaniu karnym materiałów zawierających informacje, o których mowa w art. 178a i art. 180 § 3 k.p.k. albo informacje stanowiące tajemnice związane z wykonywaniem zawodu lub funkcji, o których mowa w art. 180 § 2 k.p.k. jest niezgodny z art. 45 ust. 1 oraz art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji.

W przekonaniu Rzecznika, zażalenie powinno przysługiwać nie tylko Prokuratorowi Generalnemu, ale również drugiej stronie tego postępowania incydentalnego, jak i również osobom objętym obowiązkiem zachowania tajemnicy zawodowej adwokata, radcy prawnego czy doradcy podatkowego, wobec których orzeczono o zwolnieniu ich z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej. Obywatel powinien mieć prawo do złożenia zażalenia na decyzje sądu w zakresie przeprowadzonych względem niego czynności operacyjnych, w szczególności zaś w zakresie dopuszczenia materiałów objętych tajemnicą adwokacką lub radcy prawnego. Z tym uprawnieniem wiąże się konieczność każdorazowego poinformowania obywatela o przeprowadzonych wobec niego czynnościach operacyjnych. Zgodnie bowiem z obecnie obowiązującym stanem prawnym, obywatel nie jest nawet informowany o zarządzanej wobec niego kontroli operacyjnej. Brak zapewnienia jednostce wyżej wskazanego uprawnienia do zaskarżenia wskazanego orzeczenia jest niezgodny z konstytucyjnymi standardami, w szczególności z prawem do zaskarżalności i zasadą dwuinstancyjności postępowania.

RPO podzielił stanowisko wyrażone w skardze konstytucyjnej powołując się m.in. na orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które przypisuje szczególne znaczenie dla ryzyka naruszenia tajemnicy adwokackiej, gdy naruszenie takie może mieć wpływ na prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości, a tajemnica adwokacka opiera się na relacji zaufania pomiędzy adwokatem a jego klientem.

Rzecznik podkreślił, że w przypadku tak głębokiej ingerencji w prawa i wolności obywatelskie, jak kontrola operacyjna, w ramach której dochodzi do uchylenia (zwolnienia) tajemnicy adwokackiej czy radcy prawnego, jednostka powinna mieć zagwarantowane skuteczne środki kontroli zasadności i legalności stosowanych przez służby czynności operacyjnych (w związku z naturą działań operacyjnych powinny przysługiwać jednostce *ex post*). Jest to tym bardziej usprawiedliwione, że czynności te prowadzone są niejawnie, co może przyczyniać się do arbitralnych działań służb. W relacji łączącej obywatela i służby, to obywatel jest na nieporównywalnie słabszej pozycji. Tymczasem ustawodawca w istocie rzeczy pozostawił jednostkę bez

skutecznych narzędzi, mogących zagwarantować mu ochronę konstytucyjnych praw i wolności. Brak środków zaskarżenia w prezentowanej sprawie powoduje, że przepisy, o których mowa w *petitum* niniejszego stanowiska RPO, są zatem niezgodne z art. 45 ust. 1, art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji.

IV.511.429.2023 z 15 grudnia 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej zbadania z Konstytucją przepisu Kodeksu postępowania cywilnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w przedmiotowym postępowaniu i wniósł o stwierdzenie, że: art. 182 § 1 pkt 1 ustawy - Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim nakazuje umorzenie postępowania po upływie trzech miesięcy liczonych od „daty postanowienia” rozumianego jako data jego wydania, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

W ocenie Rzecznika, w przedmiotowej skardze celowe jest wskazanie związku pomiędzy art. 45 ust 1 i art. 78 a art. 2 Konstytucji: w ten sposób akcentowane jest to, że prawo do sądu zostało naruszone w aspekcie sprawiedliwości proceduralnej (przywołanej przez Skarżącą na str. 5 pkt 3 uzasadnienia skargi), której urzeczywistnieniu służy m.in. prawo do zaskarżenia orzeczenia, przy czym prawo to również powinno być uregulowane z zachowaniem zasad sprawiedliwej procedury.

Rzecznik wskazał również na naruszenie art. 45 Konstytucji w dodatkowym aspekcie – zaskarżona norma nie tylko stoi na przeszkodzie do realizacji zasady sprawiedliwości proceduralnej, ale także może stanowić ograniczenie prawa do uzyskania wyroku sądowego.

W ocenie RPO, art. 182 § 1 pkt 1 kpc wprowadza mechanizm na tyle wadliwy, niespójny wewnątrznie i niekonsekwentny, że narusza on zasadę sprawiedliwości proceduralnej – poprzez stworzenie faktycznej bariery dla kontroli zażaleniowej. Bariera ta wynika, po pierwsze, z określenia w zaskarżonym przepisie początku biegu terminu jako daty wydania postanowienia oraz jednoczesne przyjęcie, że sam termin spoczywania sprawy bez biegu trwa trzy miesiące. Termin ten został na skutek kolejnych nowelizacji drastycznie skrócony – z trzech lat do trzech miesięcy – podczas gdy początek jego biegu jest stabilny. Początek biegu terminu dla możliwego pozostawiania sprawy bez biegu miał inne znaczenie wówczas, gdy sam termin wynosił trzy lata: w tym czasie mogły przetoczyć się wszystkie postępowania wpadkowe, związane z zawieszeniem postępowania, był to wystarczający okres dla wykonania zapewne każdego zarządzenia sądu. Jednak obecna konstrukcja art. 182 § 1 pkt 1 kpc prowadzi do powstania

pułapki proceduralnej, która może dotyczyć także strony należycie dbającej o swoje interesy.

Po drugie, nie sposób także pominąć kontekstu normatywnego, w jakim funkcjonuje art. 182 § 1 pkt 1 kpc, a zwłaszcza nowelizacji art. 357 kpc, wprowadzonej ustawą o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Obecnie strona odrębnie wnosi o doręczenie uzasadnienia postanowienia, i dopiero wówczas może uruchomić dewolutywną kontrolę zażaleniową. Szansa na to, że kontrola instancyjna zawieszenia postępowania zakończy się w ciągu trzech miesięcy od daty wydania postanowienia, nie jest bardzo prawdopodobna.

Po trzecie, trudno także abstrahować od realiów organizacyjnych polskiego sądownictwa, które powodują, że samo doręczenie orzeczenia trwa tygodniami – doręczenia elektroniczne, przewidziane przez art. 131¹ kpc, wciąż nie stały się standardem procesowym, zwłaszcza dla stron niereprezentowanych przez fachowego pełnomocnika. Z kolei czas pozostawiony stronie na działanie może być bardzo krótki. Zarządzenia sądu, których strona nie wykonała, mogą mieć różny charakter, wymagający przedłożenia dokumentacji czy ustalenia wielu informacji. Składanie wniosku o podjęcie postępowania pomimo niewykonania zarządzeń jest procesowo nieskuteczne: wniosek o podjęcie postępowania zawieszono na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 kpc może okazać się skuteczny dopiero, gdy ustanie przeszkoda do nadania biegu sprawie.

Rzecznik podkreślił jak istotne jest, aby przepisy regulujące umorzenie postępowania były skonstruowane w sposób racjonalny, dający stronie możliwość działania; nie powinny one stanowić dla niej pułapki, na skutek której wszystkie dokonane wcześniej czynności procesowe tracą skutki prawne. Wadliwa regulacja kodeksowa umorzenia postępowania może doprowadzić do utraty roszczeń w prawie materialnym, z pokrzywdzeniem strony należycie broniącej swoich interesów.

RPO stoi na stanowisku, że ustalając początek biegu terminu, po upływie którego umorzenie postępowania jest obligatoryjne, ustawodawca powinien wziąć pod uwagę wiele czynników: przede wszystkim długość samego terminu, ale także konieczność uzyskania informacji przez samą stronę o tym początku biegu terminu, oraz opisany powyżej kontekst normatywny i organizacyjny, w jakim działają polskie sądy. Inaczej niż Skarżąca, Rzecznik nie twierdzi, że jedynym konstytucyjnie dopuszczalnym określeniem początku biegu terminu z art. 182 § 1 pkt 1 kpc jest prawomocność postanowienia o zawieszeniu postępowania – ustawodawca może oznaczyć ten moment w inny sposób, po rozważeniu wszystkich istotnych okoliczności.

II.511.719.2023 z 21 grudnia 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej zbadania zgodności z Konstytucją przepisu Kodeksu postępowania karnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w przedmiotowym postępowaniu i wniósł o stwierdzenie, że: art. 547 § 1 *in fine* ustawy - Kodeks postępowania karnego (dalej jako: „k.p.k.”) w zakresie, w jakim nie przewiduje zażalenia na postanowienie oddalające wniosek o wznowienie postępowania lub pozostawiające je bez rozpoznania, wydane przez sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy jest niezgodny z art. 78 w zw. z art. 45 w zw. z art. 32 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz z art. 176 ust. 1 w zw. z art. 45 w zw. z art. 32 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Rzecznik zgodził się ze Skarżącym, że zaskarżony przepis narusza zasady poprawnej legislacji, gdyż ograniczonemu kręgowi podmiotów gwarantuje on ochronę praw i wolności przewidzianych w Konstytucji, zaś innych takiej możliwości pozbawia. Zaskarżony przepis niewątpliwie w sposób nieuzasadniony miarkuje położenie prawne podmiotów w zależności od tego przed jakim sądem stają. Tym samym sąd dokonuje nieuzasadnionego rozróżnienia. Z jednej strony widzi konieczność kontroli odwoławczej takiego rozstrzygnięcia. Z drugiej strony w sytuacji wydania rozstrzygnięcia przez sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy te same przesłanki, które przemawiały za kontrolą odwoławczą, nie mają zastosowania. Budzi to zastrzeżenia i wątpliwości, czy rzeczywiście sam fakt, że wniosek oddala sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy niweczy przyczyny, które legły za takim ukształtowaniem instytucji, która przewiduje konieczność kontroli instancyjnej, w sytuacji wydania postanowienia przez sąd rejonowy lub sąd okręgowy.

RPO przyznał też rację Skarżącemu podkreślając, że prawo do zaskarżenia i instancyjność wzmacniają prawo do sądu, ponieważ gwarantują kontrolę przebiegu i rezultatu postępowania sądowego, zdają się jednak sytuować na zewnątrz tego prawa i nie stanowią jego elementu. Zaskarżony przepis art. 547 § 1 *in fine* k.p.k. narusza konstytucyjne prawo do sądu i sprawiedliwego osądzenia sprawy, jak również prawo zaskarżenia orzeczeń i decyzji, co przejawia się w tym, iż wyłączając możliwość wniesienia środka odwoławczego od orzeczenia wydanego przez sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy, nie daje gwarancji sprawiedliwego, a przy tym prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy i prowadzi do tego, że orzeczenie wydane przez którykolwiek z tych sądów jest rozstrzygnięciem ostatecznym, wyłączonym spod kontroli merytorycznej.

Szczególnych okoliczności, które usprawiedliwiłyby ograniczenia konstytucyjnych praw, nie sposób wykazać w wypadku, gdy strona nie ma możliwości odwołania się od merytorycznego orzeczenia sądu apelacyjnego,

co ważne orzekającego w tym przypadku jako sąd pierwszej instancji, w przedmiocie oddalenia wniosku o wznowienie postępowania

Rzecznik zgodził się ze Skarżącym, że rozwiązanie przyjęte w art. 547 § 1 k.p.k. narusza konstytucyjną zasadę równości określoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji, albowiem właściwość sądu, jako jedyna przesłanka, która determinuje ograniczenie prawa stron do równego traktowania przez ustawodawcę w zakresie prawa do zaskarżenia orzeczeń sądu I instancji, nie spełnia kryteriów uzasadniających takie ograniczenie i ma charakter arbitralny. Jednocześnie przepis art. 547 § 1 k.p.k. in fine jest niezgodny z art. 31 ust. 3 Konstytucji i wyrażoną w nim zasadą proporcjonalności.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg konstytucyjnych, do których przystąpił Rzecznik Praw Obywatelskich:

IV.7000.299.2018 z 16 grudnia 2019 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej w swej treści służebności przesyłu.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 17 października 2023 r., sygn. akt SK 77/19).

Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż skarga konstytucyjna inicjująca postępowanie w niniejszej sprawie nie spełniała wymogów warunkujących jej merytoryczne rozpoznanie, co pociągnęło za sobą konieczność umorzenia postępowania w całości na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p. ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. Trybunał nie przychylił się do stanowiska Rzecznika, że istnieje konieczność wydania wyroku merytorycznie rozstrzygającego kwestie zgodności z Konstytucją instytucji służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. TK uznał, że podstawą normatywną wyroków zapadłych w sprawie skarżącego nie była norma odtworzona z zakwestionowanych przez niego przepisów prawnych. Jednocześnie przedstawione zarzuty nie zostały uzasadnione lub nie zostały uzasadnione w sposób wystarczający, a wzorców kontroli będących zasadami konstytucyjnymi nie powiązano odpowiednio z przepisami konstytucyjnymi chroniącymi prawa lub wolności jednostki.

IV.7000.299.2018 z 20 grudnia 2019 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej w swej treści służebności przesyłu.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 18 października 2023 r., sygn. akt SK 86/19).

Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż skarga konstytucyjna inicjująca postępowanie w niniejszej sprawie nie spełniała wymogów warunkujących jej merytoryczne rozpoznanie, co pociągnęło za sobą konieczność umorzenia postępowania w całości na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. Trybunał podkreślił, że skarżący nie podnoszą zarzutów niezgodności z Konstytucją bezpośrednio wobec treści przepisów kodeksu, lecz w stosunku do unormowania wyinterpretowanego z tych przepisów w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym możliwe było - jeszcze przed uregulowaniem w kodeksie instytucji służebności przesyłu, tj. przed 3 sierpnia 2008 r. - zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. Umarzając postępowanie w zakresie badania zgodności regulacji kodeksu z Konstytucją, Trybunał wziął pod uwagę wady formalne wniesionej skargi, uniemożliwiające jej merytoryczne rozpoznanie. Przedstawione zarzuty nie zostały jednak uzasadnione albo uzasadniono je pobieżnie i chaotycznie. Co więcej, zarzuty naruszenia zasad konstytucyjnych wyrażonych w art. 2 i art. 21 ust. 1 Konstytucji nie zostały powiązane odpowiednio z właściwymi postanowieniami konstytucyjnymi chroniącymi prawa i wolności jednostki. Umarzając postępowanie w zakresie badania zgodności regulacji ustawy o wywłaszczaniu nieruchomości z Konstytucją, TK ponadto wziął pod uwagę inne mankamenty wniesionej skargi konstytucyjnej, uniemożliwiające jej merytoryczne rozpoznanie. Po pierwsze, należało przede wszystkim zauważyć, że art. 35 ust. 1 i 2 u.z.t.w.n. wraz z całą ustawą o wywłaszczaniu nieruchomości został uchylony 1 sierpnia 1985 r. przez art. 89 pkt 3 ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości. Po drugie, Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę na pozostałe wady formalne skargi konstytucyjnej w zakresie dotyczącym ustawy o wywłaszczaniu nieruchomości. Przykładowo, w wypadku wzorców kontroli związanych z ochroną praw i wolności jednostki skarżący nie wywiązał się z obowiązku uzasadnienia zarzutów ich naruszenia, zaś w zakresie dotyczącym art. 64 ust. 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji ograniczył się w zasadzie do przedstawienia ich treści oraz konstatacji, że art. 35 ust. 1 i 2 u.z.t.w.n. nie spełnia określonych w nich wymagań.

VII.613.3.2021 z 9 marca 2021 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej niezgodności z Konstytucją przepisów wprowadzających całkowity zakaz zgromadzeń.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 19 października 2023 r., sygn. akt SK 4/21).

Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż stan faktyczny sprawy oraz treść skargi konstytucyjnej nie wskazują na to, aby wydanie wyroku przez Trybunał,

nawet wyroku korzystnego dla skarżącego, mogło mieć jakikolwiek wpływ na ochronę konstytucyjnych wolności i praw skarżącego. Ze względu na upływ czasu, nie jest możliwe przywrócenie prawa skarżącego do zorganizowania zgromadzenia 10 maja 2020 r., w czasie trwania stanu epidemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2. Natomiast w obecnym stanie prawnym skarżący może organizować zgromadzenie na obowiązujących zasadach, ponieważ nie występują już ograniczenia związane ze stanem epidemii. Konkludując, Trybunał uznał, że analizowana skarga konstytucyjna nie odpowiadała wymogom wynikającym zarówno z art. 79 ust. 1 Konstytucji, jak i z ustawowych przepisów regulujących postępowanie w sprawie hierarchicznej kontroli norm i w związku z tym zachodzą przesłanki umorzenia postępowania na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 i 4 u.o.t.p.TK.

IX.517.1412.2021 z 25 sierpnia 2021 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej zbadania zgodności z Konstytucją przepisu ustawy skargowej.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 6 grudnia 2023 r., sygn. akt SK 31/21).

Trybunał Konstytucyjny wskazał, że dopuszczalność skargi konstytucyjnej uzależniona jest m.in. od spełnienia przesłanek, które zostały wymienione w art. 53 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed TK. Trybunał podkreślił, że prawidłowe uzasadnienie zarzutów wymaga nie tylko wskazania przepisu Konstytucji mającego stanowić wzorzec kontroli, ale także powołania przekonujących argumentów wskazujących na niezgodność treści przepisu kwestionowanego z treścią normy wyrażonej w przepisie konstytucyjnym. Zakłada to istnienie relacji łączącej treść tych przepisów. W niniejszej sprawie, zdaniem TK, przesłanka odpowiedniego uzasadnienia zarzutów została potraktowana powierzchownie i instrumentalnie. Skarżący wskazał, jakie prawa konstytucyjne wynikają z art. 45 ust. 1 Konstytucji, przedstawił relacje, jakie zachodzą między art. 77 ust. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz ogólnie wskazał, że elementy prawa do sądu, takie jak prawo dostępu do sądu, prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej i prawo do wyroku sądowego, zostały naruszone, co w konsekwencji doprowadziło do zamknięcia drogi sądowej, a zatem naruszenia art. 77 ust. 2 Konstytucji. Skarżący nie wykazał jednak, że jest podmiotem konkretnego konstytucyjnego prawa, ani nie uprawdopodobnił, że ta wolność lub to prawo zostały faktycznie naruszone, a naruszenie to wynika z treści kwestionowanego przepisu, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej ostatecznie ukształtował jego sytuację prawną. W związku z powyższym Trybunał postanowił umorzyć postępowanie.

IV.511.188.2022 z 27 kwietnia 2022 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej zbadania zgodności przepisu tarczy antycovidowej z Konstytucją.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 17 października 2023 r., sygn. akt SK 27/22).

Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż skarga konstytucyjna inicjująca postępowanie w niniejszej sprawie nie spełniała wymogów warunkujących jej merytoryczne rozpoznanie, co pociągnęło za sobą konieczność umorzenia postępowania w całości na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p. ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. Skarżąca w niniejszej sprawie jednoznacznie określiła przedmiot kontroli i precyzyjnie sformułowała problem konstytucyjny, odnosząc go do zaskarżonego przepisu. Nie wykazała jednak, że przepis ten był podstawą ostatecznego orzeczenia w sprawie, w związku z którą sformułowała skargę, i to stało się przeszkodą do jej merytorycznego rozpoznania.

V.511.746.2022 z 19 lipca 2022 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej zbadania zgodności z Konstytucją art. 401 (1) k.p.c., w zakresie w jakim nie przewiduje możliwości wznowienia postępowania na podstawie wyroku TSUE.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 14 grudnia 2023 r., sygn. akt SK 46/22).

Trybunał Konstytucyjny postanowił umorzyć postępowanie. TK zauważył, iż Skarżący wskazał w skardze konstytucyjnej zarzut pominięcia ustawodawczego. Następnie w piśmie uzupełniającym braki formalne skargi doprecyzował treść, przedstawiając jako swój zarzut zaniechanie legislacyjne. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wyróżnia się pominięcie oraz zaniechanie prawodawcze (ustawodawcze). Trybunał konsekwentnie przyjmuje, że nie ma kognicji do orzekania o zaniechaniach prawodawczych, ma natomiast kompetencję w zakresie orzekania o tzw. pominięciach. Nawet gdyby TK zastosował wobec żądania skarżącego regułę falsa demonstratio non nocet i uznał, że mimo wszystko w skardze zażądano orzeczenia nie zaniechania, a pominięcia prawodawczego, podlegającego kognicji Trybunału, zarzuty stawiane przedmiotowi kontroli nie spełniają przesłanek pominięcia. Ponadto, zdaniem TK nie można uznać, aby oceniany przedmiot kontroli był efektem przypadku, regulacją nieprzemysłaną i niezamierzoną. W istocie jest jednoznaczna legislacyjną realizacją nakazu regulacji wynikającego z art. 190 ust. 4 Konstytucji. W sprawie nie zachodzi także przesłanka tożsamości jakościowej materii

uregulowanej oraz nieuregulowanej. Pozycji ustrojowej, funkcji oraz orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego nie sposób porównywać ze statusem, rolą oraz orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Biorąc powyższe pod uwagę, wydanie wyroku w sprawie było niedopuszczalne, dlatego postępowanie należało umorzyć (art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK).

4. Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniach przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie pytań prawnych:

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie pytań prawnych, do których przystąpił Rzecznik Praw Obywatelskich:

III.7060.417.2022 z 1 sierpnia 2022 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie pytania prawnego Sądu Okręgowego dotyczącego zbadania zgodności z Konstytucją przepisów ustawy emerytalnej oraz ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw.

Stanowisko częściowo uwzględnione (wyrok z 15 listopada 2023 r., sygn. akt P 7/22).

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 17 ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 25a ust. 2 pkt 2 i ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim pomija emerytury przyznane na wniosek zgłoszony przed 1 czerwca 2021, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji. Jednocześnie TK umorzył postępowanie w pozostałym zakresie. Trybunał wskazał, że przyjęty mechanizm waloryzacji składek pozostaje w pewnej niezgodzie z literalnym brzmieniem art. 25 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który stanowi o błędnej podstawie obliczenia emerytury, jako o kwocie składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji składek zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Waloryzacji powinna podlegać kwota składek za wszystkie miesiące poprzedzające miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Trybunał podkreślił, że kształtując system ubezpieczeń społecznych, ustawodawca ma obowiązek utrzymania odpowiedniego poziomu świadczeń, co wiąże się bezpośrednio z koniecznością istnienia mechanizmu ich waloryzacji. Z tego względu, określając zakres i formy zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego, ustawodawca nie może zaniechać wprowadzenia odpowiedniej metody utrzymywania ich realnej wartości. TK w związku z tym zaznaczył, że prawo do waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych

stanowi jeden z istotnych elementów konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego.

V.510.183.2022 z 18 października 2022 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie pytania prawnego Sądu Rejonowego odnośnie zbadania zgodności z Konstytucją przepisu Kodeksu postępowania cywilnego.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 14 listopada 2023 r. sygn. akt P 10/22).

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zakwestionowany w pytaniu prawnym art. 458³ § 3 k.p.c. - jako przepis formalnie uchylony, którego dalsze stosowanie jest wykluczone na podstawie miarodajnej normy międzyczasowej - utracił moc obowiązującą w rozumieniu art. 59 ust. 1 pkt 4 u.o.t.p.TK. Z powyższego wynika, że w niniejszej sprawie ziszczyły się przesłanki niedopuszczalności wydania wyroku. Trybunał nie znalazł podstaw prawnych do podjęcia działania, na które wskazał pytający sąd, ponieważ art. 59 ust. 1 pkt 2 i 4, a także art. 59 ust. 3 u.o.t.p.TK są przepisami obowiązującymi, a odmowa ich stosowania w takiej sytuacji mogłaby wynikać z orzeczenia o ich niekonstytucyjności. Trybunał podkreślił także, iż merytoryczne rozstrzygnięcie niniejszej sprawy wiązałoby się z naruszeniem przez Trybunał innych przepisów, w tym przede wszystkim Konstytucji, z których wynika po pierwsze, zasada działania przez Trybunał tylko na wniosek legitymowanego podmiotu, a po drugie, konkretny, a nie abstrakcyjny charakter kontroli konstytucyjności zainicjowanej na podstawie pytania prawnego.

VII. Wystąpienia legislacyjne

VIII. Opinie i stanowiska

IX. Udział Rzecznika w postępowaniach przed sądami międzynarodowymi

XI.543.198.2023 z 11 października 2023 r. - przedstawienie opinii przyjaciela sądu w skardze M. M. i inni przeciwko Polsce, skierowanej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Od sierpnia 2021 r. przez Białoruś przybywa do Polski wielu migrantów, m.in. w poszukiwaniu ochrony międzynarodowej. Granicę przekraczali w miejscach do tego nieprzeznaczonych, w warunkach zagrażających życiu. Byli często zmuszani do przekraczania granicy przez białoruskie służby graniczne. Polska Straż Graniczna zwracała ich na Białoruś, a następnie białoruscy funkcjonariusze zmuszali ich do powrotu na polską stronę. Mimo, że na granicy zbudowano mur uniemożliwiający wjazd nielegalnych migrantów, wciąż wiele osób przedostaje się na terytorium Polski, a następnie jest zwracane na terytorium Białorusi lub umieszczane w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców.

Rzecznik Praw Obywatelskich był jedynym - poza organami władzy publicznej - podmiotem uprawnionym do bezterminowego przebywania na terenie stanu wyjątkowego oraz monitorowania działań podejmowanych przez Straż Graniczną wobec cudzoziemców. Obecność przedstawicieli Rzecznika na terenie stanu wyjątkowego była konieczna dla zmniejszenia ryzyka bezpośredniego naruszenia. Zdaniem RPO postępowanie i rozstrzygnięcie w niniejszych sprawach może mieć istotne znaczenie dla ochrony praw migrantów w podobnych przypadkach.

W sprawie tej Rzecznik Praw Obywatelskich postanowił przedstawić swoją opinię *amicus curiae*.

X. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika

VII.501.2.2018 z 22 lutego 2018 r. - wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie funkcjonowania publicznego Rejestru Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym i skutków wprowadzenia tej instytucji do polskiego porządku prawnego.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w piśmie z 24 listopada 2023 r. podzielił stanowisko Rzecznika, że ewentualna wtórna wiktylizacja osób pokrzywdzonych przestępstwem jest zjawiskiem niepożądanym. Nie można jednak się zgodzić z twierdzeniem, że jego wyeliminowanie wymaga zmian w ustawie o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (dalej: „ustawa z dnia 13 maja 2016 r.”). W ww. ustawie interesy osób pokrzywdzonych przestępstwem zostały zabezpieczone we właściwym zakresie i nie zachodzi potrzeba zmian legislacyjnych. Kolejny problem poruszony przez Rzecznika dotyczy „braku rozwiązań chroniących prawa osób najbliższych osobom umieszczonym w publicznym rejestrze sprawców przestępstw na tle seksualnym, którymi niejednokrotnie również są dzieci”. Sekretarz Stanu stwierdził, że wskazane rozwiązania legislacyjne nie są wynikiem przeoczenia, ale świadomą decyzją ustawodawcy. Właśnie poprzez dostępność szeregu danych osobowych rejestr publiczny ma pełnić funkcję zabezpieczającą, poprzez umożliwienie pełnej identyfikacji osoby sprawcy objętej rejestrem. Wyłączenie danych sprawcy w każdym przypadku, gdy istnieje zagrożenie negatywnym odbiorem społecznym dla skazanego i jego rodziny, prowadziłoby do paraliżu funkcjonowania tego rejestru.

KMP.571.1.2023 z 18 lutego 2023 r. - wystąpienie do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w sprawie dostępu przedstawicieli KMPT do dokumentacji medycznej osadzonych.

Zastępca Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w piśmie z 7 grudnia 2023 r. poinformował, że zgodnie z przeprowadzoną analizą przyjęto, iż w przypadku rozpoczęcia działań na zasadzie art. 9 pkt 1 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, a więc na wniosek osoby pozbawionej wolności, osoba ta w sposób dorozumiany wyraża zgodę na dostęp do wszelkiej dokumentacji jej dotyczącej, a więc również do dokumentacji dotyczącej jej stanu zdrowia. W omawianej sytuacji dostęp do omawianej dokumentacji powinien zostać udzielony pracownikom Biura RPO niezwłocznie. W przypadkach natomiast, gdy pracownicy Biura RPO podejmują czynności w jednostce penitencjarnej na podstawie wynikającej z art. 9 pkt 3 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, a więc z inicjatywy własnej Rzecznika, administracja zakładu karnego udzielenie im dostępu do dokumentacji medycznej osoby pozbawionej wolności uzależnić powinna od

uprzedniego wyrażenia przez tę osobę stosownej zgody. działając wprost w oparciu o przepisy ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Należy podkreślić, iż zgodnie z art. 14 ust. 1 i 2 tej ustawy osoby wykonujące zawód medyczny są obowiązane zachować w tajemnicy informacje związane z pacjentem, w szczególności z jego stanem zdrowia, chyba że pacjent lub jego przedstawiciel ustawowy wyraża zgodę na ujawnienie tajemnicy.

II.511.437.2019 z 19 marca 2023 r. - wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie braku regulacji dostępu do akt osób zatrzymanych, które nie uzyskały statusu strony postępowania przygotowawczego.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w piśmie z 24 listopada 2023 r. poinformował, iż w ocenie resortu obowiązujące rozwiązania w zakresie dostępu do akt postępowania przygotowawczego i akt sprawy sądowej dla osób niebędących stroną postępowania, w tym zatrzymanego, są wystarczające i jako takie nie wymagają interwencji legislacyjnej.

II.510.735.2021 z 20 marca 2023 r. - wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie potrzeby usunięcia z porządku prawnego art. 15zsr1 uCovid.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w piśmie z 10 listopada 2023 r. poinformował, że w dniu 7 lipca 2023 r. uchwalona została ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw. Art. 28 wskazanej ustawy ma następujące brzmienie: „W ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych wprowadza się następujące zmiany: traci moc art. 15zsr¹; uchyla się art. 15zsr¹ i art. 15 zsr²; uchyla się art. 15zsr⁹.” Stosownie do art. 40 ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw opisana zmiana, stwierdzająca utratę mocy obowiązującego art. 15zsr¹ ustawy covidowej, wejdzie w życie 1 października 2023 r. Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że postulat Rzecznika został zrealizowany.

VII.602.6.2023 z 12 kwietnia 2023 r. - wystąpienie do Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej w sprawie ograniczenia czasowego liczenia głosów w obwodach zagranicznych.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej w piśmie z 23 października 2023 r. stwierdził, że wniosek Rzecznika stał się bezprzedmiotowy, gdyż tak jak Komisja przewidywała, wszystkie obwodowe komisje wyborcze ustaliły wyniki głosowania w terminie wynikającym z art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego. Jednocześnie podkreślił, że zasady dotyczącego odpowiedniego stosowania m.in. art. 230 § 2 Kodeksu wyborczego (i jego wcześniejszego odpowiednika) w referendum ogólnokrajowym obowiązują od 20 lat, tj. od czasu uchwalenia ustawy o referendum ogólnokrajowym. Nie istniało zatem żadne uzasadnienie, by w referendum zarządzonym na dzień 15 października 2023 r. całkowicie zmienić to i wprowadzić odmienną zasadę. Trzeba w tym miejscu szczególnie ponownie podkreślić, że stanowisko takie przyjęły trzy różne składy Państwowej Komisji Wyborczej, wykonujące swoje obowiązki w 2003 r., 2015 r. i 2023 r.

WZF.7043.62.2023 z 5 maja 2023 r. - wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej dotyczącej postępowań dyscyplinarnych w Policji.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 2 października 2023 r. wyjaśnił, że świadczenie motywacyjne, o którym mowa w art. 120a ustawy o Policji, ma na celu zatrzymanie jak najdłużej w służbie doświadczonych funkcjonariuszy posiadających wysługę co najmniej 25 lat poprzez wdrożenie odpowiednich rozwiązań finansowych. Ze względu na motywacyjny charakter tego świadczenia przyjęto, że nie będzie ono wypłacane, nie tylko za okres nieświadczenia przez funkcjonariusza służby z innych przyczyn niż korzystanie z urlopu wypoczynkowego lub dodatkowego oraz czasu wolnego udzielonego w zamian za czas służby przekraczający normę, ale również w sytuacji zmaterializowania się wobec niego jednej z przesłanek negatywnych do jego przyznania, a w przypadku ich wystąpienia w okresie wypłacania policjantowi tego świadczenia, nastąpi stwierdzenie ustania prawa do jego wypłaty. W tym kontekście zaznaczenia wymaga, że policjant, wobec którego zostało zainicjowane postępowanie dyscyplinarne znajduje się w kręgu podejrzeń o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego, o którym mowa w art. 132 ust. 1 ustawy. Odmowa przyznania świadczenia motywacyjnego albo stwierdzenie utraty prawa do jego wypłaty, przez okres trwania tego postępowania, jawi się zatem jako instrument prawny chroniący interes służby. Przyznanie świadczenia motywacyjnego musi spełniać swoją rolę w kontekście pewnego rodzaju wyróżnienia dla policjanta z odpowiednim stażem służby, a nie stanowić świadczenia przysługującego wyłącznie z tytułu osiągnięcia określonego stażu służby. Jednocześnie Sekretarz Stanu zapewnił, że kwestie związane z

przysługującym funkcjonariuszom świadczeniem motywacyjnym będą monitorowane i oceniane pod kątem konieczności dokonania ewentualnych zmian legislacyjnych.

WZF.7043.140.2023 z 11 maja 2023 r. - wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie zasad naliczania wysokości świadczenia emerytalnego po przywróceniu funkcjonariusza do służby w Policji.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 9 listopada 2023 r. wyjaśnił, że przywrócenie do służby stanowi szczególnego rodzaju instrument prawny umożliwiający wznowienie stosunku służbowego funkcjonariusza. Następuje to z mocy prawa, z chwilą zmaterializowania się którejkolwiek z przesłanek określonych w art. 42 ust. 1 lub ust. 7 ustawy o Policji. Przywrócenie policjanta do służby nie wymaga żadnej aktywności ze strony przywróconego funkcjonariusza i nie zależy ani od jego woli, ani też od działania organów Policji. Przywrócenie do służby stanowi zatem wyłom od przyjętej reguły, zgodnie z którą powstanie (zainicjowanie) stosunku służbowego zależne jest od woli zainteresowanego, który dobrowolnie zgłasza gotowość pełnienia służby. Wznowienie stosunku służbowego przez przywrócenie do służby, z uwagi na swój ekstraordynaryjny charakter, wymaga niejako następczego potwierdzenia przez przywróconego policjanta gotowości pełnienia służby. Zgłoszenie gotowości do służby w ustawowym terminie jest warunkiem zbadania przez organ Policji, czy funkcjonariusz jest zdolny do jej pełnienia. Pozytywna weryfikacja przymiotów przywróconego do służby policjanta obliguje do mianowania go na stanowisko służbowe równorzędne z tym, które zajmował przed zwolnieniem ze służby. Rozkaz personalny – decyzja administracyjna o mianowaniu policjanta na stanowisko służbowe – określa nie tylko aktualne stanowisko służbowe funkcjonariusza (równorzędne do tego, które zajmował on przed zwolnieniem ze służby), ale również poszczególne, aktualne na dzień wydania tej decyzji, składniki uposażenia funkcjonariusza, należne na tym stanowisku. Z kolei brak gotowości niezwłocznego podjęcia służby przez przywróconego do służby policjanta, o której mowa w art. 42 ust. 2 ustawy, rodzi obowiązek niezwłocznego rozwiązania z nim stosunku służbowego, bez uprzedniego mianowania go na stanowisko służbowe. Automatyczne mianowanie policjanta na określone stanowisko służbowe po przywróceniu do służby tylko po to, by uprzednio posiadane przez niego parametry finansowe zostały uaktualnione nie znajduje oparcia w pozostałych przepisach pragmatyki służbowej.

II.510.247.2023 z 24 maja 2023 r. - wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ewidencji punktów karnych dla kierujących pojazdami.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 3 października 2023 r. poinformował, iż w ocenie MSWiA rozwiązania przyjęte w rozporządzeniu wprost przyczyniają się do realizacji celów i założeń ustawodawcy, o których mowa w ustawie o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustawy. Są one ukierunkowane na istotne wzmocnienie oddziaływania prewencyjnego (odstraszającego) wobec kierujących pojazdami mechanicznymi, powodujących wysoki stopień ryzyka i zagrożenia w ruchu drogowym, szczególnie dla życia i zdrowia „słabszych współużytkowników drogi”. Konsekwencje poważnego naruszenia zasad ruchu drogowego obejmują m.in. surowszą odpowiedzialność karną oraz dolegliwość administracyjną, polegającą na szybszym trybie kierowania na egzamin kontrolny w wojewódzkim ośrodku ruchu drogowego (WORD). Zobiektywizowane dane jednoznacznie wskazują, że przyjęta przez prawodawcę interwencja legislacyjna zaczęła przynosić konkretne i wymierne efekty. W opinii MSWiA, zasada sumowania punktów (bez określania górnego limitu) niewątpliwie przyczyniła się do skutecznego dyscyplinowania kierujących pojazdami mechanicznymi, wdrażając ich do poszanowania zasad wynikających z prawa o ruchu drogowym. Tym samym, zaproponowany przez Rzecznika wąski i wybiórczy charakter zmian legislacyjnych należy oceniać jako nieuzasadniony z punktu widzenia potrzeby zapewnienia optymalnego poziomu ochrony życia i zdrowia wszystkich uczestników ruchu drogowego. Ponadto Sekretarz Stanu wyjaśnił, w nawiązaniu do charakteru zmian zaproponowanych przez RPO, że ustawodawca dokonał już odpowiedniej korekty w systemie ewidencjonowania punktów. Ustawą o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw zmieniono bowiem art. 17 ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw.

WZF.7043.191.2023 z 15 czerwca 2023 r. – wystąpienie do Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w sprawie nierównego traktowania funkcjonariuszy poszczególnych służb mundurowych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 9 października 2023 r. wyjaśnił, iż w trakcie prac legislacyjnych nad ustawą o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw, w odniesieniu do funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej i Służby Ochrony Państwa wyłączono możliwość skorzystania z prawa do czasu wolnego od służby z powodu działania siły wyższej w pilnych sprawach rodzinnych spowodowanych chorobą lub wypadkiem.

Analogiczna sytuacja dotyczy funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej (PSP). Zgodnie ze stanowiskiem Komendy Głównej PSP, w aktualnym stanie prawnym istnieją regulacje przyznające strażakom urlop okolicznościowy na załatwienie ważnych spraw osobistych albo w innych przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, w wymiarze nieprzekraczającym 5 dni kalendarzowych. Funkcjonariuszom za taki urlop przysługuje prawo do uposażenia w pełnej wysokości, zatem w przedmiotowym kontekście takie rozwiązanie jest korzystniejsze z ich punktu widzenia. Wprowadzenie do pragmatyki służbowej zwolnienia od zajęć służbowych z powodu działania siły wyższej oznaczałoby, że przełożony strażaka byłby zobowiązany udzielić takiego zwolnienia na jego żądanie zgłoszone w dniu korzystania z takiego zwolnienia. Biorąc powyższe pod uwagę, należy zważyć na konieczność zapewnienia ciągłości służby uwarunkowanej charakterem pracy strażaka. Istotą stosunku służbowego strażaka PSP jest jego wyjątkowa dyspozycyjność, na którą nie mogą niekorzystnie wpływać rozwiązania innych ustaw. W związku z powyższym, obecnie obowiązujące brzmienie przepisu art. 71c ustawy o Państwowej Straży Pożarnej należy uznać za wystarczające rozwiązanie, które w żaden sposób nie koliduje z koniecznością zapewnienia ciągłości służby i realizacji ustawowych zadań PSP.

III.7065.119.2023 z 14 czerwca 2023 r. - wystąpienie do Pełnomocnika Rządu do spraw uchodźców wojennych z Ukrainy w sprawie sytuacji osób starszych z Ukrainy, które znalazły w Polsce schronienie w związku z działaniami wojennymi.

Pełnomocnik Rządu do spraw uchodźców wojennych z Ukrainy z 27 października 2023 r. poinformował, że wprowadzono wiele rozwiązań prawnych, pozwalających możliwie w najbardziej komplementarny sposób odpowiedzieć na pilne potrzeby osób uciekających przed wojną. 12 marca 2022 r. weszła w życie ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, która zapewniła doraźną podstawę do legalnego pobytu obywatelom Ukrainy. Niezależnie od tego wypracowano procedury, które w praktyce były odpowiedzią na pilne potrzeby osób z grup szczególnie wrażliwych, w tym osób starszych czy z niepełnosprawnościami. W opinii Pełnomocnika poziom ochrony osób z grup szczególnie wrażliwych, w tym seniorów, przyjeżdżających po 24 lutego 2022 r. z Ukrainy na terytorium RP, jest wysoki i zapewnia tym osobom realizację wszystkich praw nadanych ustawą pomocową.

XI.541.31.2021 z 27 czerwca 2023 r. - wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie przewlekłości postępowań legalizacyjnych w urzędach wojewódzkich.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 9 listopada 2023 r. wyjaśnił, że kwestie dotyczące zasobów kadrowych komórek organizacyjnych urzędów wojewódzkich zajmujących się sprawami cudzoziemców pozostają w zakresie właściwości kierowników tych urzędów. Z tego powodu Ministerstwo nie dysponuje danymi dotyczącymi liczby spraw przypadających na każdego pracownika. Odnosząc się do kwestii wsparcia finansowego i kadrowego urzędów wojewódzkich należy wskazać, że w bieżącym roku dla osób zatrudnionych w UW zostały przyznane dodatkowe środki na wzrost wynagrodzeń w kwocie 80 mln złotych. W 2020 r. dla urzędów wojewódzkich oraz UdsC zostało przydzielonych także dodatkowych 200 etatów. Sekretarz Stanu przypomniał, że ustawa zmieniająca wprowadziła szereg zmian w przepisach ustawy o cudzoziemcach. Ich celem było usprawnienie procesu wydawania decyzji w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy i pracę, jak również eliminacja zaległości. Ponadto wprowadzono podstawę prawną do wymiany informacji pomiędzy wojewodą oraz szefem UdsC a organami, do których w toku postępowania w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy zwrócono się o przekazanie informacji czy wjazd cudzoziemca na terytorium RP i jego pobyt na tym terenie mogą stanowić zagrożenie dla obronności lub bezpieczeństwa państwa lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wprowadzono szczególny tryb zakończenia wszczętych przed dniem 1 stycznia 2021 r. postępowań w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy i pracę, które to postępowania nie zostały zakończone decyzją ostateczną do dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej. Ponadto, w warunkach kolejnego wzrostu liczby wniosków o udzielenie zezwoleń pobytowych w 2022 r., w tym spowodowanego rozpoczęciem działań wojennych na terytorium Ukrainy, szef UdsC formułował rekomendacje, które w pewnych aspektach skutkują ułatwieniem w prowadzeniu postępowań przez wojewodów. Sekretarz Stanu zapewnił, że MSWiA podejmuje działania mające na celu poprawę sytuacji w poszczególnych UW m.in. w formie rozwiązań legislacyjnych mających na celu usprawnienie oraz skrócenie czasu oczekiwania na wydanie decyzji.

WZF.7032.1.2023 z 3 lipca 2023 r. - wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie zasad rekrutacji na jednolite studia magisterskie dla strażaków w służbie kandydackiej.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 9 października 2023 r. wyjaśnił, że ograniczenie wiekowe, tj. ukończenie 18. roku życia w dniu złożenia zgłoszenia rekrutacyjnego, jest związane z przyjęciem do służby kandydackiej w Państwowej Straży Pożarnej (PSP) i wynikającej z powyższego konieczności

złożenia oświadczenia woli w przedmiocie zobowiązania do pełnienia służby w szeregach PSP po zakończeniu nauki. Zobowiązania, o którym mowa powyżej, nie można zgodnie z polskim prawem odebrać od osoby, która nie korzysta z pełni praw publicznych. Powyższy warunek obowiązuje we wszystkich szkołach PSP, które prowadzą nabór do służby kandydackiej. Przepisy prawa dotyczące rekrutacji do Akademii Pożarniczej w zakresie wymagań stawianych kandydatowi są równoznaczne z wymaganiami stawianymi przy naborze do służby w PSP. Niezależnie bowiem od pobierania nauki w ww. szkole, kadeci biorą udział w działaniach ratowniczo-gaśniczych. Przyjęcie do tej szczególnie trudnej i niejednokrotnie zagrażającej życiu służby osoby niepełnoletniej, musiałoby się wiązać z każdorazowym występowaniem o zgodę przedstawiciela ustawowego na podjęcie przez strażaka w służbie kandydackiej określonych czynności, co ze względu na specyfikę działań i czas, w jakim są one wykonywane, nie zawsze byłoby możliwe. Zatem osiągnięcie pełnoletniości jest warunkiem koniecznym przy naborze do służby kandydackiej w PSP. Niemniej jednak, przy kolejnej nowelizacji ustawy o Państwowej Straży Pożarnej resort spraw wewnętrznych i administracji planuje modyfikację przepisów art. 112. Spowoduje to, że o przyjęcie do służby kandydackiej będą mogły ubiegać się wszystkie osoby, które skończą 18. rok życia przed dniem, na który zostanie określony termin stawienia się kandydata w szkole PSP w celu rozpoczęcia pełnienia służby kandydackiej.

VII.561.15.2023 z 19 lipca 2023 r. - wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie nowelizacji ustawy o notariacie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w piśmie z 24 listopada 2023 r. podzielił pogląd Rzecznika, że aktualne brzmienie z art. 74a § 2 ustawy – Prawo o notariacie, może budzić wątpliwości w zakresie rozróżnienia sytuacji kandydatów przystępujących do egzaminu notarialnego po odbyciu aplikacji notarialnej i bez ukończenia takiej aplikacji. Jak się wydaje, brak ujednoczenia zasad przystępowania do egzaminu notarialnego osób, które odbyły aplikację notarialną oraz osób, które uzyskały uprawnienia do przystąpienia do tego egzaminu na innej podstawie, może prowadzić, w niektórych przypadkach, do wątpliwości co do równego traktowania kandydatów. Wspomniana okoliczność powinna więc stanowić podstawę do zainicjowania prac analitycznych odnośnie do oczekiwanych zmian legislacyjnych, m.in. zmierzających do przyjęcia rozwiązań ułatwiających dostęp do egzaminu notarialnego aplikantom aplikacji notarialnej, którzy z różnych przyczyn życiowych nie mogą przystąpić do egzaminu w siedzibie rady izby notarialnej, w której odbyli aplikację.

XI.505.4.2023 z 20 lipca 2023 r. - wystąpienie do Rzecznika Praw Dziecka w sprawie kontroli placówek oświatowych, które zostały uznane za szkoły przyjazne osobom LGBT+.

Rzecznik Praw Dziecka w piśmie z 20 października 2023 r. wskazał, że w każdym przypadku powzięcia informacji o możliwym naruszeniu przez różne podmioty zajmujące się wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi przepisów ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym, mając na uwadze szeroko rozumiane dobro i prawa dzieci, Rzecznik Praw Dziecka przeprowadza kontrole w zakresie wypełnienia obowiązku wynikającego z przepisu art. 21 ww. ustawy. Kontrole takie w tego typu podmiotach przeprowadzane są również prewencyjnie i w różnych placówkach - niezależnie od ich profilu. Do chwili obecnej skontrolowano ponad 200 placówek oświatowych, w tym instytucje kościelne. Grupa szkół określonych w mediach jako „przyjazne społeczności LGBTIQ+” stanowią minimalny odsetek placówek, w których przeprowadzono kontrolę. Ich działalność, bez względu na profil czy inne atrybuty, nie zwalnia z ochrony dzieci i prewencyjnej funkcji bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa. RPD zwrócił również uwagę na kolejny, równie ważny aspekt dotyczący nieprawidłowości występujących w tych szkołach - chodzi o niebezpieczeństwo stosowania przez te placówki praktyk dyskryminacyjnych wobec określonych grup uczniów. Każda szkoła powinna być przyjazna dla każdego ucznia, bez względu na jego pochodzenie etniczne, narodowość, rasę, status materialny, światopogląd, przynależność do grup wyznaniowych czy orientację płciową. Dlatego Rzecznik Praw Dziecka zwrócił się do RPO o podjęcie działań kontrolnych w wymienionych szkołach z powodu wystąpienia uzasadnionych podejrzeń o łamanie konstytucyjnej zasady równego traktowania wszystkich osób.

III.7065.150.2023 z 20 lipca 2023 r. - wystąpienie do Pełnomocnika Rządu do spraw uchodźców wojennych z Ukrainy w sprawie trudnej sytuacji bytowej osób wymagających szczególnego wsparcia.

Pełnomocnik Rządu do spraw uchodźców wojennych z Ukrainy w piśmie z 24 października 2023 r. zaznaczył, że zapewnienie bezpieczeństwa i odpowiednich warunków dla uchodźców wojennych z Ukrainy, a w szczególności dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych stanowi ważny element działań podejmowanych przez organy państwowe od momentu rozpoczęcia konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy. Wyjaśnił, że w celu realizacji powyższego na podstawie art. 13 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy wprowadzono świadczenie dla podmiotu, w szczególności osoby fizycznej prowadzącej gospodarstwo domowe, który zapewni, na własny koszt, zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy. Natomiast w § 3

ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 maja 2022 r. w sprawie maksymalnej wysokości świadczenia pieniężnego przysługującego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy oraz warunków przyznawania tego świadczenia i przedłużania jego wypłaty przewidziano możliwość uzależnienia przyznania lub wypłaty świadczenia od weryfikacji przez urząd gminy lub miasta warunków zakwaterowania i wyżywienia. W przypadku powzięcia informacji o nieprawidłowościach w udostępnianym zakwaterowaniu lub dostarczonym wyżywieniu należy niezwłocznie powiadomić udzielający świadczenia urząd gminy lub miasta. Pełnomocnik podkreślił, że spostrzeżenia i uwagi organizacji pozarządowych są ważnym źródłem informacji o działaniu mechanizmów ustawy pomocowej i stanowią istotny wkład w dokonywane przez Ministerstwo analizy form pomocy, która jest udzielana obywatelom Ukrainy, szukającym schronienia na terytorium Polski.

III.7064.741.2023 z 20 lipca 2023 r. - wystąpienie do Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawie wstrzymania wypłat świadczeń wychowawczych dla obywateli Ukrainy.

Członek Zarządu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w piśmie z 14 listopada 2023 r. poinformował, że od wybuchu wojny w Ukrainie ZUS podejmuje szereg działań w celu sprawnego rozpatrywania wniosków, które składane są przez obywateli Ukrainy w ramach programów Rodzina 500+, Dobry Start i itp. Zaznaczono, że Zakład zapewnił sprawną obsługę dużej ilości wniosków, poprzez zautomatyzowanie procesu ich obsługi. Prezes zaznaczył, że ustawą o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy oraz niektórych innych ustaw, nałożono na ZUS dodatkowy obowiązek wstrzymania wypłaty świadczenia wychowawczego obywatelowi Ukrainy niezwłocznie po jego wyjeździe z Polski. W konsekwencji wprowadzonych przepisów, przed każdym terminem wypłaty świadczenia ZUS automatycznie odczytuje dane z rejestru SG, dotyczące wyjazdów obywateli Ukrainy z Polski i na podstawie tych danych wstrzymuje wypłaty świadczenia wychowawczego. Następnie, po uzyskaniu z tego rejestru informacji o powrocie tych osób do Polski, który SG uznała za wjazd do Polski w związku z działaniami wojennymi, automatycznie podejmowana jest przez ZUS wypłata świadczenia wraz z wyrównaniem od miesiąca wstrzymania świadczenia. Klient informowany jest o tych działaniach poprzez umieszczenie na jego profilu PUE odpowiednio decyzji o wstrzymaniu lub o podjęciu wypłaty świadczenia w związku z powrotem do Polski w ciągu 30 dni. Jeśli w rejestrze SG zostanie wprowadzona informacja o utracie legalności pobytu osoby w Polsce, w związku z brakiem powrotu w ciągu 30 dni, zakład uchyla prawo do świadczenia wychowawczego. Klienci w powodu niedopełnienia przez nich formalności podczas kontroli granicznej, powinni

zgłosić się do ZUS. W sprawach, w których legalność pobytu w Polsce została przywrócona przez Komendanta SG, ZUS podejmuje wypłatę świadczenia z wyrównaniem za okres braku płatności. Dla przyspieszenia realizacji takich zgłoszeń podjęto szereg działań usprawniających, w szczególności: powołano dodatkowy zespół pracowników, a także nawiązano współpracę z MSWiA i SG.

V.7010.88.2023 z 31 lipca 2023 r. - wystąpienie do Ministra Zdrowia w sprawie stosowania środków przymusu wobec osób na oddziałach niepsychiatrycznych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia w piśmie z 14 listopada 2023 r. podkreślił, że Minister Zdrowia stanowczo potępia wszelkie przypadki nieuzasadnionego stosowania przymusu wobec pacjentów przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych. Fizyczne przytrzymywanie ze względu na dobro pacjenta, powinno mieć miejsce wyłącznie w sytuacji, gdy istnieje poważne ryzyko dla zdrowia pacjenta. Stan nagłego zagrożenia zdrowotnego definiowany jest jako stan polegający na nagłym lub przewidywanym w krótkim czasie pojawieniu się objawów pogorszenia zdrowia, którego bezpośrednim następstwem może być poważne uszkodzenie funkcji organizmu lub uszkodzenie ciała, lub utrata życia, wymagający podjęcia natychmiastowych medycznych czynności ratunkowych i leczenia. Należy więc uznać, że stan nagły obejmuje swoim zakresem pomoc medyczną, która ma zapobiec ciężkim skutkom. W kontekście braku zgody pacjenta zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy o PRM osoba, o której mowa w ust. 1 może poświęcić dobra osobiste innej osoby, inne niż życie lub zdrowie, a także dobra majątkowe w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla ratowania życia lub zdrowia osoby znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego. W tym miejscu przypomnienia wymaga, że art. 4 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta zalicza prawa pacjenta do kategorii dóbr osobistych. Tym samym w ocenie Ministra Zdrowia osoba udzielająca świadczeń zdrowotnych może naruszyć dobra osobiste w postaci prawa pacjenta do wyrażenia zgody w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla ratowania życia lub zdrowia osoby znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

II.519.725.2023 z 7 sierpnia 2023 r. - wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie używania przez funkcjonariuszy Policji fotoradarów bez legalizacji.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 17 października 2023 r. wyjaśnił, iż obowiązujące normy prawne, w tym przywołany art. 101 ustawy - *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia*, nie pozwalają na usunięcie skutków prawnych

nałożonej grzywny w drodze mandatu karnego w sytuacji, gdy działania funkcjonariuszy naruszały obowiązujące przepisy prawa. Wskazany problem nie dotyczy jednak wyłącznie funkcjonariuszy Policji, ale również funkcjonariuszy czy pracowników innych organów uprawnionych do używania różnego rodzaju przyrządów lub urządzeń kontrolno-pomiarowych i prowadzenia postępowania mandatowego, w tym np. strażników straży gminnych, funkcjonariuszy Straży Granicznej, strażaków Państwowej Straży Pożarnej, inspektorów Inspekcji Transportu Drogowego czy też służb uprawnionych do ochrony środowiska. Odnośnie kwestii sprawowanego nadzoru nad postępowaniem mandatowym przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, Sekretarz Stanu podkreślił, że przepisy *Kpow* nie określają władczych uprawnień (środków nadzoru) wskazanemu organowi. Wobec powyższego rozważenie możliwości wnioskowanej przez Rzecznika zmiany art. 101 *Kpow* - przy uwzględnieniu normy wynikającej z art. 24 ust. 2 ustawy o *działach administracji rządowej* - pozostaje w kompetencji Ministra Sprawiedliwości, który zapewnia przygotowywanie projektów kodyfikacji prawa cywilnego, w tym rodzinnego, oraz prawa karnego.

WZF.7043.208.2023 z 11 sierpnia 2023 r. - wystąpienie do Ministra Obrony Narodowej w sprawie zasad ustalania i wypłaty należnego świadczenia pieniężnego dla żołnierzy rezerwy pasywnej.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej w piśmie z 2 października 2023 r. poinformował, że wskazane przez Rzecznika zagadnienie zostało dostrzeżone przez resort obrony narodowej, co znalazło odzwierciedlenie w nowelizacji przepisów ustawy o obronie Ojczyzny (dalej jako: „ustawa”) - dokonanej w art. 10 pkt. 63 ustawy o zmianie ustawy o Agencji Mienia Wojskowego oraz niektórych innych ustaw. Zgodnie ze znowelizowanym brzmieniem art. 312 ust. 2 ustawy: „Świadczenie pieniężne za każdy dzień terytorialnej służby wojskowej pełnionej rotacyjnie stanowi kwota 1/22 całkowitego miesięcznego wynagrodzenia brutto, dochodu lub przychodu dla żołnierzy rozliczających ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, o których mowa w ust. 1, pomnożona przez liczbę dni pełnienia tej służby w danym miesiącu.”. Natomiast ust. 4 stanowi, że „W przypadku gdy prowadzona przez żołnierza OT działalność gospodarcza w roku poprzedzającym okres pełnienia terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie nie przynosiła dochodu lub przychodu dla żołnierzy rozliczających ryczałt od przychodów ewidencjonowanych lub przynosiła straty lub gdy nie jest możliwe ustalenie wysokości dochodu lub przychodu dla żołnierzy rozliczających ryczałt od przychodów ewidencjonowanych uzyskiwanego przez żołnierza z prowadzonej działalności gospodarczej albo wysokości utraconego

wynagrodzenia ze stosunku pracy, świadczenie pieniężne przysługuje mu w kwocie wynikającej z podzielenia przez 22 minimalnego wynagrodzenia za pracę pracowników ustalonego na podstawie przepisów ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, obowiązującego w okresie pełnienia terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie, i następnie pomnożenia przez liczbę dni pełnienia tej służby.”.

III.7041.9.2022 z 16 sierpnia 2023 r. - wystąpienie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie problemu braku uregulowania norm dotyczących minimalnego czasu wypoczynku osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego w piśmie z 16 listopada 2023 r. wyjaśnił, postulat wprowadzenia do polskiego systemu prawnego rozwiązań legislacyjnych, które uregulowałyby kwestie dotyczące wprowadzenia minimalnego, obligatoryjnego odpoczynku dobowego dla osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych wykonujących zawody związane z produkcją audiowizualną leży poza zakresem kompetencji resortu kultury. Sekretarz Stanu podkreślił, iż przepisy k.c. objęte są właściwością rzeczową Ministerstwa Sprawiedliwości, a zatem ewentualne postulaty powinny być kierowane tamże. Zaznaczył również, że ewentualne wprowadzenie minimalnego obligatoryjnego odpoczynku dobowego dla osób świadczących usługi na podstawie umów cywilnoprawnych może spowodować konieczność realizacji przez zatrudniających na podstawie tych umów szeregu obowiązków. Ustawodawca normował wprawdzie w odrębnych ustawach uprawnienia i obowiązki określonych grup zawodowych. Jednak ten wyjątkowy sposób uzasadniony jest poważnymi konsekwencjami, jakimi może skutkować przemęczenie takich osób, takimi jak śmierć, itp. Wydaje się, że świadczenie usług przez statystów na planie filmowym takich konsekwencji za sobą nie pociąga. Sekretarz Stanu zauważył, że art. 21 ust. 3 ustawy o związkach zawodowych może obecnie stanowić podstawę do zawierania układów zbiorowych pracy obejmujących osoby niebędące pracownikami w rozumieniu art. 2 k.p. Oznacza to, że strony układu mogą w jego treści między innymi zawrzeć postanowienie obligatoryjnym odpoczynku dobowym dla osób wykonujących usługi na podstawie umów cywilnoprawnych. Sekretarz wskazał, że Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego uregulował kwestię zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy podczas produkcji filmowej w postaci rozporządzenia. Ponadto, istnieje obowiązek wyznaczenia koordynatora do spraw bezpieczeństwa i higieny pracy, który sprawuje nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy wszystkich osób biorących udział w produkcji filmu.

WZF.7043.213.2023 z 21 sierpnia 2023 r. - wystąpienie do Komendanta Głównego Policji w sprawie zmiany taktyki realizacji pościgów policyjnych za pomocą motocykla.

Zastępca Komendanta Głównego Policji w piśmie z 16 października 2023 r. wskazał, iż obowiązujące przepisy prawne, do wydania których upoważniony jest Komendant Główny Policji, w sposób kompleksowy regulują sposób organizowania i prowadzenia przez Policję działań pościgowych. Jednocześnie policyjny system szkolenia pozwala na przygotowanie policjantów do realizacji działań pościgowych, w tym podczas pościgu za różnymi kategoriami pojazdów.

WZF.7050.5.2023 z 21 sierpnia 2023 r. - wystąpienie do Ministra Obrony Narodowej w sprawie przestrzegania praw i wolności obywatelskich żołnierzy batalionu piechoty górskiej.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej w piśmie z 6 listopada 2023 r. zwrócił uwagę, iż zawodowa służba wojskowa jest szczególnym rodzajem służby publicznej, dlatego jej wymiar nie powinien być oceniany jedynie w ujęciu matematycznym, lecz z uwzględnieniem zadań służbowych oraz okoliczności ich realizacji. Charakter prawny pełnienia zawodowej służby wojskowej wprost łączy się z koniecznością dyspozycyjności, poświęcenia i realizacji zadań służbowych, także w czasie ponadnormatywnym. Sekretarz Stanu przypomniał, że zgodnie z art. 451 ustawy o obronie Ojczyzny żołnierze zawodowi otrzymują 80% uposażenia za okres przebywania na zwolnieniu lekarskim. Natomiast w przypadku, gdy m.in. przyczyną zwolnienia jest choroba powstała w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby, żołnierze zachowują prawo do 100% uposażenia. Powyższa regulacja ma na celu zmianę zasad ustalania wysokości uposażenia w okresie choroby, w ten sposób aby zbliżyć regulacje obejmujące służby mundurowe do systemu powszechnego oraz zwalczać pojawiające się nadużycia w materii zwolnień lekarskich. W kwestii powoływania żołnierzy rezerwy na szkolenia wojskowe wskazano, że w przypadku gdy żołnierz rezerwy, któremu doręczono kartę powołania nie może stawić się do odbycia ćwiczeń wojskowych w terminie i miejscu określonym w tej karcie (również z powodów zdrowotnych) niezwłocznie winien zawiadomić o tym fakcie właściwego terytorialnie Szefa WCR. W dniu stawiennictwa do jednostki wojskowej żołnierz podlega weryfikacji pod kątem stanu zdrowia przez lekarza. Na podstawie jego orzeczenia, przedstawiciel WCR, również obecny w jednostce wojskowej w dniu powołania, w przypadku stwierdzenia poważnego schorzenia, urazu, który trwale dyskwalifikuje z udziału w ćwiczeniach, może kierować żołnierza na komisję lekarską celem ustalenia kategorii zdolności do służby wojskowej.

Sekretarz Stanu zapewnił także, że system motywacji finansowej dla żołnierzy zawodowych jest sprawą podlegającą ciągłej analizie. Mając na uwadze zapewnienie konkurencyjności uposażeń żołnierzy zawodowych, w szczególności na tle wynagrodzeń występujących na rynku pracy oraz uposażeń innych służb mundurowych, przez ostatnie lata wielokrotnie dokonywano podwyżek uposażenia zasadniczego żołnierzy zawodowych, ze szczególnym uwzględnieniem okresu 2016 r. – do chwili obecnej.

V.7018.2.2014 z 28 sierpnia 2023 r. - wystąpienie do Prezesa Naczelnej Rady Lekarskiej w sprawie uregulowania w przepisach kwestii dotyczących stwierdzenia śmierci mózgu.

Prezes Naczelnej Izby Lekarskiej w piśmie z 20 października 2023 r. przyznał, iż materia objęta zapytaniem RPO jest skomplikowana, a w dodatku dotyczy zagadnienia o dużej doniosłości społecznej, czyli stwierdzenia kiedy kończy się życie człowieka. Niemniej jednak, w ocenie samorządu lekarskiego kryteria, od których zależy stwierdzenie trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu (śmierci mózgu) powinny być wyłącznie odzwierciedleniem aktualnej wiedzy medycznej. Kryteria te podlegają ustaleniu przez naukowe środowiska medyczne i z tej przyczyny nie powinno się im nadawać rangi aktu prawnego powszechnie obowiązującego. Akt polityczny, jakim jest stanowienie przepisów prawa przez Parlament (w formie ustawy) czy przez Ministra Zdrowia (w formie rozporządzenia), nie jest właściwy dla ustalania aktualnego stanu wiedzy medycznej. Ustalanie kryteriów śmierci mózgu w drodze aktu prawnego powszechnie obowiązującego niesie za sobą liczne ryzyka. Samorząd lekarski jest przeciwny temu, aby nadać kryteriom stwierdzenia trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu (śmierci mózgu) charakter aktu prawnego będącego źródłem prawa powszechnie obowiązującego. Ustalanie tych kryteriów powinno należeć do grona ekspertów medycznych, tak jak jest to obecnie, gdzie pod obwieszczeniem Ministra Zdrowia z dnia 4 grudnia 2019 r. w sprawie sposobu i kryteriów stwierdzenia trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu kryteriami stwierdzania śmierci mózgu wymieniono ponad 30 ekspertów, którzy te procedury opracowali. Naczelna Rada lekarska wyraża obawy, że zastąpienie obecnych wytycznych opracowanych przez tak wielu ekspertów z dziedziny nauk medycznych aktem prawnym mogłoby w efekcie prowadzić do niepożądanego skutku w postaci osłabienia zaufania do samej koncepcji śmierci mózgu.

V.7014.17.2023 z 30 sierpnia 2023 r. - wystąpienie do Ministra Zdrowia w sprawie sytuacji zawodowej pielęgniarek i położnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia w piśmie z 4 października 2023 r. zapewnił, że w Ministerstwie Zdrowia sukcesywnie

podejmowane są działania mające na celu zwiększenie liczby aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych w systemie opieki zdrowotnej oraz zapewnienie udzielania świadczeń zdrowotnych na właściwym poziomie. Obecnie prowadzone są prace dotyczące dalszego zwiększania kompetencji pielęgniarek i położnych m.in. poprzez rozszerzenie wykazu substancji czynnych zawartych w lekach i wykazu wyrobów medycznych ordynowanych przez pielęgniarki i położne oraz wykazu badań diagnostycznych, na które mają prawo wystawiać skierowania pielęgniarki i położne. Dotychczasowe działania podejmowane przez resort zdrowia na rzecz pielęgniarek i położnych mają pozytywny wpływ na zwiększenie zainteresowania młodych osób do podejmowania kształcenia w tych zawodach, a tym samym sukcesywny wzrost liczby pielęgniarek i położnych zatrudnionych w systemie ochrony zdrowia.

VII.520.13.2023 z 4 września 2023 r. - wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości i Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych w sprawie ujawnienia danych osobowych wierzycieli w Krajowym Rejestrze Zadłużonych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w piśmie z 7 listopada 2023 r. podzielił stanowisko Rzecznika w zakresie, w jakim wskazuje się zagrożenia związane z dostępem do akt postępowania prowadzonego w trybie elektronicznym. Jednak należy zwrócić uwagę, że przyjęty model dostępu do akt miał na celu jak najlepsze odwzorowanie zasad obowiązujących przy prowadzeniu akt w wersji papierowej, przy równoległej faktycznej poprawie dostępności do akt. Trzeba podkreślić, że dostęp ten, w przypadku akt papierowych, był ograniczony przez fakt konieczności wizyty w sekretariacie sądu. Nie było przy tym ograniczenia co do zakresu danych z postępowania, które uczestnik mógł przejrzeć. Niemniej jednak, w związku ze zgłaszanymi potrzebami zwiększenia bezpieczeństwa dostępu do danych wierzycieli i ich ochrony, a także danych gromadzonych w sprawach prowadzonych w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe (Krajowy Rejestr Zadłużonych) Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło działania w zakresie zmiany architektury systemu teleinformatycznego KRZ w taki sposób, że dostęp wierzyciela do akt zgłoszeń wierzytelności innych wierzycieli zostanie ściśle powiązany z etapem postępowania. Niezależnie od powyższego, zagadnienie związane z zapewnieniem bezpieczeństwa ochrony danych osobowych zamieszczonych w aktach postępowań prowadzonych w systemie teleinformatycznym KRZ będzie przedmiotem dalszych analiz podejmowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

VII.501.142.2022 z 7 września 2023 r. - wystąpienie do Ministra Obrony Narodowej w sprawie wycieku danych osobowych żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej w piśmie z 25 października 2023 r. wyjaśnił, iż wskutek bezzwłocznego zgłoszenia przez Dowódcę 6. MBOT, do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (UODO) faktu naruszenia, Prezes UODO jako organ właściwy w sprawach ochrony danych osobowych oraz organ nadzorczy dokonał oceny zaistniałego incydentu, jego ewentualnych konsekwencji, a także przyjętych w tym zakresie przedsięwzięć naprawczych i profilaktycznych. Zgodnie ze stanowiskiem Prezesa UODO przedstawionym w piśmie z dnia 13 września 2023 r., Dowódca 6. MBOT (administrator) zrealizował działania mające na celu zminimalizowanie ryzyka ponownego wystąpienia naruszenia w przyszłości, jak również negatywnych skutków tego naruszenia. Tym samym, postępowanie zostało zakończone. Natomiast postępowanie prowadzone przez Prokuraturę w W. w związku z zawiadomieniem złożonym przez Dowódcę 6. MBOT, o możliwości popełnienia przestępstwa z art. 107 ust. 1 ww. ustawy, na szkodę żołnierzy 6. MBOT, postanowieniem z dnia 30 czerwca 2023 r. zostało umorzone.

VII.715.31.2023 z 7 września 2023 r. - wystąpienie do Ministra Turystyki i Sportu w sprawie potrzeby znowelizowania ustawy o sporcie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sportu i Turystyki w piśmie z 27 października 2023 r. wyjaśnił, że obecnie w Ministerstwie nie toczą się prace legislacyjne mające na celu zmianę przepisów ustawy o sporcie dotyczących zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej, jak i szczególnej pozycji polskich związków sportowych, wynikających z art. 13 ust. 1 ustawy o sporcie. Wbrew wyrażonym obawom, ustawa o sporcie nie pozwala polskiemu związkowi sportowemu na dowolność w tworzeniu regulacji dyscyplinarnych. Odpowiedzialność dyscyplinarna w ramach polskiego związku sportowego jest realizowana na zasadach określonych w regulaminie dyscyplinarnym. Sekretarz odniósł się również do przytoczonych przez RPO przykładów regulaminów polskich związków sportowych. Zaznaczył on, że fakt użycia w tych uregulowaniach niedookreślonego terminu nie oznacza uznania ich za niezgodne z obowiązującymi przepisami, czy naruszające wolność słowa gwarantowaną przez art. 54 Konstytucji. Celem nie jest ograniczenie wolności słowa, a zapewnienie prawidłowego przebiegu zawodów z poszanowaniem zasad fair play. Wynika to z istoty formuły organizacji współzawodnictwa sportowego, nie tylko na poziomie krajowym, ale także międzynarodowym, gdzie dość powszechnie stosuje się regulację tego rodzaju. W ustawie o sporcie brak przepisów szczególnych, które

wyłączałyby drogę sądową, przy czym, jak wynika z art. 45a ust. 1 i 2 ustawy o sporcie, Trybunał Arbitrażowy do Spraw Sportu jest stałym sądem polubownym działającym przy Polskim Komitecie Olimpijskim. Potwierdza to w obecnym stanie prawnym kontrola prawidłowości indywidualnych rozstrzygnięć zapadających w tego rodzaju sprawach. Z kolei art. 45d ustawy o sporcie przewiduje, że od orzeczenia dyscyplinarnego Trybunału przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego w przypadku rażącego naruszenia przepisów prawa lub oczywistej niesłuszności orzeczenia. W opinii resortu obecnie obowiązujące przepisy ustawy o sporcie nie tylko nie pozbawiają stron postępowania możliwości kontroli zewnętrznej, ale przesądzają o wyborze drogi sądowej, a nie administracyjnej, co odpowiada gwarantowanemu konstytucyjnie prawu do sądu.

XI.815.64.2022 z 19 września 2023 r. - wystąpienie do Minister Zdrowia w sprawie dostępności świadczeń medycznych z zakresu opieki ginekologicznej i położniczej kobietom i dziewczętom z niepełnosprawnościami.

Minister Zdrowia w piśmie z 10 października 2023 r. wskazał, że ma świadomość jak ważne jest zapewnianie dostępności do usług medycznych osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom z niepełnosprawnościami, dlatego też na bieżąco podejmowane są działania mające na celu poprawę dostępności opieki medycznej dla kobiet z niepełnosprawnością. Wśród podejmowanych aktywności wymieniono m.in. realizację od 2019 r. projektu „Dostępność Plus dla zdrowia”, w ramach którego przyznawane są granty na poprawę dostępności dla osób z niepełnosprawnością szpitalom oraz placówkom Podstawowej Opieki Zdrowotnej. Minister Zdrowia podkreślił również, że jednym z priorytetów jest rozwój telemedycyny, która zdaniem resortu również może przyczynić się do zwiększenia dostępności usług medycznych dla osób z niepełnosprawnościami.

VII.7014.12.2023 z 20 września 2023 r. - wystąpienie do Pełnomocnika Rządu do spraw uchodźców wojennych z Ukrainy w sprawie przedłużenia prawa do świadczenia usług psychologicznych dla psychologów z Ukrainy.

Pełnomocnik Rządu do spraw uchodźców wojennych z Ukrainy w piśmie z 9 listopada 2023 r. poinformował, że Ministerstwo Zdrowia dostrzega zasadność przedłużenia okresu funkcjonowania przepisów art. 64a ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Odpowiednie rozwiązania legislacyjne zostaną przygotowane przy ewentualnej nowelizacji przedmiotowej ustawy.

VII.501.145.2023 z 25 września 2023 r. - wystąpienie do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych w sprawie wątpliwości co do prawidłowej wykładni przepisów ustawy o pomocy społecznej w odniesieniu do uczestników klubu samopomocy „Senior+”.

Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych w piśmie z 16 października 2023 r. poinformował, że „Stanowisko w sprawie kwalifikowania do uczestnictwa w klubach samopomocy (uczestnictwo w Klubie Senior+)”, stało się przedmiotem analizy organu nadzorczego pod kątem zgodności rekomendowanych w nim rozwiązań w zakresie zasad ochrony danych osobowych. Wskutek sygnałów kierowanych przez Inspektorów Ochrony Danych (IOD), jak również administratorów danych osobowych obligowanych mocą ww. rekomendacji do pozyskiwania i dalszego przetwarzania danych osobowych w ramach rodzinnych wywiadów środowiskowych, organ nadzorczy uznał za konieczne wystąpienie do Ministra Rodziny i Polityki Społecznej o podjęcie pod rozwagę działań mających na celu rewizję ww. stanowiska, jako nie znajdującego uzasadnienia w świetle zasad ochrony danych osobowych. Przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego, o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej, jest bowiem ze swej istoty czynnością znacznie ingerującą w prywatność osoby, gdyż za jego pomocą pozyskiwane mogą być duże ilości danych osobowych zarówno seniorów, jak i osób trzecich (np. członków ich rodzin), w tym także danych szczególnych kategorii (np. danych o stanie zdrowia, karalności, przynależności religijnej itd.). Gromadzenie takich danych może generować dodatkowe ryzyka z punktu widzenia nieuzasadnionej i nadmiernej ingerencji w prywatność osób, których dane są pozyskiwane, a tym samym prowadzić do naruszenia zasad ochrony danych osobowych, określonych w art. 5 RODO, w tym zasady proporcjonalności, czy celowości.

VII.501.151.2023 z 26 września 2023 r. - wystąpienie do Ministra Edukacji i Nauki oraz Ministra Sportu i Turystyki w sprawie podstaw prawnych i zasad funkcjonowania ewidencji "Sportowe talenty".

Minister Edukacji i Nauki w piśmie z 27 października 2023 r. wyjaśnił, że zmiany w ustawie o sporcie określają sposób prowadzenia przez ministra właściwego do spraw kultury fizycznej ewidencji „Sportowe talenty”. Zaznaczył również, iż dodany art. 28 ust. 2b w ustawie o prawie oświatowym stanowi, że uczniowie albo rodzice niepełnoletnich uczniów przekazują szkole raz w ciągu roku szkolnego dane obejmujące masę ciała i wzrost ucznia. Ponadto ustawa przewiduje elektroniczną drogę przekazywania szkole tych danych, chyba że szkoła określi inny sposób ich przekazywania. W opinii Ministerstwa Edukacji i Nauki kwestia przekazywania tych danych

szkole została uregulowana w sposób wystarczający i nieodbiegający od analogicznych rozwiązań. Należy równocześnie podkreślić, że realizacja na lekcjach wychowania fizycznego testów sprawności ma bardzo ważny wymiar prozdrowotny i diagnostyczny, a jej głównym celem jest uświadamianie uczniom, że aktywność fizyczna jest ważnym elementem dbałości o zdrowie. Rolą szkoły jest przedstawienie rodzicom niezbędnych informacji związanych z realizacją testów sprawności na lekcjach wychowania fizycznego, w szczególności korzyści zdrowotnych, a także wyjaśnienie, że waga i wzrost to parametry niezbędne do analizy wyników testów. Minister podkreślił, że w sprawie ochrony danych osobowych przetwarzanych w tej ewidencji, a także celowości i proporcjonalności niektórych unormowań przyjętych w tym zakresie właściwy jest Minister Sportu i Turystyki.

Minister Sportu i Turystyki w piśmie z 3 listopada 2023 r. podkreślił, że proponując wprowadzenie ewidencji „Sportowe talenty” resortowi zależało przede wszystkim na ważnym interesie publicznym - dobrym zdrowiu i kondycji polskich dzieci. W przekonaniu Ministra troski te dzielą także rodzice, nauczyciele, samorządowcy i wszyscy inni biorący udział w procesie wychowania. Wagę tych działań widać było po przebiegu prac nad projektem, które odbywały się również poza wszelkimi podziałami politycznymi. W istocie ewidencja „Sportowe talenty” nie proponuje nic co wykraczałoby poza zakres zadań zaangażowanego nauczyciela wychowania fizycznego, tj. przeprowadzenie w całym roku szkolnym jednego testu obejmującego 4 ćwiczenia i wpisanie wyników tych testów do systemu udostępnionego szkołom. Minister zapewnił także, że żadne z przyjętych w ewidencji „Sportowe talenty” rozwiązań nie łamie obowiązujących w tym zakresie standardów, które w szczególności miałyby naruszać prawo do prywatności oraz sfery godności uczniów.

Część 2

Wybór spraw indywidualnych

ZESPÓŁ DS. WYKONYWANIA KAR

IX.517.678.2023

Pan Michał Z. skierował skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich, podnosząc iż w jednostce penitencjarnej nie jest mu zapewniona możliwość niekrępującego użytkowania urządzeń sanitarnych w celi mieszkalnej, albowiem umywalka we wskazanej przez Skarżącego celi usytuowana jest poza zabudową kącika sanitarnego i pozostaje nieosłonięta od reszty pomieszczenia. Do powyższej kwestii odniósł się właściwy miejscowo Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej potwierdzając, że umywalka pozostaje nieosłonięta, jednak w ocenie organu udzielającego Rzecznikowi wyjaśnień stan ten nie narusza prawa osadzonego do zachowania intymności przy korzystaniu z urządzeń sanitarnych, bowiem wykonywanie podstawowych czynności higienicznych, jak mycie zębów czy golenie się, może być wykonywane w obecności innych osadzonych. Rzecznik uznał jednak ten zarzut za zasadny, przypominając, że umywalki nie powinny znajdować się poza kącikiem sanitarnym, jeżeli stanowią jedyne tego typu urządzenie w celi. Taki stan rzeczy, w równym stopniu co brak zabudowy kącika sanitarnego, powoduje, że wymóg zapewnienia intymności podczas korzystania z urządzeń sanitarnych, nie jest spełniony. Narusza to przepis wyrażony w § 25 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2022 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz przepis wyrażony w § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2022 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania. Przywołane przepisy stanowią, że niezbędne urządzenia sanitarne sytuuje się w sposób zapewniający ich niekrępujące użytkowanie. Powszechnie uznaje się, że do niezbędnych urządzeń sanitarnych należy również umywalka, zatem i ona powinna być w taki sposób usytuowana. Tym samym, nawet w obliczu faktu, iż właściwy Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej uznał skargę za bezzasadną – Rzecznik konsekwentnie, zgodnie z obranym przez siebie stanowiskiem – nie podzielił opinii ww. organu i uznał zarzut za uzasadniony, o czym zawiadomił Wnioskodawcę oraz właściwego miejscowo Dyrektora Okręgowego SW.

IX.517.2187.2017

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Andrzej D., który żalił się m.in. na to, że przebywając w Areszcie Śledczym w Ś. został umieszczony w celi dla palących, pomimo złożonej deklaracji o nieużywaniu wyrobów tytoniowych. RPO zwrócił się w tej sprawie do Dyrektora Aresztu Śledczego z prośbą o wyjaśnienia. Z otrzymanych informacji wynikało, iż wnioskodawca faktycznie przebywał w celi dla palących, pomimo złożonego oświadczenia w dniu 7 lipca 2017 r. o zaprzestaniu używania wyrobów tytoniowych. Dyrektor wyjaśnił, że wychowawca podjął taką decyzję, gdyż uznał postawę skarżącego za manipulacyjną. W rozmowie z wychowawcą skarżący miał stwierdzić, że atmosfera w nowej celi mu nie odpowiada i chce ją opuścić, a jedyny sposób w jaki może to wymóc na administracji Aresztu, to zmiana deklaracji o używaniu wyrobów tytoniowych. Ponadto ustalono, iż po złożeniu oświadczenia nadal palił on papierosy, czego dowodem miało być m.in. to, że w dniu 7 lipca 2017 r. - a więc w tym samym dniu co zgłoszona deklaracja o zaprzestaniu używania wyrobów tytoniowych - złożył zamówienie na paczkę, w którym na liście produktów znalazły się: tytoń, lufki oraz zapalniczka. Dodatkowo po przetransportowaniu go do innej jednostki penitencjarnej w rozmowie z tamtejszym wychowawcą osadzony oświadczył, że używa wyrobów tytoniowych. Rzecznik stwierdził naruszenie przysługującego osadzonemu prawa do przebywania w pomieszczeniu wolnym od dymu tytoniowego. W opinii RPO opisane działania administracji naruszały prawa skarżącego. Jak bowiem stanowił obowiązujący w dniu zdarzenia § 6 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz w środkach przewozu osób na terenie aresztów śledczych oraz zakładów karnych typu zamkniętego dopuszcza się możliwość używania wyrobów tytoniowych przez osadzonych w celach mieszkalnych, które są wyodrębnione w sposób uniemożliwiający oddziaływanie dymu tytoniowego na osoby niepalące. Dla osadzonych używających wyrobów tytoniowych wyznacza się odrębne cele mieszkalne. Zdaniem Rzecznika wychowawca nie może oceniać, jaka jest motywacja skazanego do złożenia deklaracji o zaprzestaniu używania wyrobów tytoniowych. Oceny dotyczące manipulacji można przedstawiać w notatkach, w okresowych ocenach z postępów skazanego w resocjalizacji czy też wszczynać postępowanie dyscyplinarne, jeżeli skazany używałby tytoniu w celi dla osób niepalących. Mając powyższe na uwadze, Rzecznik uznał, że doszło do naruszenia prawa wnioskodawcy do przebywania w środowisku wolnym od dymu tytoniowego.

IX.517.172.2022

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Michał K., żaląc się na niezapewnienie osadzonemu w Zakładzie Karnym w I. właściwych warunków do spacerowania. Część placów spacerowych nie posiadała częściowego zadaszenia oraz ławki. RPO uznał skargę za zasadną. Z wyjaśnień udzielonych Rzecznikowi przez Zastępcę Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w O. wynikało, że dwa place spacerowe, o których mowa we wniosku osadzonego, są użytkowane w okresie od maja do końca września również jako boiska do gier zespołowych. Ze względów bezpieczeństwa osadzonych nie umieszczono na tych placach zadaszeń ani ławek. Zastępca Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w O. podkreślił, że takie rozwiązanie nie narusza przepisów. Jednocześnie zadeklarował, że przeznaczenie obu boisk zostanie zmienione na place spacerowe z możliwością realizacji zajęć rekreacyjno-ruchowych. Oba place spacerowe zostaną wówczas dostosowane do wymagań określonych w przepisach, wyposażając je w zadaszenia oraz ławki. Rzecznik stoi na stanowisku, że place spacerowe powinny być częściowo zadaszone, aby zapewnić osadzonemu możliwość korzystania z nich także w czasie deszczowej czy śnieżnej pogody. Place spacerowe powinny także posiadać ławkę, z której mogłyby korzystać zwłaszcza osoby w podeszłym wieku i z dysfunkcjami ruchowymi.

IX.517.322.2021

Do Rzecznika Praw Obywatelskich skierował skargę pan Paweł Z., który żalił się, że podczas pobytu w Areszcie Śledczym w E. nie miał zapewnionej intymności podczas mycia się w celi mieszkalnej oraz kąpieli w łaźni. Twierdził, że był kwaterowany w trzech celach mieszkalnych, w których umywalki zamontowane były poza kącikiem sanitarnym. Poproszony o ustosunkowanie się do zarzutów osadzonego, Dyrektor Aresztu w E. wyjaśnił, że skarżący istotnie był kwaterowany w trzech celach mieszkalnych z umywalką zamontowaną poza kącikiem sanitarnym. Dwie z tych cel były monitorowane oraz przeznaczone dla dwóch osadzonych i były w pełni zasiedlone w czasie, gdy przebywał w nich skarżący. Dyrektor Aresztu wskazał, że obowiązujące przepisy prawa nie zakazują montowania umywalki poza kącikiem sanitarnym, stwierdził natomiast, iż w celach monitorowanych, w których umywalka znajduje się w części mieszkalnej, obraz z kamer przekazywany jest zgodnie z zasadami określonymi w art. 73a § 5 Kodeksu karnego wykonawczego. Oznacza to, że na obrazie maskowane są intymne części ciała skazanego podczas wykonywania przez niego intymnych czynności fizjologicznych oraz higienicznych. Odnośnie warunków w łaźni Dyrektor stwierdził, że znajdujące się tam stanowiska prysznicowe są oddzielone między sobą ściankami zapewniającymi

osadzonym intymność podczas mycia. Kąpiel odbywa się pod nadzorem funkcjonariusza SW. Po zapoznaniu się z powyższymi wyjaśnieniami Rzecznik uznał za zasadne jedynie zarzuty osadzonego dotyczące niezapewnienia mu niezbędnej intymności w czasie wykonywania czynności higienicznych podczas pobytu w dwóch celach, w których zakwaterowany był ze współosadzonym. Rzecznik stoi na stanowisku, że umywalki nie powinny znajdować się poza kąciem sanitarnym, jeżeli są jedynymi tego typu urządzeniami w celi wieloosobowej. Taki stan rzeczy, w równym stopniu co brak zabudowy kącia sanitarnego, powoduje, że wymóg zapewnienia intymności podczas korzystania z urządzeń sanitarnych, nie jest spełniony. Z tego powodu zdaniem Rzecznika doszło do naruszenia przepisu § 29 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno- porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (obowiązującego w okresie, którego dotyczyła skarga). Przepis ten stanowi, że niezbędne urządzenia sanitarne sytuuje się w sposób zapewniający ich niekrępujące użytkowanie. Powszechnie uznaje się, że do niezbędnych urządzeń sanitarnych należy również umywalka, zatem i ona powinna być w taki sposób usytuowana. W związku z powyższym RPO zwrócił się do Dyrektora Aresztu Śledczego w E. z prośbą o podjęcie działań w celu przeprowadzenia w podległej mu jednostce modernizacji cel wieloosobowych, w których umywalki znajdują się w ich częściach mieszkalnych, w taki sposób, aby zamontowano je w zabudowanych kąciach sanitarnych.

IX.517.2272.2021

Do Rzecznika Praw Obywatelskich skierował skargę osadzony podnosząc, że przebywał w celi mieszkalnej z osobami używającymi wyrobów tytoniowych, podczas gdy sam jest osobą niepalącą i taką deklarację przedstawił administracji więziennej. Na wniosek Rzecznika, do podniesionego przez wnioskodawcę zarzutu odniósł się dyrektor jednostki penitencjarnej. Z nadesłanych wyjaśnień wynika, że skarżący w dniach 1-13 września 2023 r. przebywał w celi przejściowej z dwoma tymczasowo aresztowanymi, używającymi wyroby tytoniowe, pomimo złożonej przez niego deklaracji o tym, że jest osobą niepalącą. Dyrektor jednostki penitencjarnej tłumaczył niewłaściwe osadzenie brakiem miejsc ze względu na ograniczoną liczbę cel przejściowych oraz trwającym stanem epidemii. Wyjaśnił, że doszło do takiego rozmieszczenia, gdyż kierował się przede wszystkim charakterem popełnionego przestępstwa, uprzednią karalnością osadzonego, potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa pozostałych osadzonych, a nie deklaracją w zakresie używania przez nich wyrobów tytoniowych. Tymczasem w ocenie RPO działania administracji jednostki penitencjarnej należy uznać za sprzeczne z ustawą o ochronie zdrowia

przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 września 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych, w tym nowatorskich wyrobów tytoniowych lub papierosów elektronicznych na terenie obiektów jednostek organizacyjnych lub organów podległych lub nadzorowanych przez Ministra Sprawiedliwości i urzędu obsługującego Ministra Sprawiedliwości, a także w środkach przewozu osób używanych przez te podmioty. Zgodnie z brzmieniem § 3 ust. 1 oraz 2 ww. rozporządzenia, osoby pozbawione wolności palące przebywają w wyodrębnionych celach mieszkalnych, a osoby niepalące nie mogą być narażone na działanie dymu tytoniowego. Mając powyższe na uwadze, Rzecznik uznał, że doszło do naruszenia prawa wnioskodawcy do przebywania w środowisku wolnym od dymu tytoniowego, o czym go pisemnie poinformował. Zwrócił się także do kierującego jednostką penitencjarną o podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie takiej praktyki w przyszłości.